XXVII. évf. Kolozsvár, 1914 január. 1. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

SZERKESZTI: Dr. BOROS GYÖRGY

FŐMUNKATÁRS: TARCSAFALVI ALBERT.

TARTALOM:

Szerkesztő asztaláról 1
1914. Br. P. Horváth K. 3
Elnöki megnyitó beszéd. Ürmössy M. 4
Kádár Lázár (Deák Miklós) . . . 5
Nők világa: Levél Londonból. Boros Rózsika 10
Tűzhely mellett: A „Kapták" vagy Kinesis Péter házassága (József J.) 13
A D. F. E. köréből (Molnár Emil) 17
Irodalom: Egy év a szószéken (Zs.) 18
Egyházi és Iskolai mozgalmak . 19
Boriték: A Dávid F. E. örökös alapitói

Mennyegzői, konfirmációi s ünnepi alkalommal igen kedves és jótékonyhatásu állandó ajándék az imakönyv. „SZIVEMET HOZZÁD EMELEM, irta dr. **Boros György**, női imakönyvet a sajtó meleg szavakkal üdvözölte, a közönség valláskülönbség nélkül megkedvelte. Ára csinos vászonkötésben, arany kehely és arany cimmel 2 K 40 fill. **Öt példány egyszerre rendelve 10 K. Bőrkötés** aranyszéllel (barna, sötétkék, fekete) 6 K. **Fehér csont, selyem- és bársony kötés** többféle szinben, kiválóan jó papiron 10 K. **Bőrkötés remek kivitelben 14 kor. Megrendelhető a szerkesztőnél.**

A Dávid Ferenc Egylet örökös alapitói.

(Folytatás.)

45. Balogh József, Kolozsvár 100 kor.
46. Özv. Simon Ferencné hagyatéka 200 kor.
47. Pálfi Márton tanár 100 kor.
48. Reitter Aladárné, Kolozsvár 100 kor.
49. Péter Sándor és felesége Bitay Mária 100 kor.
50. Árkossy Lajos 100 kor.
51. Dr. Ferencz József 100 kor.
52. Székely János mérnök, Kolozsvár 100 kor.
53. Weress Sándor 100 kor.
54. Szentkirályi Ferenc gondnok 100 kor.
55. Csegezi Mihály orsz. képviselő, köri gondnok 100 kor.
56. Ballok Károly Kolozsvár 100 kor.
57. Pákey Lajos 100 kor.

A 80-ik helyre jelentkezett dr. Váradi Aurél ügyvéd.

99—100. Székely László 100—100 kor.

125-ik akar lenni Gyulai Árpád pénzügyi tanácsos ur.

Reméljük, hogy az uj évben a 100-at utól fogjuk érni. Akik szeretik az Unitárius Közlönyt, segitsenek.

XXVII. évf. Kolozsvár, 1914. január hó. 1. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA:
A DÁVID FERENCZ EGYLET

SZERKESZTI:
Dr. BOROS GYÖRGY

FŐMUNKATÁRS:
TARCSAFALVI ALBERT.

Előfizetési ára: 2 kor. 44 fillér. Egy szám ára: 24 fillér. Egyleti tagok 5 évi kötelezettséggel, egy évre 2 korona 4 f. fizetnek,

Minden pénz Gálfi Lőrincz egyleti pénztárnokhoz küldendő Kolozsvárra.

A szerkesztő asztaláról.

Uj évi beköszöntő.

A hatalmas katholikus egyház egyik buzgó vezére szövetkezésre hívta fel a hivőket. Mit jelent ez ott, ahol milliók vannak és milliókkal rendelkeznek? Azt-e, hogy nincsenek együtt, nem élnek hitéletet, nem élnek a hitért? Vagy tán azt jelenti, hogy csatlakozzanak azok is, akik nincsenek abban az egyházban, de a hivők közé sorozzák magukat.

Hiszen ez lenne a felséges, a krisztusi evangelium! Ez lenne méltó a XX-ik száz gondolkozó főurához. De gróf Zichy János nem erre gondolt, hanem arra, hogy a saját egyháza hivőit tömöritse a hit védőbástyájává. Hogy menynyire erre gondolt, kitetszik abból a fölhivásból, amelyet dr. Balthazár Dezső Debreczen szépszavú püspöke bocsátott ki az összes protestánsokhoz, ezek közé sorozván az unitáriusokat is, hogy alakítsanak protestáns szövetséget. A kétszer kibocsátott fölhívásnak nem lett eredménye. A szervező gyűlést nem tarthatta meg. Hihetőleg nem marad el az újabb kisérlet, remélhető, hogy meglesz a siker is, egyelőre annyiban, hogy a szabályzatot megállapítják. A mi egyletünk érdemes elnöke, br. Petrichevich-Horváth Kálmán úr atyafiságos indulattal válaszolt a fölhívásra. Várjuk a kimenetelét.

De addig, amíg vallásunioban végezhetnők azt, amit a hitéletre és a tiszta erkölcsre tőlünk várnak, nagyon sokat kell dolgoznunk nekünk, akiknek ma az ekeszarván van a kezünk és vállunkon az ostor. Még egy pár nemzedék mind csak az ugartöréssel és a gyomírtással fog foglalkozni s majd azután leszen új ég és új föld.

A mi kötelességünk bizony nagy és súlyos. Nem kisebb annál, hogy megvédjük az eget a kiüresítéstől, a földet a gonoszak elszaporodásától.

Arra nem tudunk vállalkozni, hogy a szérűt megtöltjük gabonával, a jászolt állatokkal, de arra igen, hogy sürgessük a szántóvetőt, hogy eressze mélyre ekéjét és ne vessen konkolyt, hanem csak tiszta búzát. Az is a mi teendőnk, hogy megmondjuk amit Jézustól tanultunk nem az ami bemegyen a szájon, hanem ami kijő — fertőzteti meg a testet. Arra sem várunk sürgetést, hogy a tiszta és feddhetetlen életet követeljük, de arra már igazán égő vágy hevít, hogy bemutathassuk az Unitárius Közlöny olvasóinak az *unitárius vallás szépségeit.*

Annak, aki unitárius, tudni kellene, hogy mik azok. Tudja is. De ha szekrényem telve van őseimtől maradott emlékekkel, kincsekkel, értékes dolgokkal, szép művekkel, jól esik olykoron elővennem, végig néznem, egy kissé meg is tisztogatnom, mert bármily gondosan védtem is, a por megszállotta, talán még a rozsda is bántotta.

A múlt évben igértük volt, hogy foglalkozunk mások kívánságára azzal a kérdéssel: mit hisznek az unitáriusok? Csak éppen izelítőt adhattunk, mert nem volt többre helyünk.

Kértük a vezető emberek: férfiak és nők támogatását. Istené a hála: sokan jöttek, de csak felényi s még az sem egészen. Tudjuk, hogy csekély az erő, nagy a szükség, nehéz a helyzet, de azzal tartunk, amit az angol közmondás tanít: ahol van akarat, van mód is.

Figyeljék meg szavunkat *az őrszemek,* azok, akik után megitélik a mát, mikor ebből múlt és történelem lesz. Amit mi ma és most mondanánk el, azt később és úgy

senki el nem fogja, sőt nem is tudná elmondani. Minden időszaknak, minden emberöltőnek más a világa, más a gondolkozása, más színe és szava van a hitének. Ha ez némán elmúlik, tova tűnik, az utódok megvádolhatják tétlenséggel, de ők károsultak lesznek, annyi bizonyos, éppen mint azok a gyermekek, akiknek atyja elpazarolja az örökséget.

A 80.000 unitárius között legalább 800 vezetőnek, hadnagynak lenni kell, mert máskülönben nem tud megfelelni föladatainak a hadsereg.

A felelősséget ezekre a meg nem nevezett, de ismert vezetőkre hárítjuk. Ők fognak felelni a jövőkor itélőszéke előtt.

Mi hiszünk a jövőben és szövetségre hívjuk az unitárius hívők jobbjait. Tegyük össze a nekünk jutott talentumokat és gyümölcsöztessük okosan. Ha nem is hétszer, de legalább kétszer annyit tegyünk, mint tevénk a múltban.

—

Az Unitárius Közlöny előfizetési ára egész évre *2 K 44 fillér*, de ily csekély összegért, még csak egy évben bocsátjuk ki. Hogy tovább is megmaradjon, mindenki ismerje jól fölfogott érdekében állónak, hogy *még egy előfizetőt* szerezzen és tőle is küldje be ezt az összeget. Ha a mai előfizetők kétszerese meglesz, akkor tovább folytatjuk, sőt nagyobb terjedelemben.

1914.

Szomorú napokat élve, a reménység tartja az emberben azon erőt, mely képesíti még nagyobb csapások elviselésére.

Ha volt idő, mely megkivánja ezen biztató szózatot, hogy megadással haladjunk mindnyájan a magunk pályáján, egy jobb reménység csalóka fényét követve, úgy az 1913-ik év ilyen volt, legalább minekünk, kik Magyarország földjén élünk.

Gazda, iparos, kereskedő, egyetemi tanár, tisztviselő, gazdag, szegény, mindenki az idők változását kívánja.

Ki tudja — meg jön-e?

Nincsenek-e az idő méhében még sötétebb foltok? Ez a jövő titka.

Mi csak azt kívánhatjuk, hogy ne legyenek, de addig is, mig ez nyilván lesz, gyűjtsünk erőt, kellőt a védekezésre.

Az öreg ember, ki megfontoltabb a múltban, a fiatalság szenvedélyes hitével a jövőben él és így mind a ketten a csalódás mesgyéjén haladnak: aki csak a múltra tekint áhitattal és nem számol a jelen követelményeivel ép úgy, mint az, aki nem tekint hátra a múlt tanuságaira.

Az okosság int, jelzi tanácsait, ha nem fogadjuk, kell, hogy hordjuk annak következéseit.

Én csak ismétlem, mit többször mondottam, hogy okulva a múlt év szomorú tapasztalatain, bocsássuk meg egymásnak az új év kezdetén, való, vagy csak képzelt sérelmeinket Együttesen, összetett erővel, a béke és szeretet által összeforrva, előbbre vihetjük hazánk: és abban egyházunk és társadalmunk kisebb és nagyobb bajait.

A béke és a szeretet nevében üdvözöljük az »Unitárius Közlöny« olvasóit és nekik — az 1914-ik évbe lépve: boldog új évet kivánunk!

Petrichevich-Horváth Kálmán.

Elnöki megnyitó beszéd.*

Igen tisztelt hölgyeim és Uraim!

Midőn felolvasó estélyeink idei, legújabb sorozatát van szerencsénk megnyítni, fogadják kérem mindenek előtt — Egyletünk nevében — legforróbb üdvözletünk kifejezését!....

Bár kicsiny e sereg, mint kicsiny az Urnak e szent hajléka is, hol megjelentünk: de annál nagyobb, fenségesebb együttmüködésünknek ama magasztos célja, melyet magunk elé tűztunk!

Krisztus Urunk nagy szellemi hagyományából főleg három eszme emelkedik ki, mint olyan, mely sarkköve, éltető napja az egész keresztény-világnak.

* Tartotta: Ürmössy Miklós min. tanácsos, a bpesti D. F. E. 1913. év november hó 15-én az I. felolvasó gyülésen.

Midőn megtanított imádkozni az egek Urához, az ő mennyei édes Atyjához, kinek nem szűnt meg haláláig hirdetni végtelen nagyságát, szeretetét: ezzel letette a hit megrendíthetlen fundamentumát, az emberi lélekbe.

S midőn a folytonos haladás, tökéletesedés és az igazság keresésének nagy eszméit kötötte lelkére tanítványainak, ezzel a gondolat, akarat, az érzés és a lelkiismeret szabadságát hagyta örökül az emberiségnek.

Midőn pedig az emberszeretet fönséges igéjét hírdette és példaadásával gyakorolta, mint bennünk lakozó isteni erőnek megnyilvánulását, melynek egy nagy családdá kellene egybekapcsolnia a föld összes népeit, ezzel letette a társadalmi és szociális élet erkölcsi alapelveit az egész emberiség számára.

A *hit*, *haladás*, *szeretet* nagy eszméit hagyta örökségül nekünk a kereszténység megalapítója, ami megváltónk és a vértanúhalál fenséges apotheozisével, az örök életnek misztikus világító fényét vitte bele a sir sötét mélyébe.

Az a ragyogó, fényes szellem, mely a középkor nagy vallásos küzdelmeiből szenvedélyes hitvitáiból s fanatikus felekezetiségi harcaiból, mint valami tüneményes meteor emelkedett fel a vallásos eszmék és gondolkozás tisztább légkörébe, merészen túlszárnyalva a reformáció nagy alakjainak vallásalapító hittételeit is, az a nagy férfiú, kinek nevét egyletünk is zászlóján hordozza: hogy menynyire hűséges tanítványa volt az ő Nagymesterének és mennyire átérzete, megértette az ő nagy eszméit, azt fényesen bebizonyította életének egész munkálkodásával, sőt még martir halálával is.

Valóban a mi Dávid Ferencünk életének is, Krisztus Urunk e három nagy eszméje volt a vezércsillaga. Mert senki nálánál a modern apostolok közül nagyobb vallásos érzülettel és lelkének mélységesebb hitével nem hírdette az Isten egységének üdvezítő, fenséges tanát!

És hogy Nagymesterének abban is mily hűséges követője volt: hogy elméjével a haladás, tökéletesedés és igazság utait keresve, csak tekintsünk élete lefolyására, mely híven visszatükrözi egy nagy lélek benső küzdelmeit, amint hitelveit, nézeteit, vallását, mindaddig változtatja, mig megtalálja hitében végleges megnyúgvását. Benső életének története, teljesen egybeforr a XVI-ik század vallásos mozgalmainak történetével. Szelleme mindig előbbre és előbbre tör! De hiszen ő maga nyiltan teszi

meg eme vallomását, egyik művének előbeszédjében: »Eleitől fogva — mondja — az igazságnak voltam kedvelője, ennek utána is akarok lennem; és tehetségem szerint az Istennek tiszta igéjét követnem, ha pedig megcsalatkoztam volna, akik az Istennek igéjéből igazabbat mutatnak megköszönöm és követni őket nem szégyenlem«.

Ime, e férfiú lelke mennyire szomjuhozta a világosságot! Hitét az eszmék meggyőző igazságában kereste s nem megkövesült dogmákban. A vallás mélységes nagy erejét, az életnek az Istennel való közvetlen összeköttetésében vélte magtalálhatni. E férfiú börtönhalált tudott szenvedni lelke meggyőződésének hitéért anélkül, hogy elfogult vallási fanatikus lett volna!...

Az emberszeretet nagy erényét is Mesterétől örökölte s fejedelmétől megható szavakban kér védelmet üldözői és vádolói számára. Gyönyörüen írja: »Mi nemhogy ellenségeink káromlását viszonoznánk, de inkább szüntelen imádkozunk azokért, akik minket átkoznak és üldöznek.«

Valóban nagy volt ő, mint jellem, mint bölcsész, mint teológus és vallásreformátor, mint törvényhozó, mint hitvitázó és szónok; mint iró pedig nemcsak a biblia alapos ismeretével tünt ki kortársai közül, hanem kiváló volt mint latin és magyar nyelvű styliszta is.

Ime, hány különböző oldalról lehetne feltüntetni e nagy alak fényes szellemi tulajdonságait! A lélektani és egyháztudományi kutatásoknak mily kincses bányája lehetne az ő lelki világa!... Mi nemzeti szempontból is büszkék lehetünk arra, hogy e nagy reformátor magyar földnek volt a szülöttje!

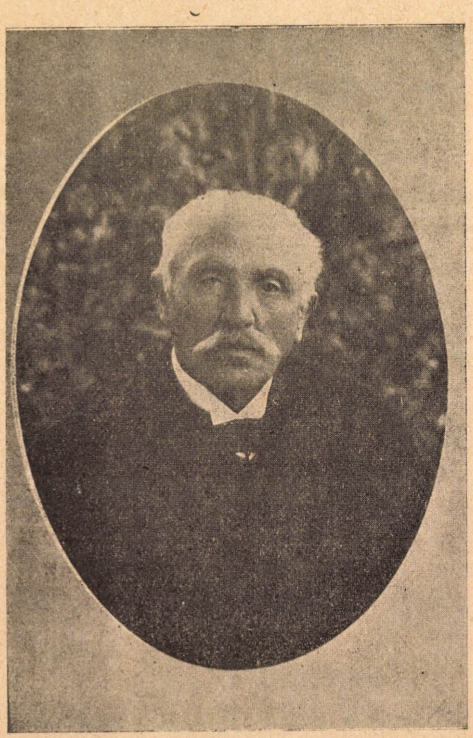
Emlékezzünk meg t. gyülekezet, halála évfordulójának e mai napján, szívünk őszinte kegyeletével a mi Dávid Ferencünkről!... De légyen áldott az ő emlékezete mindazok részéről is, kiknek lelkét még nem hódította meg az a legújabb irodalmi iskola, mely a vallás kialakulásának és történelmi fejlődésének kérdéséről írott könyveikben — melyekkel a könyvpiacot elárasztják — a tudomány »csalhatatlan, szent nevében« a vallást már úgy tárgyalják, mint amely csakis a »primitiv embernek védekezési eszköze« s amely korunkban már teljesen felesleges intézmény. Egy szóval: nincs az emberiségnek többé szüksége vallásra! Kiáltják ők, fölényes diadallal. Ez irodalom az, mely Guyau-nak a vallás szociológiájáról írt legújabb művét is úgy reklamirozza: mint a »vallástalanság egy gyönyörű himnuszát«.

Nem, mi még nem tartunk ott, hogy a vallástalanság himnuszával gyönyörködtessük lelkünket! Én legalább boldognak érzem magamat: hogy még ősz hajjal is ama vallásos nagy férfiú emlékének hódolhatok, ki azt vallotta, hogy a hit, Isten ajándéka!... *Ürmössy Miklós.*

Kádár Lázár.

Született 1838. mh. 1913. nov. 30.

Régen volt... egy bátorszivü, kicsiny utazó kezébe vette vándorbotját, reáakasztotta parányi batyuját és elment szerencsét próbálni Toroczkó felé. Meg is érkezett szerencsésen Székelyföldről indult társával. Felkereste az uni-

tárius iskolát. Beíratkozott és szomorúan tapasztalta, hogy a tudomány gyökere milyen keserű a — szegény ember fiának. Sem könyv, sem ruha, sem kenyér. Az édes anya

messze elmaradt. Ujjai nem varrhatták meg kicsiny fia feslett ruháját, néha-néha asztalára kerülő kenyeret nem oszthatja meg éhesen lefekvő, éhesen felkelő gyermekével. Mi lesz velem? Kérdezte önmagától. Töprengése közben eszébe jutott a székely példabeszéd: *Kaparj kurta!* és beállott — harangozónak. Húzta a toroczkói nagy harangot reggel, délbe, este, melynek minden kongása azt verte, azt ütötte:

Hogy övéit el nem hagyja,
Ki mindnyájunk édes atyja — és a kicsiny harangozó tanult könnyáztatott kenyéren, éneklésért kapott krajcáron. Ez a kicsiny harangozó Kádár Lázár, korondi unitárius lelkész lett évek elteltével.

Született 1838-ban, Bözödön, Kádár János és Bodor Katalin szülőktől. Elemi iskoláját szülőfalujában elvégezve, Toroczkóra ment, honnan két gimnázium elvégzése után tanulmányai folytatására Tordára, majd V. gimnázium elvégzése után Kolozsvárra ment, hol 3 évi szorgalmas tanulás után *jelesen* érettségizvén, a theológiára ment s mint ilyen nevelő is volt az abrudbányai Geley családnál. — Kolozsvárról iskolafőnöknek rendelték Székelykereszturra, honnan 1867-ben Csekefalvára hívták meg papnak. Ez évben nőül vette Székelykereszturról Horváth Erzsébetet, kivel a legboldogabb családi életet élte halála órájáig. Házasságukból 21 gyermek született. 16 élve, 5 halva. Az élők közül 8 elhalt, 8 él. Berta, Kolozsváron a tanítóképző intézet háztartásának vezetője, László segédjegyző Marostordamegyében, Ilonka édes anyjánál van, Gyula községi jegyző Korondon, Kálmán Agyhában, Balázs tanító Haranglábon, Erzsi tanítónő Szabédon, Lenke postakezelő Segesváron.

Csekefalváról 7 évi paposkodása után a korondi népes gyülekezet hívta meg lelkipásztorának, hol 39, összesen 46 évig hirdette a Krisztus evangéliumát. Más hitű testvéreink között a béke őrzője, hivei között a szeretet lelke vezette minden tettében. Önmaga megtartotta s másoknak is tanácsúl adta: Óvakodjatok az olyan embertől, akinek szive nincs. Maga csupa szív volt. Felolvadt a nyomor látásán, könnyekre fakadt a szenvedő, bánatos panaszán. Jó lelke sok könnyet letörölt, sok elesett felé nyújtotta ki kezét s vígasztalás nélkül tőle senki sem távozott.

Nem szigorral, gyöngédséggel, szeretettel vezette gyülekezetét. És a szeretet hivó szavára megújultak minde-

nek. Új papi és mesteri lakás, templom, toronyfedél festetés, kepemegváltása mind az ő alkotásai nemesszívű szolgatársa: Biró Domokos támogatása mellett.

Érdemeit nemcsak egyházközsége, hanem egyházköre is felismerte s méltányolta azzal, hogy egyházköri jegyzővé választotta s e bizalmat 16 éven át élvezte, mikor e tisztről való önkéntes lemondás után visszavonúlt a közügy teréről, hogy szíve végső dobbanásáig családjának és egyházközségének éljen.

Mint apának, a gondok felhői ültek homlokán. 21 gyermekéből 16 élő. Óriási vendégsereg! Majd 8 koporsó készül. A család apad, de a bánat nőttön nő. Eleinte 2—300 forint az apa fizetése, de a hivő, a bizó ember nem csügged el akkor sem, mikor 8 gyermekét neveltetí. Asztala a szűkös kenyér mellett terítve van tréfával, az egyiket hű neje, a mást az apa adja gyermekeinek. Pótolja édes enyelgéssel a hiányt és boldog mindenik, mert bizik mindenik, hiszen az apa beszéli:

Hogy övéit el nem hagyja,
Ki mindnyájunk édes Atyja.

Az ő apai lelkének mélységes szeretetére a család tagjai könnyekkel felelnek: *Mily hosszú az élet, élni nélküled. Mily rövid az élet megsiratni téged.* Az apa mélységes szeretetének milyen visszafizetése ez a szívtépő zokogás. Vagyont nem hagyott. Gyermekei voltak az ő gazdaságai.

Hossazs kinok után november 30-án zárta le szemeit a halál 74 éves korában. Temetése december 2-án óriási részvét mellett történt. Tolongó népáradat könnyezve kisérte a végső állomásra. A templomban Lőrinczi István esperes mondott megható, szép beszédet. A háznál és sirnál Deák Miklós egyházköri jegyző tolmácsolta a mélységes bánatot.

Ime, a toroczkói egykori kis harangozó pályája véget ért. A próféta hallgat. Az apának nincs egy szava se zokogó családjához, de porladó szíve a világ végéig beszéli:

Akik bíznak az Ur Istenben nagy hiedelemmel.
Azok nem vesznek el semminemü veszedelemben.
Emléke legyen áldott mindnyájunk előtt!

Deák Miklós.

*

Sykó Kanuth meghalt december 23-án. Az előkelő Sykó-család ezen kiváló tagja és a család büszkesége, váralmási körjegyző volt, de olyan jeles szervező tehetséggel volt megáldva, hogy nemcsak körének, hanem a megyének, a társadalomnak és egyházunknak is rendkivül hasznos munkássa és nagyrabecsült tagja volt. Egyházunkban a néhai Rédiger Gézának volt jobb keze a mezőségi munka megkezdésekor. Megyei székhelyein meglepő népjóléti munkát végzett. Ritkán láttunk olyan nagy és általános részvétet, amilyent iránta tanusított a nép és a megye. Temetésén a lelkészi szolgálatot dr. Boros György főjegyző teljesitette Váralmáson dec. 25-én. A község nevében Csürös József ref. lelkész, a megye és a központi körjegyzői szövetkezet nevében Szikszai Ferenc körjegyző, a köri jegyzők nevében Balló János hidalmási körjegyző mondottak a sirnál szebbnél-szebb bucsubeszédet. Imádott özvegyén kivül nagy kiterjedésü előkelő család gyászolja, első helyen testvére, Sykó Lajos egyh. tanácsos.

NŐK VILÁGA.

Levél Londonból.

Channing-House, dec. 12.

A szülőinkhez és másokhoz irt levelemben sok itt látott dologról irtam már, de azt hiszem érdekelni fogja az olvasókat is, ha egy pár dologról beszámolok a Nők Világának. Tegnap meglátogattuk a Miss Sharpeokat. Igazán csodálatos, hogy Miss Mathilda mily élénk. Épp akkor jött haza a városból, természetesen mindig az autóbuszok tetején. Most nagyban törekednek egy angol lány részére felállítandó stipendiumon, szintén a Ch. Houseba. Oly jól esett hallani, mily szeretettel beszélnek kedves, magyar ismerőseikről. Bámulatosan emlékeznek minden részletre, ami pedig rendkívül nehéz, hisz annyira különbözik az angoltól. Oly boldog voltam, hisz épp ezen a héten kaptam

egy érdemjelt jó tanulásban szerzett sok csillagért, hogy legalább így bemutathattam igyekezetemet, hálámat, az ösztöndíjért, amely alkalmat nyújt annyi hasznos és szép látására és tanulására. Igazán minden téren oly jó akarattal és szeretettel találkoztam már a legelejétől kezdve.

Mikor Párisban elváltam apától, igazán nem tudom mi lett volna velem a viharos tengeri út alatt, ha oly kedves kezekben nem lettem volna. Herbert Smithné és Bowie úr kedves tréfáikkal s gyöngéd figyelmességükkel annyira igyekeztek felvidítani, hogy mondhatom, észre sem vettem, hogy a hajózáson s a vasuton túl, Londonban vagyunk. Itt már várt Miss Hawkins az állomásnál, hogy elvigyen bennünket Enidd el jövendőbeli iskolámba. Már az első benyomás az iskoláról, mondhatom kedvező volt. Miss Talbot, az igazgatónő Olaszországban volt, a leányok pedig ugyancsak el voltak foglalva vizsgáikkal, de azért mégis megmutattak mindent az iskolában, sőt a mezőre, ahol játékaikat végzik, is kivittek minket. Másnap már Pontypriddben voltunk. Ez Dél-Walesnek egy igazi bányaváros a. Itt öt hetet töltöttem, igazán kellemes mulatozással. Mrs. és Mr. Lewis, azzal fogadtak, hogy kértek, érezzem magam otthon náluk, ők igyekeznek kedvessé tenni nekem itttartózkodásomat, így akarják kifejezni hálájukat a magyarok iránt, akik oly szíves vendégszeretetben részesítették Enidet ottléte alatt. Az első vasárnapon a kis templomban, melyet ők építettek, a pap beszédében említést tett rólam, hogy ugyanis én, mint a magyar unitáriusok ott levő tagja, most egy kapcsolatot képezek a magyar és angol unitáriusok között, ők szeretnék, ha megismerném a walesi unitáriusokat, hogy lássam s beszámolhassak arról a vonzalomról és összetartásról, melyet irányunkban éreznek. Nem győztem különösen a pap munkáját csodálni. Például, ha valamely tagja nem volt ott a vasárnapi istentiszteleten, a következő héten felkeresi, hogy lássa, mi az ok; így igazán a vallásos összetartás nagyban meg van erősítve. Különösen tetszett nekem egy tengerparti fürdőre tett kiránd u-

lás, mely a vasárnapi iskolának volt rendezve. Igazán nem csoda, ha élvezettel szemlélték vagy 55—60 gyermek boldogságtól ragyogó arcát, amit a kirándulás apró örömei okoztak nekik. Minden nyáron szoktak ilyen kirándulásokat tenni a gyermekek által kiválasztott kedvenc helyre. Elképzelhetetlenül jól esett látni, hogy Enid menynyire megszerette a magyarokat. Az egész szobájában minden az utolsó darabig magyar dolog; különösen a korondi cserépholmik s kalotaszegi varrottas dominál. Oly kedves volt Mrs. Lewistól, hogy azzal lepte meg Enidet, hogy asztalt, széket mind tulipános festéssel diszítette, tudván, hogy mily jól fog esni a hazatérő angol-magyar leányának. Minden héten többször elvittek kirándulásokra, hogy így minél jobban megismerjem Walest, amelynek története bizony szomorú. Az itt élt költőkről szól Arany Walesi bárdok című költeménye.

Szeptember 1-én már várt Mumblesben (Dél-Wales) a másik Kolozsvárt volt angol leány, Jones Winnie családja. Mrs. Jones apára nagyon jól emlékszik, mikor mint tanuló volt itt.

Az itteni három hét igazán oly elfelejthetetlen kedves, víg élet volt. Szinte minden nap kétszer is fürödtünk a tengerben, azonkivül sétáltunk, tenniszeztünk, kirándultunk úgy, hogy hihetetlenül gyorsan elrepült az idő. A szomszéd nagy városban voltunk egy vasárnap istentiszteleten, ahol megint sok családdal találkoztam, akiknek mind volt magyar unitárius ismerőse, vagy legalább is az angol ujságokból ismert nevekről kérdezősködtek.

Ez után a felejthetetlen nyár után eleinte nehezen esett az iskolai élet, a velejáró sok szigorú szabály s azok pontos betartása. (Ami feltett szándékom volt.)

Mindjárt az első hetekben Hankinson úr kihívott teára. Nahát mondhatom, az egész délután csak Magyarországról volt szó. Szinte meghatottan beszél arról a szivességről, barátságos vendégszeretetről, mivel Kolozsvárt fogadták. Olyan érdekes volt hallgatni beszámolását Tordáról, a kolozsi gyülésről, ahol ő is beszélt. A szép To-

roczkóról sokat elmondott. A tiszteletemre kis magyar zászlót akasztott fel a falra: magyaros nótákat zongorázott, majdnem magyar érzéssel. Milyen büszke a pár mondatból álló magyar tudományára! Elhatározta, hogy jövő nyári szünidejét ismét Magyarországon tölti, hiszen annyira boldog volt ott, a múlt nyári szünidején. Addig is, mint ezelőtt is tette, mindig nagyban pártfogolja az idekerült magyarokat. Azt mondta nekem egyszer, hogy úgy szeretné, minél több fiút tudna kihozni Magyarországból, hogy ott lakjon az ő házánál, hogy minél többet lássanak és tanuljanak az ő szeretett magyar barátai. Kötelességének ismeri védeni minden magyar érdekét.

Még sok volna mit írnom dr. Blake Odgersről, dr. Herbert Smithről és családjáról, Miss Brooke Herfordről, Miss Alleigne-ről, Miss Freschfieldről, Miss Tagartról, a kik mind oly kedvesek voltak s akik a püspök bácsit, apát, Józan urat oly sokszor emlegetik, de talán majd karácsony után folytathatom.

Boros Rózsika.

TŰZHELY MELLETT.

A „Kapták“ vagy Kincses Péter házassága.

Irta: **József János.**

1.

„Édes fiam! — szólt az apa —
Huszonhárom esztendeje,
Hogy a papunk a nevedet
Beírta az anyakönyvbe:
Jó volna hát széjjel nézni
S venni gazdag feleséget,
Asszony nélkül olyan a ház,
Mint a téli fecskefészek.

De ismétlem, akit elvéssz
Gazdag legyen, gazdag nagyon,
Legyen lova, ökre, juha
S minden ingó-bingó vagyon.
Te gazdag vagy, végy hát módost,
Ne végy szegényt, az nem illik,
Lám a Tisza, a Duna is
Többhöz siet, többhöz folyik.“

Elment Péter jó messzire,
A hatodik falucskába,
Ott lakott egy ismerőse,
Ottan lakott Bokor Sára.
Szép leány volt, jó leány volt,
Éppen kerek húsz éves volt,
Se nevén, se becsületén
Nem vala szenny, nem vala folt.
Tiszta, mint a nap sugára,
Tiszta, mint a harmat cseppje;
Tiszta volt a bűn szennyétől,
Tiszta volt a teste, lelke.
Hej! pedig a hálóvetés
Majdnem minden napos vala,
Törbe csalni, törbe ejtni
Mégse tudta senki fia.

Este volt már, sötét este,
Mikor Péter megérkezett;
Köszönt szépen s apát, leányt
Illendően megkérdezett.
Sárika meg Kincses Pétert,
(Rég ismerte) leültette
A kihúzós asztal mellé,
Tulipános karosszékre.
Aztán lassan, szaggatottan
Megeredt a beszélgetés,
Szóba került ez is, az is,
Hogy milyen itt s ott a termés.
Beszélgetett a két férfi
Gazdasági dolgok felől,
Kapálásról, kaszálásról,
A vagyonról, a nincsenről.

II.

És eközben Bokor Sára
Izgett-forgott, mint az ürge,
A vén macskát a tűz mellől
Hamarosan el-kiűzte
Alig telt el öt, vagy hat perc,
Készen volt a rántottával,
Így látta el Kincses Pétert,
Így látta el vacsorával.
Sohasem volt izletesebb
Péternek a vacsorája,
Hol ő nézett a leányra,
Hol meg a lány nézett rája;
Addig nézték lopva egymást,
— Én nem tudom hogy is lehet —
Míg Sárinak s Péternek is
A szívébe szikra esett.
A szerelem szikrája volt
S felgyújtá az ifjak szívét,
Felgyújtotta és égette
Kiváltképpen a Péterét.
Úgy égette az a szikra,
Hogy tőle kimelegedett
S megköszönvén a vacsorát,
Megszólítá az öreget:

„Édes kedves Urambátyám!
Azt hallottam ettől-attól,
Hogy a sok szó csak szegénység,
Berohanok hát ajtóstól:
Azért jöttem a házához,
Hogy megkérjem Sára kezét
S ha elnyerem — eskű után —
Tegyük ruha alá fejét."
„Hát ha komoly a szándékod
És szereted a leányom,
Én nem leszek ellenedre,
Bánja a kő, én nem bánom".
Szólt az öreg s jó kedvében
Mondókáját még megtoldá:
„Ingó-bingó is van öcsém,
Csak köteled legyen hozzá."
„Im itt vannak, mind elférnek"
Kihúzá a ládafiát
S megmutatá a legénynek
Sorra-rendre a vagyonát
„Itt van négy ló, itt hat ökör,
Ezek pedig a tehenek,
Innen húzzuk, ezek adják
Nálunk mind a jövedelmet."

Kézbe veszi valamennyit
S nézi-nézi Kincses Péter;
De szólani, de beszélni,
Kérdést tenni nem tud, nem mer;
Míg végtére, nagy későre
Megkérdezi Bokor Sárát:
„Sára lelkem! ezek itten
Kapták-e, vagy mi a csodák?"
„Kapták-kapták, mondá Sára
S méltók a megbecsülésre,
Ez a tizenkét pár együtt
Nem keveset, sokat érne.
Körül-belül harminc éve,
— Azt hiszem még több is lehet —
Hogy ezekkel keresi meg
Édes apám a kenyeret.
Ezek és az ágyneműek,
Hozzá nehány bútordarab,
Malac, kecske, liba, réce
Teszik összes vagyonunkat.
Még ez a ház sem a mienk,
Ez a hajlék is a másé,
Réges-régen iskola volt,
Most a szomszéd Gál Tamásé."

Péter erre a beszédre
Ezt mondotta Sárikának:
„Ne emlegesd szegénységed,
Mert az nekem nem vet gátat;
Hiszen nekem ami csak kell,
Földbirtok, pénz bőven vagyon,
Minden van, csak te hiányzol
Édes-kedves kis angyalom.
Hogyha akarsz boldog lenni,
Jöjj el hozzám, mert szeretlek;
Szeretem a termetedet,
Szeretem szép személyedet,
Szeretem a két arcodat,
Szeretem a két szemedet,
Szeretem a mosolygásod,
Szeretem a szegénységed.
Hát eljössz-e, avagy nem jössz?
Mondd hamar a feleletet,
De ne beszélj tagadólag,
Ne szakítsd ki a szívemet."
„Jó, legyen hát — mondá Sára —
Hogyha éppen úgy akarja,
Én nem bánom, eskű után
Átölelhet a két karja."

IV.

Kincses Péter örömében
Alig tudott hová lenni,
Nem is járt az esze azon,
Hogy tán haza kéne menni.
A jó kedvtől, boldogságtól
Azt se tudta mit csináljon.
Hallgasson-e beszéljen-e,
Leüljön-e, vagy sétáljon?
Végre aztán szóhoz jutva
Megköszöné mindkettőnek,
Előbb a szép Sárikának,
Később pedig a szülőnek,
Hogy jöttének okát, célját
Átallották, megértették,
Hogy kérését meghallgatták
És készséggel teljesíték.

Kincses Péter hogy elvégzé
Mondókáját, kezet fogott
Sárikával, az öreggel,
Aztán szépen elbúcsuzott,
S mint fuvaros, ki szénáját
A kocsiban jól rendezé,
Péter is ment fötyörészve,
Ment-mendegélt hazafelé.
Delelőn volt a nyári nap,
Mikor Péter haza ére.
„No, hát mivel jártál fiam,
Lesz-e minden, ami kéne?!
Kaptál-e lányt és ha igen,
Mennyire megy a birtoka,
Van e ingó-bingósága,
Van-e ökre, van-e lova?"

Péter öcsénk jól ismerte
Édes apját s úgy gondolta:
Ha megmondja, hogy a Sára
Édes apja csizmadia
S hogy az a sok tehén, ökör
Nem egyéb, mint kaptafája,
Akkor sohsem lehet neki
Felesége Bokor Sára.

Felelt tehát ilyenképpen:
„Kaptam bizony ügyest, okost,
Jó hirnevüt, becsületest
És ami fő, nagy birtokost.
Van ott marha bőségesen,
Láttam is vagy tizenkét párt,
Valamennyi mind köteles
Csakhogy egytől-egyig *„kapták“*.

V.

„Akár kapták, akár lopták,
Ne ügyelj rá, legyen eszed.
Addig üsd a vasat fiam,
Amíg forró, amíg meleg.
El kell hozni tehát a lányt,
El kell hozni minden áron,
Az ökröket, teheneket,
A lovakat alig várom.“
Négy nap múlva Kincses Péter
Meghívta a rokonságot;
Összegyűjtvén koszorunak
Mindenféle szép virágot
S úgy mentek el tíz szekéren,
Úgy mentek el harminchaton,
Virágdísz volt a kebleken,
Virágdísz volt a kalapon.
Mikor elért a nászsereg
Bokor Tamás portájára
S meglátta a gyepes udvart
S a házat, hogy milyen árva
S megtudta, hogy nem is Bokor,
Hanem más a tulajdonos,
A vén Bokor csak egy zsellér
És semmi más, csak iparos,

Felkiáltott a rokonság:
„Nem illenek ezek össze,
Tiszteletes! nehogy e párt
Valamikép összekösse,
Úgy sem lesznek ők egymásé,
A vén Kincses nem engedi,
Világosabb a napfénynél,
Hogy mindkettőt elkergeti.“
És szólott a tiszteletes:
„Hát kendtek tán azt gondolják,
Hogy kincsekben, gazdagságban,
Aranyban van a boldogság?!
Dejszen édes atyafiak!
A boldogság ott ver tanyát,
Hol az ifjak öröm-búban
Átkarolják egyik a mást.
Ahol összedobban a szív
S összefoly a szemek árja;
Ahol nincs a szerelemnek
Kisérője, sötét árnya;
Hol a férfi és feleség
Egymás kezét fogva tartja,
Hol az erős a gyöngébbet
Karjaival támogatja.

VI.

Pénzfélében, földbirtokban
Bokor Sára — igaz — szegény,
De hiszen van az ifjunak,
Péter elég gazdag legény.

Sára is visz a szivében
Földieknél drágább kincset:
Hítet, vallást, tiszta szivet
S mindenfelett hő szerelmet.“

„Igaz, igaz — mondák többen —
Mind igaz az tiszteletes,
De hát vajjon odahaza
Mit szól hozzá a vén Kincses?“
„Eh! akármit szól és beszél,
Majd elmulik a haragja,
Ugy is neki szól ma-holnap
A falunak nagy harangja.
Aztán nem ő házasodik,
Neki nem kell már menyecske,
Idejének javarészét
Rég elvitte gólya, fecske,
Hanem Péter fiának kell
Egy munkás nő, egy jó asszony,
Ki a háznak lelke legyen,
Aki varrjon és dagasszon.“
Végre a jó öreg lelkész
Betuszkolá a sereget,
Ő az álló népség között
Alig kapott egy kis helyet,
És beszélt az ifijakhoz,
Beszélt nekik boldogságról,
Siron tuli reménységről,
Üdvösségről, mennyországról.
Mikor aztán elvégezte
Előljáró szent beszédét,
Ekép szólt az ifijakhoz:
„Fogjátok meg egymás kezét
S mondjátok el mind a ketten
A szent esküt én utánam.“
És elszállt az ajakakról:
„Holtomiglan, holtodiglan!“
Eskü után az öreg pap
Bizalomra, hitre intve
Elbocsátá a házaspárt
Áldást kérve esküjökre.
Elbocsátá az életnek
Mérhetetlen tengerére,
Kenyérharcra, keményharcra,
Mindennapos megküzdelmére.

(Vége a jövő számban.)

A D. F. E. köréből.

Azért a kiváló szellemi és lelki élvezetért, amelyhez az Unitárius Közlönynek »A szerkesztő asztaláról« szóló rovatából jutok, igyekszek hálásan kis örömhirrel szolgálni. És pedig:

A gyermekvédelem, mint a legsúlyosabb és legégetőbb társadalmi probléma, Kolozson is életre kelt. A legelső lépés történt meg: ráterelteteti a figyelem a gyermekekre. A mód, amelyen ennek megoldása kerestetett, biztosította a sikert.

A Kolozsi Dávid Ferenc Fiókegylet, életének második évében, elnökének: Kiss Sándorné Papp Erzsébet zászlóbentartására és 20 koronát meghaladó áldozatkészségéből a szeretet ünnepének első napján este az áll. el. iskola tágas milleniumi termében karácsonyfa állíttatott fel. E köré, ennek varázsos melegébe vonzottak a szülők gyermekeikkel, mintegy 140-en, hűen képviselve Kolozs egész társadalmát. Az ünnepély Kiss Sándor lelkész bevezető szavai után a már iskolás gyermekek részéről elő-

adott énekkel vette kezdetét. Azután ugyancsak ők nagyobbára apró verseket szavaltak. A karácsonyi ünnepre vonatkozó számos aktuális vers között nyugvópontokként, figyelem frissitőkként hallottunk egy-pár az ünnepély keretébe gondosan megválasztott más tárgyú verset is, mint például Dávid Ferencről, Mátyás királyról. Megkapó látvány volt a csillogó díszeken örökzöldjével áttörő nagy karácsonyfa tövében szavaló gyermek-sorozat, kik szavalásaik végeztével a karácsonyfa édességeiben és ajándékkönyvekben részesültek, melyek fölött érzett legigazibb hála ült ki ragyogó arcaikra. Az ünnepély felén Kiss Sándorné Papp Erzsébet, az egylet elnöke olvasott föl. Egy történet keretében a szülői szeretet mintaképét állította a szülők elé követendő példa gyanánt. Igen kellemesen ható pontja volt az egylet elnöke két leánykájának: Bözsinek és Mancinak kedvesen elhangzott énekduettje. Az iskolások befejező éneke után Kun Sándor Bálinté kolozsi földmivelő polgár ragyogó elmejével, mint a homokból is kivillanó gyémánt, köszönetet mondott a szülők nevében az egylet elnökének és Kiss Sándor lelkésznek, ki mindenre kiterjedő figyelemmel, a szerepelt gyermekek betanításával és a rendezés összhangjával a kitűzött célt eredményhez juttatta. Végezetül Pál Mihály áll. isk. tanító felszólalásában azt az örök törvényt világította meg, hogy az anya saját maga sorsa gyermekeinek.

Molnár Emil áll. isk. tanító, a KDFE tagja.

IRODALOM.

Egy év a szószéken.

Nagy Imre biharugrai ref. lelkész házi beszéd-vázlat gyűjteményt állított össze és adott ki. (Megrendelhető: Kókai Lajos könyvkereskedésében Budapest, IV. Károly-u. 1. sz. Ára 3 korona.)

Szerző nem kész prédikációkat akar adni, »hanem csak rövid kivonatokat lelkésztársai kezébe«. Jó munkát végzett a szerző 60 beszédvázlat összeállításával. Nem mind ő maga írta, de éppen az igehirdetés terén kimagasló pre-

dikátorok: Spurgeon, Ahlfeld stb. eszméinek átültetése, vagy új világításba hozatala dicséretet érdemel.

Nem tagadja meg egyházai hitelveit s ezt elitélni nem is lehet. E vázlatok az élő hit ápolására, imádkozásra és munkára, szóval kegyes keresztényi életre indíthatnak mindenkit. Ebben, valamint a közvetlenségben rejlik fő érdeme. *Zs.*

Egyházi és iskolai mozgalmak.

Adjon Isten boldog uj esztendőt. Boldogabbat, jobbat a multnál békességben, áldásban. Sikeresebbet a munkában és a haladásban.

Kinevezések. A főt. püspök úr november hónapban kinevezte Székelykálba tanitónak Boér Miklós okl. tanitót, a László-tanyai iskolához tanitónak Béla Eszter okl. tanitónőt, decemberben Vadadba lelkésznek Bálint Ödön lelkészjelöltet, Pipére lelkésznek Sebe Ferenc recsenyédi lelkészt, Szentiványlaborfalvára énekvezérnek József Domokos áll. tanitót, Kénosba énekvezérnek Herman Lajos áll. isk. tanitót. Köszöntjük az uj mezőn az ifju munkásokat s kivánjuk legyen áldás munkájukon.

Uj lelkészek. Dec. 18-án szakvizsgálatot tettek: Máthé Mihály és Bálint Ödön. Máthé Mihályt az E. K. Tanács irodatisztnek alkalmazta, Bálint Ödönt a főt. püspök ur Vadadban ideiglenes lelkésznek alkalmazta. Tekintettel a nagyszámu üresedésre, az E. K. Tanács fölhatalmazta a Theol. Bizottságot, hogy a III. éves hittanhallgatóktól a tanév bevégzése után a szakvizsgálatot elfogadja, ha arra jelentkeznek.

A Dávid Ferenc emlékimaház épitése a jövő évek egyik legszebb föladata. Az E. Főtanács kibocsátotta a fölhivást hazánkban és a külföldön is. Már van eredménye. Első kivánt lenni főpásztorunk. Lapunk állandóan napirenden fogja tartani azt a szent célt, amelyhez minden unitáriusnak hozzá kell járulni. A jövő számban bemutatjuk az első adakozókat.

II-ik vasárnap délutánunk Kolozsvárt dec. 14-én az elsőnek teljesen megfelelő szép sikerrel és nagy hatással folyt le. Ezuttal a diszterem elnöki emelvénye volt berendezve a közremüködőknek s igen nagyban emelte a hatást. Györfi István ifju lelkész-tanárunk tartott érdekes és értékes szép magyarázó előadást a Jézus életéből bemutatott gyönyörü képek-

hez. A képek egy részét most is dr. Hintz Györgyné a dr. Éjszaki Ödön közreműködésével készitette. Az előadás és a képek összhangja a hallgatóság teljes megelégedését kivivta. Sándor János zene- és énektanár vonósnégyesse, melyben Holló Lajos, ifj. Hadházi Sándor és László Vilmos vettek részt, művészi élvezet volt. Melitskó Sárika zongorája még ismerőseit is meglepte, oly szabatos és oly kedves. Sigmond Ferenc képezdei ének- és zenetanár gyönyörü baritonjával, játszi könnyüséggel, elragadó hatást biztosit neki mindig, de ezuttal kiválóan szerencsés volt. A zongora kiséretért Boros Irént dicsérettel jutalmazták. Az egészért a Dávid Ferenc Egyletnek mindenki nagy köszönettel adózott és megigérték, hogy a jövőkor is teljesen megtöltik a disztermet, amely talán elég nagy sem lesz, mert dr. *Cholnoky* Jenő egyet. tanár a Szentföldet mutatja be, a tőle megszokott nagy tudással és szellemességgel. László Vilmos hegedüje és Schwartz Erzsi zongorája, dr. Jancsik Imréné zongorája, Makray Domokosné éneke a László Gyuláné zongora kiséretével igazán magasrendü élvezetet igér.

Székely László ny. lelkész, megyei pénztárnok afiát igen kedves meglepetés érte. A sinfalvi egyházközség megválasztotta tiszteleti egyháztanácsosnak. Székely László atyja emlékére szép alapitványt tett a sinfalvi egyházban.

A Dávid Ferenc Egyletnek mindenik jóbarátja megteheti azt a szivességet, hogy az Unitárius Közlönyhez *mellékelt* levelet aláirja és átadja vagy alkalmilag elküldje egy levélben valakinek, aki még nem olvasója. *Egy kis szivesség nem nagy mesterség.*

Január 18-án d. u. fél 5 órakor lesz a III-ik vasárnap délutánja a Dávid Ferenc Egyletnek Kolozsvárt. Előre is figyelmeztetjük közönségünket, hogy a saját érdekükben jelenjenek meg pontosan, de mindenesetre fél 5 előtt.

Unitárius élet Budapesten. A december havi felolvasást a Dávid Ferenc Egylet Eötvös József nagy szellemének szentelte, megmutatva ezzel azt, hogy a nagy szellemekkel lelki rokonságot érez az unitáriusság kicsinyje-nagyja és egyszersmind azt a nemes hálát a mivel viseltetik mindazok iránt, kik véle rokonszenveznek. Eötvöst liberális gondolkodása, mély vallásos érzése, a jövőért dolgozó ideális munkássága, páratlan haza szeretete, klasszikus jelleme méltóvá teszik arra, hogy egy nemzet kicsinyje-nagyja párt, felekezet, nyelv és munkakör különbség nélkül megemlékezzék róla és ünnepet szenteljen az ő nagy szellemének. Méltó volt az ő nagy szelleméhez a Dávid Ferenc Egylet december hó 13-án este 6 órakor tartott felolvasóülése. „Eötvös József a gondolkodó“ cimen emlékezett meg Józan Miklós esperes a nagy gondolkodóról. Az illusztris felolvasó először a kort jellemezte nagyon ügyesen, azután Eötvös József életét ismertette, később áttért műveire, azokat méltatva hozzáértő lélekkel. Hogy Józan Miklós Eötvös Józsefről oly

lelkesülten, oly szeretetteljesen tudott megemlékezni, nincs abban csodálatos: ugyanaz a szellem, ugyanaz a gondolkodás, ugyanaz a felfogás vezeti mind a kettőjüket, a nagy Eötvös a mester, Józan a hálás tanitvány. Ez volt az impresszióm, hallgatva a kitünő tollal és nagy szónoki tehetséggel előadott értekezést. Eötvös József leghatalmasabb költeményét „Bucsu"-t nagy tehetséggel mondta el Mátrai Ida, a Nemzeti Szinház tagja. Raff „Kavatine" és Goldmark „Air" cimü műveit művészi ihlettel adta elő hegedün Ürmössy Aladár joghallgató K. Ervin K. orgona kisérete mellett. Józan Miklós felemelő imája, K Ervin K. „Orgona ábránd"-ja és „Thema"-ja egészitették ki a jól sikerült felolvasóülést, melyen a hálás közönség tapssal jutalmazta a szereplőket.

Ujváry László.

Dávid Ferenc egyleti élet Segesváron. A téli idő beálltával a segesvári Dávid Ferene fiókegylet is megkezdette működését. Minden hó második és negyedik vasárnapján az egyházközség imatermében felolvasó, szavaló estélyek tartatnak. Idáig a jelen évben két ilyen estély tartatott mind a két alkalommal nagy számu közönség jelenlétében. Az első nov. hó 23 án volt, midőn a buzgóság és nemes lelkesedéstől áthatott megnyitó felolvasást tartott Ehrenvertné Földessy Mária. Énekelt Guth Gretchen a bécsi zeneakadémiának kitünő növendéke, harmoniumon kisérte Sielbernagel Viktor zenetanár, szavaltak Lorkó Julia és Keresztély Irma. A második est dec. 14-én volt, midőn felolvasot özv. Apáthy Gyuláné. Felolvasásának tárgya „Isten a természetben", melyben nagyon szép példákban és hasonlatokban igazolta Istennek létezését. Énekelt György Irénke okl. tanitónő, harmoniumon kisérte Farkas Erzsike. Szavaltak : Ehrenwerth Esztike, Lőrinczi Erzsébet és Bálint Irén Vonósnégyest adtak elő Schneider Károly, Róth Gyula, Hakl András és Varga Zoltán. Az estélyek mindkét alkalommal a közönség énekével kezdődtek és végződtek. A kezdő ének után Nagy Béla lelkész mondott mindkét esetben imát. Ezen estélyek iránt ugy látszik nagy érdeklődés mutatkozik A legközelebbi 1914. január hó 11-én d. u. 5 órakor kezdődőleg fog megtartatni. *Gladius.*

Elhunytak. Telman Sanyika, dr. Telman Sándor kisjenői orvos egyetlen gyermeke 7-ik évében szülői mély bánatára elhunyt dec. 19-én.

A Főtanács jegyzőkönyve, egy tekintélyes nagy könyvben megjelent. Uj érdekessége, hogy az összes alapitók névsorát és alapitványaik összegét magában foglalja. A jegyzőkönyvből fölös számu példányról gondoskodott az egyházi főjegyző, hogy kivánatra megküldhesse az érdeklődőknek. Postai költségre egy 10 filléres levélbélyeget kell beküldeni.

Az unitárius lelkészkör mult októberi munkálkodásából a mi derék Keresztény Magvetőnk terjedelmes közleményben foglalja össze „az unitárizmus és az egyé-

niség“ kérdésével kapcsolatos felszólalásokat. Nagyon értékes közlemény, de ha a tudósító meg volt elégedve az okt. 25-én tartott gyülés eredményével, kár volt bántani a megelőzőket ily reflexióval: „az volt a benyomásunk, hogy a lelkészkör annyi vajudása és kevés értékü szervezeti kérdések tárgyalása után tulajdonképen most találta meg igazi munkamezejét“. Voltak nekünk még értékes gyüléseink az igazi munkamezőn. Ezt csak azért mondjuk meg, mert az ilyen közbeszólások elterelik a figyelmet a lényegről és van benne bizonyos recriminacio. Ilyen támogatásra nem szorult rá a mult októberi gyülés.

Alapitványok. Az unitárius egyházi pénztár 92 kisebb alapot kezel. Ezek közül 67 kolozsvári iskolai alap, 7 a kereszturi gimnáziumé, 18 egyházközségeké. A székelykereszturi gimnáziumnak van 37 alapitványa és alapja, a tordai megszünt gimnáziumnak volt 17 alapitványa. A részletek a főtanácsi jegyzőkönyvben megláthatók.

Székelyek Amerikában. A párisi vallásügyi kongresszuson előkerült a székelykérdés is. Lapunk szerkesztője a Nők Szövetsége nemzetközi gyülésétől kérte az amerikai Szövetség vezetőit a segitésre. A biztató válasz megjött és a mi Nőszövetségünk kimutatást kért főtiszt. asszonyunk és Vári Albertné titkár aláirásával. Eleddig 19 lelkésztől érkezett kimutatás. 250 nevet irtak össze. Nagy része legjobb korában levő munkabiró férfi, de bizony nő és gyermek is van velök. Ezek a szegény vándorok legtöbben Chicago város gyáraiban, Martinsferriben, Indiana Harborban és New-Brightonban vannak. A foglalkozásukról nem kaptunk tájékozást. Nagyon megnehezíti a velök való érintkezést, hogy csak a postafiók számát irják meg, a lakást nem. Az a P. A. és P. O. a postahivatalt jelenti az első németül, a másik angolul. Legnagyobb emberadót fizet Magyarsáros, a honnan még nem jött kimutatás, Székelyderzs 60-al jár elől, Városfalva 33, A.-szentpál 30, Ujszékely 19, Ádámos 18, H.-almás 16, H.-ujfalu és Fiátfalva 13—13 munkás kezet adott a gazdag Amerikának. A többi 10-nél kevesebbet.

A kivándorlás állandóan tart s megrenditő lesz az a kép, amelyet csak a mi székelyeink sorsáról bemutatunk, ha egyszer együtt lesznek az adatok. A Nők Szöv. nevében kérjük lelkész afiait, járjanak utána, kik hol laknak, mert ha megközelithetjük őket vallásunkért de bizonnyal nemzeti szempontból is nagy szolgálatot teszünk.

Az egyházi és iskolai névtár 1914-ben uj kiadásban fog megjelenni. A lelkész afiak a pontos adatokkal kellő időben, de minél hamarább lássák el az egyházi titkári hivatalt. Nagyon kivánatos, hogy a lélekszám kimutatása pontos legyen.

Az Unitárius Ker. Népnaptár 1914 évre megjelent Karácsonfalván. Csak azt mondhatjuk, hogy e vál-

lalatával is sz.-udvarhelyköri lelkészeink, kiknek kiadásában jelent meg, igen hasznos és üdvös dolgot cselekedtek. Vajha más körben levő belső embereink, világi vezetőink jobban és lelkesebben karolnák fel a szóban levő naptárt, mint elődeit (1911, 1912, 1913 évieket), hiszen a vezetésök alatti hiveink azért a csekély 40 fillérért bőséges lelki táplálékot kapnak. Csak egyh. és világi vezetőinket kell okoznunk, ha e hasznos vállalat apostolai tovább is váltón kell pótoljak azt, amit felhivás nélkül kellett volna és kellene csekélyke áldozattal népünk beküldjön e közös oltárra. Lássuk meg: mit is nyujt e naptár az igazán alamizsna számba menő nehány fillérért?! Az u. n. naptári rész bátran felveheti a versenyt akármelyik nagyobb áru naptárral, sőt ez évinek előnye, hogy a protestáns naptár megelőzi a katholikust. Igen helyesen. A protestáns öntudat ébredése ez intézkedés. Az irodalmi rész egy kis irodalom, természetesen a nép számára, egészséges, élvezhető mindenki által. Vallásos zamatu költeményeket közől *Demeter* Dénestől az egyik szerkesztőtől (5), *Gál* Józseftől (1), *Tarcsafalvi* Alberttől (1) székely históriát. Elbeszélést irtak: *Vakay*, *Deák* Miklós, *Kállai* Lázár Thoroczkay M. püspökünk és Békés Gáspár fejedelmünkről emlékezik meg *Péter* Sándor. Zsilvölgyi egyházközségeinket *Kiss* Károly, mig *Bölöni* Vilmos a székelyudvarhelyi egyházközségünket ismertetik. Saul és Dávid cimmel *Benczédi* Fál ir bibliai képet. Kisgyörgy Sándor derék esperesünk életrajza és 40 éves lelkészi jub. ünnepsége van megörökitve meleg vonásokban. A homoródszentpáli „Szöv. Népház"-at ismerteti annak megteremtője *Ürmösi* József. A komoly dolgokat füszerezik közbe-közbe a jóizü kedves humoru adomák. Dicséretre méltók a 100 éves jövendő mondó verses profeciója, hasznos házi jegyzetek; a méhészetről irt tartalmas cikke Péterfi Áron ny. ig tanitónak, gazdaközönségünk hálájára méltók. Kiegészitik a gazdag tartalmat még a névnapok, a zóna idő, nevezetes korszakok, számitások, unitárius vallási könyvek és erdélyrészi vásárok abc. és havi sorrendje. Képei e naptárnak: *Az* udvarhelyi templom, Kisgyörgy Sándor arcképe, a homoródszentpáli Népház stb.

E naptár egyik hivünk (Hermann József h. almási lakós) nyomdájában készült, sok költséggel kiállitott vállalkozása, hiszszük meghozza a maga gyümölcsét. Mint értesültünk a D. F. füzetek e nyomdából kerülnek ki. A magunk részéről ajánljuk a legmelegebben egyh. és világi embereink és mások szives figyelmébe.

— *e.* —*é.*

Még mindig vannak nehányan, akik a Dávid Ferenc életrajzát (4 pld.) se nem küldték vissza, se nem fizették meg az árát. Az egylet nem nélkülözheti ezt a csekély (2 K) összeget sem, mert a kiadás sok és költséges. Akiknél nagyobb mennyiség van, szíveskedjenek a tél folyamán elszámolni.

Zsinat lesz 1914-ben. A zsinat helyéül Székelykeresztur van kijelölve, hogy az uj gimn. épület ünnepélyes megnyitása a zsinaton történjék. Augusztus hónapban lesz.

Szerkesztői izenetek. *Többeknek.* A 12 ik szám hátlapján ékeskedő hirdetés hatása hihetetlen nagy volt az Unitárius Közlöny olvasói között. Tiltakozik ellene mindenki. Ennek mi szivünk sze rint örvendünk, mert látjuk, hogy az alkohol elleni harcot sokan folytatjuk. Akik rájöttek arra, hogy ez a kiadóhivatal hirdetése, egészen jó uton jártak. Igéretet kaptunk, hogy ilyen tartalmu hirdetést máskor nem fognak adni. Különben nagyon köszönjük a figyelmeztetést s akkor is szivesen vesszük, amikor a tetszésüket megnyerjük. — *Leszkésznek.* Az Amerikába készülőkre most nagyon rosz idő jár. Olvassuk a napilapokból, hogy több amerikai gyár ezerével bocsátja el a munkásait s ennek folytatása lesz. A kivándorlókat nem bocsátják be. Itthon is csak lehet foglalkozást találni, hiszen emberre szükség van. Amerikában is csak a takarékos ember tud pénzt gyüjteni, mert az aki iszik és kártyázik, ott is csak ugy züllik mint itt. — *B. S.* A kivánt számok elküldése iránt intézkedtünk. — *Akik* az U. K. mult évi folyamát kiakarják egészíteni, január hónap folyamán értesitsék a kiadóhivatalt a hiányzó számról egy levelezőlapon. — *Mindenkit kérünk*: a lap mellékletét szíveskedjék továbbitani.

Elszámolás és kérés. Az Unitárius Közlöny folyó évi 1913. dec. havi 12. számában az unitárius nők szövetségének számadásáról Gyöngyössy Ibolya pénztáros aláirással egy rövid közlemény jelent meg, melyet azonban nem én küldöttem be. Különben is a közölt számadási adatok nem felelnek meg a valóságnak. Az érdekeltek helyes értesülése végett az unitárius nők szövetsége számadásának jelen állásáról a következőket közlöm: Bevétel és kamat 426 kor. 20 fill., összes kiadás 88 kor. 94 fill. A kolozsvármegyei takarékpénztár 9397 számu könyvében betét 332 kor. 62 fill. Pénztárnoknál készpénz 4 kor. 64 fill. Egyuttal kérem az Unitárius Nők Szövetsége tagjait, szivesked jenek tagdijhátralékaikat mielőbb befizetni. Kolozsvár, 1913. dec. 14. *Gyöngyössy Ibolya*, pénztáros.

Az egylet pénztárába folyó évi szeptember 20-ától december 20-ig rendes tagsági dijat fizettek: Fazakas Péter Kolozsvár 912—9 3, Csegezy Árpád, br. Bánffy Ferencné 913, Keresztesi Dénes Polgárdi 913, Takács János, Berky Ferenc 910-re, Szentannai Sámuel Karcag 910—912, dr. Gál Mik ós Torda 9 3—914, Zsigmond Ferenc Sinfalva 913 Albert Lőrinc Kolozsvár 913, László Sándor Sárbogárd 912, Ambrus Mária Budapest 914, Borsi János Dévaványa 912—915, Unitárius egyházközség 915—916. — Előfizetési dijat fizettek: Ilkei Hajós Zsuzsánna Budapest 913, dr. Gelei József Bánffyhunyad 912—914. Pálfi László Abrudbánya 9 3 Veinberger Kálmán Szilágysomlyó 913—914. — Alapitói dijban fizettek: Reitter Aladárné 60 kor., Árkossy Lajos 100 kor., dr. Ferencz József 100 kor., Székely János 10 kor., br. P. Horváth Kálmán 50 kor., Pákey Lajos 10 kor. — A kereszturköri fiókegylet pénztárába fizettek: Firtos Áron Gagy 912 913, Tóth Vilmos Szentábrahám 904—906, Máté Lajos Firtosváralja 908—913, Godra Mihály Nagygalambfalva 911—913. — A felsőfehérköri fiókegylet pénztárába fizettek: Kelemen István, Kelemen Istvánné Felsőrákos, Pál György, Gáspár Mihály Alsórákos 912. — Az U. K. költségeire ajándékozott Ambrus Mária Budapest 3 kor. Fogadja az egylet köszönetét. Kolozsvár, 1913. december 30. *Gálfi Lőrinc* pénztárnok.

XXVII. évf. Kolozsvár, 1914 február. 2. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

SZERKESZTI: Dr. BOROS GYÖRGY

FŐMUNKATÁRS: TARCSAFALVI ALBERT.

TARTALOM:

Szerkesztő asztaláról 25
Tudós dal. Az én téli mulatságom. (Jékey Aladár) 28
A lelkipásztor. (bs.) 29
Az unitárius vallás. (Folytatás) . . 29
Perczel Ferenc. (Arcképpel) . . . 32
Az Emke és az unitáriusok . . . 35
Menjünk-e Amerikába? (Borbély Gy.) 36
Tűzhely mellett: A „Kapták" vagy Kinczes Péter házassága (József J.) 38
Régi dolgok 41
Az E. K. Tanácsból 42
A Dávid Ferenc egylet köréből. (is.) 43
Vadadban. (— int.) 43
A dévai Dávid Ferenc-templom. (Székely Mózes) 44
Mulattató 45
Irodalom: A Keresztény Magvető. „Székelyország". Jegyzőkönyv . 46
Egyházi és iskolai mozgalmak . . 46
Boriték: Szerkesztői üzenetek. Aranykönyv. (2—3. old.)

Mennyegzői, konfirmációi s ünnepi alkalommal igen kedves és jótékonyhatásu állandó ajándék az imakönyv. „SZIVEMET HOZZÁD EMELEM, irta dr. **Boros György**, női imakönyvet a sajtó meleg szavakkal üdvözölte, a közönség valláskülönbség nélkül megkedvelte. Ára csinos vászonkötésben, arany kehely és arany cimmel 2 K 40 fill. **Öt példány egyszerre rendelve 10 K. Bőrkötés** aranyszéllel (barna, sötétkék, fekete) 6 K. **Fehér csont, selyem-** és **bársony kötés** többféle szinben, kiválóan jó papiron 10 K. **Bőrkötés remek kivitelben 14 kor. Megrendelhető a szerkesztőnél.**

XXVII. évf. Kolozsvár, 1914. február 1. 2. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA:
A DÁVID FERENCZ EGYLET

SZERKESZTI:
Dr. BOROS GYÖRGY

FŐMUNKATÁRS:
TARCSAFALVI ALBERT.

Előfizetési ára: 2 kor 44 fillér. Egy szám ára: 24 fillér. Egyleti tagok 5 évi kötelezettséggel, egy évre 2 korona 4 f. fizetnek.

Minden pénz Gálfi Lőrincz egyleti pénztárnokhoz küldendő Kolozsvárra

A szerkesztő asztaláról.

A büszkélkedésnek egy esetben van értelme. Amikor valaki a reábizott munkát úgy végezte el, hogy azzal nemcsak jó, hanem mintaszerű, állandó, értékes művet teremtett, akkor jogosan mondhatja: büszke vagyok a munkámra. De amikor a fiu az ősök dicsőségéért veri a mellét és feszíti izmait, akkor baj van, mert az ifjú csemete csak elszivja az anyagyökér táplálékát, duzzadó ágakat növel, de terméshez nem jut, mert akkorra kihasználja a törzset s azzal együtt őt is kivágják, tűzre teszik és hamvát a szemétre dobják.

—

A nagynevü családok csak akkor űznének helyes családi politikát, ha a mai kornak megfelelő munkakörökbe osztanák be a család tagjait. Földesúr legfennebb csak egy lehet, mert most nem az »urasággal« járó munkások, hanem a földből kivehető jövedelem szolgáltatja a munkaerőt. Most az ipar, a kereskedelem a föld jobbágyai, de nem szolgai, hanem egyenlőségi jogon. Ha a család betudja fogni mindeniket, ha nemcsak szántat, hanem föl is dolgoztatja a terményeket, akkor forgalmat teremt, már pedig a pénz csak a forgalomban fényesedik aranyá.

—

A község egy nagyobb kiterjedésü család. Ha a lakósok szövetkezeti úton dolgoznak, megosztják a terhe-

ket, könnyebben és jobban elviselik. A segítés kölcsönbe megy, tehát mindenki szivesen részt vesz benne. A védelem kölcsönös, mert ha ma ő van bajban, holnap én lehetek. Az ellenállás is könnyebb, mert ha látom a jó példát, arra én is fölbuzdulok, ha veszem észre, hogy a másik rossz útra lépett visszatartom, nehogy még engemet is maga után rántson. Az okos ember soha sem örvend a más baján.

—

Mikor ketten vagyunk kedvelt könyvemmel a lelki békesség megnyugtató, enyhítő szellője lengi körül egész valómat. Ilyenkor azt szeretném, hogy sokáig tartson ez a csöndes elmerengés, hogy csak lelkemben és lelkemnek élhessek. Mintha érezném, hogy az a nagy lélek, aki a betűk közül beszél hozzám, növeli az enyémet és melegével fölébreszti lelkem alvó rügyeit. Hiszem, hogy ha sokáig rajtam tartaná sugarait, egészen új ember lenne belőlem.

—

A hó pehely nagyon parányi kis jószág, de sok szép látnivaló van rajta. Ha jól szemügyre vesszük: csillag. Minden irányban kinyujtja egy-egy vékony sugarát. Csillog is mint akár egy égi csillag s ha sokadmagával összekerül, bevilágítja a sötét éjszakát. Az a hibája meg van, hogy hideg, de van egy jó természete, a földből nem ereszti el a meleget s a kis búzaszál éppen olyan nyugodtan alszik alatta, mint a gyermek a takaró alatt.

—

»*Olyan könnyü, mint a hópehely*«, ezt szokták mondani a jól megdagasztott és szépen kisült kalácsra. A kalács rendesen ünnepi eledel. Az ember mindig ünnepi hangulatban van, amikor könnyü szivvel hajthatja le fejét, mert olyankor jól végezte a napi munkáját. Olyankor tiszta a szive, mint a fölülről alászálló pihe, de nem le, hanem fölfelé emelkedik. Olyankor ő az Istent meglátja.

Tudós-dal.

Mi vagyunk ám a boldogok,
Kik tudjuk, hogy a föld forog.

Ám büszke is szivünk, agyunk:
Mi egy világot forgatunk.

Tudás könyvében ott van, ott,
Az is, hogy köd és por vagyok.

De ez a por és ez a köd
Büszkén az égiekbe köt.

A mersz tüzel, a hajsz ragad
Az Isten-kéz hátul marad...

S hajrá! Nincs ég! A föld forog!
S napunk? Csak nézi s mosolyog.

Ma még talpunk alatt a rög
S holnap talán már sirba lök.

S lelkünk a semmiségbe lóg
Hát ne volnánk mi boldogok?!

Oh boldogok, oh boldogok,
Kiknek a föld nem úgy forog.

S komoly, nagy, kék ormok felett
Szent, égi fény a napkelet!

Jékey Aladár.

Az én téli mulatságom.

Morzsákat hintek ablakomba,
Egy-egy csöpp manna mindenik.
Jőnek didergő kis madárkák
S csipegve, gyorsan fölszedik.

Oh édes percek, drága morzsák!
Kis, égből cseppent szárnyasok,
Morzsányi, fényes szemetekben
Minden gyémántom ott ragyog!

Jékey Aladár.

A lelkipásztor.

Sokszor hallom, hogy a papot „lelki atyám"-nak szólítja a hive. Mindig kellemes érzésem támadt Sokat jelent ez a rövid, bizalmas és megtisztelő cimzés. Édes szó: atya. Ennél maga Jézus sem talált szebbet, kedvesebbet. Atyám az Isten. Enyém az Isten s én az övé.

A lelki atya az én lelkem pásztora, gondozója, táplálója, teremtője. A lelki atya gondja körültem, fölöttem lebeg. Ő társalog az égi atyával, tanácsot kér tőle és amikor megjelenik az égi atya házában, ő a lelki atya szól nekem róla, helyette A lelki atya szava fölbátorit, hogy keressem az égi atyámat lélekben és szívben

A jó lelkipásztor uton-utfélen, mikor az iróasztala mellett ül, mikor a szobájában föl és alá sétál, mikor a szentirást olvassa, mindig a nyájára gondol. Egyikkel találkozik és szól hozzá, de a másikra, a többire, mindenikre kiterjed figyelme. Ha nem foglalkozik egyformán mindenikkel. az az oka, hogy nem egyenlő bizalommal vannak hozzá. Aki elhagyja a hálót és elmegy a mesterhez, akit terhel a gond és p naszra tér a lelkipásztorhoz, aki bánatos szivü és vigasztalásért a papilakba betér, mindenik megtalálja amit keres, mert a jó pásztor életét adja a nyájért.

Ha többször keresnők a lelkipásztor társaságát, ha többször intéznők hozzá kérdő szavunkat, ha többször hallgatnók ajkáról az imát és az igét: könnyebbnek találnók az élet sulyát és gyorsabbnak az élet utjain való haladást.

Az a ház, amelyben a lelkipásztor lakik, mindnyájunknak édes otthona, ahol mindig tartanak valamit számunkra. Bizzunk a lelkipásztorban, mert ő az Ur szolgája, az Isten választottja, akinél mindig van izenet számunkra az égi atyától, akinek ő szószólója közöttünk.

Ne nyugtalanítson, hogy fiatal, hiszen János is fiatal volt s mégis Jézus „szeretett tanítványának" mondott. Ne mondjuk, hogy már öreg, hiszen az öregeknél van a tanács. Ne szégyeljük, hogy már régóta nem látott a templomban, hiszen örvend ő, ha a házánál láthat.

Csak a békés, vallásos hiveknek lehet valóban jó lelkipásztoruk.

bs.

Az unitárius vallás

Ujévi beköszöntőnkben kifejeztük, mennyire szeretnők, ha az Unitárius Közlöny terjedelme megengedné, hogy az unitárius vallás szépségeivel foglalkozzunk. Annyira elméleti ez a föladat, hogy nem ragaszkodhatunk hozzá a kivánt odaadással. Ez azt jelentené, hogy az unitárius vallásnak a hitről s az életről szóló tanításait, gondolatait, eszméit fejtegessük. Azt jelentené, hogy úgy tárjuk föl, ahogyan mi látjuk. Az élet követelményei az elmélet útjait keresztül metszik és sok helyütt betöltik.

Hallgatnunk kell az általánosabb jellegü parancsra és engednünk kell a mai kivánalmaknak. Ezért „az unitárius vallás" befoglaló címet használjuk, hogy a tárgy körét tágíthassuk. Az alkatom is úgy kinálkozik, mert ime csak a közelebbi napokban két hatalmas kötet jelent meg a könyvpiacon, melyek a XVI-ik száz unitárius vallását nemcsak hogy érintik, de azt lehet mondani, hogy az unitárius vallás alapépítményeinek a köveire irányultak és azokat ki akarták emelni helyükből. „Utóvégre bármilyen alkalmas pillanatban szét kellene őket ugrasztani a Krisztusért".[1]

[1] Fontes Rerum Transylvanicarum. (Erdélyi Történelmi források.) I., II., III. kötet kiadja dr. Veress Endre. I. köt. Erdélyi jezsuiták levelezése és iratai a Báthoryak korából. 1571—1583. II. Az előbbi folytatást 1613-ig. III. köt. Possevino Antalnak, a Jézus-társaság tagjának: Transylvaniája 1584-ből. Egy kötet ára 10 korona szerzőnél Kolozsvárt.

I.

Dávid Ferencz.

A jezsuiták levelezéseiből kiadott hatalmas kötet (I) ha nem is vet új világot az unitárius vallás keletkezésére, de kétségtelen, hogy az unitárius vallás föllépését, elterjedését, Dávid F., Blandrata, János Zsigmond és kortársaik szereplését úgy mutatja be, hogy még mi unitáriusok is a legnagyobb örömmel fogadhatjuk e könyvek megjelenését.

A jezsuitákat Báthory István fejedelem azért hozza be ide Kolozsvárra és Erdélybe, hogy a katholikus vallást helyreállítsa A János Zsigmond halála után a Báthoryak a fejedelmi trónért az unitárius Békes Gáspárral harcolnak meg. Győznek. A Békes hivei között az unitáriusokból egész sereg veszett a csatatéren. Ennél is nagyobb volt az a veszedelem, amely a buzgó katholikus fejedelem trónralépése után következett. Hol titkon, hol nyíltan elveszi eddig élvezett jogaikat és előnyeiket. Dávid Ferencz elveszíti az udvari papságot, Blandrata, hogy orvosi tisztjét megtarthassa, irányt változtat, a vallás reformáció terérŏl látszólag visszalépik, de tényleg abba jár, hogy mérsékelje Dávid Ferenczet és társait. Jól tudta, hogy ha az „újítás' vádjával illethetik, veszély fenyegeti azt is, amit eddig kivívtak. Okos politikus volt, de ezzel az unitáriusok egyik része bizalmát elveszitette. Végül nyíltan Dávid ellen szegült és Socinust vette segítségül, hogy Dávidot eltéríthesse nézetétől.

A kezünk alatti könyv első kötetében a fejedelem kezéből eredő levelek foglalnak el legnagyobb helyet. Az összesen száz levélből 36 tőle való. Nagy buzgalommal abban jár már 1571-ben, hogy Szántó István jezsuita atyát behozza családi birtokára, Szilágysomlyóra. Ez a terve csak nyolc esztendő mulva valósul meg. Addig is lankadást nem ismer a kath. vallás érdekében. Már 1571-ben fájó szívvel panaszolja Kolozsváron kelt levelében, mennyire szét vannak zilálva itt az eklézsiák, melyeket hogy helyreállítsa s a katholikus papokat és predikátorokat visszahozza, legfőbb óhajtása [1] A provinciálistól kéri Szántó István jezsuita atya kiküldését. Egyelőre csak annyit ért el Báthory fejedelem, hogy a pápától elismerő és dicsérő levelet kapott.

A Szántó István leveléből megtudjuk 1574-ből, hogy a fejedelem Blandratát mngtartotta ugyan orvosának, de hallgatásra intette, meghagyván, nehogy valamit írna a Szentháromságról, vagy disputatiot kezdene. Blandratát nem merte kiűzni, nehogy a protestánsok fölzuduljanak, de a megválasztásakor tett igérete is kötötte

[1] Magyar ausztriai provinciálishoz írt levele 1574 dec. 14.

Báthory fejedelem 1575 ben kelt leveléből megtudjuk, hogy az ausztriai pápai provinciálistól 12 jezsuitát kér Gyulafehérvárra. Ellátásukról ő maga gondoskodik. Nemsokára megkapja Báthory Rómából a buzdító szavakat: mert sok kegyes férfi van abban a városban, akik ha nem is látták a kegyes fejedelmet, érette és az ő népe megtéréséért az Istenhez imádkozni meg nem szünnek.

Erdélyben még nagy a szükség, mert a püspök, Bornemissza Pál eltávozott s különben is öreg ember, pap is kevés van. Csak azok, akiket a fejedelem hívott be. 1576 ban Báthorynak mint már lengyel királynak ír Szántó István Sürgeti, hogy Erdélyben állítson kollégiumot, figyelmezteti, hogy Blandratát kerülje, vele vonassa vissza tanait. Fölötte érdekes é tanulságos az a mindenre kiterjedő figyelem és gondoskodás, ami a jezsuita atya nagy terjedelmü leveléből látszik. Törekvése E dély visszahódítása. Ezért mindenféle okos és ügyes tervet kieszel, erre lelkesíti, mondhatni izgatja a fejedelmet.

Szántó István 1581-ben Kolozsvárról terjedelmes jelentést küld Aquaviva Claudio jezsuita generálisnak. Már két éve van itt. 1580 februárjában érkezett volt meg. Akkor négyféle eretnek felekezetet talált: a lutheranust, calvinianust, trinitáriust és anabaptistát. A trinitárius név alatt az unitáriusok értendők Az unitárius nevet nem ismerik, nem használják. Trinitáriusnak azért nevezik, mert az atyáról, a fiuról és a szentlélekről tanítanak, de nem mondják egy istenségnek, sem külön isteneknek. Az anabaptistaság kapcsolatos a felnőttek keresztelésével. Anabaptisták a Dávid Ferencz kora előtt voltak Kolozsvárt. Dávid Ferencz is az evangeliumok alapján s a Keresztelő János példáját követve, azt tartotta, hogy a keresztelésnek csak akkor van helye, amikor a keresztelendő már fel tudja fogni a keresztelés jelentőségét. Ő a felnőttek keresztelését helyeselte.[1]

Szántó István azt írja, hogy talált 20 30 éves férfiakat és nőket, akik még nem voltak megkeresztelkedve. Ez az állítás kétséget ébreszt, mert hiszen Dávid Ferencz csak a 70-es években foglalkozott a felnőttek keresztelése kérdésével. Ha tényleg voltak 20—30 éves kereszteletlenek, más magyarázatát kell keresni. A vallásügyi eszmék forrongása, az egyházak rendezetlensége nyújt tájékozást.

Azt is írja Szántó, hogy az eretnekek a megérkezésükkor nagyon meg voltak lepetve, mert azt hitték, hogy magyar jezsuita papok nincsenek közöttük. Nagyon dicsekedik, mennyire szivesen fogadták a katholikus hivők s mily sok jóval halmozták el, mert már régóta várták jövetelüket Két helyen: Gyulafehérváron és Kolozsmonostoron telepedtek meg.

Ugyanabban a levélben némileg ellentmondásba is jő a fen-

[1] Közleményeink rendjén lesz alkalmunk erről bővebben szólni.

tebbi állítással, mert azt írja, hogy Kolozsvárt kev s katolikust talált, de két év alatt megtért negyvennél több férfi és nő, akik: lutheranusok, sacramentariusok (calvinianus) és trinitariusok voltak. 1581-ben már tömegesen viszik keresztelésre a gyermekeket, némelyik napon 6—7 is, akik között 8, 9, 10 évesek is vannak.

A trinitárius, tehát unitárius vallásról ezt írja 1581-ben: 1560 körül Blandrata György hozta be. Tanítványa Dávid Ferencz (szász) terjesztette, aki szász és magyar nyelven tökéletesen szónokolt és mindkét nemzetet könnyen átvitte, meghódította a maga fölfogásának, a szónoklataival és könyveivel. Blandrata még él és most is a fejedelem orvosa. Magas termetü, hosszú, szürke szakálu ember. Lajos atyát meglátogatta néhányszor, írt orvosságokat is, de azok semmit sem használtak. D. F. hajlott korú férfiu volt, legélesebb elméjü, erős emlékezőtehetségü, a szentirásokban oly tökéletesen jártas (versatissimus), mintha az ó- és új testamentumot könyv nélkül tudta volna. Mielőtt mi idejöttünk, vitatkozott a király előtt a calvinistákkal és lutheránusokkal, de mindeniket könnyen legyőzte. A bibliát a bibliából szokta magyarázni.

Dávid Ferencz a megérkezésünk előtt néhány hónappal rossz [1] halállal meghalt.

(Folytatjuk.)

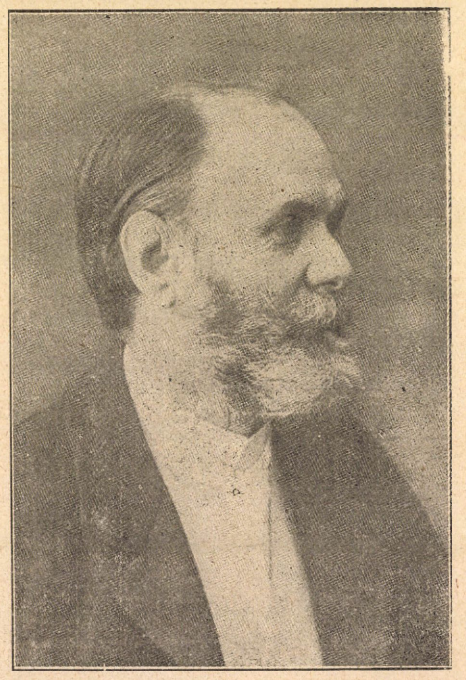
Perczel Ferencz meghalt.

Megdöbbenéssel vettük a lesújtó hirt, hogy egy jó és igaz ember, egy nagy unitárius meghalt, férfikora legjava idején.

Az irás szavai szerint boldogok a halottak és Perczel Ferencz sok, hosszas szenvedés után immár eljutott a csöndes pihenés boldogságáig. De ő, aki nem nyugalomra, hanem szorgalmas és hasznos munkára született és abban lelte boldogságát bizonnyal nem ezt a boldogságot óhajtotta. Ezért ha a könnyek záporával vissza lehetne terelni őt, bizonnyal lenne olyan ereje a család és az őszinte barátok könnyje árjának.

[1] Más helyen azt mondották, hogy eszét veszítette, hogy nehéz kór gyötörte. A halál minden formájában rosz, de a gyülölet és harag még rosszabb. Dávid F. valószinüleg vízkórban szenvedett.

Perczel Ferencz olyan egyéniség volt, aki már első találkozáskor a szívéhez tapad az embernek. Az a csöndes, finom, nemes és bölcs lélek, amellyel ő meg volt áldva, csak a választottaknak adatott.

Ha sokan volnának a hozzá hasonlók, ez a föld és rajta az emberek százszorta boldogabbak, mert jobbak és műveltebbek volnának. Őt a tökéletesült lelki finomság urává tette környezetének, mert nemes egyszerüségével lekötelezett és meg hódított mindenkit. Ő boldog lehet a halottak birodalmában, mert boldog volt az életben, de mert boldogítani is tudott, méltó, hogy megkönnyezzük korai elhunytát.

Ha csak az elhunyttal kellene leszámolnunk, nem is volna lehetetlen a föladatunk, de annál nehezebb az életben maradottakat megvigasztalni.

A mi nagyasszonyunk, Perczel Ferenczné Kozma Flóra már egy pár éve nem szól az ő unitáriusaihoz. Ime a magyarázat. Jó férjét ápolta és családjáért aggódott ő, aki maga is sokat szenvedett a betegség miatt. Vajjon vigasztalást találna-e abban, ha ezer unitárius férfi és nő egyszerre menne hozzá és megmondaná, mily igaz és mily őszinte részvéttel osztozik fájdalmában?

Ő az önzetlen szeretet, a határtalan tisztelet és nagyrabecsülés apostola, fogadja el most nagy bánatában ugyanezeket viszonzásul az ő hitrokonaitól. Mi e helyről biztosíthatjuk, hogy nagyon sokan és nagyon mély megilletődéssel osztoznak lesújtó, mély fájdalmában.

Életrajzából közöljük a következő adatokat:

Bonyhádi *Perczel* Ferenc 1856-ban született Bonyhádon. Régi nemes család sarjadéka. Testvére volt a nemrég elhunyt Perczel Dezsőnek, aki belügyminiszter volt. 1876-ban felső iskolai tanulmányai befejezése után a Magyar Általános Hitelbank szolgálatába lépett s ott mint osztályfőnök müködött 1895-ig, amikor a Magyar Mezőgazdák Szövetkezete ügyvezető-igazgatójának hivta meg.

A szövetkezet mai nagyságát nagyrészt az ő erélyel párosult ügybuzgalmának köszönheti A Perczel működése kezdetén még kis intézmény 1896-ban külön vetőmagosztály felállitásával, 1897-ben díjszabási osztály felállításával, 1901-ben szőlészeti osztály felállításával, 1904-ben tenyészállatosztály felállításával, 1905-ben a kőbányai sertéshizlaló telep létesítésével, 1906-ban a borértékesítő-osztály létesítésével bővitette.

1901-ben a szövetkezet szép számú alkalmazottai részére Perczel fáradozásainak eredményeként alapitottak meg az alkalmazottak nyugdíjintézetét. Az ő buzgolkodásának köszönhető a szövetkezet mai díszes székházának felépitése is.

Élénk részt vett az összes gazdatársadalmi, de különösen a szövetkezést érintő mozgalmakban és minden igyekezetével azon volt, hogy a Magyar Mezőgazdák szövetkezete és a gazdatársadalmi szervezetek között szorosabb kapcsot létesithessen.

Részt vett Perczel a Magyarországi Szövetkezetek Szövetségének megalapításában.

Sokoldalú tevékenysége voltaképpen már egy évvel ezelőtt véget ért a szervezetére nehezedett betegség miatt s most bekövetkezett halála régi szenvedésektől váltotta meg.

Alelnök társa a többek között ezeket mondotta koporsójánál:

Mi, akik a megboldogult jó barátunkat közelebbről ismertük, tanúbizonyságot tehetünk róla, hogy Perczel Ferenc megtestülése volt a lelkiismeretes kötelességtudásnak, aki egyedül hivatásának és családjának élt.

Puritán volt a szó legnemesebb értelmében. Nem vágyott külső dísz és elismerés után, fényes családi nevét és összeköttetéseit sohasem használta ki arra, hogy magának kitűnteté-eket, kényelmes, díszes poziciót szerezzen. Ambicióját teljesen kielégítette az a fáradtságot nem ismerő munka, amellyel annak az intézménynek az ügyeit vezette s szerény keretekből hatalmas szervezetté fejlesztette, amelynek csaknem két évtizeden keresztül vezérigazgatója volt.

A hivatali szoba rideg falai és a családi otthon puha, meleg fészke között folyt le a megboldogult élete és feltalálta e kettőben azt a megelegedettséget, boldogságot és harmóniát, melyet egyedül a hivatali kötelességek lelkiismeretes és a család iránt tartozó kötelességek szeretetteljes teljesítése nyújthat.

Sokat, mérhetetlenül sokat, sőt mindent vesztett a szerető férj és gondos apa elhunytával az árván maradt család, de igen nagy veszteséget szenvedett A Magyar Mezőgazdák Szövetkezete, annak tisztviselő kara is őszintén szeretett és tisztelt vezérigazgatójának elhunytával. Mert elvesztette benne azt az igazságos, melegszívű, emberséges és szeretetteljes főnököt, aki a tisztviselőkarnak, tágabb családjának igazi atyja és barátja volt.

Az Emke és az unitáriusok.

Két határozatot közlünk olvasóinkkal. Egyiket az Emke választmánya hozta Nagymélt. gróf Béldi Ákos elnök úr indítványára, mert nem hagyhatta szó nélkül azokat a személyeskedő támadásokat, amelyeket az EMKE választmánya unitárius tagjai ellen az ország különböző lapjaiban folytatnak.

A másikat az unitáriusok E. K. Tanácsa hozta a főtpüspök úr iránti bizalma kifejezéseül.

Lapunk olvasóit kivántuk megnyugtatni ennyiben arról, hogy a méltatlanul és igaztalanul elhangzott és ma is folytatott vádakkal szemben elégtételt nyújtottak az illetékesek.

Gróf Béldy Ákos v. b. t. t. elnöki nyilatkozata az EMKE-ben 1914 jan. 12-én.

> »Mély sajnálattal tapasztaltam, hogy az utóbbi időben a hirlapokban egyeseket támadások érték az EMKE érdekében kifejtett munkásságukért. Ujabban az egyházat és annak fejeit megnevezetten Ferencz József unitárius püspököt, Fekete Gábor főgondnokot és Boros György főjegyzőt támadják és gyanusítják, hogy az EMKE érdekében klikkszerüen felekezeti érdeket akarnak érvényesíteni. Ezt a nyilvános rosszakaratu támadást a magam részéről a legteljesebb mértékben elitélem, az ellen tiltakozom és kérem az igen tisztelt választmányt, hogy a tiltakozásomat szószerint a mai ülés jegyzőkönyvébe iktatni kegyeskedjék, mert az EMKE-t munkájában sem politikai, sem felekezeti szempontok nem vezették a múltban és remélem ezután sem fogják vezetni.«

A választmány az elnöki nyilatkozatot általános helyesléssel magáévá tette, mi pedig az elnök úr Őnagyméltóságának férfias nyilatkozatáért köszönetünket nyilvánítjuk.

Az E. K. Tanács báró Petrichevich Horváth Kálmán elnöklő főgondnok úr indítványára a január 14-én tartott ülésében a következő határozatot mondotta ki:

»A magyarországi Unitárius Egyház Képviselő Tanácsa megütközéssel értesült azon ildomtalan hirlapi támadásról, mely a Kolozsvárt megjelenő »Ujság« című lap 1914. évi 9-ik számában méltóságos és főtisztelendő Ferencz József unitárius püspök ellen intéződött. Mély sajnálattal látja, hogy egy sajtó-organum a közélet terén áldásos munkával fáradozó, tisztességben megőszült egyházi főpásztort sem kiméli meg a méltatlan meghurcoltatástól. A maga részéről visszautasítva az illetlen támadást, megtámadott püspökével szemben elévülhetetlen szeretete és feltétlen bizalmának jegyzőkönyvében kifejezést ad.

Menjünk-e Amerikába?

Ha bárki a füledbe olyasmit sugdos, felebarátom, hogy akkor változik sorsod rózsásra, ha itt hagyod hazádat, az vakmerően hazudik és az neked halálos ellenséged, mert a világos romlásodat akarja. Amerikában most nem lehet munkát kapni, hiszen napról napra ezer meg ezer ember marad munkanélkül. A rendőrség emberfeletti erővel küzd, hogy a szűkölködés nyomán támadt elégületlenséget elfojtsa. A közirgalom keserű kenyerét hej, de sok könnyező magyar eszi most Amerikában! Ezeknek a számát kivánnád kedves felebarátom szaporítani?

Nem, nem! El kell üzni, el kell verni azt a gonosz embert, aki most Amerikába csábítana. Ha nálunk sem megy a dolog minden baj nélkül, de Amerikában még rettenetesebbek az állapotok. Valósággal botorság lenne ebben a nehéz időben elkótyavetyélni amink van, hogy a biztos romlásba, Amerikába menjünk.

Sohasem voltunk szószólói annak, hogy az ember hazáját elhagyja, mert minket az iskolában még arra tanítottak, hogy: »Hazádnak rendületlenül, légy hive ó magyar!« De ha valakit a forró vére, a kába reménység, vagy valami beteges vágy elcsavarogtat, messze hazájától, amelynek szülőfaluja harangját sohasem fogja többé hallani: tegye azt akkor, mikor a józan ésszel mégis csak valahogy számot vethet, hogy vajjon odaát, a nagy idegenben mit csinál?

Milyen a helyzet? Az osztrák-magyar konzul komoly intelemmel fordult az Ámerikában lévő kivándorlókhoz. Ne jöjjenek hozzá ingyen hajójegyért, mert nem adhat. Ami pénze erre a célra volt, azt már szétosztotta. Ámerikában ezidőszerint olyan nagy gazdasági pangás van, amilyen évek óta nem volt. Meg szokott történni, hogy az elnökválasztás előtt a nagy vállalatok megszüntetik a munkát és igen sok ember marad kenyér nélkül; de ami most van Ámerikában, arra nem volt még példa. Egyre több gyár zárja be ajtóit, locsolja le a gőzkazán parazsát, egyre több bánya vonja föl a lépcsőket és zárja be a tárna ajtaját. A nagyvárosokban ezrével vannak a munkanélküliek és az Európába igyekvő hajók mind telve vannak menekültekkel. Mostanában a Fiuméba érkező kivándorló hajónak is kétezer fedélközi utasa volt s ez példátlan az amerikai kivándorlás történetében.

De ma, mikor azok is csalódottan, minden vagyonukból kipusztulva hazajönnek, akik elmentek jobb időkben és most keserves küzködés után sem birtak kenyeret keresni: édes Istenem, mi keresni valója lehet annak, aki ma, vad idegenül kikötve Ámerikában, ahol egy szót nem tud szólni, ahol százezrivel csatangolnak tüntető körmenetekben az éhező munkanélküliek, mit kereshetne ott a tátott száju idegen, akinek még jobb időkben is mennyit kell bugdácsolnia, nyügölődnie, mig az ámerikai szokásokat valahogy megszokja és a maga lábán egyenesen meg tud állni!

Bizony, bizony kába ember az, aki most Ámerikába indúl.

Magyar-Paizs. *Borbély György.*

TŰZHELY MELLETT.

A „Kapták“ vagy Kincses Péter házassága.

Irta: **József János.**

VII.

Már egy negyed óra mulva
Mehetett vón' a nászsereg,
Ha valaki a tömegben
Úgy nem zokog, nem kesereg.
Sára volt az, ő zokogott,
Fájt megválni az apjától,
Szülőföldtől, barátoktól,
Édes anyja sirhalmától.
Mert hasonló a lány sorsa
A röpködő madáréhoz.
Nem maradhat, nem lehet hű
Kis fészkéhez, falujához.
Más fészekbe kell repülni,
Más fészekbe idegenbe,
Nem csoda, ha elváláskor
Hull a könnye, fáj a lelke.
Elbucsuzott hát apjától,
Aki őtet felnevelte;
Aki édes anya hiján
Olyan sokszor megölelte;
Ki hidegtől, nagy melegtől
Annyi gonddal óvta-védte;
Ki husz kerek esztendőn át
Mindent, mindent megtett érte.

És elindult a nászsereg,
Vivén a lány butorait,
Egy pár csirkét, egy malacot
És szegényes ágynemüit
A saroglya hátuljához
Persze nem volt semmi kötve,
Hogy lett volna, hisz Bokornak
Sohasem volt lova, ökre.
Mikor a sok fényes csillag
A kék eget beragyogta;
Mikor köztük a tej hold
Megjelent, mint édes anya;
Mikor ennyi égitestnek
Összefolyt a fénysugára:
Akkor tért be a nászsereg
A Kincsesék udvarába.
„Nohát fiam, hány a barom?“
Kérdezé az öreg Kincses.
„Tizenkét pár — mondja Péter —
S egytől egyig mind köteles.“
„Jól van fiam, hát menjünk be,
Jöjjenek mind atyafiak,
Üritsünk a szerencsére,
Menyasszonyra telt poharat.“

VIII.

Pohárcsengés zene miatt
Elmaradt a mende-monda,
Nem pattant ki, hogy Sárika
Csizmadia lánya volna.
Jó is volt igy, mert különben
Azt mondhatta vón' az öreg,
Rokonoknak, vendégeknek:
„Ill a berek, nádak, erek!“

Késő este volt, a midőn
Vége lőn a vacsorának,
A vendégek Kincseséktől
Mindnyájan elbucsuzának.
Elmentenek megpihenni
Le is, fel is, erre arra,
Elmentek a rokonok is,
Egyik jobbra, másik balra.
Nem tudom én, hogy milyen volt
Másoknak az ejszakája,
Csak azt tudom, hogy Péternek
Nem volt nyugodt, édes álma,
Sötét képek, sötét árnyak
Vonultak el ágyak felett,
Mitől Péter szive lelke
Megnyilallott, megremegett.
Mikor reggel a vén Kincses
A hozományt nézegette;
Mikor künn a disznóólban
A malacot szemlélgette.

Mikor a pár tollas csirkét
Emelgette, latolgatta:
Mérgelődött, karomkodott
És a fejét vakargatta.
Átalmenvén a szomszédba
Megkérdezé komájától:
„Gazdag-e, vagy szegény ember
Sára apja: a vén Bokor?'
És koma, ki mindent tudott,
Elmondotta szóról-szóra,
Hogy abbiza mesterember,
Valóságos csizmadia.
Olyat jajdult a vén Kincses,
Hogy komának, ki ott állott —
Ijedtében a fejdisze
Égrenézett, talpra állott
S futott Kincses, futott vakon,
Rohant, miként a fergeteg,
Mig kapuja félfájában
Megütközvén, földre esett.

IX

Ott hevert az öreg Kincses
Eszméletlen, összetörve,
Mig a fia és a menye
Az esetről értesülve
Be nem vitték a szobába,
Ahol aztán ágyba tették,
Hideg vizzel locsolgatták,
Surolgatták, ébresztgették.
Meglehet, hogy jól elment volt,
El egész a rideg sirhoz,
Mert későn jött öntudatra,
Későre tért önmagához.
Mikor megjött, akkor se szólt,
Csak ránézett a fiára,
Akart ugyan neki szólni,
De nem jött hang ajakára.
Egy hónapig feküdt ágyban
S ez alatt az idő alatt
Nem volt csendes éjszakája
Magas foku láza miatt,
Hogyha szólt is, ha beszélt is,
Zavaros volt minden szava
S nem annyira Sárikával,
Péterrel volt ügye-baja.

Mikor aztán négy hét mulva
Nagynehezen lábra állott;
Mikor innen, majd amonnan
Megtudta a valóságot,
Ezt mondotta a fiának,
És ezt mondta haragosan:
„Eltakaritsd a menyecskét,
Eltakaritsd hamarosan;
Mert nem türöm, hogy családom
Jó hirnevét bepiszkolja
Olyan asszony, kinek apja
Csak egy szegény csizmadia.
Nincs, nem lehet itten helye
Semmiféle jövevénynek,
Nem eszem én sültjét, főttjét
Egy iparos gyermekének."
„Édes apám! — szólott Péter,
Szólott szépen, harag nélkül,
Remélvén, hogy édes apja
A szép szóra majd kibékül. —
Édes apám! nincsen ok rá,
Hogy Sárára nehezteljen,
Sem arra, hogy egy öreget
Iparáért becsméreljen.

X.

Mikor Pesten baka voltam,
Láttam a jó öreg királyt,
Hogy érintvén a kalapját
Egy iparos előtt megállt
S köszöntötte tisztességgel,
Megrázván a kérges kezet,
Így kellene, hogy kelmed is
Becsüljön kézmiveseket.
Mert igaz volt s igaz marad,
Hogy az ipar kincses bánya,
Gazdagságnak, boldogságnak
Ebben van a fő forrása.
Egy szó mint száz, végzé Péter,
Amit mondtam mind igaz a,
Ipar nélkül nem állhat fenn
Sem a család, sem a haza."
„Elég fiam, ne szólj többet!
Mondá Kincses szelid hangon,
Elismerem, hogy hibáztam,
Hogy tul mentem az ugaron;
Mert csakugyan amit mondtál
Szóról-szóra mind igaz a,
Ipar nélkül nem állhat fenn
Sem a család, sem a haza.

Élj hát békén Sárikával,
Nem zavarom boldogságod;
Sőt a mai naptól fogva
Rád bizom a gazdaságot;
A gazdaság vezetésre
Elég okos vagy ugy látom,
Ott van mindenféle szerszám:
Szekér, eke, bor'na, járom.
Hanem egyet s ez nagyon fáj,
Nem tudok elfelejteni:
Hogy volt neked szived, lelked
Engemet bolonddá tenni!
Hogy mondhattad, hogy Bokornak
Bőven vagyon lova, ökre,
Mikor mások azt beszélik,
Hogy nem volt az apjának se?"
„Ő mondotta — felelt Péter —
Ha elveszem a leányát,
Jó hat ökröt, két pár lovat
És nemtom hány tehenet ád,
Csakhogy „kapták" amint mondá,
És köteles valamennyi,
Kötél nélkül nem lehetne
Velük nagyon sokra menni.

XI.

Én ezeket szóról-szóra
Így mondottam kendnek tovább,
Hanem apám nem értette
S azért fogott csizmadiát.
Tehát ha a kréta körül
Valamelyik bűnös, hibás:
Harmunk közül egyik apám
És a másik Bokor Tamás."

Kincses Péter beszédének
Az lett aztán rövid vége,
Hogy Bokor is oda került
Kincsesékhez utóvégre;
Persze vitte marháit is,
Azaz, hogy a „kapta"-fákat
S most a Kincses családjában
Reperálja a csizmákat.

Régi dolgok.

Hat napos főtanácsot tartott az unitárius egyház 1857-ben junius hónapban. «Hat napig csaknem folytonosan folyt a gyülekezés, mert egész iskolai létünket újra szervezni, vagyis az elkezdett organizációt nagyjában be kellett végezni. Kolozsvári anyaiskolánkba tiz rendes tanár van már rendelve és megállapitva, megválasztva.

1. Székely Mózes, ki majd mint püspök is fog tanítani.

2. *Kriza János* egyszersmind rendes pap, helyettes főjegyző és kolozsdobokai környék esperese, mely esperesség a püspöki hivataltól elválasztatott.

3. Berde Áron, 4. Mikó Lőrinc, 5. Kovácsi Antal, ki rektorrá választatott.

6. Pap Mózes, 7. Nagy Lajos, kik ketten most az őszön jőnek le akadémiáról.

8., 9., 10. számu tanárokká Ferencz József, Buzogány Áron és Marosi Gergely választattak meg és szenteltettek fel, még a múlt nyári zsinaton s indulnak most az őszön akadémiára, addig az ők állomásaik köztanítókkal lesznek betöltve.

A *tordai* gymnasium rektorává *Csegezi* László választatott meg, várfalvi lelkész, mellette még tanárrá tétetett a tordai pap *Albert* János, harmadik tanárrá *Májai* István, negyedik és ötödik helyen még egyideig köztanítók de cél az, hogy mind az öt rendes tanárság legyen.

Keresztúron Koronka mellé megválasztatott Péterfi Samu a nagyajtai Péterfi Tamás fia, ki a forradalom idejétől fogva szászvárosi segédtanár s mikor a református tanárok mind oda hagyták volt a gymnasiumot ő hozta rendbe s folytatta eddig, mint unitárius, de ajánlkozván nálunk, mint jóhírben levő ifjút megválasztottuk. Koronka és Péterfi Samu mellett harmadik a rendes pap Péterfi Sándor, az író, negyedik és ötödik köztanító ideiglenesen.

Ennyire azért terjeszkedtünk ki, mert sürget, zaklat a kormány s a pénzalap is felhatalmazott, mert reményünk felett ütött ki a részvét, úgy, hogy 140.000 pengőig ment fel az adakozás, minek egy részét már kezdik is befizetni, nemcsak kamatban, de tőkében is. A régebbi pénztőkénk csak 52 ezer pengő forint volt, amelylyel eddig tengettük magunkat.

Várunk angliai és amerikai hitrokonainktól is, akikhez Paget által folyamodtunk és ők a mi veszélyes állásunkat legott felfogták s mint levelőkből látjuk, az aláírást elkezdték — legalább is 30 ezer pengőt onnan is remélünk. (Kriza János levele Nagyajtai Kovács Istvánhoz 1857. junius 16.)

Az E. K. Tanácsból.

Az E. K. Tanács január 14 én gyülést tartott. Jelen voltak Ferencz József püspök és báró Petrichevich-Horváth Kálmán főgondnok elnökök, Fekete Gábor főgondnok, dr. Boros György főjegyző, Végh Mihály titkár előadó, Albert Dénes, Árkosy Lajos, Csifó Salamon, dr. Ferencz József, Gál Jenő, dr. Gál Kelemen, Gyöngyössy Béla, Guidó Béla, Gyulay Árpád, Hadházy Sándor, László Domokos, dr. Mikó Imre, Ürmösi Kálmán, Vári Albert tanácsosok.

A főt. püspök úr meleg szavakban üdvözli a Tanács tagjait az ujévi első gyülés alkalmából. Petrichevich-Horváth Kálmán főgondnok indítványozza, hogy a főt. ur iránt az E. K. Tanács a hírlapi megtámadtatással szemben fejezze ki bizalmát, főjegyző megköszöni a főtiszt. úr üdvözlését és a fölszólalókhoz csatlakozik Fekete Gábor főgondnok úr. Az E K. Tanács letárgyalt 39 folyó ügyet, melyeknek egy része az első félévre kiutalt államsegélyek és felülvizsgált számadások tudomásul vétele. Tudomásul vette, hogy a Prot. Szövetség előkészitő bizottsága a szabályrendelet-tervezetet megküldötte. Az egyh. törvények II. füz. összeállítására a főjegyző elnöklete alatt dr. Gál Kelemen, Hadházy Sándor és Végh Mihály bizattak meg. Máthé György egyháztanácsosnak a főtanácshoz benyujtott indítványait az E K. Tanács kiadta az igazgatóságnak. — Tudomásul vétetett a petrozsényi egyhk. telkére az államal megkötött szerződés. — A lászlótanyai iskola fölszerelésére segélyt utalt. — A székelyszentmihályi iskola államositását nem engedélyezte. — Márkos György egyetemi hallgató Berde-rokonnak a Berde családi ö ztöndíjból 480 koronát engedélyezett. — A pénztárhoz egy irnokot napidíjjal beállított. — A kereszturi tanárok lakáspénze különbözetét (1798 K) kiutalta. — Szentmartoni Kálmán tanárnak betegsége okán egy havi szabadságot adott. — A tordai segédlelkész dijának fele részét a lelkésznek átengedte amig a segédlelkészi teendőket is végzi. — A szindi iskola szerződését a tanfelügyelő uj követelése miatt nem hagyta jóvá. — A bágyoni papi és mesteri birtok arányos megosztását elrendelte. A nagyajtai egyhk erdővásári szerződését jóváhagyta. — Lázár Ferencz nyugalmazott beteg tanítónak a Baldáchy-alapból 60 koronát utalt.

A Dávid Ferencz egylet köréből.

Egyleti élet Fogarason.

A fogarasi unitáriusok f. évi január 1-én megalakitották a „Fogarasi Dávid Ferenc Fiókegyletet.“ A lelkesedés vezette mozgalmukat. A december 31-én kibocsátott ivet 40-en irták alá. Január 1-én tartottuk az alakuló és tisztikarválasztó gyülést. Egyhangu lelkesedéssel megválasztatott elnöknek Bedő Ferencz köri gondnok, alelnököknek Bedő Ferenczné és Szentpáli Gyula, titkárnak Árkosi Tamás, I. jegyzőnek dr. Kiss Jenő, II. jegyzőnek Fekete József és pénztárosnak Nyiredy Áron.

Elhatároztuk, hogy minden hónapban tartunk egy-egy müsoros összejövetelt. A január havit megtartottuk f. hó 25-én. Az érdeklődés felekezetre való tekintet nélkül nyilvánult meg. Imatermünk zsufolásig megtelt.

Felemelő volt már az első pont, amikor a gyülekezet lelkesen énekelte a XXV. zsoltárt. (Szivemet hozzád emelem.) Erre következett a lelkész rövid imája, amelyben Istennek segedelmét kérte az egylet munkásságához.

Az ima elhangzása után Bedő Ferencz egyletünk elnöke tartott felolvasást. Felolvasását az helyezte az átlag fölé, hogy egyszerü, keresetlen szavakkal és képekkel élt, de meg is látszott a szemekben a megértés öröme. Az egyletet egy kiránduló csapathoz hasonlította, oly csapathoz, amely útra kél a vallás és erkölcs lobogója alatt, hogy bejárja a krisztusi eszmék magaslatait. Kifejtette, hogy tarsanak a kirándulókkal csak azok, akik végig tudnak lelkesedni a tervezett kirándulás örömein, mert ha lesznek elmaradozók, ezek kedvetlenséget fognak előidézni a lelkesedők között is.

A felolvasás szülte hangulatba megkapó alkalomszerüséggel vágott bele Zeha Irma déva-csángótelepi óvónő gyönyörü hangjával, midőn orgona (játszott: Katona Márton) és hegedü (játszott: Szentpáli Gynla VI. g. o. t.) kiséret mellett müvészies elénekelte az „Uram segély“ kezdetü egyházi éneket, melyben szeretetet és égi tüzet kér a költő a gyarló, györékeny ember számára.

Az ének után igen kedvesen hangzott egy kis leány (Dénes Ilonka 4. el. o. t.) szavalata, midőn elszavalta dr. Boros: Jó gyermek könyve II. részéből a „Miatyánk“ c. ájtatos kis verset.

Ezek után a titkár felolvasta dr. Boros Györgynek az anyaegylet főtitkárának és Osváth Gábor esperesnek üdvözlő levelét, mire felhangzott a gyülekezet befejező éneke:

„Lelked által úr Isten!
Épüljön a Te néped.
— — — — — — —“

Ezzel az első müsoros összejövetel véget ért.

Megelégedéssel, igaz lelki örömmel távoztunk el és alig várjuk, hogy jöjjön a következő alkalom, mert miként az anyaegylet főtitkára irá üdvözletében, a Dávid Ferencz Egylet az élet gondjait feledni segít a kedves, barátságos összejöveteleken, ahol minket semmiféle társadalmi vagy egyházi vagy más válaszfal el nem különít egymástól.

Fogaras, 1914 január.

— *is.* —

Vadadban — mely 459 lelket számlál, de amelyből bátran állíthatjuk, 100 lélek Petrozsény vidékén és egyebütt keresi kenyerét — folyó év január 18-án megtartottuk első „vallásos estélyünket", melyen körülbelül 110-en voltak jelen. A második összejövetelen január 24-en sokkal többen jelentek meg. Körülbelül 100—200. Közénekek, szavalatok és hasznos felolvasások voltak, amiket szivesen meghallgat a falusi ember is. Hiveink közül sokan ajánlkoznak szavalásra. Az első összejövetelre ajánlkoztak 5-en, a másodikra 9-en és a harmadikra már 12-en, ami bizonyítja az unitárius vallásért való erős lelkesedést. Volt szóló ének is, ami szintén vonzza a hiveket. Magyarázatokat tartott a bibliáról, főképpen Jézus erkölcsi elveiről Bálint Ödön lelkész. Voltak kisebb megbeszélések is felmerült kérdésekről, melyeket igyekeztünk tisztázni. Az eredmény meglepő. Hiveink mindig örömmel, megelégedve és azzal a szavakkal távoztak el: „Máskor is mindig eljövünk."

—*int.*

A dévai Dávid Ferencz-templom.

A dévai gondnok levele.

Szép Déva vára nemsokára Dávid Ferenczé lesz s az a hely, hol a Próféta hamvai pihennek, Mekkája lesz a világ összes unitáriusainak.

A felhívás igen szépen és helyesen van megszerkesztve s hatása meg is van.

Egy pár jó barátomat felkértem az adakozásra s eddig összegyüjtöttem 93 koronát, azonban a gyüjtést még nem fejeztem be.

Eddig adakoztak:

Mara László főispán	40 K.
Hajduczky József.....	20 K.
Csulay Lajos h. alispán.....	10 K.
Dr. Meskó Aladár főorvos.....	10 K.
Dr. Pap Domokos törvényszéki elnök	5 K.
Dr. Horváth Kamilló ügyvéd.....	5 K.
Foris Gábor törvényszéki biró	3 K.

Beszéltem a három dévai pénzintézet igazgatóival s igérték hogy januárban adnak tekintélyesebb összeget.

Beszéltem a „Déva és Vidéke“ s a „Hunyadvármegye“ helyi lapok szerkesztőivel, talán ők is gyűjthetnek.

Ha ilyen arányokban hozzák meg áldozatukat a többi városok is s ha gazdag angol hitrokonaink is megsegítenek: — úgy megsegít a jó Isten is s két év alatt állani fog a gyönyörű műemlék is a szép városdalon, hirdetve, hogy az emberekben él még a kegyelet s van bennük szív és lélek. Ezeket akartam röviden közölni, mielőtt az ívet és a pénzt beküldeném. *

Déva, 1913 november 20.

Székely Mózes.

Mulattató.

Álmatlanság gyötör. Némelykor órákig nem tudok aludni, mind a most készülő könyvemen jár az eszem, — szól a tudós.

— Hát miért nem olvas el belőle egy pár cikket?

—

Kérem ez nem az én pénzem, mert az enyém 20 korona papirpénz volt. Ez az kérem, — szól a szerencsés megtaláló, csak elváltattam elővigyázatból, hadd legyen miből megadja a jutalmamat.

—

Kisasszony. Csodálkozom, hogy tud az ujjaival oly pompásan sipolni. Már én meg nem tudnám tenni.

Gavallér (valami szépet akar mondani): Persze, hogy nem kisasszony, mert ha megpróbálná, az egész keze bele szaladna a szájába.

—

A fogorvos kapuja előtt megáll a fogfájós beteg: Ha tudnám, hogy a doktor nincsen itthon csengetnék. (Fl. Bl.)

—

A székely *itthon* bánatjában elmegy a zsidóhoz és leissza magát, mert nincsen pénze. *Amerikában* elmegy a »szalonba« és bánatjában leissza magát, hogy ne legyen pénze. (Akire nem talál, ne vegye magára.)

---

* A szépen megkezdett adakozások nyugtázását a jövő számban megkezdjük. **Szerk.**

Irodalom.

A Keresztény Magvető I—XLVII. évfolyamának *Tárgymutatója és Tartalomjegyzéke*, külön megjelent. A fáradságos és sok gonddal járó munka a dr. Borbély Ferencz fiatal tanár érdeme. Két részből áll. I. A tárgymutató: imák, költemények, agendák, beszédek, hittanbölcselet, nevelés, oktatás, történet, irodalom, irodalmi értesítő, különfélék. II. Tartalomjegyzék. A könyv 150 oldalra terjed s annak, aki a Keresztény Magvetővel rendelkezik, vagy azt használni akarja, nélkülözhetlen, becses munka. Ára 4 korona.

„**Székelyország**" cím alatt Székelyudvarhelyt időközi lap jelenik meg félévre 5 koronáért. „A Székelyország célja egyedül és kizárólag a székelység minden oldalu érdekeinek előmozdítása. Ehez kéri kedves székely testvérei jóindulatu sőt még áldozatkész támogatását is."

Jegyzőkönyv a Székely Társaságok szövetségének 1913. évi előpataki közgyüléséről A terjedelmes könyv újból fölmutatja a székelység tátongó sebeit, újból meggyőz arról, hogy vannak lelkes vezérei és szószólói, de állandó javulást biztosítani vajmi nehéz.

Egyházi és iskolai mozgalmak.

A dévai Dávid Ferenc imaházra 20.000 koronát kell összegyüjtenünk. Nagyok és kicsinyek, minden unitárius és minden szabadelvü vallásos hivő gondoljon erre a szép és magasztos modern föladatra. 20.000 embertől egy-egy korona elégséges volna s ha ezer emberből mindenik rábeszéli 20 barátját, ime az eredmény! Van-e 1000 ember közöttünk, aki rászánja magát a gyüjtésre? Van s ha nincs, lenni fog.

Főpásztorunk megkezdette az aláirást a Dévai D. F. imaházra.

Uj elkész. Bálint Ödön, aki 1913 január 28-tól kezdve működik Vadadban lelkészi minőségben, a főt. püspök úr 1913 december 28-án kinevezte rendes lelkésszé. A szorgalmas ifjú lelkészt ebben a minőségében üdvözöljük. Kivánunk neki sikert és megelégedést.

Uj Dávid Ferencz fiókegyletek. Árkosi Tamás buzgó ifjú lelkész megalakitotta a fiókegyletet Fogarasban és Nagyszebenben

Uj tanfelügyelő ment Udvar-

hely vármegyébe Kolumbán Lajos pesti s. tanfelügyelő személyében. Vajha megértené, milyen nagy szerep jut a tanfelügyelőknek a székelység nemzeti munkájában.

Eljegyzés. Benczédi Pál homoródujfalvi lelkész eljegyezte Graef Antal máv. ellenőr leányát, Kisgyörgy Sándor esperes unokáját, a kedves és bájos Graef Juliskát. Gratulálunk.

A kolozsvári unitárius elemi leányiskolánál Mina Jánosné betegsége miatt három havi szabadságidőre ment, mialatt Nagy Józsefné okleveles tanítónő helyettesíti.

Elhunytak. Özv. Guidó Mózesné, nyug. papné elhunyt jan. 14-én végelgyengülésben élete 84-ik évében Dicsőszentmártonban esperes fia szerető karjai között, ahol 35 évig kereste és találta az enyhülést özvegysége nehéz, hosszu évei alatt. — Ifju Árkosy Lajos főgimnáziumi tanuló élete 15-ik évében hosszas szenvedés után elhunyt szülői dr. Árkosy Gyula közjegyző és neje Sigmond Ilona szerető házánál Dicsőszentmártonban. Kellemes, megnyerő, eszes, szelid, mindenkit szerető és megbecsülő, mindenkitől szeretett és sokaktól fájlalt fiu volt.

Az ifjuság zeneköre. Mióta az unitárius ifjúság zenekörének szép, tágas terme van, megpezsdült a munkakedve. A mult év volt a kezdő év s a jelenben immár két jól sikerült zenei előadást rendezett a Sándor János zenetanár vezetése alatt. Örömmel jegyezzük ide a közreműködő ifjak nevét: Borsai Andor (hegedü), Filep F. (cello), Gál Ernő (zongora), Müller Géza (hegedü), Rosmann J. (viola), Tanka Károly, Tilesch Zoltán, Veress Zoltán (zongora), Nagy Márton (ének), szavalt Szász Ferenc.

A III. vasárnap délután január 18-án volt. Most már szószerint csekélynek bizonyult a kollégium diszterme. Széket-székre raktunk, hogy a vendégeket leültethessük. Dr. Cholnoky tanár országszerte híres, átlátszó s mégis tudományos előadó a Szentföldet Egyiptomtól Rómáig mutatta be. A bevezető részben érdekesen bizonyította be, hogy a tejjel és mézzel folyó Kanaánt és a paradicsomi Mezopotamiát a szorgalom, az okos mive és, a gondos öntözés tette oly termékennyé. A Jézus működése helyeit: a nevezetes városokat, tavakat, kutakat vetített képekkel ismertette meg. A majdnem másfél órás előadast lankadatlan figyelemmel hallgatta és hálás tapssal jutalmazta a közönség. Három ifjú: Holló Endre (hegedü), Adler Ernő (gordonka) és Schvartz Erzsi (zongora) játéka gondos, pontos és hatásos volt. Makray Domokosné úrhölgy kitünően iskolázott, nagy terjedelmü,

erőteljes és szép énekével három gyönyörü dalt adott elő. Kitünő kisérője volt László Gyuláné urhölgy. A közönség megjutalmazta hatalmas tapsaival az igazán nagyszabásu élvezetet A trio-társaság ifjú Hadházy Sándorral quartetté alakult és egy zongoranégyest játszott el. Méltó befejezője volt a kitünően sikerült előadásoknak. A jelenlevők nemcsak tapssal, külön elismerő köszönettel is gazdagon elhalmozták a szereplőket. A rendezők is meg lehettek elégedve, mert legtöbben úgy nyilatkoztak, hogy a jövőre is eljönnek a D. F. E. délutánjára

A IV. vasárnap délután olyan lesz, a milyet Kolozsvárt még aligha élvezett a közönség. A világ műbecsü nagy templomai képét mutatja be magyarázó ismertetéssel a templomépitő Pákey Lajos főmérnök. Meglátjuk a mi templomaink némelyikét is. A képek egy részét dr. Hintz Györgyné és dr. Éjszaky Ödön fogják készíteni. Még egy kis kedves meglepetésről is fognak gondoskodni. A concert is vonzó és sokat igérő. Zolnay Sárika zongoraművésznő játéka nyitja meg, dr. Veszprémy Lajos ur hegedüjátéka következik. Boros Irén énekét amióta a luteránus templomban nemrégen hallották, kiváncsian várják. Így hát a negyedik délután is vonzani fogja a nagy közönséget.

A vallástanitás kérdése a városokban nehéz föladatok elébe állítja a lelkészt, mert az elemi nép- és középiskolák sok órai tanitással terhelik meg a rendes papi munkán kivül. Segédlelkésszel lehetne segíteni ideiglenesen, de most a rendes lelkészben is hiány mutatkozik. Fölvetődött az az eszme, hogy a középiskolai jellegü intézeteket külön kell választani és ahol annyi tanuló van, önálló vallástanárra kell bizni.

Rövid hirek. A francia protestánsok két teológiai intézetében, Párisban és Montauban 25 hallgató van. Az egyház meg van elégedve az eredménnyel. — Amerikában az elválások száma rendkivüli arányban nő. A válóokok között első helyen a házasságtörés szerepel. — Angliában a szeszes italok élvezése ellen nagy harc folyik s mégis a fogyasztás növekedik, főleg a felsőbb osztályokban. — Az angol unitárius társulat titkára 100 napot töltött Amerikában és mintegy 13.000 mértföld utat tett vizen és szárazon.

Kedves olvasóink kedveskedjenek a szerkesztőségnek egy kis szivességgel: a házukhoz járó lapban ha látnak az unitáriusokra vonatkozó hirt vagy nagyobb közleményt, *vágják ki*, irják rá nevüket és a lap cimét, számát, *tegyék boritékba* s leragasztatlanul küldjék el (2 filléres bélyeggel) szerkesztőségünknek.

Szerkesztői üzenetek. *J. S.* Kaca. Ezeket olvassuk kedves levelében: „Nagyon megalázva kell hogy tudomásul adjam tisztelendőségteknek, hogy mi okból nem fizettem az Unitárius Közlöny díját. Mert három évig betegeskőttem. Kéntelen voltam falumból eltávozni, hogy jobban lettem, hogy a mindennapi kenyeret megkereshessem családaim részére, mert 7 családtagból állottam s az adósságom 8 száz korona volt. Továbbá két kis lányom volt, azokat Szentpéterre járattam oskolába 3 évig, tovább nem birtam, ide fizettem a 3 évre 2 száz koronát s kisebbik fiamat oda adtam mesterségre. Azokat tisztességes ruhával ellátni és még heti filléreket is kellett adni. Most jött a katonaság, oda 3 évig minden holnapba 3 korona vagy pakk. Ez kérem 9 évig tartott, mert mikor egyik jött haza, utána ment a második, mikor a második jött haza, utána ment a harmadik és csak mindegyiket egy évig segítettem. Továbbá ez alatt a férjhez menni való idő elközeledett. Tehát azokat el kellett készíteni, akárhogy is költésbe kerül. Hát kérem e két esztendő alatt meg kellett történnyék. így a két leány kiházasítása belekerült egyezerötszáz koronába, tehát nekem nagyon finomul és takarékosan kellett hogy éljek. Igaz, hogy tisztességes fizetésem volt, mert előmunkás voltam, de azért a jó fizetésből sem jutott vasárnapokra egy fillér borra való, úgy el kellett fizetni. Tehát azt akarom felhozni tisztelendőségednek a Közlöny felől, hogy igaz, hogy régtől fogva hogy küldik, az esztendőt nem tudom, hogy hány lehet. Csak akkortájba mondotta a homorodszentpéteri Vas István tisztelendősége, hogy jó volna ez „az unitárius Közlönt" járatni, mivelhogy nem tudunk minden vasárnap a templomba menni. Igen érdekes. De én azt mondtam, hogy tudja a tisztelendő úr, hogy mennyi fizetni valom van és nem tudom semmi szin alatt járatni, de azt mondta, hogy csekélység, mikor modja lesz, akor fizessen. Hát csak hozza a postás. Csak hamar keresztul olvastam és nagyszerünek találtam, de pénz soha se jutott erre.

Most három évvel ezelőtt reaösztönöztem magamat feleségemmel együtt, hogy külgyünk legalább 4 koronát, de egy pap oda jött a házamhoz, azt monta, hogy azok az egyének, akik eltávoztak kenyérkeresésre, azoknak ingyen ezután is küld a szerkesztő úr.

Bocsánatot kérek, hogy enyi irásommal terhelem tisztelendőségtöket... Köszönetemet nyilvánitom az unitárius szerkesztőségnek aval a hálával kivánok lenni, hogy segélje meg a jó isten tisztelendőköt, hogy az Unitárius Közlöny háromszorosan megszaporodjék . . .

Most pedig tudatom minél hamarább küldök 4 koronát vagy ötöt. Ha pedig ha akarnak, kűlgyenek, mert szivesen elfogadom, de fojtonosan nem tudom fizetni."

Az ilyen őszinte, becsületes székely beszéd annyira jól esik a szerkesztőségnek, hogy ha kellene, talán még a saját zsebükből is kifizetnék a 2 koronát. Oly sokat mond a J. S. uram egyszerü levele, hogy abból bizony mindenki tanulhat. Tanuljon is. J. S. uram csak olvassa tovább is s amikor módja engedi, küldjön be, amennyit lehet. Mi azt szeretnők, ha három fia és két leánya is olyan szorgalmasan olvasná.

Lapunk 1. számához csatoltunk volt egy kis mellékletet. A ki még nem kül-

döttc el valakinek, tegye bele legközelebbi levelét saját nevét aláírva.

Gy. P. D. Torda. 2 évfolyamot összeállítottunk. Már ott is vannak. Máskor nem lesz baj. A küldeményért köszönet. Talán már a jövőben!

Az egylet pénztárába 1913 dec. 20-tól a folyó évi január 21-ig rendes tagsági díjat fizettek: Székely Sándor Kolozsvár, Hegedüs Mihály Prázsmár 1914-re, Székely Sándor Kolozsvár 1914—15-re, Röszner Valéria Nagybánya, Sárdi Lőrinc Kolozsvár 1914-re, Máté Mózes Bányabükk, Koncz József Szilágycseh 1913-ra, Csegezy Márton Beszterce, Pap Dániel Csehétfalva 1914-re, Nagy Gergely Brassó 1913—14-re, Perczel Ferenc, Perczel Ferencné, Perczel Flora Budapest 1914-re, Gálfi Tamás Bencenc 1914—18-ra, Kádár József Dés, Kárpáti Elemér Nagyszőlős 1914-re, özv. Pálfi Jánozné 1913-ra, Gombos Gábor Székelyszenterzsébet 1910—12-re, Németh István Torockó, Létay László, Csipkés Manó Temesvár, Tóth Mihály Kolozsvár 1914-re, Nagy József Aranyosgyéres 1912—14-re, Felföldi Béláné Marosludas 1910—14-re, Dr. Tompa János Kolozsvár 1914-re, Létay Gyula Déva 1912—13-ra, Kis Mózes Erzsébetfalva 1913—14-re.

Előfizetési díjat fizettek: Lőrinc Albert Radnót, özv. dr. Hintz Györgyné Kolozsvár, Weress Ferenc Torda, Márkos Ferenc Marosvásárhely, dr. Molnár Jenő Budapest, Szigethy Cs. Miklós Kolozsvár, Pap László Brassó, Kerekes Miklósné (török) Torockó, Györke Lajosné Kolozsvár, Sándor Jenő Orsova, Somkereki Elek Szék, Komjátszegi Pál Aranyosrákos 1914-re, Benedek Lajosné Nyárádszereda 1913—14-re, Hackler Arthur Budapest, Patakfalvi Zsigmond Alsóárpás 1914-re, Imre Mózes Kissolymos 1613—14-re, Keresztély Zsigmond Kolozsvár 1914-re, dr. Jeney Elekné Nagyenyed 1914—15-re, Major Sándor Berzék, Tellmann Béla Brassó, dr. Kovács Gábor Szerencs, Sikó Géza Medgyes 1914-re, Gál Ambrus Pozsony 1913-ra, Nagy Józsefné Kolozsvár, Nagy Ernő Beregszász 1914-re Gábor Mihály Alsójára 1912—14-re, Fazakas Tamás Aranyosgerend 1913-ra, Nagy József Aranyosgyéres 1912—14-re, Szénási Ferenc Dés, dr. Székely Ferenc, dr. Székely Aladár Budapest, Rázmán Sámuel Csürülye 1914-re, Jakab Sándor Kaca 1914—15-re.

Alapitói díjban fizetett Pap László Brassó 20 koronát.

Az Unitárius Közlöny költségeire ajándékoztak: Hegedüs Mihály Prázsmár 1·10 K, Szigethy Cs. Miklós Kolozsvár 60 fill., Br. P. Horváth Kálmán Felsözsuk 50 K, Kádár József Dés 2 K, Tóth Mihály Kolozsvár 1 kor., dr. Tompa János Kolozsvár 1 kor., Létay Gyula Déva 4 kor. Fogadják az egylet köszönetét. Kolozsvár, 1914. évi január hó 21-én, *Gálfi Lőrinc.*

Aranykönyv.

„Székely László alap". A sinfalvi unitárius egyházközség Székely László nyug. unitárius lelkész, vármegyei levéltáros urat nagyapja: néhai Kun Bálint volt sinfalvi unitárius lelkész nevére tett alapítványáért és az iskolás növendékek számára vallásköny beszerzésére adott kegyes adományáért az E. K. Tanács helybenhagyásával tiszteletbeli keblitanácsosává választotta s a saját hivei között teljesített gyűjtés utján: közadakozásból „Székely László alap" címen egy, az iskolás növendékek vallásköny ve beszerzésére, alapot teremtett. Ez alap jelenleg 46 korona 56 fillérből, 6 és fél véka buzából, 9 és fél véka szemestörökbuzából áll. Ez alap megteremtése e szűk gazdasági viszonyok között nemcsak a hívek áldozatkészségét, hanem azt a nemes indulatot is mutatja, kiséri, mellyel ez egyházközség jóltevőit mindig meg tudja becsülni. Akik az ilyen nemes ügynek barátai, azoktól bármikor szivesen és hálás köszönettel fogad a sinfalvi egyházközség a Székely László alapra bármily csekély adományt. *Balázs András* lelkész.

XXVII. évf. Kolozsvár, 1914 március. 3. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

SZERKESZTI: Dr. BOROS GYÖRGY

FŐMUNKATÁRS: TARCSAFALVI ALBERT.

TARTALOM:

Szerkesztő asztaláról 49
Dávid Ferenc emlékimaház . . . 50
Az unitárius vallás. (Folytatás) . . 52
A harangszó. Kozma Miklós . . 54
Tűzhely mellett:
Megpróbáltatás. Gyalluy Domokos. 56
Az E. K. Tanácsból. 60
A Dávid Ferenc Egylet köréből. Molnár Emil. 61
Egyház és iskolai mozgalmak . . 63
Boriték. Szerkesztői üzenetek. Aranykönyv.

Mennyegzői, konfirmációi s ünnepi alkalommal igen kedves és jótékonyhatásu állandó ajándék az imakönyv. „SZIVEMET HOZZÁD EMELEM, irta dr. **Boros György**, női imakönyvet a sajtó meleg szavakkal üdvözölte, a közönség valláskülönbség nélkül megkedvelte. Ára csinos vászonkötésben, arany kehely és arany cimmel 2 K 40 fill. **Öt példány egyszerre rendelve 10 K. Bőrkötés** aranyszéllel (barna, sötétkék, fekete) 6 K. **Fehér csont, selyem- és bársony kötés** többféle szinben, kiválóan jó papiron 10 K. **Bőrkötés remek kivitelben 14 kor. Megrendelhető a szerkesztőnél.**

XXVII. évf. Kolozsvár, 1914. március. 3. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA: A DÁVID FERENCZ EGYLET

SZERKESZTI: Dr. BOROS GYÖRGY

FŐMUNKATÁRS: TARCSAFALVI ALBERT.

Előfizetési ára: 2 kor 44 fillér. Egy szám ára 24 fillér. Egyleti tagok 5 évi kötelezettséggel, egy évre 2 korona 4 f. fizetnek.

Minden pénz Gálfi Lőrincz egyleti pénztárnokhoz küldendő Kolozsvárra

A szerkesztő asztaláról.

„*Az Isten mindenkire bízott valamit*“, tehát mindenkitől várja, hogy hűségesen elvégezze a reábizottakat. Némelyikre kisebb, másokra nagyobb föladat vár. Akár kicsiny, akár nagy dolgot végez az ember, ha meghallja a helybenhagyást: „jól van jó és hív szolgám“ akkor többre kap megbizást mert többet elbír Ha nincs megelégedve magával, ne a csüggedésben, hanem a bátor, új elhatározásban keresse a megoldást. Tudod-e az erő micsoda? Akarat, mely előbb vagy utóbb diadalmat arat.

—

Nincsen nagyobb megsértése az isteni törvénynek, mint ha valaki öngyilkos lesz, vagyis útját vágja az Istennel való kibékülésnek. Az ember sokszor sokat hibázik, mert gyarló és gyenge, de ha a hibát tanulságra használja föl és akaratát megedzi, szándékát megtisztítja, már könnyebb lesz jól végezni a teendőket. Csak az első millió legyen meg, a többi magától jő, csak az első kisértést győzzük le a második könnyen megy s a harmadik meg sem jelenik. De aki az élet elől kitér, gyáva és haszontalan!

—

Az egyház ne dicsekedjék azzal, hogy nagyon erős, gazdag és díszes, mert ha nincsen benne tiszta, őszinte vallásos élet, csak annyit ér mint a palota, melyből a lakók kiköltöztek.

—

A lelki bátorság szükségesebb a vagyonnál, a testi erőnél és sok más egyébnél, mert ezzel le lehet győzni a szegénységet, a betegséget, a nyomort is. Ismerünk egyszerű nőt, aki özvegyen maradott sok kis gyermekkel, de még csak nem is panaszkodott, hanem szembe nézett a megváltozott helyzettel s ereje megnőtt, találékony, ügyes és kitartó lett, mert bízott magában és az isteni gondviselésben. —

Ha őszinte tudnál lenni magadhoz, mikor a tükörbe nézel, megmondanád: testvér ez a szín nem mond igazat, ezt te tetted ide a fiókodból és nem a szivedből hívtad elé. No még az a baj is lehet, hogy a szived el van romolva Akkor pedig ne várj te onnan szép, megnyerő, bizalmat ébresztő, egészséges színt.

—

A füst. Télen legtöbb a hó és a füst. A hó hideget termel, a hideget tűzzel ellensúlyozzuk, tüzet füst nélkül csinálni nem lehet. Hagyján, mert ez a füst a kéményen kimegy a háztetőre s onnan szétfoly a levegőben. De van egy másik füst is. Ezt a férfi szája termeli, és a férfi azt hiszi, hogy az ő szája is kémény és löveli ki a füstöt, megtölti a szobát, megtölt minden tüdőt és eszébe sem jut, hogy a körülte levő kedves női társaság tüdőjét, szemét, ruháját tele fujja, elbüdösíti. Hát ki mondja, hogy a férfiak udvariasok? Csak a nőkről mondható, mert ők szó nélkül tűrik, hogy füstre tegyék a férfiak.

—

A miveltségnek sokféle fokmérője van és a fokmérőkön sokféle fok. Az udvari kocsis a miveltek közé sorozza magát, mivel szerinte elég, ha a paszomántos ruháját fölveszi, nagy cilinderkalapját fölteszi és jól hajt. Igaza van. Egyik fokmérőn ezt a mesterséget lehetett mérni, sőt ha négy lovat tud jól hajtani és tisztán tartani, már elég magasra emelkedik alatta a mérleg. De őt sem a francia, sem az angol nem tartaná miveltnek, mivel, amikor étkezik a kanalat meg a kést nem tudja mivelt módra fogni, az asztalra rákönyököl, a levest szürcsölve eszi és a fogát a villával piszkálja s nyelvével szívja.

Föllhivás adakozásra

a Déván épitendő Dávid Ferencz-emlék imaházra.

A kereszténység XX-ik száz esztendeje immár sok ellentétet megszüntetett, sok nézetet megtisztított és sok mulasztást helyrehozott. Jézus szellemének diadalához tartozik, hogy a keresztények nemcsak egymást, hanem vallásküllönbség nélkül mindenkit kezdenek szeretni, becsülni és keresni az útat és módot, hogy egymást jobban megértsék s vallásukban az alapigazságot fölismerjék, azzal lelküket gazdagítsák és hitüket erősítsék. A keresztény szellem megnyilatkozásainak gyönyörü kifejezői azok az emlékművek, amelyeket közös akarattal, felekezeti különbség nélkül emeltek Genfben Calvinnak és társainak, Viennaban

Servétnek, Firenzében Savonarolanak, Prágában Hussnak, Párisban Coligninek.

1910-ben fölemelő ünnepségek között újították föl emlékét és méltatták érdemeit hazánk egyik reformátori szellemének: Dávid Ferencnek. Erre az ünnepélyre hazánk mindenik egyháza elküldötte képviselőjét, akik örökre emlékezetes szavakban fejezték ki, hogy mi mindnyájan egyek vagyunk a Krisztusban annál a hitnél fogva, amely Istennek ajándéka.

Az emlékünnep nemzeti jellegét nemzetközivé emelte Anglia és Amerika szabadelvü egyházainak itt megjelent 100 tagu küldöttsége.

Az a buzgó lélek, amely oly meghatóan nyilatkozott meg a nagy férfiú emléke ünnepén, reméljük, nem fog tétlen maradni az állandó emlék megteremtése munkájában sem.

Azon az emlékünnepségen határoztuk el, hogy a Dávid Ferenc fogsága és 1579-ben bekövetkezett halála helyén, Déván, emlék-imaházat fogunk emelni. Ott a helyszinén, az ünnepélyen, a külföldiek már meg is kezdették az adakozást. A Hunyadmegyei Régészeti Társulat kijelentette, hogy a Vár területén helyet enged a szent célra. A magyar állam, mint a várterület tulajdonosa, a Társulat szándékát helyeslőleg jóváhagyta. Ezen örömhir hallattára a Párisi Nemzetközi Vallásügyi Kongresszus vezetői kijelentették, hogy a dévai Dávid Ferenc-emlék-imaház építése költségeiben részt óhajtanak venni, a gyűjtést már a jelen évben meg is kezdik.

Aranykönyvet nyitunk a vallásos buzgóság adományai megörökítésére. Imaházat akarunk emelni, a szeretetben együttérező emberek közös imaházát. Azt óhajtjuk, hogy mindenki tekintse magáénak a Déván épülő Dávid Ferenc-emlék-imaházat. Az összes adományozók neveit egy emlékkönyvbe fogjuk irni s ott fogjuk őriztetni a fölépülő imaházban. Azt hisszük és reméljük is, hogy a mai emberek lelkében olyan erős a hitbuzgóság, olyan nagy az Isten- és emberszeretet, hogy minden ellentétet félretéve, minden különbségtől eltekintve, oda adják, módjuk szerint, filléreiket, hogy a Dávid Ferenc-emlék-imaházat közös erővel építsük meg.

Bízó lélekkel és az ember jóságába vetett hittel fordulunk címedhez s kérjük szives adományát beküldeni *Kolozsvárra, a Magyarországi Unitárius Egyház pénztárába.*

Mindenkihez fordulunk e kérő levéllel, mert nemcsak az a célunk, hogy a Dávid Ferenc-emlék-imaház fölépül-

jön, hanem az is, hogy a vallásban hívő s a hitben élő emberek ezrei találkozzanak és egyesüljenek ebben a szent munkában.

Mindenkihez szól fölhívásunk, de azt hisszük, hogy unitárius hitrokonaink kicsinye, nagyja jó példával és buzdítással fog előljárni az adakozók nagy seregében.

Az a tervünk, hogy az emlék-imaházat 1916-ban a Nemzetközi Vallásügyi Kongresszus tagjaival együtt nyissuk meg és adjuk át szent céljára.

Vajha a kegyesség átható érzése adakozásra indítaná a szíveket, hogy a fölvilágosult XX-ik száz szelleme hatalmas sugárkévéből szórná szét dévai őrtornyáról világító fényét az ember-világ óceánjára. A hit Isten ajándéka, a jótett a hivő ember munkája!

A Magyarországi Unitárius Egyház Főtanácsának Kolozsvárt, 1913. évi október hó 26-ik napján tartott gyűléséből

keresztényi szeretettel

Br. Petrichevich-Horváth Kálmán,
egyházi főgondnok.

Ferencz József,
unitárius püspök.

Fekete Gábor,
egyházi főgondnok.

Dr. Boros György,
egyházi főjegyző.

Végh Mihály,
titkár.

Az unitárius vallás.

2-ik közlemény.

A Dávid Ferencz halála napjáról két adat forog közkézen: a Jákab Eleké 1579 nov. 15, amely általánosan el van fogadva és *nov. 7*, amely mellett szól egy pár adat. Dr. Veress Endre a Fontes kiadója is ezt a napot fogadja el. Sajnos, egykorú följegyzés még nem került elé.

A Dávid Ferencz helzyetét, harcait Szántó István jezsuita pater csak hallomásból ismerte, mert vele nem találkozott, őt nem hallotta, de kétségtelen, hogy azt mondja el, ami akkor Kolozsvárt, Gyulafehérvárt és Erdélyben szájról-szájra járt. Figyelmet érdemelnek tudósításai. Igy folytatja a Dávid Ferencz vitatkozásai ismertetését a Fontes I. kötetében.

„Amikor valamelyik ellenfele az irásnak valamelyik tételét fölhozta az eretneksége ellen, azonnal más hasonló helyet idézett az Isten igéjéből, mely az ő véleményét megerősítette és amelyből

kimutatta, hogy az ellenfél bizonyítéka is hasonlóan értendő. Azt tanította, hogy az újtestamentumból csak azt kell elfogadni, ami az óval egyezik. Elvetette szent János evangeliuma első részét, a Máté ev. 28. részéből ezeket a szavakat: *elmenvén tanítsatok minden népeket megkeresztelvén őket Atyának, Fiunak és Szentléleknek nevében.* Azt mondotta, hogy ez az ige Jeromostól (Hieronimus) származik és a margóról csusztatták be. Más kevésbbé feltűnő szentirásbeli helyeket is, melyeket a szentháromság titka mellett szoktak felhozni, hasonló bibliai helyekkel magyarázott meg és a maga céljaira fordított. Annakokáért a szentirásból sem a lutheránusok, sem a kalvinisták nem tudták meggyőzni, mivel azokat ő elég világosan ki tudta magyarázni. Még kevésbbé tudtak győzni a zsinatok (conciliumok) tekintélyével, a szent atyákkal és természetes okoskodással (józan ésszel), mivel az ilyen bizonyítást maguk a kálvinisták és lutheránusok is kigúnyolták.

„Dávid Ferencz egyik barátjának ilyen megjegyzéseket tett: mióta a fejedelem a jezsuitákat behozta, sokszor figyelmeztettem a papjaimat, hogy tanuljanak szorgalmasan, nehogy azok túltegyenek rajtok; de nem akarnak rám hallgatni. Ezeket az embereket tanultaknak és tanulni szeretőknek ismertem, velök a magam részéről szembe szállani nem félek, de lássák a papjaim, miképpen állnak szembe velök. (Ezt a Dávid Ferencz szájába adja Szántó I.) Tovább így folytatja:

Dávid a Krisztus és a Szentlélek istenségét tagadta. Azt mondotta, hogy Krisztus hasonló volt Józsefhez, akinek minden javát, kivéve a királyiakat, Pharao adta a kezébe.*

Hasonlóképpen azt mondotta, hogy Isten a mennyben az *ő időben szülelett* és fogadott fiának mindenét átadta, kivéve istenségét. Hogyha valaki ellene a János evangeliumából (10. r.) fölhozta ezt: én és az atya egy vagyunk, ő azt felelte, hogy az evangelium nem a természet (natura) és a lényeg (substantia) egységéről szól, hanem a szeretet és akarat egységéről, mikre nézve maga János a következő fejezetekben nyilatkozik, ezt mondván: én azt a tisztséget, amelyet te nekem adtál, nekik adtam, hogy egyek legyenek, amint mi egyek vagyunk: én bennök, és te bennem, hogy egybe foglalttá legyenek.

Hasonló okoskodással más ellenvetéseket más hasonló helyekkel világosított meg. Végül kezdette nyilvánosan hirdetni, hogy a Krisztust nem kell imádni, s hogy ő senkit sem tud segíteni, sem megváltani. Ezt sok pap és sok tanítványa igen durva fölfogásnak tartotta, s habár ő egybehangzólag és következetesen rámutatott a forrásra, mégis az esztelen tanítványok, nem tudván fölfogni mes-

* Ez a célzás Pharaora, nagyon szokatlan. Talán királyi helytartót értett alatta.

terük gondolatait, úgy okoskodtak, hogy új eretnekséget akar bevinni a vallásba, s következőleg azzal vádolták meg, hogy az ország törvényei ellenére ujítást (szakadást) vitt be (novum sectum introduxisset), mert azt tanította, hogy a Krisztus nem imádandó.

„Ezért elfogták (comprehensus est) s miután az új eretnekség (nova secta) miatt mindnyájan ellene bizonyítottak és elitélték, börtönbe küldetett. Ott az őröknek sokszor szokta mondani, hogy fekete katonák veszik körül, s azt hitte, hogy őt azok elragadják.

„Nemsokára azután őrületbe esett és nyomorultul elpusztult, megtagadva tanítványaitól.

„Hasonló módon halt el megelőzőleg három pap. Egyikök eszét veszítvén gyakran mondogatta, ő hiszen a Blandrata szakálában, és az égiek confusiójában. Ez végül öngyilkos lett, saját kardjával ölte meg magát. A másiknak nehányszor láng tört ki a szájából. A harmadik azzal átkozta meg magát, hogy a halála óráján rothadjon meg a nyelve, ha nem mondott igazat, és ez be is következett, amint bizonyítják olyanok, akik látták.

— A jezsuita atya tudósításait az egyes speciális tények bizonyítására elfogadni nem lehet és nem is szabad. Hogy Dávid Ferencz „őrületbe esett", azt mondhatja hitbeli ellenfele, mert hiszen a hitvédőnek és a hittérítőnek igen hasznos fegyver a kezében, ha azt hirdeti, hogy az ellenfél vezére őrült volt, mert akkor tanítása is az volt, tehát el kell vetni és azt kell követni, amely idvezít. El lehet képzelni, hogy a beteg Dávidra lesújtólag hatott a kegyetlen itélet, de az az elme, amely annyit befogadott, ezt is eltudta viselni, s az a nagy lélek, amely ellenségeinek megbocsátott, eltévelyedett hitfeleinek is megtudott bocsátani.

A három papról szóló hir, már csak azért sem tekinthető egyébnek, kitalált mesénél, mert sem a nevöket, sem a helyöket, de még a felekezetöket sem nevezi meg. Különben is absurdum.

A harangszó.

Mottó: „Harangoznak... menjünk az Úr házába!
Oh hivek, jertek, jertek el!
A jobb élet előérzelme hat meg,
Ha sok nép együtt énekel."

Tompa Mihály.

Keresztény emberben kelthet-e valami nemesebb és fenségesebb érzést, mint a harangszó? A mi községünkben a harang megkondulásakor minden ember megemelinti a főbelijét és Istent áldva említi.

A madarak dalaikkal dicsőítik a menny és föld Urát; a kereszt-

tények a harangszóval adnak jelt a teremtő Isten imádására kétségkívől azért, hogy akik megfeledkeztek volna az iránta való tiszteletről, azok is eszökbe vehessék ami szükséges, és megtérvén üdvözüljenek.

A keresztények a harangszóval adnak jelt arra, hogy a közös imádkozásnak helyén — a templomban — a lelkész kezdi a tanítást, s a hivek gyülekezzenek az Úrnak házába, a költő szerint: „A harangok csengő, bongó nyelve aggot, ifjat hivogat e helyre."

Nincs is előttem szebb és meghatóbb jelenet, mint mikor a hivők serege tiszta szív- és lélekből imádja a jóságos Istent.

S lehet-e nemesebb foglalkozás, mint ez: a hiveket Istenhez vezérelni, megtanítani az istenfélelemre és az istenszeretetre.

A harangszó jelt ad arra, hogy vetkezzük le az ó-embert s s öltözzük fel az újat; hagyjuk el a hibáinkat és térjünk Istenhez, a mi mennyei Atyánkhoz, kinek mindnyájan édes gyermekei vagyunk.

Némely helyen a harangszót használják időjelzésre: harangoznak hajnalban, dél- és estére. Harangoznak esős idő ellen, hogy a határt a jég ne verje el. Használják a harangszót vészjelnek, ha tüz üt ki a községben stb.

Használják a harangszót még sok minden jelzésére, de valahányszor rendetlen időben halljuk a harangozást, mindannyiszor megdöbbenünk és a találgató kérdéseknek egész özöne vonul elő elménkbe, melyek hol kellemes, hol kellemetlen érzést eredményeznek.

Az eddig leirtakból kétféle harangozás tünik ki, ú. m.: rendes és rendkívüli időben való harangozás. A rendes harangozást örömmel fogadjuk, míg a rendkívüli megborzongatja az idegeinket és megbotránykozunk egész mivoltunkban.

Az igehirdetők pedig azt mondják: „Jaj a megbotránykoztatónak, mert így önfejükre gyűjtenek eleven szenet, mert az istentiszteletekre nem harangoztatnak pontos időben. Emiatt a hivők leunatkoznak a templombamenésről, vagy a beosztott munkát kell elvégezzék; mert a közmondásszerint: „Rend a lelke mindennek" s a rendetlenség miatt két tüz közé szorul az ember.

Ime egy példa!

„Kong a harang, imára hív, szent érzelmekkel telt a szív." Ugyanez időben szól az iskola csengője, gyűlnek az iskolás gyermekek tanulásra a kicsinyek templomába. A tanító énekvezér levén, hogy kötelességének mindenütt eleget tegyen, a kicsinyek seregét bizza a gondviselő Isten őrizetére, maga meg megy a nagyok iskolájába — a templomba, — ahol csak egy-két hivő hallgatja a lelkész imáját, vagy a harangozón és kántoron kívül senki és addig az 50—60 iskolás gyermek őrizetlen, felügyelet nélkül vár a tanítóra.

Egy legenda szerint: Mihály főarkangyal imára gyűjtötte mennyországban az angyalokat; de jön az Isten és hallgatásra inti őket, mert úgy mond: „A földön egy gyermek imádkozik és hadd hallgassam őt!“

Ha a kántor nem volna tanító, úgy talán a lelkész harangoztathatna, ami or neki jól esik? De gondolom, a templomjáró hívek érdekében is szükséges a pontos harangozás vasárnap délelőtt és délután, hétköznap reggel és este.

Nem magamért, hanem a közjó érdekében huzám meg a harangot. Ha a harangszó netalán itt-ott riadalmat okozott, jövőkor igyekezni fogok, hogy pontos legyen, mert a hivők a hiábavaló várakozással az időt nem felcserélhetik, tudva azt, hogy „az idő pénz!“

Kozma Miklós.

TŰZHELY MELLETT.

Megpróbáltatás.

Irta **Gyallay Domokos.**

Pitymalatkor Györk Mihály már beállott két fogadott kaszásával a fűbe. Fiatal, kemény ember, maga állt vezetőnek a kaszásai elébe. A két fogadott kaszás: Kósa Dani a legényfiával, Marcival

Jó reggel gyönyörűség kaszálni. Ilyenkor jól jár a kasza, vidám hersenéssel ontja rendbe a harmatos füvet. A virágok: katang, üröm, bakkszakáll, mályvarózsa csokorba sodródva viritanak ki a rendből, mint virágosbolt csokrai a nedves, zöld mohából. Hát mikor a nap feltündöklik a Hargita mögött! A harmat, amint alápórzik a megejtett virágokról, szivárványt vet a kaszás előtt, minden suhintásra fölcsillanó, szép kis szivárványt . . .

De kánikulában gyorsan odalesz a harmat. Korán beáll a rekkenőség . . . láthatatlan zenekarok kezdenek muzsikálni a levegőben, a cimbalom legvékonyabb húrjait pengetné kalaki . . . A katang összehuzza szírmait, nehéz, meleg illat párolog 'öl a fűből. A test is áthevül s csurgásra ontja magából a verejtéket. A kaszás elbódúlva, gépiesen vagdos a fűhöz.

Az öreg Kósa, amint bevitte a rendjét s szépleptiben visszaindúlt, hogy újat kezdjen a fia háta mögött, egy percre megállott s elnézte a gazda vágásait.

— Úgy látszik, hogy a te kaszád is megröstült már, Mihály! — jegyezte megl

Mihály értette, hogy mire megy a kaszás szava: le kellene dölni egy kis kaszaverésre. De nem hajtott rá.

— Bizony fölmelegedett a fűtöve, nehezebben fogja! . . . Nó, de nincs már messze dél, akkor majd verünk! . . .

Dél! . . . A rettenetes erőkifejtés, verejtékezés elégetett, fölhasznált minden táplálékot, új fűtőanyag után sóvárog az emésztő kohó, olykor haragos mordulással sürgeti meg kívánságát . . . A „dél" szóra megelevenedik a kaszás valója . . . ételeknek incselkedő ízei és szagjai rajzanak föl lelkében . . . minden gondolata az evés gyönyörüségei körül jár.

A gazda mind sűrűbben kezdett a dombélre pillantgatni: ott kell feleségének a kantárba tett nagy fazékkal és kenyeres kosárral föltünnie. Itt-ott már szállingóznak ki az asszonyok a határra, nyilván azok, akiknek messzire kell vinniök az ebédet Nó, de még nem harangoztak délre.

Egyszerre nagy ijdtség lükkent a Mihály szivére. Hátha a felelsége elkésik a délebéddel? Új asszony: ma van az első kiszállása a határra . . . Hátha nem tudta jól irányozni dolgát s otthon éri a déli harangszó? Milyen szégyen volna, mekkora csúfságot ütnének a dologból a népek! Mert az ilyent: új asszonynak járását-kelését, első gazdasszonyi próbáit szemmel tartja ám a falu. Az ő feleségéét kiváltképen szemmel tartja, mert azt mindenki szivesen elrágalmazná . . . Mert az ő felesége nem afféle közönséges paraszt személy, mint ezek a többiek, akik a határ minden sarkából ráleskelődnek . . .

Az ő feleségét a kántor úrék nevelték. A kántor úr testvérének apátlan, anyátlan árvája. Tizenkét esztendős volt, mikor a kántor úrék magukhoz vették. A kántorné asszony kisasszonyt akart nevelni belőle: majd elveszi valamelyik fiatal kolléga. Jól is jár véle, mert szép vagyonka néz az árvára.

De már régi, tudott dolog, hogy a házasságok az égben köttetnek. Az égiek pedig úgy intézték, hogy a kisasszonynak szánt leányzó — semmibe vévén az úri renden levő próbatevőket — a jómódú, deli gazdalegény iránt fogott tüzet. Nó, eleget búcsálódott és hüledezett kántornéasszonyom a leányzó rossz eszén!

Az emberek inkább Mihályon csodálkoztak. Csak nem gondol olyat, hogy épkézláb, dolgos gazdasszony lessz abból az elurasodott, felemás-lelkű teremtésből? A vagyon? Hát azt ilyen ügyes legény más háznál is megkaphatná.

És ők mégis egymásé lettek — falu bosszújára.

Jaj, ha most megkésnék az ebéddel! Az egész falu megtudná a dolgot, ha nem másként, hát ezektől a kaszásoktól, akik nyáron át minden valamirevaló gazdánál megfordulnak. Bizonyosan nagy tódításokkal hírelnék el, hogy mennyire kiéheztette őket az úridáma.

Megkondúlt a harang!

Nagyot dobbant, megfutamodott a Mihály szive . . . égő pillantásokat vetett a dombélre.

Még szólt a harang, mikor az asszony előbukkant a domb mögül. Mihály rögtön megismerte a viritó, piros rokolyájáról. Majd elrikoltotta magát örömében . . . olyanokat suhintott a fűhöz, hogy írtózás . . .

A kaszásokat is biztatta:

— Nócsak atyafiak, mert itt a délebéd!

A menyecske serényen jött végig az ösvényen, a nagy vackorfa alatt asztalt vetett és kitálalta az ebédet.

— Mihály, jertek már!

A gazda vállára vetette a kaszát s elindult a vackorfa felé. Utána a két kaszás. Az asszony a melegtől kitüzülve mosolygott az árnyékból úra elébe. Ez gyöngéden szólt oda neki:

— Eridj fiam, hadd ide a lájbimat, abba van a bicskám!

Az asszony jókedvűen riczálta el magát a kaszáló széle felé: ott feketélik a lájbi! Az emberek letelepedtek a tálacskák mellé s kóstolgatni, kanalazni kezdték a meleg levest. Zsirpettyes, kövér almásleves!

— E már pompás lé! — tört ki az öreg Kósából az elragadtatás.

S oldalvást odapillantott a leveses fazékra.

Mihály elértette a pillantást: kézügyben van-e a fazék másodszori vételre? Mivel a fazék éppen mellette volt, maga is belepillantott.

A vér csak elhült Mihályban! A fazékban egy csöpp leves sem maradt, a hús csupaszon állt a fazék fenekén. S a hús is milyen vékony, sugár három porciócska!

Ijedten könyökölt fel s törölgetni kezdte a homlokát. Tehát mégsem volt hiábavaló az aggodalom, mégis lecsapott az istennyila!

A fiatal Kósa észrevette, hogy baja van a gazdának.

— Mi lelte gazduram?

— Változás jött reám . . . megháborodtam!

— A melegtől van, nem veszedelmes baj! — védekezett az öreg Kósa. S tovább kanalazta a pompás levest.

— Nem a melegtől van, hanem a gyomortól — igazitotta helyre a gazda. — Ismerem én ezt a nyavalját, sűrűn szokott rám jönni. Egy falást sem szabad ilyenkor ennem, az az orvossága . . .

Azzal fogta a tányérát és a levest vissza öntötte a fazékba.

— Csak egyenek kietek, az én porciómat is egyék meg, ha jól esik! — szólt és a fazekat az öreg Kósa kezeügyébe tette.

A menyecske megérkezett a lájbival. Csak elijedt, amint meglátta, hogy az ura nem eszik, reménykedett, mint a megriadt madárka, meg akarta dőrgölni, le akarta fektetni, minden gyógyító tudományát elővette. Mihály mosolyogva vigasztalta:

— Egyet se féli galambom, nemzetséges nyavalya ez rajtam. Elmulik egy kis éhezéstől . . .

Míg így búcsálódtak kettesben, a kaszások elvégezték az ebédet. Mihály lopva egy pillantást vetetett a fazékra: mindent fölfaltak az ebatták. De vaon megelégedtek e?

Az asszony össze pakolta az ételes készséget s nagy aggodással, sok jó tanácsnak megadása után elbucsuzott az urától.

A két kaszás elégedetten gyujtott pipára.

— Már az igaz, hogy jó délebéd vala! — szólalt meg az öreg Kósa s elismerő pillantást küldött az ösvényen tovasietö menyecske után.

— Valami jó uras ize volt! — toldotta meg a fia.

Mihály nagyon megörült: tehát meg van elégedve a két kaszás.

Ezek csakhamar oldalt fordultak s el is aludtak, mint a bunda. Mihályra pebig rettenetes órák következtek. Veszettül hánykolódott a földőn, majd fölkelt s megsétálta magát, a szeme előtt bolti fényességek ugrándoztak, a feje zúgott, nyelte, egyre nyelte a semmit . . kaszáját is alig tudta megverni a cifralátástól. De hősiesen birkozott az éhséggel, sőt néha mosolygott is az esetén.

Mire megint dologba áltak, elmult a fájdalmas éhezése. Hanem csodálatos, hogy ekkor kezdte megkörnyékezni a harag. Váratlanul, mint az orozva maró kutya, meg-megrohanta a méreg s elmarcangolta a lelkét.

— Mégis csak nagy ügyetlenség! Ennyit csak tudhatna, hogy nagyobb porció kell a kaszásnak, mint aszott-bélü, nagyuri embernek . . .

Ozsonnatájt megint gyötörni kezdte az éhség. Azzal a szinnel, hogy a kaszaverő-kalapácsát akarja előszedni, odament a vackorfa alá és kibontotta az ételes takarót.

Hát az ozsonnai kenyér is csak olyan szükönmért, csinos, uras sarkolatocska!

Dühösen tört ki a felesége ellen.

— Hát ezért megszenved! Én megtanítom gazdasszonykodásra meg én! . . .

Ozsonnakor megint nem evett egy falatot sem Nó, majd vacsorakor! Hanem ezt a mai napot az asszony sem fogja egyhamar elfejteni! . . .

De hátha a vacsorát is elhibázza! Bizonyos, hogy a tudatlan azt is uri gyomorhoz fogja szabni, mint az ebédet. Most már ezen kezdett Mihály töprenkedni. Meg kell előzni, hogy a vacsorával is baj történjék!

Még jó fenn járt a nap, mikor Mihály azt mondta a kaszásoknak:

— Csak dolgozzanak kietek, nekem o thon lessz dolgom alkonyat előtt.

Összeszedelőzködött s elindult hazafelé az ösvényen. Sietve ment, vitte az indulat.

Amint a dombélre ért, ahova annyit tekintgetett a délben, meglassitotta lépteit. Életszere pompásan látszott ide: azon akadt meg a szeme . . . Már az igaz, hogy gyönyörü, nyájas képe van az ő háztájékának! A piros-cserepes uj ház, úgy fest a gyümölcsfák sűrüjében, mint a rózsaszirom a zöld kehelyben. A kapu búgja körül galambok röpdesnek, a kapu előtt a pázsiton récék, lúdak riadoznak. És a sütőház kéményéből milyen szép, békességesen kacskaringózik föl a füst

Lassan mendegélt Mihály.

Az udvaron olykor-olykor megvillant az asszony alakja, fát vitt be a tűzre, vizet meritett a kútból, serényen forgolódott.

Mihályt egy kis szégyenkezés fogta el.

Nem, nem szabad ennek a gyönyörü hajléknak a csendességét fölháboritani. Hogy egy kicsit tanulatlan még az asszony! Majd beleszokik, megvan benne a jó igyekezet! Pogányság volna mindjárt az acsargáson kezdeni A délebédkor is lehetett a bajon segíteni egy kis találékonysággal . . . Úgy kell valamiképen kitalálni a módját, hogy az okulás meglegyen, de a bántalom és a harag elmaradjon! . . .

Gondolkozva, lassan mendegélt Mihály. Olykor fölpillantott s mosolyogva legeltette tekintetét a házatájékán.

— Né, milyen szép békességesen füstölög a kémény . . .

Az E. K Tanácsból.

Az E. K. Tanács febr. 14-én tartott gyűlést. Jelen voltak: Ferencz József, báró Petrichevich-Horváth Kálmán elnökök, dr. Boros György főjegyző, Végh Mihály titkár, Fekete Gábor főgondnok, Albert Dénes, Árkosy Lajos, dr. Ferencz József, dr. Gál Kelemen, Gál Jenő, Gyöngyössy Béla, Gyulay Árpád, Hadházy Sándor, Kozma Ferenc- dr. Mikó Imre, Szentkirályi Ferenc, Ürmösi Kálmán, Vári Albert egyháztanácsosok. Letárgyaltatott 42 ügy, ezek között több számadás. Mély részvéttel vette tudomásul Perczel Ferenc egyh. tanácsos és Deréky Gyula alapító váratlan halálát. — A bonni békekongresszus meghivójára pártolólag válaszol. — Ürmösi Kálmán neje és leánya emlékére 1000 korona alapítványt tesz, köszönettel fogadja. — A teológusoknak egy helyett két tornaórája lesz. A torna- és zeneszertárnak 300 koronát utal. — Az igazgatósági jegyző díját helyettesítésért Kovács Kálmánnak utalja. — Nagy

Lajos tanár február végéig szabadságot kap egészségi okból. — Halmágyi János lelkészt a köri jegyzőségben megerősíti. — Bálint Ödön lelkészt a nyugdíjintézetbe fölveszi. — A főt. püspök úr jelentéséből megdöbbenéssel vesz tudomást arról, hogy Veress György lelkész a brassói egyház pénzvagyonát elköltötte és ellene bűnvádi feljelentés tétetett. — A buni birtokra bérlő nem jelentkezett, házi kezelésben marad. — Tibáld Miklós a kereszturi gimnáziumba átléphet. — A tanári értekezlet jegyzőkönyvét Pap Mózes kiadta, kiadás költsége utalványoztatott. — Csegezi egyház malmának eladását jóváhagyta. — Máté Lajos fváraljai lelkésznek a rosz termés és károsodás enyhítésére és nagy családjára tekintettel, 200 korona segélyt adott. — Az irodákba a villany bevezettetett. — A buni birtok térképe elkészült és 400 koronába került.

A Dávid Ferenc egylet köréből.

Kolozsról.

1. Miért kedvesek a kolozsi Dávid Ferenc Egylet estélyei? Mert vallásos jellegök mellett a felekezetiség nem nyomasztja őket — mit mindig érdemes hangoztatni s mert nyilvánosságuk nemcsak elméletben ven meg, de úgy rendeztetnek, hogy Kolozs minden rangu és rendü tényezője tudomással bir és jelen is van az estélyeken. A fennállás második évében erről eddig három estély tanuskodott: karácsony és újév napján is f. évi január hó 25-én.

Programmpontok: énekek, szavalatok, felolvosások, melyek becsértéke érvényesíttetésük révén magasra fokoztatott a csendben, de azért elevenen lefolyt estélyeinken. Érintett jelenségek a K. D. F. E. érdembeni jelentőségét kommentár nélkül kifejezik. Mindez az egylet titkárának: Kiss Sándor lelkész tisztult és széles látkörü koncopciójának méltán köszönhető.

Az I. estélyt részleteiben ismertettem, A II. estélyen Pálné, Kovács Berta áll isk tanítónő „A gyermekek nevelésének ferdeségeiről" címen tartott irányító és megértésre talált felolvasást A III. estélyen az egylet elnöke: Kiss Sándorné, Pap Erzsébet részéről felolvasott életkép részesült feszült figyelemben. Az énekszámok Pál Mihály áll. isk. tanító vezetésében gyönyörködtették a jelenvoltakat

2. A kolozsi intelligencia éber kulturvágyának kielégítését is szolgálja Kiss Sándor unitárius lelkész úr abban a tekintetben, hogy angol tanfolyamot vezet. Az első, ezelőtt egy évvel szép eredménnyel végződött és ez évben a tagok kérésére február 2-án 10 taggal ujabb két hónapos kurzus nyilik meg. A „Kolozsi angol

társaság" nevet nem minden alap nélkül vettük fel, mert az angol nyelv tanulásával kapcsolatban a társas szellem is pompásan ápoltatott, minek kihatása Kolozs egész értelmiségének összegyülekezését eredményezte a mult évi tanfolyamnak tea-estély keretében történt befejezésekor.

Kolozs, 1914. évi január hó 29-én.

Molnár Emil

Egyházi és iskolai mozgalmak.

A 125-ik alapitó. A Dávid Ferenc Egylet örökös alapitói között Gyulay Árpád kir. tanácsos ny. pénzügy igazgató helyettes ur 125-ik óhajtott lenni, de nem várhatta hogy sor kerüljön rá. Ezt irja: „Megvallom, hogy mikor én nálad a Dávid F. Egylet alapitói között a 125-ik helyre igérkeztem, az alapitók gyorsabb tempóju jelent kezésére számitottam, de habár e reményemben csalódtam s igy sajnos még nem is került rám a sor 100 K alapitói dijamat ide mellékelve már most megküldöm nem tekinted részemről időelőtti tolakodásnak, vagy tülekedésnek. Mély köszönettel nyugtázzuk ezt az alapitványt mely bizonnyal nem téveszti hatását. Hiszen az unitárius egyházban csak egyházi tanácsos több van 300-nál. Ki volna oly kishitü hogy ne számitson 125 örökös megalapitóra!

Változások a lelkészkarban. Kelemen György körispataki lelkész Boldogfalvára, Keresztesi Dénes polgárdii lelkész Szentgericére, Bárka József füzesgyarmati lelkész Korondra megválasztattak és a főt. püspök úr kinevezte. Polgárdiba Orbán Lajos papnövendéket h. lelkésszé alkalmazta a főt. úr.

Eljegyzés. Nagybölöni Sykó Miklós eljegyezte Lovász Dórát Hidalmáson.

Új doktor. Ifj. Pákey Lajos a helybeli Ferencz József tud. egyetemen az államtudományok tudorává avattatott febr. 21-én. Gratulálunk.

Házasság. Gál Mózes lokodi lelkész házassági frigyre lépett Májai Gábor szentgericei áll. tanító és énekvezér kedves leányával febr. 18-án.

Kálnoki Bedő Irén szőkefalvi Nagy Zsigmondné, a néhai Bedő Dénes tanár leánya, váratlanul még mult év dec. 31-én bekövetkezett haláláról, most kell megemlékeznünk, mert a gyászjelentés hozzánk nem érkezett meg. A fiatal kedves nő, két kis gyermek édes anyja, a jó testvér miatt még mindig sajognak a rokoni keblek, mert finom jó lélek, nemesen gondolkozó nő volt. Két kis árvát hagyott hátra. Az égi vigasztalást kérjük a sajgó sebekre!

Értesítés. Az *unitárius kollégium diszteremében* folyó évi március hó 1-től április hó 5-ig — *hat egymásután következő vasárnapon — estvéli 5½ órakor Istentiszteletek* fognak tartatni a következő sorrendben:

1. Március 1-én: *Ferencz* József püspök. 2. március 8 án: *Vári* Albert vallás-

tanár. 3. március 15-én: *Györffy* István lelkész-tanár. 4. március 22-én: *Ürmösi* Károly esperes-lelkész. 5. március 29-én: *Kiss* Sándor kolozsi lelkész. 6. április 5-én: *Dr. Boros* György egyh. főjegyző,

A Dávid Ferenc-Egylet IV. délutánja. A Dávid Ferenc Egyletnek tegnap ismét érdekes délutánja volt, mely változatos programmjával Kolozsvár város közönségének színe-javát csalta az unitárius kollégium dísztermébe. Ezuttal a világ nevezetesebb templomairól szólt a vetített képekkel illusztrált előadás, mely annál érdekesebb volt, mert Pákey Lajos, ki mint templomépítő maga is sikerekre nézhet vissza, a legjobb kalauz lehetett a templomépítés titkainak útvesztőjében. Valóban érdekesen vázolta a templomépítés fejlődését s a stilusok kialakulását. Az előadás végén egy pár újkori templom is bemutatásra került, melyeket Pákey maga tervezett. Sándor János vonósnégyese László Vilmos, ifj. Hadházi Sándor és Holló Jenő közreműködésével most is kiválónak bizonyult s lekötötte a közönség érdeklődését. Zolnai Klárikának zajos sikere volt egy Chopin-darabbal, melyet fejlett technikával játszott el s még nagyobb hatást ért el egy ráadással; ezt tűzzel és temperamentummal adta elő, a közönség hosszantartó tapssal honorálta. Az utolsó pont Boros Irén éneke volt. A közönség nagy érdeklődéssel nézett a szám elé, amiben nem is csalódott, mert egy kész koncerténekesnő produkciója volt az, amiben gyönyörködhetett. Boros Irén lágyan csengő szép hangját eddig is ismertük, de a szakszerű képezés után ma hallottuk őt nagyobb próbára tevő darabokkal szerepelni s ezúttal igazi művészi sikert jegyezhetünk fel róla. A zugó tapsokra egy Makray-dalt énekelt ráadásnak, mely mélységes melankoliájával az énekesnő kitünő előadásában nagy hatást gyakorolt a közönségre. A dalokat Höntz Arisztid kisérte zongorán. Az előadás képeit ezuttal is dr. Hintz Györgyné készítette dr. Éjszaki Ödön közreműködésével, amit a közönség ezuttal is elismeréssel honorált. Ezen délutánnal bezárult a Dávid Ferenc Egylet népszerűvé vált előadásainak ez idei sorozata. *(Ellenzék.)*

A dévai Dávid Ferencz-imaház aranykönyve.

— Első adakozások. —

I. közlemény,

I. A dévai Dávid Ferencz-templomra az első felhivást „Remény s Emlékezet“ címen irta Boros György s az Unitárius Közlönyben 1894. évi folyamban a 169—70. oldalon közölte. Erre rövid idő alatt befolytak a következő 1—16. sz. adakozások.

1.	Murányi Farkas Sándor, a Dávid Ferencz költője	20 K — f.	1895
2.	Boros György Kolozsvár	10 „ — „	
3.	Springmann Ferenc	6 „ — „	
4.	Lőrinczy Dénes	4 „ — „	
5.	Derzsi Károly Budapest	6 „ — „	
6.	Egy 85 éves „öreg asszony“ „a mi Dávid Ferencünk kápolnájára“ . .	10 „ — „	

7.	Buzogány Mariska Budapestről . . .	4	„ —	„
8.	Özv. Ajtainé Faluvági Lidia Budapestről	4	„ —	„
9.	Nagy György Kolozsvár	2	„ —	„
10.	Tarcsafalvi Zsigmond Vargyas . . .	2	„ —	„
11.	Raffaj Zsigmond Verespatak	2	„ —	„
12.	Demeter Dénes Polgárdi	2	„ 40	„
13.	Raffaj András Kapnikbányáról . . .	4	„ —	„
14.	Árkosi Béla Körmöcbánya	4	„ —	„
15.	Deák József Karcagról	1	„ —	„
16.	Springmann József Budapest (2 adomány)	2	„ —	„
17.	Balogh József mv. főellenőr	200	„ —	„
18.	Gagene és Willians amerikai úrhölgyek	20	„ —	„
	Összesen	303 K	40	f.
19.	Dávid Ferencz Egylet tea-estélye Benkő Mihályné, dr. Boros Györgyné, dr. Nyiredi Gézáné háziasszonyok vezetése alatt	220 K	—	f.
	Felülfizettek: Benkő Mihály 50 K., Benkő Mihályné 50 K., Ferencz Józsefné 10 K., dr. Kenéz Béla 5 K., özv Ferencz Gyuláné 5 K., dr. Lőrinczy Ákos Torda 5 K., Májai Istvánné 2 K., Gál Jenő 3 K., Szilágyi Béla 3 K., dr. Mikó Imre 1 K., dr. Kozma György 1 K., Tamás Lajos 1 K.			
20.	Kisebb adományok	1	„ 04	„
21.	Időközi kamat	125	„ 56	„
	Időközi kamatokkal együttt az Unitárius Közlöny szerkesztője gyűjtött			
	összesen	650 K	—	f.
II. 22.	1910-ben angolországi hitrokonok . .	1000	„ —	„
23.	1910-ben amerikai hitrokonok . . .	641	„ 34	„
III.	Józan Miklós esperes útján Amerikából:			
24.	St Johns és családja	100	„ —	„
25.	Haven E. kisasszony	25	„ —	„
26.	Peters Richardné	21	„ —	„
	Időközi kamat	4	„ —	„
	Összesen	150 K	—	f.
IV. 27.	Weller Katalin Montreal Kanada . .	21	„ 21	„

Az Unitárius Közlöny új gyüjtőivén Péterfy Zsigmond igazgató úr 40 K. adott. A szent célra bármely kis adományt szivesen fogadunk és esetről-esetre nyugtázni fogjuk.

Pályázat a londoni leányiskolába, A Channing House Schoolba az 1914-15 tanévre egy unitárius leány segéllyel fölvétetik. A fölvételért irásban kell folyamodni Keresztlevél, utolsó iskolai bizonyitvány és angol tanulásáról, melléklendő. Első helyen fölvétetnek 16-18 évesek, azután 18-20 évesek. A folyamodványt április 1-re be kell küldeni Ferencz József unitárius püspökhez. Aki elnyeri köteles angól nyelvből, hittanból, egyháztörténelemből és szervezet tanból vizsgát tenni Kolozsvárt a vizsgálóbizottság előtt.

A lelkipásztor. Egy hitrokon, aki „nem rossz hive az egyháznak", azt írja mult számunk cikkére: jól eső reánk nézve az a nyilatkozat, melyet befoglal, de másrészt siralmas, mert hogy legyen az a nyáj jó, amelynek pásztora léha és rossz példával áll a nyáj mellett. Arra kérem a theologiát, oly lelkipásztornak adjon palástot, aki azt jézusi mód szerint viseli és a nyáját aszerint táplálja, nem pedig dorbézolásra és kicsapongásra vezeti. Ki nem ilyen, ne vegye magára. Ezekből és levele többi részéből szamoruan látjuk, hogy nincsen megelégedve papjával. Elég szomoru, ha igaz, amit elpanaszol. Szeretnők, ha magára venné, akit illet, s örvendünk, hogy a mi papjaink között ritkán található ilyen.

Szerkesztői üzenetek Á. Fogaras. Pompás eredmény. A jelentés csak a jövőben jöhet. A lap menni fog. *Kolozs.* Most jő. Ebből is jövőben a mi olyas. *S. L.* Szolnok. Levél ment. *D. M.* Szolnok. Megy. *N. J.* A mikor bizonyosabbak lesznek a mik most készülnek akkor szivesen vesszük a tudósitást. Ezt hagyjuk el.

Nyilvános köszönet. A magyarszováti unitárius egyház község aranykönyvében az 1913. évről a következő kegyes adományok vannak feljegyezve:

1. **Orgonaalapra.** Bede János 30 kor., Csete György 7 kor., Székely Gergely, Domokos István, Bodor Dániel, Toth József 2—2 kor. Boér László, Szabadi Lajos 1 - 1 kor:

2. **Urvacsorai kenyeret és bort adományoztak:** Bodor Márton, ifj Kis István, Bodor János és Bodor István együtt 21 kor. 80 fill értékben.

3 **Egyh. épitkezéznél** teljesitett közmunka értéke *a)* fuvarozásban 217 kor. *b)* kézi napszámban 100 kor., együtt 317 korona.

Az évi összes adományok és közmunkák értéke 385 kor. 80 fill., melyet e helyen is köszönettel nyugtáz *az egyházközség elöljárósága.*

Az egylet pénztárába a folyó év január 21-tol február 20-ig rendes tagsági dijat fizettek: Csongvai József, Sinfalva. Költő Andrásné Cinkóta-Ehmanntelep. Marosi Ferenc Zombor 914-re. Izsáky Antalné, Dés 912—914-re Gyarmati Gergely Porcseti 906—909-re. Hadnagy Dénes Csókfalva 912—914-re. Porzsolt Erzsike, Nagyajta 914-re. Dr. Zsakó Andor, Erzsébetváros 913—914-re.

Előfizetői dijat fizettek: Szegedi Árpád, Budapest. Zarándi K. Károlyné, Topánfalva. Dr Schneller Jenő, Brassó. Sándor Mózes, Székelyudvarhely. Szinte Ferenc, Sepsikőröspatak. Szatmári Miklós, Cegléd. Mikó Lajos, Vác. Özv. Bodri Józsefné, Bodola. Hegedüs Gyuláné, Diód 914-re. Kovács Sándorné, Zilah 913-ra. Gothárd János, Uzdiszentpéter. Csák János, Hegedüs Gergely, Özv. Gyáni Zsigmondné, Nagy Gergely. Csidai Sándorné, Barna Jánosné, Diószeghi Istvánné, Füzesgyarmat. Varga Mártonné, Torda. Nemes Nagy Lajos, Abrudbánya Dr. Morvay Istvánné, Kovászna 1914-re.

Alpitói dijban fizettek: Gyulay Árpád, Kolozsvár 100 K. Borbély Sándor, Vác 50 K. Kolozsvár, 1914 febr. 20-án. *Gálfi Lőrinc,* pénztáros.

Gámán J. Örököse könyvnyomdája

Kolozsvár, Kossuth Lajos-u. 10.

Ajánlja modern ujdonságokkal, hangjegyekkel, szedőgépekkel és a technika legujabb vivmányu gyorssajtóival felszerelt müintézetét iskolák, egyházak, egyesületek, intézmények, magánosok, ipartelepek, kereskedők, gyárak, gazdaságok, pénzintézetek, stb. részére szükséges mindennemü nyomtatványoknak izléses kivitelben való gyors előállitására. Egyetlen megrendelés, legyen az a legkisebb vagy a legnagyobb, mindenkit meggyőz az árak rendkivüli olcsóságáról s a munka kifogástalanságáról. —

MÁRCIUS 15.

Egyházi beszéd Március 15-re. Irta: *Ferencz Gyula dr.*	K	—·40
Ugyanaz. Irta: *Mészáros János*	„	—·30
Ugyanaz. Imákkal. Irták: *Stramp László* és *dr. Masznyik Endre*	„	—·60
Hazaszeretet. (Tizenegy hazafias alkalmi beszéd ünnepélyekre.) Irta: *Daróczy Antal*	„	1·—
Márciusi dalok. Irta: *Ábrányi Emil*	„	—·30
Szabadság. Haza. Ujabb márciusi dalok. Irta: *Ábrányi E.*	„	—·30
1848. március 15. (Története.) Irta: *Gracza György* . .	„	—·30

Történelmi és iskolai játékok:

Március 15. Alkalmi szinjáték. Irta: *Pásztor József* .	K	—·80
Szabadság ünnepe. Ifjusági szinjáték	„	—·80
Öreg honvéd. Jelenet Irta: *Balla Miklós*	„	—.80
A honvéd. Szinjáték. Irta: *Balogh Kálmán*	„	—·80
A hazaáruló. Szinjáték. Irta: *Erdélyi Zoltán*	„	—·80
Talpra magyar. Ifjusági szinjáték. Irta: *Majthényi György*	„	—·80

Kaphatók: **Kókai Lajos könyvkereskedésében**
Budapest, IV., Kamermayer Károly-utca 1. szám alatt.

Legcélszerübb az összeget postabélyegekben vagy postautalványon előre beküldeni. Portóra 20 f. kérek.

Nyomatott Gámán János Örököse könyvnyomdájában Kolozsvárt.

XXVII. évf. Kolozsvár, 1914 julius. 7. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

SZERKESZTI: Dr. BOROS GYÖRGY

FŐMUNKATÁRS: TARCSAFALVI ALBERT.

TARTALOM:

Dal a magyar dalos szóról. Jékey Aladár 117
Szerkesztő asztaláról 118
Rosz Lelkiismeret 119
Dr. Nyiredy Géza 121
A Dávid Ferenc emlék-imaház . 123
A Dávid Ferenc Egylet köréből . 125
Az unitárius ifjuság a tornatelepen 129
Temetési szokás falun. Patakfalvi Zsigmond 131
Egyházi és iskolai mozgalmak . 132
A dévai Dávid Ferenc imaház aranykönyve 135
Boriték. Aranykönyv.

Mennyegzői, konfirmációi s ünnepi alkalommal igen kedves és jótékonyhatásu állandó ajándék az imakönyv. „SZIVEMET HOZZÁD EMELEM, irta dr. **Boros György**, női imakönyvet a sajtó meleg szavakkal üdvözölte, a közönség valláskülönbség nélkül megkedvelte. Ára csinos vászonkötésben, arany kehely és arany cimmel 2 K 40 fill. **Öt példány egyszerre rendelve 10 K. Bőrkötés** aranyszéllel (barna, sötétkék, fekete) 6 K. **Fehér csont, selyem- és bársony kötés** többféle szinben, kiválóan jó papiron 10 K. **Bőrkötés remek kivitelben 14 kor. Megrendelhető a szerkesztőnél.**

Aranykönyv.

Recsenyédi egyházközségünk javára az elmult 1913. évben a következő kegyes adományok tétettek:

1. Máté István gondnok és neje mind a négy ünnepen az Ur asztalára kenyeret adtak, melynek értéke 4·— K

Az orgona-alap javára adakoztak:

2. Kisgyörgy Sándor esperes lelkészi szolgálata 40-ik évfordulója alkalmából .. .. 10·— K
3. Gál Józsefné, Koronka Mária .. .. 8·— K
4. Balázs Jánosné, Imecs Kata .. .. 5·— K
5. Fräger Árvéd pinkafői lakós adománya, Gálfi Lőrinc theologiai tanár által postán küldve .. .. 5·— K
6. Varró Elek pénzügyigazgatási tisztviselő .. .. 2·— K
7. A helybeli asszonyoktól begyült tojások értéke 104·57 K
8. Ifj. Béres Mihály, Dáné Mihály és ifj. Tóth Mihály által rendezett népmulatság tiszta jövedelme .. .. 7·32 K
9. Balázs János énekvezér-tanitó által rendezett s szini előadással egybekötött bál tiszta jövedelme .. 83·30 K
10. A szalmás kepe fizetőktől begyült kévék értéke 43 55 K
11. A hivek által végzett közmunka értéke .. .. 120·— K

Összesen .. .. .. 392·74 K

Midőn a fenti adományokért egyházközségünk hálás köszönetét e helyen is kifejezzük, egyuttal kivánjuk, hogy a jóságos Isten áldja meg a jókedvü adakozókat testi és lelki áldásainak bőségével, hogy jótéteményeik által másokat is jóra buzditsanak ezután is.

Recsenyéden, 1914 március hó.

Máté István gondnok. — *Gál József* lelkész.

Az egylet pénztárába a folyó évi május 21-től junius 21-ig rendes tagsági díjat fizettek: Dr. Boros Györgyné, Bereczky Zoltán, Dánffy Alfréd, Hadházy Sándor, dr. Lukacsi József, Tóth István, Végh Mihály, Czikra András, Komjátszegi Lajos, Unitárius Kollegiumi Könyvtár, Éjszaky Ödön, Schuszter Emil, báró Bánffy Ferencné, Vajda Sándor Kolozsvár 1914-re, Fülöp Mózes Medgyes 1911—1912-re, Kisgyörgy Tamás Bölön 1913-ra, Czikra Mihály Dicsőszentmárton 1909—1910-re, Pálfi Máté Bágyon 1911—1913-ra.

Előfizetői díjat fizettek: Ambrus Gergely, Ürmösi Kálmán, Guráth Béláné Kolozsvár, Kolozsvári Pál Mikes, Koronki János Alsórákos 1914-re.

Alapítói díjban fizetett Benke Elek Székelykeresztur 100 koronát. Meleg köszönet. Vajha sokan követnék!

Az U. K. költségeire ajándékozott Kolozsvári Pál Mikes 60 fillért. Fogadja az egylet köszönetét.

Kolozsvár, 1914 junius hó 21-én.

Gálfi Lőrinc, pénztárnok.

XXVII. évf. Kolozsvár, 1914. julius 7. szám

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA: A DÁVID FERENCZ EGYLET

SZERKESZTI: Dr. BOROS GYÖRGY

FŐMUNKATÁRS: TARCSAFALVI ALBERT.

Előfizetési ára: 2 kor. 44 fillér. Egy szám ára: 24 fillér. Egyleti tagok 5 évi kötelezettséggel, egy évre 2 korona 4 f. fizetnek.

Minden pénz Gálfi Lőrincz egyleti pénztárnokhoz küldendő Kolozsvárra

Dal a magyar dalos szóról.

Gyászba' van a magyarság ma, gyászba',
Azt se tudja: van-e még hazája.
Üti-veri a sors, égi, földi.
Sirjak-e hát én is mint a többi?

Mondjam-e, hogy nincs hős katonája
S ha ki van is, egymást üti-vágja?
Hogy a vérét kétfej-kesely issza
S nehéz lánc a „jaj"-t is leszoritja?

Nem siratom én még a hazámat,
Nem lehet ott megölő a bánat,
Hol gyökere él a magyar szónak
S a világon legszebben dalolnak.

S földkerekén akármerre járhatsz,
Szebbet még e szónál se találhatsz
S ha van szózat fönn a mennyországba',
Ott is csak a magyar ige járja.

De jaj Isten! Ennek a szép nyelvnek
Papjai ma vele mit művelnek?
Törik, zuzzák, elcsűrik-csavarják
S hogy ez így jó: hitetni akarják.

Büntesd Uram s ne könyörülj rajta,
Ki még ezt a gyilkos hitet vallja:
Tégy kegyetlen béklyót ajakára;
Ne ölthesse nyelvét az anyjára.

S ne engedd, hogy sirassam hazámat,
Ne lehessen örök itt a bánat,
Ahol égi jussa van a szónak
S a világon legszebben dalolnak.

Jékey Aladár.

A szerkesztő asztaláról.

A nemzetnek egy-egy név egész történelem. A Kossuth-név száz esztendő nemzeti harcát jelenti a német, vagyis osztrák leigázás ellen, a nemzeti függetlenség mellett. Nem is lehet jó magyar, kinek a Kossuth képe hiányzik a házából, vagy eszméi a lelkéből.

—

Csak a becsületes őszinteségnek van erkölcsi értéke. Az igazat meg kell mondani a maga helyén, a hibát nem kell elfedni, kivált ha ezzel másoknak kárt vagy hátrányt okozunk. De az őszinte szónak csak akkor van tartós hatása, ha becsületes forrásból fakad, mert ha csak arra jó, hogy a magunk hibáit és bűneit elfedje, akkor veszedelmet rejt magában. A mikor kiderül a rejtegetett bűn, összeomlik a homokra épített várfal és oda temeti az építőt is.

—

A nevelést és oktatást rendesen egy kalap alá foglalják, sőt egynek is veszik. Igaz, hogy ikertestvérek, mint a szív és az agy, de éppen olyan nagy is a különbség közöttük. A nevelés jelentheti mind a kettőt, de az oktatás nem. Akit jól nevelnek, egész ember lehet, de akit csak jól oktatnak, megérti a nagy dolgokat, de nem tud tenni olyat, amivel másokon is segít. A jó és helyes nevelés föladata az, hogy az ember tegye mindig azt, ami helyes és tegye teljes odaadással s abban leljen gyönyörüséget.

—

Si fecisti nega. Ezt a rövid latin mondást régen még az iskolás gyermekek is le tudták fordítani, de ma a felnőttek is bajba jőnek vele. Nem azért, mintha nem jól értenék, hanem mert roszúl értelmezik. A helyes erkölcsi fölfogás azt követeli, hogy a hibát ismerjük be, mert a beismerés fél javulás, de a »megátalkodott« ember tagadja a saját hibáját vagy másra veti, vagy haragosan lármáz, hogy elterelje magáról a figyelmet.

Rosz Lelkiismeret.

Az utca bal soráról a jobb sor felé indúlt. Ugy tetszett, hogy egyenesen át akar menni. Ismerőinek föltünt, mert még sohasem látták magára egyenesen haladni, de föltünt azért is, mert az arcát egészen lehetett látni.

Nézd, még mintha vidám volna! Talán megbánta sok bűnét, megvezekelt és megbocsátást nyert.

Csalódtunk, mert hisz csak az út közepéig jutott el, máris eltért az egyenes vonaltól és másfelé indult. Kigyózó vonalban halad, az arca már többé nem derült, hol sápad, hol pirul. Számol magával. Fölébredett a rosz lelkiismeret s többé nem tudja elnémítani a dajkája. Most már senkivel sem néz szembe. Mintha nem ismerne senkit, nyújtott léptekkel halad az emberek között. Ugy tesz, mintha nyugodt volna, de elárulja magát. Észre sem veszi, hogy a bal karja messze kiáll s az ujjai bambán mozognak erre arra nyulnak, mint a csiga csápjai, midőn valamitől megijedett.

Azt hinnéd, le akar verni valamit, mintha bogár mászott volna valamelyik ujjára, vagy mintha valami rátapadt volna s le akarná dörzsölni, taszítani, mert nincs kéznél víz, amiben megmossa.

Megmossa? Hiszen az imént indúlt el hazulról s utolsó dolga is az volt ,hogy a kezét megmossa. Szappant is használt s mégis úgy érzi, hogy nem tiszta. Nagy úrnak tartja magát, szolgái is vannak, de kezét soha sem nyújtja csókra. A köszöntést is azért kerüli el, nehogy valakivel kezet kelljen fognia, mert hátha észre vesznek valamit. Tudja jól, hogy a kézlenyomatról minden gonoszt fölismernek.

Gyűlésben van Rosz Lelkiismeret. Keresi az ilyen alkalmat. Szerepet vállal sokat, nagyot, mert az azt mutatja, hogy ő köztiszteletben és becsülésben részesül. Ha módját ejtheti, első helyre ül és beszél, de sokat. Nagyon szereti hangsulyozni a szavakat, csak az a baj, hogy

rendesen nem találja el, rosz helyen emeli ki a gondolatot. Elárulja, hogy a szavai nincsenek összhangban a lelkiismeretével.

Sőt bizonyosra vehetni, hogy mindig mást beszél, mint amit érez. Ezért tesz nagy kerülőket, mint amott az úton, ahol meglátta volt ellenfelét, az Igazságot és a Becsületet. Ezért kell sokkal többet beszélnie, mint másoknak. Az ő szavai között nincsen mész, ami a porond-szemeket összetartsa. Innen van, hogy hallgatói szemébe port hint. A por közé gyakran vegyit tubákot, hogy ne csak őt figyeljék, hanem magokkal is foglalkozzanak, köhögjenek, prüszköljenek.

Az a fő, hogy senki se vegye észre, mit takar el az igazságból. Arra majd lesz gondja, hogy szereplését szépen földiszíttesse, mint a kengyelfutók a térdüket, bokájukat. A mellét is telerakja hamis rendjelekkel, mert senkinek annyi érdeme nincsen, mint neki volt és lesz.

Amilyen hamis a szava, olyan hamis a haja, a bajusza, még az anyakönyve is. Minél többször lekopik róla a mutató, annál szorgalmasabban pótolja. Nincsen az a szorgalmas hangya, amely oly gyorsan újra hordaná felbojgatott tanyáját, mint ő, mert neki mindig egy és ugyan az a célja: nehogy valaki közelébe férjen s meglássa a valót.

Ha megszorítod, szava választékos, nagy része idegen, szokatlan, keresett. Ő sem érti legtöbbjét, de tudja, hogy vannak, akik előtt a tudós színét mutatják. Azzal nem törődik, hogy a tisztán látók nevetnek rajta. Ám arra is vigyáz, hogy a nevetést megzavarja. Ettől fél legjobban, mert a jeleket jól tudja olvasni.

Az a szerencséje, hogy ő mindig védekezik, mert mások beleláradnak a figyelésbe és ellenőrizésbe. Igaz, hogy nem sok köszönet van az olyan életben, amilyen az övé, de hát élet s miután önmagától nem tud megszabadulni, ragaszkodik az élethez s kapaszkodik bele, amig utól nem éri sorsa. Majd akkor, amikor le kell számolnia, összeomlik és a boncoló asztalon kiderül, hogy semmi

sem volt ép benne, csak maga a rosz lelkiismeret és ez mindenkiben, még a leggyakorlottabb orvosban is undort keltett. *Székely Jenő.*

Dr. Nyiredy Géza
sz. 1861. megh. 1914. jun. 9.

Váratlan és minden vonásában megrendítő esemény volt Kolozsvárt, ahol bekövetkezett és a hazában, ahol számos tisztelője és barátja meghallotta a Nyiredy Géza halála hirét. Sok volt a barátja, kevés az ellensége, talán egy haragosa sem volt.

Családja volt, négy kedves gyermekkel megáldva. Tanítványai voltak, akik őt szeretettel vették körül az unitárius főgimnáziumban és az egyetemen. Huszonkilenc évig működött az egyetemen a gyógyszerészek előkészítésében. Gyönyörü ünnepséggel jutalmazták volt meg 25 évi munkásságát. Huszonhárom évig szorgalmaskodott a gimnáziumban.

A társadalom rendesen magához idomítja az embereket, mint a folyó a poroud szemeit, de vannak olyan emberek is, akik mindig a maguk helyén maradnak, mozognak s ők csinálják az ösvényt. Ha az ösvényt kezdi valaki kitaposni, bizonyosra veheti, hogy sokan rálépnek és elárasztják. Nyiredy Géza ez az ösvényujító, irányjelző, vonzó egyéniség volt. Ő az a szikla volt a folyó árjában, amelynek körébe szokott rakódni minden kisebb tárgy.

A gyógyszerészet tudománya egyik ösvényét, az előkészítő nyári tanfolyamot. Nyiredy teremtette meg. Uj területen, új elemek között nemcsak megállott, hanem a tudományt magas Nebo heggyé növelte s a gyógyszerésztudomány prófétaifjait oda fölvezette. Velük együtt élt, velük és nekik gondolkozott, atyjuk, testvérük, jobbkezük, sőt szivük lett: akki érettük dolgozott és érezett. Ezelőtt négy évvel tudtuk meg, mit folytat 25 éve csendben, de

magát megtagadva s éjjet-nappallá, a szünetet szorgalom idejévé változtatva.

Az volt róla a közvélemény, hogy sok pénzt szerez, de az volt a tény, hogy sok pénzt adott ki mindenkinek. Ha rokon, ha jó barát, ha ifju, ha más valaki volt, csak kezét kellett kinyujtania. Géza bácsijok olyan jó volt, hogy tőlük semmit sem tudott megtagadni, de ők a gyógyszerész hallgatók is olyan tisztességtudók lettek, hogy érette mindenre készek voltak.

A mit a gyógyszerészekről irtunk az szószerint vagy talán még inkább talál az unitárius gimn. tanulókra. Nyiredi a Kovácsi bácsi példáját követte s ugyanezt a szeretetet vivta ki magának. Az ilyen emberek, ha még tudósok is, óriási ürt hagynak maguk után. Bizony az unitárius gimnázium falai között sokáig fogják érezni a Nyiredi hiányát. Ugyanakkor még mindig s azután is élvezni fogják természetrajzi gyüjteményét, amely rendkivüli érték, egy szép vagyon az iskolának. Ez az ő alkotása, az ő fankadatlan szorgalmának gyümölcse, melynek szimboluma az a kigyó, amely őt majdnem halálra marta.

Azt szerencsésen legyőzte, ám ezt s a többi mindent már nem birta el a szervezete.

A tavasz kezdetén nem az élet, hanem a halál kezdett sarjadzani benne. Nem vette figyelembe. Ő soha sem számított, valamikor munka várt rá. Félholtan nyitotta meg a nyári tanfolyamot s azután leült, de nem pihenni hanem készülni az utolsó nagy útra.

Ha a halál hatásában megnyilatkozó részvét, fájdalom és bánat ereje termékenyitő energiává tudna átalakulni, Nyiredi ma feltámadva közöttünk folytatná munkáját, de nem beosztva, nem szünetekkel megszakítva, hanem úgy a hogy az előtt s a vége csak ez lenne, mert ő már annyit dolgozott, mint mások 70 vagy 80 éves korukig.

Kolozsvár város óriás közönsége meghatottan, könnyezve kisérte sirjába, az ég is öntötte könnye záporát.

Az unitárius kollégium csarnokából temettük. Ott Vári Albert az egyházi, dr. Gál Kelemen az iskolai, dr. Fabi-

nyi Rudolf az egyetemi, Gál Ernő tanulói búcsubeszédet mondottak, a sirnál dr Boros György az E .K. T. monmondottak, a sirnál dr. Boros György az E. K. T., dr. Weszelszky Gyula az orsz. gyógyszerész egyes., Weber Gyula a gyógyszerészhallgatók nevében. Szerkesztőnk beszédével zárjuk sorainkat:

Ki szivet alkotál s bele érzelmeket, szeretni lángolón embert s ez életet, hitünk nagy Istene küldj enyhületet sajgó sebeinkre. Vagy ha nincsen balzsam Gileádban, hadd omoljon annyi könny hogy teljék meg ez a sirgödör könnyeink árjával és ne férjen bele Nyiredy Géza koporsója.

Fáj a szivünk, fáj a lelkünk nekünk a jó barátoknak, a hűséges tanitványoknak, a szerető és szeretett árva gyermekeknek, a félélettől megfosztott kedves hitvesnek, a rokonok zokogó seregének. Fáj a magyarországi unitárius egyház egész teste, mert abból kiszakadott egy összetartó erős kapocs, a munkáskéz, a szerény ember, a mintaszerű tanár, a jó szív, kinek jobb keze soha sem tudta, mit mivel a bal, a tiszta jellem, kiben a mai romlott erkölcsü világban azt a kősziklát látta mindenki, amelyre bizalommal épitheti jövő reménysége várát. Te szerettél mindenkit, te dolgoztál mindenkiért s ime most a mindenkik serege nem tud megmenteni tégedet s így sóhajt föl: vajha jobban szeretted volna önmagadat, vajha ne csináltál volna egy napból kettőt. Mindig másokért!

Irántad érezett szeretetünk szent hevében életet lehelnénk gyorsan összeomlott testedbe, hogy szép lelked fényeskedjék előttünk az élet utain tovább is!

De ha már ez sem lehetséges, vedd búcsunkat, fogadd szeretetünk zálogául azt az igéretünket, hogy mi soha sem fogunk elfeledni tégedet, áldjuk emlékedet. Pihenj csöndesen. Isten veled!

A Dávid Ferenc emlék-imaház.

Levelek Amerikából.

A *dévai Dávid Ferenc* emlékimaház iránt Amerikában és Angliában mind szélesebb körben terjed az érdeklődés.

Főtiszt. Ferencz József püspök úrhoz, az adakozók között gyakran szereplő Weller Katharine asszonytól, Montrealból (Canada) a következő levél érkezett:

Kedves Ferencz püspök!

Engedje meg, hogy egy pár sorban értesítsem arról az érdeklődésről, amely a mi gyülekezetünk kisleánycsoportjában nyilvánult meg a Dávid Ferenc emlékimaház iránt. Leányaink a Nők Szövetségéhez tartoznak Ifjusági Szövetség név alatt s a télen át minden szombaton gyülést tartottak, mialatt kézimunkát készítettek eladásra a dévai imaház alapjára. — A tagok mind 12—14 éves kis leányok.

Husvét szombatján volt a tárgyak elárusítása. Begyült 62 dollár (mintegy 300 kor.), melyet elküldöttünk Philadelphiába St.-John lelkész úrhoz, aki gyüjtőívet nyitott meg erre a célra. A mi Nőszövetségünk is, valamint a többi canadai társaságok is hozzá fognak járulni, amiből remélünk legalább 150 dollárt, tehát a kis leányoké lesz a legnagyobb adomány.

Ez együttvéve is kis összeg, de most a canadai unitáriusok gyűjtenek a nyugoti szegény és küzködő egyházaknak. A nyugoti városokban missziót akarunk megindítani s ezzel vagyunk elfoglalva.

Volna egy szives kérésem is. Amikor Londonban Hankinson úrnál jártam, Ferencz József püspök úrnak egy vonzó képét láttam. Nem lenne-e szives a püspök úr megajándékozni leányainkat a képével és azon a névirásával. A gyüléstermünkben helyeznők el, hadd legyen állandó figyelmeztető arra a benső testvéri viszonyra, melyben mi hitrokonok vagyunk egymással. Ha lesz szives megküldeni, még a nyári szünet előtt átnyújtom a kis leányoknak.

Legszivélyesebb üdvözléssel vagyok önnek és a püspöknének

1914 ápr. 27.

Weller Katharine.

Dr. Boros Györgynek Rochesterből (New-York állam) Gannett nyug. lelkész írja: Remélem, hogy az a reménye, hogy Angliából és Amerikából kétharmad része a kivánt összegnek begyűl, meg fog valósulni. Nagy hátrány, hogy az önök prófétájáról itt egyáltalában majd semmit sem tudnak, s talán másutt is így vannak vele. Ruffini «A vallásszabadság története» c. könyvében Bury tanár «A gondolat szabadsága» c. könyvében még a nevét sem említik. A Wallace könyvén és az ön terjedelmes levelein kivül, melyeket dr. Allenne írt és nekem küldött, majd semmit sem leltem angolul, kivéve az önöknél járt utazók leveleit. Az a tény, hogy az én kis könyvem valószinüleg a leghosszabb tudósítás lesz angol nyelven, mindent megmagyaráz. Ebből láthatja, hogy ilyen körülmények között az érdeklődés fölébresztése nagyon nehéz dolog. St.-John úr a Christian Registerben bocsátott ki fölhivást. Arra gondoltunk, hogy körlevélben fogjuk fölhívni azokat, akiktől remélhetünk s ennek csak lesz némi eredménye. A lelkészeket fölhívjuk, hogy alkalmas időben beszéljenek Dávidról a szószékről és rendezzenek gyűjtést. Igy hát csak legyen türelemmel és bízzék bennünk. Kivánom, hogy érje meg a dévai imaház fölépítését, de azt is, hogy Kolozsvárt bronz szobor dicsőítse a Dávid emlékét, mely talán azon a kerek kövön fog állani, ahonnan tartotta hires beszédét.

Hive, *Gannet W.* (C.[1])

[1] Ugyanaz, aki az „Édes Otthon"-t irta,

A Dávid Ferenc Egylet köréből.

Folyó év junius 11-én tartotta meg a Dávid Ferenc Egyletnek udvarhelyköri fiókja évi rendes felolvasó gyülését ritka szép sikerrel. A vidékről az egylet tagjai s vendégek is nagy számmal gyülekeztek össze, a jánosfalvi hívek pedig ismert buzgóságuknál fogva nagy számmal jelentek meg a templomi ünnepélyen.

A gyülés régi szokás szerint istentisztelettel kezdődött. Péter Sándor városfalvi lelkész volt a szónok, aki áhitatos imával vezette a lelkeket a magasságba, majd meg Pál apostol I. Kor. lev. 16, 13 alapján (Vigyázzatok, álljatok meg a hitben) tartott valóban a nép szívéhez szóló érdekes egyházi beszédet. Beszélt a hitről és tudásról, erről a folytonosan előtérbe kerülő kérdésről s ezeknek egymáshoz való viszonyáról s a hitbeli állhatatosságot a bibliából vett sok megkapó példával kötötte a hallgatóság szivére. Az énekvezéri teendőket Balázs János recsenyédi énekvezér-tanító végezte szakavatottsággal és buzgósággal.

Istentisztelet végeztével az elnökség a templomban elfoglalván helyét az Úr asztalánál, Demeter Dénes a tőle megszokott ékes szónoki előadással nyitja meg a gyülést. Beszélt Dávid Ferenc lelkéről, a nagy vallásalapító szelleméről, melynek át kell járnia ma is a szíveket és lelkeket s föl kell ráznia a sokszor közönyös lelkeket tétlenségükből. Majd meg fölhivást intéz a dévai Dávid Ferenc emlék imaházra való adakozásra. Az elnöki lelkes és lelkesítő megnyító után Hermann Róza k. a. szavalta el a lelkes unitárius költőnek, Murányi Farkas Sándornak egy szép költeményét, igen ügyesen és nagy hatással. Győrfi Erzsike és Rózsika pedig kétszer is ének-duettel gyönyörködtették a nagyszámú hallgatóságot. Ürmösi Józsefné tiszteletes asszony pedig a feminizmusról olvasott fel igen érdekesen és szellemesen. A női jogok igazsága mellett tett vallomást. A felolvasásban felvetett eszmék a gyülés után a fehér asztal mellett is tovább fűződtek s valóban elragadó látvány volt, hogy a jelenlevő hölgyek a nemes irányu feminista mozgalom mellett törtek lándzsát. Kiss Károly vargyasi áll. tanító Incédi László «Nővér» című költeményét szavalta el kiváló szakértelemmel, nagy gyakorlatról tanuskodó nyugodtsággal s így természetesen nagy hatással is. Végül Ebert András derzsi lelkész tartott igen érdekes felolvasást az «Úr napról.» E felolvasásban Ebert ismertette az Úrnap keletkezését, a keletkezéséhez

fűzött legendát s kimutatta, mily nagy tájékozatlanság annak protestáns szempontból való megünneplése. Az igaz lelkesedéssel megírt felolvasás nem is tévesztette el hatását.

Ezek után a hivatalos ügyek tárgyaltattak. Mult gyülés jegyzőkönyvét hitelesítik, pénztári és könyvtári jelentéseket tudomásul veszi a gyülés. Dévai templomra megszavaz a gyülés 100 koronát. A tisztikar 3 évre ujra választatik. Jövő gyülés Derzsben lesz.

E gyülésről örömmel kell megállapítanunk, hogy célját nem tévesztette el. Nagy volt az érdeklődés iránta minden irányban. Csak így haladjunk előre, mert akkor Dávid Ferenc szelleme diadalmaskodni fog. *(bp.)*

—

Az aranyosfordai unitárius egyházikör Dávid Ferenc fiókegylete június hó 11-én bágyoni egyházközségünkben ünnepélyes közgyülést tartott. Vidéki egyházi és világi tagjaink nagyon szép számban jelentek meg, valamint az egyházközség tagjai is, úgy, hogy a szép és nagy templom zsufolásig megtelt. Féltizenegy órakor templomba mentünk, ahol a gyülekezet éneke után, «a bágyoni unitárius nők szövetsége» és «Dávid Ferenc olvasó- és önképzőköre» kétszólamban énekli Kovács Imre lelkész vezetése mellett: «Éjnek, viharnak vége van» kezdetű éneket meglepő szépen, melynek elhangzása után Bartók Géza lép a szószékre s egy kedves, lélekből származó s lelkekhez szóló imát s egyházi beszédet mond. Ebben a régi tudomány hitével, vallásos buzgóságával kivánja felöltöztetni a mai kor gyermekeit, hogy legyen meg a vallásosság vonzó ereje és családias kedvessége. Vonzó előadása, szép, kellemesen zengő hangja mozgásba hozta a szív húrjait.

Lőrinczy Dénes esperes, egyleti elnök megnyitójában üdvözli a szép számban megjelent tagokat és közönséget, melyben — Urnapja lévén — kiterjedt arra a körmenetekre, melyeket e napon a róm. kath. egyház rendez, külső fénnyel, pompával s ezzel szembeállította a mi mai ünneplésünket, amelyben nincs semmi csillogás, csak egy-

szerűség, mert mi bensőleg ünneplünk, midőn a vallásszabadság dicső bajnokára és martyrjára, Dávid Ferencre emlékezünk. Mi nem teszünk különbséget a napok között, mi minden napot úrnapjának tartunk.

«Szeretlek Isten végtelen» c. éneket énekelte Löfi Boriska k. a. Máté Sándor orgonakisérete mellett szépen és ügyesen.

Felolvasott Kovács Imre bágyoni lelkész «Az egyetértésről».

Szavalta Szabolcska Mihály: «A hegyi beszéd» c. költeményét Gálfalvi Erzsike k. a. meghatóan, érzéssel és művészettel.

Énekelt Pálfi Dezső, orgonán kisérte Derzsi Domokos tordai ig.-tanító és énekvezér.

Jókai: «A csonka hős» c. költeményét szavalta Veress Béla.

Elnöki bezáró s a gyülekezet «Egy istenünk s egy magyar hazánk» éneklésével ért véget az igazán szép, tartalmas és tanulságos ünnepély. Azzal a benyomással távoztunk ez ünnepélyről, hogy ennek a vallásos és erkölcsös életre nevelő hatása van s ha minél többször tarthatunk ily gazdag programmal gyülést, lehetetlen, hogy népünk lelki életére is maradandó, tehát éltető hatással ne legyen. Adja Isten, hogy úgy legyen! *Ki.*

—

A budapesti Dávid Ferenc Egylet május hó 16-án tartotta záró felolvasó ülését, amelyen résztvett a Főtiszt. Püspök úr is kedves nejével. A szakadó májusi esőben nem sokan jöttek el; de akik eljöttek, azoknak nagy lelki élvezetben volt részük. *Máthé* György főgimnáziumi tanár afia «Hit, vallás, tudomány» (művelődéstörténeti vázlatban) címen olvasott fel; lélektani alapon fejtegetve úgy az egyik, mint a másik hatalmas faktornak eredetét és az emberiség haladásában kifejtett munkáját. A hit egykor tudomány volt s jön idő, amikor a tudomány is csak egy újabb, tisztább hitnek lesz a szegletköve. Az idei felolvasások sorozatát *Faluvégi* Áron alelnök zárta

be nehány keresetlen szóval, köszöntve egyúttal a gyülekezetben megjelent főpásztort. A Főtiszt. Püspök úr atyai áldását adta a gyülekezetre s eközben egész formás szónoki beszédet mondott erről a nagy kérdésről: «Mi az élet? Érdemes-e élni?» Az életet úgy állította oda, mint a Teremtőnek teljesítendő szolgálattételt. *Payer* Margit operaénekesnő művészi éneke s Krausz úr sajátszerzeményü orgonaábrándjai és a fehér asztal mellett töltött kellemes találkozó tették ezt az estét is mindnyájunkra nézve emlékezetessé. Főtiszt. Püspök úr az áldozócsütörtöki konfirmációi-ünnepély alkalmával is buzdító beszédet intézett az ifjakhoz, akik szép számmal (29) sorakoztak az Urasztalához.

Az unitárius ifjuság a tornatelepen.

Ma már ott járunk, hogy nemcsak mondjuk, hogy ép testben lakik ép lélek, hanem csináljuk is, hogy úgy legyen. Gyönyörüség és benső lelki élvezet volt látni ezeket a tanuló fiukat, a legkisebbet is a legnagyobbal is. Mindenik tudta, hogy ő számít. Érezte, hogy tőle is függ a zászló megtartása vagy elveszítése. Mindenik legjobb erejét, ügyességét vitte a csatába. Majdnem mindenik nagyobb volt önmagánál. Tiszteletünk lobogóját meghajtjuk nemes ifjuságunk előtt s bemutatjuk a jelen évi verseny eredményét.

A tornaverseny napjai: május 17 és junius 18. A résztvett tanulók száma 1600 (kath., ref., unitárius főgimnáziumok, tanítóképezde és polgári iskola).

A selyemzászlót az idén is ifjuságunk négy felső osztálya nyerte 134 ponttal, második lett a ref. főgimnázium 117 ponttal. A serleget, az idén létesített vándordíjat, intézetünk négy alsó osztálya nyerte 65 ponttal, második lett a polgári fiuiskola 24 ponttal.

Súlydobás. Csécs Sándor VI. o. t. egy első díjat 17.63 m.-rel; Patakfalvi Károly VII. o. t. egy elsőt 18.98 m.-rel; Péterfi Jenő VIII. o. t. egy második díjat 18.32 m.-rel; Májai Ferenc VI. o. t. egy harmadikat 15.93 m.-rel.

Síkfutás. Havas Sándor I. o. t. egy második díjat; Kónya Zoltán II. o. t. egy elsőt; Máté Zsigmond III. o. t.

egy másodikat; Kerekes Sándor IV. o. t. egy másodikat; Gyulai Ferenc VI. o. t. egy harmadikat; Murvai Árpád VII. o. t. egy elsőt; Péterfi Jenő VIII. o. t. egy elsőt.

Rúdmászás. Havas Sándor I. o. t. egy elsőt; Reichert Antal I. o. t. egy másodikat; Szász Balázs II. o. t. egy másodikat, Kovácsi Gyula II. o. t. egy harmadikat; Székely András III. o. t. egy elsőt, Máté Zsigmond III. o. t. egy másodikat; Koncsag Viktor IV. o. t. egy elsőt.

Kötélmászás. Csongvai József V. o. t. egy elsőt; Csécs Sándor VI. o. t. egy elsőt.

Függeszkedés kötélen Szász Mihály VII. o. t. egy másodikat; Péterfi Jenő VIII. o. t. egy másodikat.

Magasugrás. Gelei Antal VII. o. t. egy másodikat 118 cm.-rel; Veress Zoltán VIII. o. t. egy elsőt 160 cm.-rel (a legjobb ugrás valamennyi versenyző között).

Stafétafutás. Mindkét stafétánk, úgy az alsóosztálybeli (Havas Sándor, Kónya Zoltán, Máté Zsigmond és Kerekes Sándor), mint a felső osztálybeli (Gyulai Ferenc, Murvai Árpád, Lőrinczi Mihály és Péterfi Jenő) első lett.

Kötélhúzás. Intézetünk I—IV. o. csapata második lett; az V—VIII. o. csapatunk legyőzvén az összes intézeteket, első lett.

Fületabda. A mi csapatunk győzött az összes csapatokkal szemben.

Kótya. Intézetünk harmadik lett.

Football. A mi csapatunk első lett.

Ezüst érmet kaptak: Lászlóczky Samu, Székely Tibor, Ütő Endre V. o. t.; Csécs Sándor, Gyulai Ferenc, Májai Ferenc VI. o. t.; Gelei Antal, Murvai Árpád, Patakfalvi Károly VIII. o. t.; Lőrinczy Mihály, Péterfi Jenő, Sári József VIII. o. t. mint a főverseny 12-es csapata. — *Távolugrásban.* Murvai Árpád VII. o. t. és Péterfi Jenő VIII. o. t. — *A súlydobásban.* Csécs Sándor VI. o. t. és Patakfalvi Károly VII. o. t. — *A rúdmászásban.* Havas Sándor I. o. t.; Székely András III. o. t.; Koncsag Viktor IV. o. t. — *Kötélmászásban.* Csongvai József V. o. t., Csécs Sándor VI. o. t. — *A magasugrásban.* Veress Zoltán VIII. o. t. — *A stafétafutásban.* Havas Sándor I. o. t.; Kónya Zoltán II. o. t., Máté Zsigmond III. o. t., Kerekes Sándor IV. o. t., Gyulai Ferenc VI. o. t., Murvai Árpád VII. o. t., Lőrinczy Mihály és Péterfi Jenő VIII. o. t.

Bronzérmet kaptak: a súlydobásban Péterfi Jenő VIII. o. t.; a síkfutásban: Havas Sándor I. o. t., Máté Zsigmond III. o. t., Kerekes Sándor IV. o. t.; a rúdmászásban: Rei-

chert Antal I. o. t., Szász Balázs II. o. t., Máté Zsigmond III. o. t.; függeszkedés kötélen: Szász Mihály VII. o. t., Péterfi Jenő VIII. o. t.; magasugrás: Gelei Antal VII. o. t.; a footballversenyért: Molnár Miklós II. o. t., Gyáni István, Máté Zsigmond III. o. t.; Barabás József, Csorbics László, Erdődi Károly, Kovács Pál, Lászlóczky István, Nagy Sándor, Tana Sámuel és Vernes Gyula IV. o. t.; a füleslabdajátékban: Ütő Endre V. o. t.; Májai Ferenc VI. o. t.; Murvai Árpád, Nagy Márton, Patakfalvi Károly VII. o. t.; Bartalis Áron, Lőrinczy Mihály, Péterfi Jenő, Sári József és Szász Ferenc VIII. o. t.

Az érmeken kivül intézetünk még négy díszoklevelet is kapott. Iskolánk első tisztelettárgyát (bőségszaru, bronztárgy) Péterfi Jenő VIII. o. t. nyerte, a másodikat (lovag, bronzszobor) Murvai Árpád VII. o. t.

Elismerés illeti László Gyula tornatanárt a kitartó munkáért és lelkes vezetésért.

Temetési szokás falun.

Általánosan ismeretes az a népszokás, amely szerint temetéskor — midőn a pap az új sirhant felett néhány szóban búcsut mond az elköltözöttnek — a gyülekezetből a gyászolók megbizottja, az ugynevezett »gazda« válaszadással megköszöni a helsőemberek szolgálatát, elmélkedvén ő is a halottról is.

Egy ilyféle választ óhajtok az alábbiakban közreadni, aminek jellemző érdekességénél fogva kár volna homályban maradni s nyomdafestéket nem kóstolni.

A derék öreg jelzett válaszbeszédje így hangzik:

Adjon Isten jó napot tisztelendő Urak!

Minthogy a böles Ur-Istennek végzése dékrétuma az vala, hogy porból lettünk és porrá kell lennünk s ezen sententeiát sujtá Ádám atyánk fejéhez is, ez beteljesedett eme keresztény atyánkfián és mi érezvén magunkat tehetetleneknek a végtisztesség tételére, fordulánk a tiszteletes urakhoz. A tiszteletes Urak ami hivatásunkat nem vetették meg és fölkarolván a háztól, elvitték az anyaszentegyházba, ahol énekszó kisérete mellett a tiszteletes

úr elbeszélte az ő élete sorsát és onnan újból felkarolva, kihoztuk e néma temetőbe, ahol a földnek, az ő anyjának átadtuk.

Teste nyugodjék a sirban s lelke üdvözöljön a boldog lelkek társaságában. Tisztelendő urakat pedig Isten segélje meg, hogy mind ily, mind hasonló című eseményekben számos és számtalan esztendőben szolgálhassanak.

Közli: *Patakfalvi Zsigmond.*

Egyházi és iskolai mozgalmak

Virág a templomban. A kolozsvári unitárius templomot áldozócsütörtökön a konfirmáció alkalmával szépen kidiszitették virággal a konfirmáló növendékek Mi illik jobban a zsenge ifjusághoz? A konfirmációban 53 fiu és leány vett részt. Kedvesek voltak, jól megfeleltek a kérdezésekre és szépen énekeltek, imádkoztak. A templomunk virágdisze immár nem fog hiányozni egészen a késő őszig. A templomba buzgó aszonyaink és leányaink hozzák s innen a kórházi beteg nőknek viszik.

Festett székek a dévai Dávid Ferenc-emlék imaházban. Kolozsvárt az az eszme vetődött föl nőink között, hogy a Déván épitendő imaház fafölszereléseit a mi iparművészeink megfesthetnék annak idejében. Ürmössy Jenőné, a ki a kövendi mennyezetet ujra festette és javította, örömmel fogadta az eszmét és két segítője dr. Boros Györgyné és dr. Hintz Györgyné azonnal jelenkezett is. Bizonnyal lesznek mások is, akik fölkarolják az eszmét s részt vesznek a munkában. Érleljük ezt az eszmét is. Sok olyan járuléka van egy imaháznak, a melyek az áldozatra kész lelkeket elláthatják gonddal és emlékezésre méltó munkára sarkalhatják.

A vasárnapi iskolában lelkészeinknek kiváló anyagul fog szolgálni a dévai Dávid Ferenc imaház érdekében megindult hazai és külföldi mozgalom Jó lesz megszívlelni a Montreali kisleányok sikerét (levél fennebb).

Értesítők. A kolozsvári unitárius teológiai intézet értesítője Csifó Salamon dékán szerkesztésében megjelent, s a rendes tartalmon kivől közli a dékán megnyitó beszédét, Gálfi Lőrinc tanár értekezését: a történelem Jézusa cim alatt. Nevezetes gyarapodása volt az évben a teológusok munkásságára fordítható alapjainknak. Székely László nyug. lelkész, ifjaink és intézetünk nemeslelkü barátja 2000 korona alapitványt tett pálya és jutalomdijakra. Az alapitó

levélben ezt irja: Mivel nemcsak jeles tanulókból lettek egyházunkban kiváló jellemmet biró lelkészek a jutalomdij odaitélésének, bár előnyt biztositok, nem feltétlenül kivánom a jeles előmenetelt. Itt az igazi jó magaviseletet kivánom jutalmazni, mellyel a szerénységet, az alázatosságot, az ember becsülést s az ezekkel párosult lelkészi önérzetet óhajtom fejleszteni és ápolni, annak a régi elvnek hódolni, hogy ma is „többetér egy véka erkölcs egy köböl tudománynál". Pályadijakat nyertek az évfolyamán: Sigmod József (50 K), Báró József (20 K), Báró József (30 K), Csiki Gábor (50 K), Sigmond József (40 K), Bedő Miklós (50 K), Báró József (50 K), Sigmond József (50 K), Sigmod József nyerte a Paget angol pályadíjat (200 koronát) és a külföldi angol ösztöndíjat.

Dr. Ilosvai Lajos közokt. miniszteri államtitkár kolozsvári főgymnasiumunkban tett volt érettségi vizsgát, minek elismeréséért is hálából szép alapitványt tett és közelebbről hivatalos minőségben is meglátogatta s kedvesen emlékezett vissza egykori tanáraira.

Uj papok. Az unitárius teológiai intézetben szakvizsgálatot tettek és lelkészi pályára lépésre följogositást nyertek: Mátyus Gergely, Sigmond József, Bedő Árpád, Bedő Miklós lelkészjelöltek. Lelkészkarunk lelkes és lelkiismeretes tagokkal fog gyarapodni. Sigmond József Manchesterbe megy az ottani teol. akadémiára tanulmányait folytatni.

A dr. Nyiredy Géza emlékét tisztelői és barátai egy iskolai alappal örökitik meg. Az alapra dr. Gál Kelemen igazgató kezéhez Kolozsvárra máris 1300 koronán felül gyűlt be. Az E. K. Tanács is 100 K-val gyarapította koszorumegváltás címén. Az E. K. Tanács az Iszlai Márton alapitványához is megszavazott 50 koronát.

A dévai Dávid Ferenc imaházra adakozásnak máris sok kedves emléke van, de napról napra több lesz. Legujabban Budapestről az evangelikus egyház egyik tagja *Schulek* Géza ügyvéd ur 15 koronát küldött be „szeretettel és tisztelettel s ez emlékműnek minél tökéletesebb sikerülésére vonatkozó legjobb kivánásokkal". Fogadja szivélyes köszönetünket az összegért s a jó kivánásért.

Halmágyi Károly tordaturi nyug. unitárius lelkész elhunyt junius 3-án 75 éves korában. A régi gárdához tartozott, szelid lelkü, odaadó hű munkás volt. Gyönyörűségét lelte abban, hogy körülte mindenek ékesen és jó rendben folyjanak. Szeretet és közbecsülés környezte életében s elismerés kisérte sirjába. Halmágyi János lelkészünk édesatyját gyászolja a néhaiban, aki gyermekeiben hasznos munkásokkal gazdagitotta a hazát. Tiszteletünk és szeretetünk őrzi emlékét.

Deréki Gyuláné Báró Győrffy Róza nagy alapítónk arcképét immár néhai férje rendeletéből, a család megküldötte egyházunk tanácstermébe, a mit az E. K. Tanács meleg köszönettel és örömmel fogadott. A tanácsteremben immár négy nő arcképe díszeleg. Dersi Jánosné, a nagy alapitó édes anyja

Richmond Anna Amerikából, Konc Judit alapitó és Dereki Gyuláné.

Elhunytak. *Varga Dénesné*, sz. Májay Ivánka, tordai volt igazgatónk neje és kolozsvári főgimn. tanárunk dr. Varga Béla édes anyja elhunyt junius 16-án. Több év óta sinylődött és szenvedett a kedves nő. Részvétünk kiséri.

A süketdemeterfalvi unitáriusok imaházat szeretnének épiteni. Pénzt is gyűjtöttek rá. Az E. K. Tanács óhajtása az, hogy a szomszédban levő hitrokonokkal egyetértőleg járjanak el.

Nyilvános köszönet. Nagyságos Szigethy Istvánné, kir. táblabiróné, szül. Albert Anna úraszszony, szülőföldjére való visszaemlékezése és családja ősi hagyományaihoz való ragaszkodása jeléül a bölöni unitárius egyházközség részére egy himzett fehér moirée urasztali terítőt adományozott. Szép hagyományok szép követése e cselekedet, melyről hiszszük, hogy példaadásul szolgál minden bölöni unitárius hivőnek.

Fogadja adományozó urasszony e helyen is hálás köszönetünket.

Bölön, 1914. május hó.

Lőfi Ödön,
unitárius lelkész.

Tanárjelölt, ki a *német nyelvet* is beszéli, magántanitást vállal méltányos föltételek mellett Kolozsvárt. Bővebb tájékozást nyújt lapunk szerkesztősége.

Székelyország (Székelyudvarhely) Csik, Háromszék, Marostorda, Tordaaranyos és Udvarhelyvármegyék pártoktól független, székely érdekü ujsága a székelység előharcosa. Szerkeszti s kiadja Betegh Pál laptulajdonos. Előfizetési ára egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2·50 K. Célja a székelység önvédelmi összetömörítése a szélrózsa minden irányából s a „Mindnyájan egyért s egy mindnyájáért" testvéri törekvés alapján, a nemzetföntartó elem boldogulásának forrásait feltárni. Mutatványszámot bárhova küld a Székelyország kiadóhivatala Székelyudvarhely, Kossuth-utca 31. Telefon 15. sz.

Szerkesztői üzenetek. *Ü.* Csak örvendünk annak a helyes elhatározásának, hogy a jövő tanévben a Pap Domokos „Dávid Ferenc" életét az *egyháztörténelem* tanitásával kapcsolatban *olvasó könyvnek* fogja használni. A. D. F. E. ilyen célra 40 fillérért fogja adni, ha a vallás tanára egyszerre rendeli meg tanitványainak. *Isten is van,* annyi bizonyos, de az ilyen „is-es" vers nem erősiti a hitet. Sz-Zs. A „redactióban" nincsen baj, de az van az Expeditions bureauban a redactio állandó bosszuságára. Minden fölszólamlást azonnal utba igazitunk, de ellenőrizhetetlen bajok könnyen fordulnak elé. *A. D. F. E.* fiók egyletei pénztárnokát tisztelettel kéri a kiadóhivatal, sziveskedjenek bejelenteni mind azokat, akik a mult 1913. évtől visszamenőleg hátralékban vannak tagdíjaikkal, mert a választmány az Unitárius Közlöny küldését szándékozik beszüntetni mindazoknak a tagtársaknak, a kik tagdíjukat nem fizették be. A tagság és a tagsággal járó kötelezettség továbra is fönn marad, mindaddig a mig a tag az *öt év* lejártával kilépését nem jelenti be a köri titkárnak.

A dévai Dávid Ferenc imaház aranykönyve.

Ötödik közlemény

50. Borbély Sándor igazgató Vácz 138. sz. iven. 4 K 40 f. Borbély Sándor igazgató 2 K, Mihály Zsigmond ny. fegyőr 60 fillér, Mikó Lajos ny. fegyőr 1 K, Schäeffer M. 40 fillér, N. N. 40 fillér.

51. Máté János ny. kjző Vargyas 211. sz. iven 10 K.

52. Nagy Gyula tanár Kolozsvár 99. sz. iven 33 K. Nagy Gyuláné 2 K, Buday Gyula Bpest, IV. Eskütér 2 K, Osztián Károly, Kovásits Péter, Nagy Miklós, Bornemissza Gyula, Faragó Miklós, Bardócz János, Stüx József, G. K. Torda, Kerekes Samu Kolozsvár, B. Perczel Vilmos, Gróf Mihály Torda, Kozma Kolozsvár, Gártos Antal, Murgan, Mátler Frigyes, Princz, dr. Márkovics, dr. Férbes, dr. Baróthy Torda 1—1 K, Bors Mihály Szind 5 K, Kemény Gábor, Száva Kristóf, Fogarasy Géza, Gegesi József 1—1 K.

53. Nagy Albert p. ü. számtanácsos Torda 214. sz. iv 3 K 80 f. Bocz Géza p. ü. számvizsgáló 1 K, Csekme Endre p. ü. számvizsgáló 40 f., Csegezy László p. ü. számgyak. 1 K, Kassay Miklós p. ü. számtiszt 40 f., Nagy Albert p. ü. számtanácsos 1 K.

54. Dr. Szolga Ferenc tanár Székelykeresztur 110. sz. iv. 20 K. Megyei takarékpénztár fiókja Székelykeresztur 10 K, Márton Ferenc pénztári könyvelő 1 K, Ajvász Kristóf kereskedő 2 K, dr. Viola Sándor ügyvéd 2 K, Szentgyörgyi Mózes pénzt. könyvelő 2 K, dr. Szolga Ferenc 2 és neje 1 K.

55. Józan Miklóstól, unitárius esperestől Péter József névaláirásával számozatlan iven 24 K 70 fillér. Dimény Zsigmond Vécses 1 K, Biller Lajos borbélysegéd Budapest, Üllői-ut 83. I. 15, 2 K, Imre József 2 K, Inczefi János 1 K, Marosi Dénes 20 f., Varga János 40 f., Tamás Márton 20 f., Gáspár Ferenc 30 f., Körösfőy János 20 f., Gyöngyösi Sámuel 20 f., Pap József Tarcsafalvi Lajos 20—20 fillér, Péter Pál, Boldizsár Ferenc 10—10 f., Benkő Albert 20 f., Kobori Dénes 30 f., Birtalan Lajos 30 f., Péter József nyugdijas 2 K, Szász Lajos 40 f., Nagy Dénes 40 f., Marosi Pál mindenes 20 f., Birtalan Márta mindenes 1 K 20 f., Birtalan Rakhel 40 f., Gyöngyösy Dénes földmives 30 f., Kampf István nyug. dijas 40 f., Szász János gyári munkás 20 f., Szász Gábor gyári munkás 20 f., Szász Miklós 20 f., Szöke György 1 K, Sófalvi Mózes gyári munkás 20 f., Nagyobb József 60 f., Kovács

Ferenc 50 f., Vasas István 60 f., Pap Pál 60 f., Kuti János 40 f., Bálint Lajos 10 f., Fazakas Vilmos 20 f., Bertalan Albert 40 f., Szász Márton 40 f., Szász Birike 1 K, Pálffy Venczel 80 f., Halmágyi József 20 f., Lukács Fülöp 10 f., Mátéfi Dénes 1 K, Szász Lajos 40 f., Nagy Lajosné 30 f., Nagy Sándor 1 K, Benczédy János 50 f.

56. Gál Lajos g. intéző Celna 297. sz. iven 5 K.

57. Kádár Lajos nyug. tanító Sz.-laborfalva 41. sz. iv. 8 K. Kádár Lajos és neje 1—1 K, Kádár Sándor unit. tanító Sepsikőröspatak 1 K, Szenes Tamás 1 K, Deák József 50 f., Göncz Mihály lelkész, Berde Mihály 1—1 K, Davanyik Dávid 50 f., Berde Ferenc ny. tanító 1 K.

58. Máté Lajos unitárius lelkész Firtosváralja 300. sz. iv. 76 K 50 fillér. Máté Lajos lelkész 2 K, József János énekvezér és tanító 1 K 50 f., Demeter Mózes földmives gazd., Pál Márton, Bálint Simon földmivesek, Péntenritter Gusztáv szerelő Marosvásárhely, András Ferenc, Andrási Lajos, András József, Pál Simon, Pál Mózes, Jánosi Mihály, Györfy Márton, Sófalvi Áron, Jánosi Mózes, Deák Simon, Györfi Mihály, Demeter Lajos, Kelemen Mihály, Jánosi Gyula, Györfi Ferenc, Pál A. Ferenc földmivesek 1—1 K, Pál A. József 50 f., Deák Márton, Márton József, Márton Ferenc földmivesek 1—1 K, Deák Sándor 50 f., Andrási Mózes 1 K, Deák Dániel 50 f., András Zsigmond, Szederjén Mihály, Andrási Sándor 1—1 K, Deák József 50 f., Deák Sámuel, Jánosi István, Bálint István, András Mózes, András Samu 1—1 K, Deák Mihály 50 f., Bálint József, Bálint Mózes temp., Bálint János 1—1 K, Korda Sándor 50 f., Bálint Sándor 1 K, Balog István 50 f., özv. Bálint Mózesné, Bálint Mihály felső, Bálint Ákos, Jánosi Ferenc, Todó József, Márton Sándor, Bálint Mihály belső 1—1 K, id. Deák Sándor 50 f., Korda Mihály 50 f., Bálint Márton 1 K, Deák János 50 f., Márton Lajos 50 f., Márton József 1 K, Kelemen János, Ilyés Dénes, Deák Zsiga, Deák István 50—50 f., Kocs Sándor, Demeter Márton, Páltamás Zsigmond, Bálint Ambrus 1—1 K, Sófalvi Sándor 50 f., Bálint Salamon 1 K, Korda József 50 f., ifj. Márton Sándor 1 K, Korda Rózsi, Sófalvi Lajos 50—50 f., Bálint Imre, id. Bálint Mihály 1—1 K, özv. Keresztes Jánosné 50 f., földmivesek, Firtosváraljai egyházközség 10 K.

59. Dr. Boros Györgytől, Herford Brooke Helén kisasszonytól a Britt Unitárius nők szövetségének gyüjtése 311 K 48 fillér.

(Néptanitók Lapja 20. sz.) Figyelmeztessük a tanitót ezen hirdetésre, meg fogja köszönni.

Hazánk tanitóihoz!

A m. kir. vallás- és közokt. miniszternek 5772/1914. VI/a sz. a. kelt rendelete tárgyában:

(Uj) végbizonyitvány

Az elemi népiskola hatodik osztálya záróvizsgáján kiadandó.

Meritett papiron, a magyar cimerrel, 100 drb.....K 4·—
Másodpéldányok (lyukasztva) 100 drb.....K 3·—
Tömb a másodpéldányoknak való átfüzésére (1—1 tanévnek) a lepecsételésre való zsinórral és cimkével ellátva.....K —·20
Tanügyi utmutató, irta dr. Ősz Béla és Pethes Sándor..K 4·—
Vezérfonál a tananyagbeosztáshoz, I. II. III. IV. V—VI. oszt. és I. II. III. ismétlő. (Több állami tanitó)....K 10·—
Ezekhez ürlapok 1—1 füzet.....K —·50
Vizsgalap, 100 drb K 1·— *Szorg. kitünt. jegy* 100 db K 10·—

Pestalozzi *Iskolai rendtartási naplók kiadóhivatala Budapest VII, Ilka-utca 26. szám*

Egyházi, iskolai és mindennemü nyomtatványokat azonnal készit

„CORVINEUM“
= nyomdavállalat =

Kolozsvár, Kossuth L.-u. 10. sz. Telefon 12-05

Corvineum nyomdavállalat

Kolozsvár, Kossuth Lajos-u. 10.

Ajánlja modern ujdonságokkal, hangjegyekkel, szedőgépekkel és a technika legujabb vivmányu gyorssajtóival felszerelt müintézetét iskolák, egyházak, egyesületek, intézmények, magánosok, ipartelepek, kereskedők, gyárak, gazdaságok, pénzintézetek, stb. részére szükséges mindennemü nyomtatványoknak izléses kivitelben való gyors előállitására. Egyetlen megrendelés, legyen az a legkisebb vagy a legnagyobb, mindenkit meggyőz az árak rendkivüli olcsóságáról s a munka kifogástalanságáról.—

Ujdonságok:

A kálvinizmus lényege.

Irta: *Dr. Kuyper Ábrahám.* .Forditották: *Csürös József, Czeglédi Sándor.* Bevezetéssel ellátta: *Sebestyén Jenő* theol. m.-tanár. (A Kálvin-Szövetség kiadása.) Ára ..... K 3·50

A keresztyén liturgia fejlődésének s mai reformjának rövid áttekintése. II. kötet.

Irta: *Dr. Nánássy Lajos.* Ára ..... K 1·20

Obscurus emberek levelei.

Epistolae obscurorum virorum. Ford.: *Barcza József.* Ára..... K 4·—

Kaphatók:

Kókai Lajos könyvkereskedésében

Budapest, IV, Kamermayer Károly-utca 1.

Nyomtatta a Corvineum nyomdavállalat Kolozsvár.

XXVII. évf. Kolozsvár, 1914 augusztus. 8. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

SZERKESZTI: Dr. BOROS GYÖRGY

FŐMUNKATÁRS: TARCSAFALVI ALBERT.

TARTALOM:

A szerkesztő asztalárol 137
A trónörökös halála 138
Második unitárius főgimnázium . 139
Géza bácsi virágjai. S. Nagy Géza 142
Visszaemlékezés a szentgerlicei unitárius zsinatra 143
A nők világa. A feminizmusról. Ürmösi Józsefné 145
Nők szövetsége 147
Lelkészkörí gyülés Segesváron . 148
A budapesti Dávid Ferenc Egylet 150
Egyházi és iskolai mozgalmak . 152
A dévai Dávid Ferenc imaház aranykönyve 155
Boriték. Pályázati hirdetés tanitónői állásra. Hirdetések.

Mennyegzői, konfirmációi s ünnepi alkalommal igen kedves és jótékonyhatásu állandó ajándék az imakönyv., SZIVEMET HOZZÁD EMELEM, irta dr. **Boros György**, női imakönyvet a sajtó meleg szavakkal üdvözölte, a közönség valláskülönbség nélkül megkedvelte. Ára csinos vászonkötésben, arany kehely és arany cimmel 2 K 40 fill. **Öt példány egyszerre rendelve 10 K. Bőrkötés** aranyszéllel (barna, sötétkék, fekete) 6 K. **Fehér csont, selyem- és bársony kötés** többféle szinben, kiválóan jó papiron 10 K. **Bőrkötés remek kivitelben 14 kor. Megrendelhető** a szerkesztőnél.

XXVII. évf. Kolozsvár, 1914. augusztus 8. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA: A DÁVID FERENCZ EGYLET

SZERKESZTI: Dr. BOROS GYÖRGY

FOMUNKATÁRS: TARCSAFALVI ALBERT.

Előfizetési ára: 2 kor. 44 fillér. Egy szám ára: 24 fillér. Egyleti tagok 5 évi kötelezettséggel, egy évre 2 korona 4 f. fizetnek.

Minden pénz Gálfi Lőrincz egyleti pénztárnokhoz küldendő Kolozsvárra

A szerkesztő asztaláról.

Ha kettő közül kell választani, ne csak az egyiket nézd, ne is azt, amelyik közelebb áll hozzád, hanem vizsgáld meg mind a kettőt, mérd össze egymással, azután magaddal. Ha egyik mellett az eszed szól, a másik mellett a szived, adj elsőséget az utóbbinak, mert a szived nem csal meg, ellenben az ész rendesen kalmárkodik, olyan előnyöket keres, amelyek pillanatra jók, de az életre nem alkalmasak. Soha se áldozd föl a napot egy pár pillanatért!

—

Még a tölgyfa ágai is mozognak, mikor erős szél fú. Aki alatta ül, mintha haragos morajt hallana. Azt hiszi a hallgató, hogy az öreg haragszik, pedig csak az ágak békétlenkednek, egyik részök, hogy miért maradtak alól, hova a nap csak lopva jut be, másik részök, hogy miért jutottak éppen a kiálló élekre, ahol minden őket éri először. A jó öreg mozdulatlan, néma, mintha semmi sem történne, mert jól tudja, hogy a fiatalok csak ugy erősödnek s érlelődnek, ha mozognak, összeütköznek egymással, megküzdenek széllel, viharral, zivatarral.

—

Találgatom a madarak beszédét, de ha jól megfontolom, nem azt fejtem meg, amit ők mondanak, hanem azt, amit én gondolok róluk. Abban talán nem hibázok, ha sirásukat, zokogásukat, bánatjuk kifejezésének tekintem. De amikor az a picinyke elrejtőzött szürke, tarka jószág csak zengi éneke legszebb fordulatait s újra, meg újra kezdi, akkor már megakadok s kérdezem, vajjon a

maga gyönyörüségére, párja kedvéért, vagy valakiért másért fújja-e olyan igaz lélekből. Hiszem, hogy a hála is, a kötelesség teljesítése is, a boldogság is szól kebléből s azon tépelődöm, hogy mi, emberek, miért nem tudunk olyan összhangzatos életet folytatni, mint ezek a kedves kis dalnokok!

—

A *barátság* olyan természetű, mint a tűz. Ha alkalmas, vagyis gyulékony anyaggal érintkezik, egy szikra is életre kelti. Ha kellő táplálékot kap, szünetlenül ég és lángja nagyra nő. Parázsa a hamu alatt hosszasan életben marad s utolsó szikrája is melegit. De bizony csak az a vége, hogy elhal, ha kellő időben nem teszünk rá s nem tápláljuk szelid, jótékony lehellettel.

—

A *beteg* hálásan fogadja a látogatót, mert érezi, hogy a jóságos szem pillantása, az okos ajak szava gyógyitólag hat. Ha a lelkipásztor a beteg gyermek fejére teszi kezét és buzditólag szól hozzá, ugyanazt miveli, amit a nagy gyógyító, Jézus. A jól rendezett egyházkörben a nők szövetsége tagjai magukra veszik a betegl átogatás munkáját s nagy segitségére vannak mind a testi, mind a lelki orvosoknak.

A trónörökös halála.

Két nagy birodalom várományosa, fegyveres hatalmának tulajdonosa: Ferencz Ferdinánd junius 28-án délelőtt, midőn számba vette a kettős monarchia hadi erejét, egy jól célzott golyó áldozata lett. Ugyanakkor szerelmes élete párja, hasonló galád merénylettől meghalt.

Európa szivén végignyílallott egy szúró fájdalom. Mindenki megérezte ezt a szörnyen gonosz, pokolian vad gyilkolást.

Volt-e valaki, aki ne gondolt volna boszúra a gyilkos ellen? Volt-e valaki, aki el tudta volna titkolni a szánalmat egy minta életet folytatott emberpár miatt. Három szép kis gyermek egy pillanat alatt árván maradott. Két nagy ország rövid nehány év alatt immár másodszor fosztatott meg koronája leendő birtokosától.

Ma már midőn az első hatás heves izgalma elszállott, két nagy kérdés foglalkoztatja az embereket. Egyik, hogy a közmiveltség lesz-e valaha akkora, hogy legyőzze

az ököl, az erőszak jogát. Másik, hogy ez a két állam a sok idegen faj népeivel tud-e valaha békés haladást folytatni, vagy be kell következni a szétbomlásnak, hogy azután ne az országok, hanem a fajok álljanak szembe egymással s vivják tovább áldatlan tusájukat.

Nekünk magyaroknak, mint királyszerető népnek, már csak azért is nagy a bánatunk, mert nem tudjuk, hogy aki jönni fog, tud-e és fog-e szeretni minket. Megérti-e ezt a hűséges nemzetet, tud-e élére állani a mi hősies vitézeinknek és bele tudja-e élni magát abba a szellembe, amely e nemzetet kiváltságossá, egyedülállóvá, nemesen magyarrá teszi.

Őszintén fájlaljuk a brutálisan elpusztított trónörökös pár t és hőn imádkozunk, hogy az egy igaz Isten tartsa meg ősz királyunkat s adjon nemzetünknek hozzá méltó fejedelmet.

Második unitárius főgimnázium.

Mai emberek még csak nem is sejtik, mekkora és milyen jelentősége van annak a ténynek, hogy az unitáriusok Székelykereszturt főgimnáziumot építettek.

A mai ember örvend, hogy a csonka gimnáziumból ép és egész lett. Az unitárius ember némi büszkeséget talál benne, mert ez már nemcsak unitárius, hanem székely is. A székely unitáriusok közel eső nagycsoportja megnyugszik, hogy most már a szeme előtt végezhet a fia.

Tiszteljük az ilyen gondolkozást, de mi nem tartjuk olyannak egyiket is, ami megokolná a ráfordított óriási kiadást. A régi öt meg hat osztályos gimnáziumot gondolkozó unitárius ember nem tartotta csonkának, hanem a tordai és kolozsvári hasonló osztályok párjának. A három, vagy később a kettő kezetfogva, közös akarattal, ugyanarra a célra törekedett: az unitárius ifjuság nevelésére és oktatására. A kolozsvárit még a fejedelmi kegy teremtette meg akkor, amikor az unitáriusság határa a Szilágyság széléig, sőt azon is túl terjedett s a mai Szolnokdoboka és Kolozsmegyék nagy sokaságát hivei közé számíthatta. Ez a földrajzi központisága a sok nehéz és sulyos küzdelmek alatt megszünt, de csak az unitárius hivek viszonylatában. Máskülönben állandóan növekedett Kolozsvár szellemi és erkölcsi túlsúlyánál fogva. Kolozsvár városban az unitáriusok mindig elsőrendű tényezők

voltak. Mielőtt az egyetem megnyílt, az unitárius tanárok hivatalnokok és birtokosok vezető szerepet vittek, elsőrendű állásokat töltöttek be s a másik két nagy egyházzal a reformátusokkal és róm. katholikusokkal dicsőségesen állották a versenyt. A kormányszék s illetőleg az Erdélyi országgyűlések Kolozsvárt Erdély fővárosává avatták. Az unitáriusság Kolozsvár nélkül teljesen homályba veszett volna. Kolozsvárról nemcsak Erdélyben, hanem az unió után Magyarországon is fokozatosan kivívta jelentőségét, biztosította hatását. Az egy főgimnáziumban összetalálkozott a tudományos pályára készülők csoportja. Itt szerzett közös vonásukat, közös szellemüket és jellemüket magukkal vitték az országba. A nagy sokaság között a kevésbé ismert vallás, a tiszteletet követelő erkölcs és jellem alapján bizonyos előnyt vívott ki, az unitárius embert keresetté tette a hivatali, gazdasági és nevelői pályákon.

A tiszteletnek és megbecsülésnek olyan értéke volt az egyházban, hogy önbizalmát, haladását és vívmányait nagy mértékben ennek tulajdoníthatta.

Mi, akik átéltük ezeket a tapasztalatokat, meg is tudjuk becsülni. Ha csak a régi állapotok fönntartásától függött volna ennek a becsületreméltó unitárius jellemnek a megőrzése, akkor nem lett volna szabad föloldani a *tordai gimnáziumot*. Ma már tudjuk, hogy Torda város érdekében is fölötte nagy hiba volt meg nem tartani a négy alsó osztályt. A város intézői is átlátják, hogy a kis unitárius gimnázium nemesítő hatását többre kellett volna becsülni, amikor az unitárius egyház vállalkozott a négy alsó osztály fönntartására. Ránk, unitáriusokra pótolhatatlan veszteség. Eleddig még az is hozzájárult a helyzet sulyosbításához, hogy intézményesen nem történt semmi gondoskodás a tordai és aranyosszéki unitáriusság consolidálásáról. Ha bomlásról nem is szólhatunk, lazulást, új idegen elemek előtérbe nyomulását, a mi erőink szétfeszítését, lazítását, befolyásunk csökkentését aggasztó módon tapasztaljuk.

A keresztúri gimnázium kibővítését nem kellett volna megengedni. Ártani fog az unitáriusok testületi és lelkületi egységének. Nem fog akkora szolgálatot tenni az unitárius közszellem ápolására, mint a kis ötosztályu iskola. Meg is fogja osztani az unitáriusok figyelmét. Ellentétet fog teremteni a kolozsvári főgimnázium és a keresztúri tanárai és majdan az életbe kerülő növendékei között.

Egyik különbnek fogja tekinteni magát a másiknál, mert Kolozsvárt végzett, vagy esetleg azért mert Kereszturt végzett.

Ezek az aggodalmak nyilvánultak sok izben addig is, míg csak az előcsatározások folytak azalatt is, amikor a munka a megvalósulást biztosította. Lássuk, hogy állunk és mire számíthatunk.

Először is az egység megbontására az az észrevételünk, hogy a mióta az 1881. évi középiskolai törvény az egységes oktatást általánosította, az iskoláknak addigi speciálisan felekezeti jellege megszünt. Ezt a szülők észrevették s már a XIX-ik száz végén azt tapasztaltuk, hogy a nem unitárius középiskolákban majdnem ugyanannyi unitárius ifjú tanul, mint az unitáriusokban. Tehát az egységesitő hatás egyszerüen lehetetlenné van téve. Ma még az a felekezet sem tudja a maga iskoláiban növeltetni összes gyermekeit, amelyiknek minden vidéken van gimnáziuma. Ma már nem cél a felekezeties oktatás, hanem a jó oktatás.

Mind a mellett is, hogy csak a seculáris, tehát a felekezetnélküli oktatásnak van jövője, senki sem hibáztathatja a kis unitárius egyházat, hogy erejét meghaladó áldozatokat hoz egy második főgimnázium épitéséért. Jó hogy másfél helyett kettő van. Jó, hogy az ifjabbik is teljes önállósághoz jutott. Most már csak az a kivánság, hogy ember legyen a talpán, hogy méltó legyen az atyjához, hogy hü fia legyen egyházának. Hogy kiterjesztett szárnyakkal emelkedjék a közmüvelődés magaslata felé. Hogy jó magyarokat, becsületes polgárokat és buzgó unitáriusokat neveljen.

Az unitárius buzgóságban való növekedés nem ellenkezik sem az európai színvonalon álló tudományos fölfogással, sem a jó magyar hazafisággal. Sőt a kettőt szerencsésen és sikeresen egyesítheti.

Az első teljesen a tanári személyzettől függ. A mai és a jövőbeli tanárok tudományos készültségéről és tovább fejlődéséről — mondhatni — biztosítva vagyunk. Ahhoz nem fér kétség és aggodalom, hogy a székely ifjuságért ne volnának készek minden munkára és áldozatra. Sőt egyenesen következik az új helyzetből, hogy nemes versenyre kelnek a kolozsvárival s az ország többi intézeteivel. Az oktatás jövőjéért mi nem aggódunk. Ez csak biztató lehet.

A nevelés társadalmi és erkölcsi irányzata ma még bizonytalan. Nekünk erre nézve meg vannak gondolataink.

Azokat ki is fejtettük közelebbről. »A nevelő tanárság« »Unitárius tanárok értekezlete 1914« c. füzetben. A környezet határáról a kis városközség kevésbé tud gondoskodni. Ha a tanárok növekedő csoportja minden erejét megfeszítve az ifjuságnak él, ez a nehézség is lassan-lassan elenyészik. De azt megelőzőleg egyesített erővel meg kell teremteni a nevelőtanárságot. Ehhez meg kell tenni a határozó lépést a vallástanár megválasztásakor, ami immár csak hónapok kérdése. Ezzel egyidejüleg a tanári karnak felül kell emelkedni mindazokon az apró, közönséges kicsinyeskedéseken, amelyek ellentéteket támasztanak és a viszály csiráját rejtik magokban. Ha az igazgató, a nevelő tanár, a vallástanár, az osztályfő és így mindenik tanár és tanító kezetfogva együtt működik: a székelykeresztúri unitárius főgimnázium az unitárius és nemzeti mivelődésnek olyan gócpontja lesz, amelyre büszkeséggel fog tekinteni minden unitárius és minden magyar.

Mi őszintén bizunk az új főgimnáziumban. Attól sikeres és áldásos munkát várunk. Mi hisszük, hogy a ma felelős unitáriusok nem fogják megbánni azt a nagy önmegtagadást, nagy áldozatot, nagy aggodalmat és nagy fáradságot, melybe a székelykeresztúri unitárius főgimnázium került.

Géza bácsi virágjai.

Emlékezéssel néhai dr. Nyiredy Gézára.

Tanári szobádnak ablakaiban
Fakó virágjaid öntözésre várnak.
Szent szomoruságok olyan megható
Napsütésében a delelő nyárnak.

S Te egy utolsó búcsuszó nélkül
Itt hagytad őket. Pihenni tértél.
Bús kedveltjeid utánad vágyása
Hervadássá válik, mire jön a tél.

De a sirodon, jövendő tavaszra
Frissen pompázó virágok fakadnak.
Messzi árasztják üde illatjukat
— Emlékbabérjai dicső multadnak.

S. Nagy László.

Visszaemlékezés a szentgerliczei unitárius zsinatra.

Ifjú éveimnek kedves és felejthetetlen emlékei közé tartozik az unitáriusoknak szentgerliczei zsinata, mely 1865 augusztus 27-én kezdődött. Ugyanis ekkor volt alkalmam közelebbről is megismerkedni az unitáriusok költői lelkületű s nagynevű püspökével, Kriza Jánossal.

A zsinatot megelőzőleg néhány nappal az előkészitő vezérférfiak megjelentek, édes anyám, kaáli Nagy Krisztina házánál és azt az óhajukat fejezték ki, hogy szülőimnek a négy lovas batárjával szeretnék Kriza János püspök urat Kolozsvárról a szentgerliczei zsinatra elvinni.

Édes anyám a zsinat vezérférfiainak eme kérését örömmel tejesitette és kijelentette, hogy mint jó unitárius nő, boldognak érzi magát, hogy eme fenséges pillanatban saját kocsiján hozatja be püspökét a nevezetes zsinatra. Hogy a kocsi kellő időben Kolozsvárra érkezzék és a püspök rendelkezésére álljon, a zsinati vezérférfiak utasitása folytán én jöttem be Kolozsvárra a négy lovas fogattal, részint azért is, hogy a drága lovainkra felügyeljek.

Amint estefelé megérkeztünk Kolozsvárra, a régi unitárius kollegium mellett lévő püspöki lak előtt megállottunk s én felmentem a püspöki lakba és őméltóságának előadtam, hogy a zsinat vezérférfiainak utasitása folytán jöttem jelenteni, hogy a kocsi további intézkedésig rendelkezésére áll. Erre őméltósága intézkedett a kocsival, én a hátsó kapun hajtattam be az udvarra s engem pedig felhivtak a vacsorára, kijelentve, hogy az ők vendégök vagyok. A vacsoránál a püspök maga mellé ültetett s élénken érdeklődött a zsinat előkészületeiről és egyes vezérférfiakról, a legapróbb részletekig és én a kérdésekre részletes felvilágositással szolgáltam. Az ezt követő napon a püspöki családdal elindultunk, minthogy ehhez egy kocsi nem volt elegendő, még két kocsi csatlakozott hozzánk és ugy érkeztünk meg Tordára, ahol a püspök rokonainál töltöttünk egy napot. Innen augusztus 26-án reggel folytattuk utunkat, délfelé érkeztünk meg Nyárádtőre, ahol több nagy birtokos és lelkész fogadta a püspököt, mint Marosszék vendégét. Itt üdvözölték. Innen egész kocsisor kisérte Marosvásárhelyen keresztül Szentgerliczére, ahová délután érkezett meg nagy harangzugások között s egyenesen a papilak felé hajtatott. Itt nagy néptömeg várta s lelkes éljenzésbe tört ki, amint a

négy tüzes lótól vont kocsin, Gálfalvi Imre főgondnok jobb oldalán megpillantották Kriza János unit. püspök urat. Igen kellemesen lepte meg a püspököt a kocsit körülvevő fehérbe öltözött ártatlan kis leánykák csoportja, akik virágcsokrokat nyújtottak át a püspöknek s kis zászlókat lobogtattak.

A papilak feldiszitett bejárójánál Fülöp Albert volt királybiró üdvözölte a főpásztort, aki örömét fejezte ki afelett, hogy szeretett hivei közé érkezhetett. Ezután bement a papilakba, ahol az egyháziak és világiak tisztelgését foagdta.

Az ezt követő vasárnap reggelén kezdetét vette a főtanácsi ülés a templomban s ezután következett az isteni tisztelet. De nagyrésze az embereknek künt maradt, mivel a kis templomba nem fért be, ugy, hogy a papok s a főtanács tagjai alig tudtak a templomba bejutni. A templomozást a dalárda egyházi éneke vezette be. Buzogány Áron egyházi beszédet tartott s végül főtiszt. püspök Kriza János üdvözölte a zsinatot magas szárnyalásu beszéddel.

Az istentisztelet végeztével következett a nagy közös ebéd, melyen körülbelül 500 ember vett részt. Ugy, hogy erre a célra készitett és zöld galyakkal feldiszitett sátorban kellett megtartani. A legelső asztalfőn a püspök és a püspökné foglalt helyet, nemkülönben kaáli Nagy Dénesné, Daniel Gábor s a vidék előkelősége és szép női koszoru. Az ebéd alatt a püspök tartotta első pohárköszöntőjét őfelségére, amelyet a résztvevők felállva hallgattak végig és annak végeztével hatalmas éljenzésben tört ki. Ezután még több pohárköszöntő hangzott el, a melyek közül különösen nagyobb hatással volt a közönségre Jakab Eleké és Daniel Gáboré. Minthogy az ebéd szellős sátorban folyt le, ebből kifolyólag a püspök feltette kalapját azon kijelentéssel, »amit feltett kalappal szerzünk, azt feltett kalappal el is fogyaszthatjuk« s a közönség is követte példáját.

Ezt követő hétfői napon folyt le a papszentelés, a melynek végével Kriza János püspök megáldotta az itt összesereglett népet. Ennek végeztével ismét közebéd volt, a már emlitett helyen, amelyre igen nagy közönség gyült egybe. Ezen ebéden köszöntötték fel a távol lévő kaáli Nagy Elek főgondnokot is. Az ebéd késő estig benyult, mely után ugyanazon helyen bál következett. És másnap kedden délelőtt, a püspök a főtanácsi ülést berekesztette.

Pungur Béla.

A NŐK VILÁGA

A feminizmusról.*

Irta s az udvarhelyköri D. F. E. 1914 junius hó 11-én tartott közgyülésén fel. olvasta: Ürmösi Józsefné.

Az Udvarhelyköri Dávid Ferenc-Egylet tisztikara nem tart néhai Cserei Farkassal, ki a »Magyar és székely asszonyok törvényéről« cimü könyvében, a többek között, ezeket irja: »Rút, az asszonyi állatnak, szólni az gyülekezetben!« S bár nálánál senkit sem hajlandóbb elismerni minden asszonyi kiválóságot, előbbi szavai bizonyságok, hogy még sem volt feminista. De szeretve tisztelt elnökünk hallani sem akar róla, hogy a következő női felolvasó ne vállalkoznék a szereplésre. És olyan szépen is kér, hogy bár, valljuk be őszintén, nem kis fejtörésünkbe és fáradságunkba kerül a felolvasásra való előkészület, már csak azért is, mivel megszokott munkakörünket túllépjük, nem birunk ellentmondani. Tehát a Dávid Ferenc-Egylet tisztikara, ha még nem is vallotta be feministaságát, de nem antifeminista!

Ezt az észrevételt örömmel teszem meg akkor, a mikor felolvasásomban *a feminizmus gondolatát* igazi valóságában akarom feltüntetni. Bár a maga egészében egy ilyen felolvasás keretében megismertetni nem lehet. Azért választottam ezt tárgyamul, mert társaságban, több izben beszélgetve a feminizmusról s több erre vonatkozó közleményt olvasva, arra a tapasztalatra jutottam, hogy úgy nők, mint férfiak, nagyon sokan vannak, kik nem ismerve igazi valóságában e nőmozgalmat, félremagyarázzák. Ezt vehetjük észre egyik asszonytársam itt elhangzott felolvasásában is. Mert ő annak nagyrészében igen helyesen határolja meg a mi társadalmi munkásságunkat és egy kis részben mégis a feminizmus ellen foglal állást. Világosan mutatja e haladó irányzatú mozgalom félreismerését. E kis részt, mely ellen és mellett foglal állást, vizsgálni fogom. Ez a következő: Egy feminista elvet valló nő mondja: »Eljön, mert el kell jönnie azon időnek, midőn a nők is minden pályán érvényesithetik magukat és a férfiakéhoz hasonló jogokat élveznek min-

* Az idézetek legtöbbje a „Nő“ cimü feminista folyóiratból van véve.

denekben, mert ez jogos, méltányos és ezt a korszellem is megkívánja.« E kijelentésre a társaság egyik férfi tagja azt felelte: Ez igen szép és kívánatos volna és az egyenlőség kedvéért nem is volna ez ellen semmi kifogásom, ha a főzőkanál nyelére, a gyermekek gondozása mellé egy oly haszonbérlőt lehetne kapni, mint a háziasszony és az édesanya! Attól félek — folytatá a férfi —, ha ez az irányzat teljesen uralni fogja társadalmunkat, sok-sok kozmás ételt fogunk enni és a katonai létszámot is a szomszéd országoktól kell kölcsön kérnünk!

Eddig tart az idézet és most visszaemlékszem, hogy mikor ez először olvastatott itt fel, sokan jóizüen megmosolyogták (épp úgy, mint most) és e mosolygással helyeselték a feminizmust nem ismerő férfi szavait. E mosolygás a feminizmus rovására esett. Mert igaz, hogy vannak ma ilyen női hivatásokat semmibe sem vevő asszonyok. De dédanyáink is tudtak olyan asszonyokról mesélni, kik különböző okok miatt sok-sok kozmás ételt főztek! S a feminizmus terjedésének korában, ez elveknek helyeslése mellett is, vagyunk olyan asszonyok, kik jó ebédeket tudunk és nem is szégyellünk megfőzni és ha szükséges a katonai létszámérti aggodalmakat is eloszlathatjuk.

A gazdagabb osztály asszonyai pedig, már régi időktől fogva, kaptak haszonbérlőket, ha nem is olyant, mint a háziasszony és az édesanya, de akikre rábizzák és rábízták a háztartás vezetését és még gyermekeik nevelését is. Azonban nem a feminizmusért, hanem mert »észbontó démonként« kiszépitve egy asszony a mai társadalomban több elismerést viv ki magának a nagy többség előtt, mint egy gyermekeit odaadással gondozó anya. Az ilyen asszonyokat éppen ez a kábult öntudatlanságból felébresztő és az egész női nemet összefűző nagy gondolat kell öntudatra ébressze, arra a magaslatra emelje, hol átérezzék igazi női hivatásukat s legyenek gyermekeiknek jó és okos anyjok, férjeiknek igazi élettársuk. S hogy a feminizmus gondolata nem távolit el minket természetes női hivatásunktól, a gyakorlatban is bebizonyította a magyar feministák »páratlanúl ügybuzgó« anya- és gyermekvédelmi munkássága.

A mai életviszonyok közt pedig csak frázis lehet az, hogy »a nő legyen hitves és anya«. Hisz ismerek én és még sokan mások is nagyon ügyes szép leányokat, kik a legjobb családi nevelésben részesültek, úgy, hogy iga-

zán boldoggá tudnának tenni egy férfit és mert hozományok nincs, lányok maradnak. Hiába lennének jó hitvestársak, ha a társnak való nem jelentkezik. Hiába lennének jó anyák, ha családjuk nincs. Szóval: »ha a hitvestársnak való, bármely oknál fogva nem jelentkezik, vagy késik, az élet rohanó árja nem áll meg, hogy arra várjon, míg ki-ki megtalálja a maga párját. S ha a férjhez menetelek nem is volnának ilyen bizonytalanok, csak polgári törvényeinket tekintve is, jogos követelésünk lehet, »hogy meg kell nyitni minden pályát a nők előtt, hogy tehetségök és hajlamaik szerint választhassanak útat a megélhetés nehéz küzdelmében«. Ezek a paragrafusok ugyanis reánk feleségekre »olyan kötelezettségeket rónak, hogy nagy merészség volna egy leánytól valamilyen szakképesítés nélkül férjhez menni, mert sohasem tudhatja, az életviszonyok és a törvény nem kényszeríti-e családja eltartására.«

Éppen egyik volt közoktatásügyi miniszterünk a nőmozgalomról tartott érdekes beszédében mondja: »A mai életviszonyok azok, melyek emancipálják a nőt, ha akarjuk, ha nem — és az ez ellen való küzdés nem egyéb, mint az élet nem ismerése. Ma a nőnek is dolgozni, fáradhatatlan energiát kell kifejtenie, ha tisztességesen élni akar és ezért bele kell illeszkednie a társadalmi munka rendjében úgy, ahogy lehet és tud s nagyon helytelenül, mondhatnám szívtelenül, cselekszik állam és társadalom, egyesekről nem is szólva, ha ennek útjába akadályokat gördít!

Én attól nem félek, hogy a szabadság elvonja a nőket természetes élethivatásuktól. De tartok attól, hogy ha nincsen semmi, ami a családi élet melegét pótolja, elzüllik a nő. Már pedig ami a házi tűzhelyet, a hitvest, a gyermeket, ha nem is pótolja, de némileg helyettesíti, az csakis a tisztességes munka.

(Vége a jövő számban.)

Nők szövetsége.

Angliából Lewisné asszonytól is kaptunk levelet a nők szövetsége pünkösti gyüléséről. Ezt írja: »A kör minden évben növekedő buzgalommal működik. Uj fiókkörök ala-

kulnak«. Lewisné rendkivül boldog volt, hogy a püspökné elnöki levelét felolvashatta a Nők Szövetsége munkálkodásáról. Ugyanekkor fölhivta a figyelmet a dévai Dávid templomra való adakozásra. Büszkének érezi magát, hogy a tordai Dávid Ferenc képe immár az ő szobáját is disziti. Lewisné asszony és leánya a gyülések ideje alatt a Miss Tagart vendégei voltak, aki részletesen kikérdezte kolozsvári és más magyar ismerősei felől.

Lewisné asszony bámulatos buzgóságot fejt ki a vallásunk és az ifjuság nevelése érdekében. E helyen említjük meg, hogy Lewisné asszony az Unitárius Közlönyt megrendelte leánya számára, aki figyelemmel akarja kisérni egyházi életünket.

Lelkészköri gyülés Segesváron.

Egyházi életünk krónikás könyvébe, mint örvendetes eseményt irhatjuk be az *Unitárius lelkészkör* julius 8-án Segesváron tartott gyülését. Rendkivülivé teszi ez összejövetelt az érdeklődésnek külsőleg oly szokatlan mértékben való megnyilvánulása. A feszült érdeklődés megelégülést is nyert az elhangzott értékes előadások hallgatásában s a felvetett gondolatok elraktározásában.

Vári Albert elnök megható szavakban emlékezett meg trónörökösünk Ferencz Ferdinánd és fenséges neje tragikus haláláról. Józan Miklós esperes inditványára a gyülés részvétét táviratban a kabinetirodával is közölte. Elnöki megnyitója további részében a budapesti IX. ker. tanitóságának az iskolai vallástanitás ellen inditott mozgalmával foglalkozik. Nem helyeselheti a miniszteri tiltó beavatkozást, véleményeket, magát az igazságot kiváltó elvi küzdelmekbe. Másfelől azonban kimondottan hangsulyozza, hogy a vallás tanitásának az iskola keretében nélkülözhetetlen hatásköre van egymás után világitva meg az iskolai vallástanitás ellen felhozott érvek tarthatatlan elégtelenségét. (1. Egységes tanterv lehetetlensége. 2. A felekezeti gyülölség ápolása. 3. Materialisztikus világnézet.) Az iskola nem cél, csupán eszköz lehet s éppen ezért a vallás — mely cél önmagában — nélkülözheti az iskolát, de az iskola céljának vallás nélkül meg nem felelhet.

Az elnöki megnyitót követőleg Kiss Sándor kolozsi

lelkész értekezett az »Institucionálizmus és idealizmus« viszonyáról. Snider gondolatait követve ügyesen definálja a világi, társadalmi és nevelési intézményeket, melyek valóságban tényleges, valósult akaratok. Az idealizmus mindenkor az instituciók merev formalizmusával szemben küzdelmet mozgalmazta. Az institucionálizmus első osztályu értéke vallási téren az egyház intézménye. Ezzel szemben az idealizmust képviselő protestáns egyházak első osztályu értéke csak a meggyőződés lehet. Mi protestánsok éppen ezért hiába támaszkodunk elvakultan institucziókra. A mi erőnk az egyéni, individuális hit. Az idealizmus prófétáivá kell lennünk, hogy igaz felbuzdulással a tiszta hitet, az őszinte vallási meggyőződést bevigyük az életbe.

Lőrinczy István és Zoltán Sándor kiegészitő hozzászólásai után a gyülés jegyzőkönyvi dicsérettel honorálja az értékes előadást.

Feszült várakozás közben Józan Miklós esperes lépett az előadói asztalhoz, hogy az »Élet mélységeiből« megragadó eseteket jelenitsen meg hálás hallgatósága előtt.

A pap beszélt lelkész társa'hoz, feltárva ifjusága küzdelmes, kisértő pillanatait, melyek felett csak igazlelkü szülőktől örökölt szent vallási erő vehetett feltétlen diadalmat.

Szomoru, maga tapasztalta élet'példákkal mutatta meg, hogy mily nagy hatalom a szivekben élő vallási hit, de bizonyitotta azt is, hogy az individuálizmusnak mekkora szerepe van a lelkész munkájában. Minden hivőt csak vele imádkozva, vele urvacsorázva érthetünk meg s tarthatunk benn az életben. A mélyen, a lélek világába bevilágitó varázs-szavak emlékét jegyzőkönyvi dicséretében örökitette meg a lelkészkör.

Guidó Béla esperesnek a lelkészek családi pótlékára vonatkozó alapos tervezetét egyhangulag fogadta el a gyülés és felterjesztette az E. K. Tanácshoz. A tervezet 200 egy éven felüli kiskoru gyermeket és 10,000 korona összeget véve alapul évi 50 koronát számit minden gyermek után, mely összeg 1915-től számitott öt év alatt 100 koronáig emelkednék.

Végezetül az »Unitárius Egyház« cimü lapnak az általános lelkészkör tulajdonába történő átvételének tárgyalása következett volna, amely pont azonban tárgytalanná vált a kereszturi lelkészkörnek, mint laptulajdonosnak azon kifejezett óhaja következtében, hogy a lapot tovább is birtokolni kivánja.

Az ülés befejezése után az Urnak hajlékába gyült a hivő sereg, hol Kovács Lajos ajtai lelkész vitte Istenhez az imádkozó lelkeket s Mát. V. 6 alapján készitett szép beszédével megmutatta az igazság keresésének igaz voltát, mely boldogokká teszen és megelégit mindeneket.

A budapesti Dávid Ferencz Egylet.

A *budapesti Dávid Ferenc Egylet* közgyülését folyó év junius hó 13-án tartotta. *Ürmössy* Miklós elnök megemlékezett *Perczel* Ferenc és dr. *Szinte* Gábor választmányi tagok elhunytáról és a közgyülés részvétét fejezte ki a család iránt, melynek tolmácsolásával *Józan* Miklós főtitkárt bizta meg. Ezután Józan Miklós főtitkár a titkári jelentést olvasta fel. Az 1913—14. évi XIII. egyleti évről részletesen beszámoló titkári jelentés megemlékezik a felolvasásokról melyeket az elmult évben *Györfi* István: »Vallás és müvészet«, dr. *Nagy* György: »Vallás és Haza«, dr. *Máthé* György: »Vallás, hit, tudomány« és *Józan* Miklós: »Eötvös a gondolkodó« cimen tartottak. Az idén tartotta az egylet első templomi hangversenyét, melynek tiszta jövedelme 85 K volt. A legutolsó felolvasó ülésen a dévai templom javára rendezett gyüjtés 25 K 87 fillért jövedelmezett. Az elmult egyleti évről szóló pénztári jelentést *Dimény* Mózes ellenőr olvasta fel. Az egylet bevételei:

Áthozat az elmult évről	552·21	K
Egyházi segély	200·—	„
Perselypénz	35·89	„
Adományok	61·—	„
Tagdij	132·40	„
Templomi hangverseny	85·—	„
Összesen:	1066·50	K

Az egylet kiadásai:

Unitárius Közlöny	200·—	K
Hirlapirók Nyugdijintézete . . .	10·—	„
Női kongresszus	20·—	„
Tiszteletdijak	137·—	„
Zene stb.	50·—	„
Postaköltség	47·88	„
Nyomtatványok	73·50	„
Összesen:	538 38	K

Bevétel	1066·50 K
Kiadás	538·38 „
Átvitel jövőre:	528·12 K
Ürmössy alapitvány	1451·26 K
Alapitó tagok alapitványa . . .	1042·06 „
Forgó tőke betét	522·12 „
Összesen:	3021·44 K
Harmonium értéke	400·— K
Együtt:	3421·44 K

A jövő évi költségvetést szintén *Dimény* Mózes ellenőr olvasta fel. Eszerint a jövő évre várt bevételek:

Mult évről áthozat	582·12 K
Perselyrész	50·— „
Adomány	61·— „
Hangverseny	200·— „
Tagdij	200·— „
Egyházi segély	200·— „
Összesen:	1239·12 K

Kiadások:

Unitárius Közlöny	200·— K
Postaköltség	50·— „
Nyomtatványok	80·— „
Tiszteletdijak	240·— „
Zene stb.	50·— „
Hirlapirók Nyugdijintézete . . .	10·— „
Segély a cselédotthonnak . . .	100·— „
Egyenleg	599·12 „
Összesen:	1239·12 K

A három év letelvén a tisztikar lemondott eddig viselt tisztéről, de változatlan három évre ujra választattak. Elnökök: *Ürmössy* Miklós, és *Perczel* Ferencné, alelnökök: *Faluvégi* Áron, *Máthé* György és *Bogyay* Kálmánné, főtitkár: *Józan* Miklós, ki egyuttal pénztárnok is, titkárok: *Buzogány* Anna és *Ujvári* László, ellenőr: Dimény Mózes.

A választmány egyharmada kilépett, de ujra választattak: *Förster* Lajosné, *Ráczné Buzogány* Ágnes, *Fábry* Edéné, *Faluvégi* Áronné, *Józan* Miklósné, dr. *Korchmáros* Kálmánné, özv. *Kozma* Gyuláné, *Bellovics* Imre, *Botár* János, *Fejér* Domokos, *Gotthárd* Zsigmond, *Hatala*

Péter és *Józsa* Mihály. És *Perczel* Ferenc s dr. *Szinte* Gábor elhunyt tagok helyébe *László* Domokos és *László* János választattak. Végül a dévai templomra a budapesti Dávid Ferenc-egylet 100 K-t adományozott.

Ujváry László.

Egyházi és iskolai mozgalmak

Készüljünk a szép ünnepre. Szeptember 6-án lesz a székelykereszturi főgymnázium uj épülete ünnepélyes fölavatása. Akkor lesz a 7-ik osztály megnyitása. Találkozni fog ott az unitáriusok nagy sokasága. A szép és hatásos épület már készen van egy öt holdterületü kert homlokterében Keresztur főútja hajlásánál a régi épülettel szemben. Özv. Pap Jánosnétól szereztük a szép telket, melyhez hasonló iskolai telek az egész országban kevés van.

A Berde Mózsa tanári jutalmat az E. K. Tanács Márkos Albert főgimn. tanárnak az összes szavazatokkal, tehát egyhangulag itélte oda. Érdemes embernek jutott, kinek mi is gratulálunk.

A kereszturi főgimnáziumban a tornatanitói állás a jövő évben nem fog véglegesen betöltetni. Minthogy a torna mind nagyobb tért hódit, az egyház tanulmányozni kivánja a kérdést és reméli, hogy alkalmas egyén fog jelentkezni.

A kolozsvári főgimnáziumhoz h. tanárnak az 1914—15. tanévre kineveztetett Gálffy Zsigmond tanárjelőlt, a klaszszika philologiai tanszékre.

Péter Sándor városfalvi lelkész és neje a székelykereszttuti gimnáziumhoz 1100 koronás alapitványt tettek. Dicséretes dolog és kedves hir azért is, hogy most az iskola ünnepével kapcsolódik egybe ez az örvendetes tény.

Pap Sándor szentháromsági ny. lelkész elhúnyt julius 11-én 69 éves korában. Először Tarcsafalván volt unitárius lelkész, azután Szentháromságon lelkész és tanitó. Nehéz kettős munkáját türelemmel és sikerrel végezte. Szolid lelkü jó pásztor volt. Nyugodjék csendesen!

Elhunytak. Özv. Sándor Áronné, néhai kadácsi lelkészünk özvegye sz. Bedő Emilia, Bedő Dénes volt képezdei tanár testvére elhunyt junius hó 11-én 68 éves korában. Mint a felhőtlen égből lesújtó villám, úgy hatott megrendült lelkünkre a drága lélek hirtelen eltávozása. Irja szerető huga. Siménfalvi lelkészünk édes anyját veszitette el. — Mina Jánosné, a kolozsvári leányiskola tanitónője. Mindenben kedves, jó és szeretetreméltó volt. Őszinte fájdalom kisérte korai sirjába.

A dunatiszamenti egyházkörben esperesnek Józan Miklóst, köri jegyzőnek Barabás Istvánt ujra választották. Az egyházköri főtanácsi képviselők lesznek Iszlai Gábor és Pálfy Sámuel.

Házasság. Dr. Sepsikilyéni Czakó Jenő honvédelmi miniszteri s.-titkár házasságra lépett junius 1-én Udvardy Flóra festőművésznővel.

Eljegyzések. Sebe Ferenc pipei lelkész eljegyezte Mezey Erzsikét Szászndasról. Bedő Árpád körispataki lelkész eljegyezte Hajdu Iluskát Kisillyéről.

Új lelkész Homoródszentpéteren. A két Homoród völgyének papjai, tanitói gyűltek össze f. hó 19-én a szentpéteri kis templomban, hogy Bedő Miklós végzett lelkészjelöltet új hivatalába beavassák. A férhetetlenségig megtelt templomocska közönsége rokonszenves figyelemmel hallgatta az ifjú lelkipásztor szépen kidolgozott és ügyesen, elfogulatlanul elmondott beköszöntő beszédét. Pál apostolnak a Korintusbeliekkez irt II. lev. 4. részének 5 verse alapján programmot ad jövő munkásságáról. Nem a szociálizmust, nem a tudományt, sem a művészetet kivánja predikálni melyek tökéletes megelégülést embernek nem nyújthatnak, hanem Jézus Krisztust, mint az igazság bajnokát és az ő vallását, mely egyedüli igazi tápláléka a vágyakozó léleknek. Magát, mint híveinek szolgáját állitja előtérbe, hogy az ők erkölcsi életöket nemesitve, a gyülekezet érdekeit épitve szolgálhassa őket. A jó reményekre jógositó ifjú lelkészt Péter Sándor városfalvi lelkész igtatta be hivatalosan igen értékes beszéd kiséretében.

Pap beköszöntés Iklandon. Szép nap virradt az iklandi unitárius egyházközségre f. évi julius 19-én. Mátyus Gergely papjelőlt beköszöntése tette ünnepélyessé. Virágkoszoruktól s zöld ágaktól diszlett a templom belseje s örömtől ragyogott a hívek arca. Látszott, hogy nagy várakozásban vannak. És ezen előlegezett öröm nem foszlott szét s a várakozás nem ment csalódásba a beköszöntő után sem. Török János tanító gyakorlott orgonázása s ezüstcsengésü éneke után Kelemen Árpád beszolgáló lelkész igen tartalmas és mesteri nyelven megírt és előadott beszédben ismertette e nap jelentőségét. Mátyus Gergely ifjú lelkész szép imája után beköszöntő beszédjéhez a Csel. 18:9 verséből vett alapigéjét olvasta föl: „Monda pedig az Úr éjszakai látomásban Pálnak: Ne félj, hanem szólj és ne halgass". Egy szépen kidolgozott beszédet hallottunk ifjú lelkész afia ajkairól elhangzani. Előadása nyúgodt, szónokias volt. Jó reménnyel nézhetünk pályája elébe. Isten hordozza karjain s pályáján találjon megelégedést. Temlomozás után új lelkész s beiktató lelkész afiait, valamint a vendégek nagyrészét tekintetes Filep Gyula földbirtokos ur — ez az igazán világi pap — és kedves neje látták szivesen házukhoz ebédre. Legyen köszönet szivességükért és nagy áldozatukért. *P. Gy.*

„Hazánk legnagyobb ellensége az alkohol.“ Ezt az igazságot olvassuk le Lewisné asszonynak egy levelezőlapjáról. A képen egy életmentő csolnak van, tele szép, ép kis gyermekekkel, akiket megmentettek a mérltékletességi egylet tagjai. Lewisné, kinek kedves Enid leányára jól emlékszünk, férjével együtt viszi az életmentőt egy kocsin, hadd vegyék észre az emberek milyen veszedelmes a szeszes italok tengere.

Külföldi ösztöndijakra pályázatot hirdet az unitárius egyház Képviselő Tanácsa. Megnyilik egy ösztöndij Manchester városban az Unitárius Theologián és a német egyetemre szóló 1915/16. tanévekre, ugy szintén Oxfordban a Manchester Collegeban az 1915/16. és 1916/17. tanévekre.

Pályázat helyettes kántortanitói állásra A magyarzsákodi unitárius egyházközség tanitója 1 évi katonai szolgálati idejére helyettes kántortanítói állásra pályázatot hirdet. Fizetés 800 korona és lakás. Pályázati kérvények 1914 szeptember 1-ig egyházközség cimére küldendők. Magyarzsákod, 1914 junius 28-án. Gyöngyösi Béla unitárius lelkész.

Amerikából levelet kaptunk egy recsenyédi székely atyánkfiától M. Istvántól. Kéri az Unitárius Közlönyt minden hónapban. „Most nem tudok fizetni — irja — mert nagyon meggyengültek a munkásviszonyok, de van reménységem, hogy meg fog javulni a helyzet s akkor kész leszek az előfizetési dijat elküldeni. Ide hajtott a sors s ide üldözött a két sovány és terméketlen esztendő.“ A távollevő buzgó unitárius egyben jó atya is, aki anyai árva fiáról gondoskodni kiván. (Kérését teljesitjük s azt izenjük, hogy mihelyt lehet jöjjön haza, mert mégis csak legjobb otthon.)

Adományozás. Nagys. Sántha Albert szentháromsági földbirtokos ur, a szentháromsági unitárius elemi iskolában f. év május 19-én tartott iskolai vizsga alkalmából 10 koronát adományozott a jobb tanulók megjutalmazására. Fogadja a szives adakozó e helyen is hálás köszönetünket. Szentháromság, 1914 julius 29. Pap Gyula lelkész, Vitális Dezső tanitó.

Felhivás a nagyt. lelkész urakhoz! Legközelebb sajtó alá kerül legújabb theologiai könyvjegyzékünk, amelybe lehetőleg az összes eddig megjelent protestáns theologiai munkákat fel akarnók venni. Ezen cél elérése végett tisztelettel felkérjük azon nagytiszteletü szerző urakat, akiknek művei saját kiadásukban jelentek meg, hogy azoknak egy-egy példányát a jegyzékbe való felvétel céljából nekünk lehetőleg minél előbb beküldeni méltóztassanak. Debrecen, 1914 julius 20. Kiváló tisztelettel Hegedüs és Sándor protestáns irodalmi könyvkiadó hivatala.

A dévai Dávid Ferencz imaház aranykönyve.

Hatodik közlemény.

60. *Nagy Lajos* Borosjenő számozatlan iven gyüjtése 57 K 40 fill., Nagy Lajos 4 K, Csillag Vilmos 1 K, Fakó Ferenc 2 K, Urschitz Antal, Székely Sándor, Szilágyi István 1—1 K, Kera Karácsony 3 K, Werteim 30 fill., Dolinszky N., Kapuszta N., Márton Lajos 50—50 fill., Gemis Sándor, Dopovics Dániel g. kel. lelkész 2—2 K, dr. Csillag Ignác, Korton Aladár, Boros Géza 1—1 K, Strösser Béla jegyző 50 fill., dr. Keller Jakab 2 K, dr. Haceska Robst, Székely Jenő, Csepregi Zoltán, Posta György 1—1 K, Mesterházy Sándor, Seheci Sándor 50—50 fill., Borghoodt Jenő, dr. Mérő Samu 1—1 K, Lővy Márkus, dr. Éles Géza, Rossu Béla 2—2 K, Kövendi Ádám 50 fill., Opreán N., Reich N., Sugár Vilmos, Viday Ferenc 1—1 K, dr. Fülöp 2 K, dr. Sebestyén, Juhász, Merkles V. 1—1 K, dr. Gyarmathy E. 2 K, Derlea Pál, Bérczi Márton, Fejér Jenő 1—1 K, Magyari Mihály 60 fill., dr. Balog, Gergely, Kardos N., Wertán N., N. N. 1—1 K.

61. Hegyi Pétertől Anonisza adomány 1 K.

62. Dr. Balázs Ferenc p. t. titkár Kolozsvár 121 sz. sz. iv 3 K 20 fill. dr. Balázs Ferenc 3 K, L. Z. 20 fill.

63. *Sándor* Áron ny. lelkész Nagyajta 59 sz. iv 10 K.

64. *Halmágyi* Károly ny. lelkész Tordatur 5 K.

65. Simon János Kolozsvár 1 K.

66. Takács Ferenc nyug. mozdony felv. Czelldömölk 10 korona.

67. Patakfalvi Zsigmond Alsóárpás 5 K.

68. Orbán Lajos unitárius lelkész Polgárdi 399 sz. iv 26, Orbán Lajos lelkész, Berky Ferenc 2—2 K, Berky István, Berky János, Tóth János, Molnár János, Gróf János (öreg) S. Szabó János, Kalocsa János, Császár József 1—1 K, Takács János, Császár János 2—2 K, Polgárdi Unitárius Egyházközség 10 K.

69. Pál Ferenc kir. s.-tanf. Kolozsvár 230. sz. iv 10 K, Duducz Jenő kir. s.-tanf., Balázs Péter áll. tanitó 1—1 K, Juhász József 50 fill., Pál Ferenc kir. s.-tanf. 7 K 50 f.

70 Gálfy Mihály unitárius lelkész Bordos 329. sz. iv 15 K, Molnár Lajosné 5 K, Orbán Rákhel 1 K, Vajda Dénes 2 K, Vajda Ignác 30 fill., Vajda Márton 40 fill., Józsi Pál 20 fill., Bertalan Ferenc 20 fill., Bordosi Unitárius egyházközség 3 K 90 fill., Gálfi Mihály lelkész 2 K.

71. Péter Ödön unitárius lelkész Gyepes 352. sz. iv

23 K, László László 30 fill., Köz. Gál Mózes, Szász József, Gál Péter 10—10 fill., Csiki Péter 04 fill., Gál Lajos 10 fill., özv. Beke Ferencné baptista 40 fill., Gál János 10 fill., Gál Ferenc 20 fill., földmivesek Kolumbán Elek református molnár 20 fill., Orbán István 20 fill., Cseke Ferenc 10 fill., Beke Sándor 04 fill., Dombi András, id. Szász Mózesné 10—10 fill., László Albert 30 fill., Benedek Mózes akó 40 fill., László Domokos 10 fill., Benedek Gyula 08 fill., özv. Zoltán Ferencné 10 fill., Czerják István 60 fill., Czerják Ferenc 08 fill., Demeter Mózes 04 fill., Benedek Rózsi hajadon 20 fill., Cseke János felső 10 fill., Ifj. Demeter Ferenc 20 fill., Id. Demeter Mihály, ifj. Benedek József, Cseke István, Benedek M. János 10—10 fill.,, László Ferenc 20 fill., Benedek Dénes 50 fill., Dombi Ferencné, Benedek Áron, Benedek János csekei földmivesek Béla Mihály napszámos, Ifj. Benedek Márton, Benedek L. János, Dombi Mózesné, id Szász Ferenc, Szász Mózes köz 10—10 fill., Benedek József Lőr 20 fill., ifj. Szász Mózes, ifj. László Mózes, Gál Dénes, Demeter Ferenc, id Benedek Domokos 10—10 fill., földmivesek Zakó Mózes áll. tanitó 4 K, Barabás András árvaszéki elnök 1 K, Mezei Mariska, Mezei Regina 20—20 fill., Péter Ödön lelkész 5 K 42 fill., unitárius Egyházközség 5 K,

72. Borbély Máté Torda 135 sz. iven 15 K, Borbély Máté takp. pénztárnok Torda 5 K, Torda-Aranyos Vármegyei Takarékpénztár Részvénytársaság 10 K.

73. Telman Sándor Budapest 286. sz. iv 14 K. Telman Sándor nyl. p. ü. titkár 3 K, Telman Sándorné özv. Pichler Józsefné 1—1 K, özv. Brezoosky Lajosné, Brezoosky Ella 2—2 K, dr. Telman Sándor 3 K, dr. Telman Sándorne 2 K.

74. Bálint Istvántól Füzesgyarmat 327. sz. iv 48 K, id. Bálint István 10 K, Ifj. Sári József 2 K, B. Daru Sándor, Erdei Sándorné, Diószeghi István, K. Nagy Sándor ref. 1—1 K, ifj. Bálint István 2 K, Tóth B. Jánosné szül. Bálint Eszter 1 K, id. Bálint Lajos 2 K, özv. Gyáni Zsigmondné 3 K, Lejanya Esztike 2 K, Sári József 1 K, Nagy Gergely és neje Szőke Erzsébet 4 K, Nagya János református 2 K, Feni István Turi János, Zsoldi Sándor 1—1 K, Ganári András, Homoki Eszter, Gyáni Erzsébet 2—2 K, ifj. Zsadányi Mihály, Zsadányi Mihály 1—1 K, Nagy András 2 K, Bokfi Gergely 1 K, E. Nagy Sándor református 1 K, földmivesek.

Szám: 440—1914.

Pályázati hirdetés tanitónői állásra.

A székelykeresztúri egyházkörben énlaki egyházközségünkben a tanitónő nyugalmaztatásával ürességbe jövendő állásra pályázatot hirdetek:

Javadalom: Évi 1200 kor. fizetés, melyből 1100 kor. az államkincstár, 100 koronát az egyházközség fizet, havi előleges részletekben. Természetben két szobás lakás, konyha kamarával, megfelelő udvar, sütőház és fatartó szin.

Pályázati kérvények megfelelően felszerelve folyó évi augusztus hó 25-ig Lőrinczy István espereshez küldendők Székelykereszturra.

Kolozsvár, 1914. július hó 25.

Ferencz József s. k.
unit. püspök.

(Néptanitók Lapja 20. sz.) Figyelmeztessük a tanitót ezen hirdetésre, meg fogja köszönni.

Hazánk tanitóihoz!

A m. kir. vallás- és közokt. miniszternek 5772/1914. VI/a sz. a. kelt rendelete tárgyában:

(Uj) végbizonyitvány

Az elemi népiskola hatodik osztálya záróvizsgáján kiadandó.

Meritett papiron, a magyar cimerrel, 100 drb ..... K 4·—
Másodpéldányok (lyukasztva) 100 drb ..... K 3·—
Tömb a másodpéldányoknak való átfüzésére (1—1 tanévnek) a lepecsételésre való zsinórral és cimkével ellátva ..... K —·20
Tanügyi utmutató, irta dr. Ősz Béla és Pethes Sándor .. K 4·—
Vezérfonál a tananyagbeosztáshoz, I. II. III. IV. V—VI. oszt. és I. II. III. ismétlő. (Több állami tanitó) .... K 10·—
Ezekhez ürlapok 1—1 füzet ..... K —·50
Vizsgalap, 100 drb K 1·— *Szorg. kitünt. jegy* 100 db K 10·—

Pestalozzi *Iskolai rendtartási naplók kiadóhivatala Budapest VII, Ilka-utca 26. szám*

Egyesült Könyvnyomda R.-t.

Kolozsvár, Ferencz József-út 85. sz.

Ajánlja modern ujdonságokkal, hangjegyekkel, szedőgépekkel és a technika legujabb vivmányu gyorssajtóival felszerelt müintézetét iskolák, egyházak, egyesületek, intézmények, magánosok, ipartelepek, kereskedők, gyárak, gazdaságok, pénzintézetek, stb. részére szükséges mindennemü nyomtatványoknak izléses kivitelben való gyors előállitására. Egyetlen megrendelés, legyen az a legkisebb vagy a legnagyobb, mindenkit meggyőz az árak rendkivüli olcsóságáról s a munka kifogástalanságáról. —

Ujdonságok:

A kálvinizmus lényege.

Irta: *Dr. Kuyper Ábrahám* Forditották: *Csürös József, Czeglédi Sándor.* Bevezetéssel ellátta: *Sebestyén Jenő* theol. m.-tanár. (A Kálvin-Szövetség kiadása.) Ára ..... K 3·50

A keresztyén liturgia fejlődésének s mai reformjának rövid áttekintése. II. kötet.

Irta: *Dr. Nánássy Lajos.* Ára ..... K 1·20

Obscurus emberek levelei.

Epistolae obscurorum virorum. Ford.: *Barcza József.* Ára..... K 4·—

Kaphatók:

Kókai Lajos könyvkereskedésében

Budapest, IV, Kamermayer Károly-utca 1.

Nyomtatatta az Egyesült Könyvnyomda részvénytársaság Kolozsvárt.

XXVII. évf. Kolozsvár, 1914 szeptember. 9. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

SZERKESZTI: Dr. BOROS GYÖRGY

FŐMUNKATÁRS: TARCSAFALVI ALBERT.

TARTALOM:

A szerkesztő asztalárol 157
Püspöki körlevél. Ferencz József. 159
Beszéd. Pálffy Ferenc. 160
A nők világa. A feminizmusról. Ürmösi Józsefné 162
Az egyetértésről 164
A pap munkája a háboru alatt. -k-s 166
Egyházi és iskolai mozgalmak . 167
A dévai Dávid Ferenc imaház aranykönyve 170
Boriték. Ajándékozások Felsőfehérkörben. Hirdetések.

Mennyegzői, konfirmációi s ünnepi alkalommal igen kedves és jótékonyhatásu állandó ajándék az imakönyv., SZIVEMET HOZZÁD EMELEM, irta dr. **Boros György**, női imakönyvet a sajtó meleg szavakkal üdvözölte, a közönség valláskülönbség nélkül megkedvelte. Ára csinos vászonkötésben, arany kehely és arany cimmel 2 K 40 fill. **Öt példány egyszerre rendelve 10 K. Bőrkötés** aranyszéllel (barna, sötétkék, fekete) 6 K. **Fehér csont, selyem- és bársony kötés** többféle szinben, kiválóan jó papiron 10 K. **Bőrkötés remek kivitelben 14 kor. Megrendelhető a szerkesztőnél.**

Ajándékozások Felsőfehérkörben 1913-ban.

Ürmös. Urvacsorai kenyeret négy alkalomra Osváth Gáborné 8 korona értékben, úrvacsorai bort egy alkalomra özvegy Lázár Mihályné 8 korona értékben, egy darab tölgyfát Nagy András 2 korona értékben ajándékozott. — A hivek 100 korona értékü közmunkát teljesítettek.

Felsőrákos. Úrvacsorai kenyeret ajándékoztak: Biró N. Mózes és neje, Cserei Mihály és neje, Fitori A. György és neje, Biró F. János és neje 3—3 korona értékben; úrvacsora bort: Baróti Pál István utódai, Biró András szorosi és neje, id. Pál. Gy. András és neje, Székely Mózes dombi és neje 9—9 korona értékben. — Kovács György orgona-alapra 10 koronát, Balázs József kőmives a templom-kerítés javítását ingyen végezte, melynek értéke 120 korona. — Konfirmációkor kenyeret és bort Pál A. Miklós és neje adott, melynek értéke 2 korona.

Barót. Lengyelné Nagy Rákhel 3 K, Kelemen István 20 K, idős báró Daniel Gábor 20 koronát; Kovács György és neje Beke Rozália egy 80 korona értékü terítőt; Pál Sándor és Tana Zsuzsánna minden alkalomra úrvacsora kenyeret 5 korona értékben ajándékoztak.

Alsórákos. Úrvacsora kenyeret és bort egy-egy alkalomra Kovács László énekvezér és neje és özv. Antal Miklósné 3—3 korona értékben; úrvacsorai kenyeret Antal P. Zsigmond és neje 1 korona értékben; úrvacsorai Bács Miklós (gör. kel.) 3 korona értékben; Rákosi Anna és Kata ifjú leányok az úrasztalára művirágcsokrot és virágtartó poharat ajándékoztak 9 korona értékben.

Datk. Úrvacsorai kenyeret ajándékoztak Korodi Juliánna, Kallós János és Tamás Kata, özv. Tamás Mihályné, Kallós Tamás és Kallós Ilona 1—1 korona értékben; úrvacsorai bort Marczi F. Istók és Kallós Sári és Korodi Juliánna 4.80—4.80 korona értékben; Korodi Juliánna templomdiszítési alapra 20 koronát.

Olthéviz. Úrvacsorai bort minden alkalomra Márkos János és neje ajándékozott 24 korona értékben; úrvacsorai kenyeret Jancsó István gondnok 4 kor., Kiss Aladárné és Imre Mihályné 2—2 korona értékben. — Konfirmációkor kenyeret és bort adott Jancsó István 2 korona értékben. Szószék és úrasztal terítőre egyesek 334 korona 43 fillért adtak. A hivek 1262 korona értékü közmunkát teljesítettek. Antoni József és neje Barta Heléna az egyházközségnek 50 koronát ajándékoztak.

Kőhalom. Úrvacsorai kenyeret és bort adtak Barta

XXVII. évf. Kolozsvár, 1914. szeptember 9. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA: A DÁVID FERENCZ EGYLET

SZERKESZTI: Dr. BOROS GYÖRGY

FŐMUNKATÁRS: TARCSAFALVI ALBERT.

Előfizetési ára: 2 kor. 44 fillér. Egy szám ára: 24 fillér. Egyleti tagok 5 évi kötelezettséggel, egy évre 2 korona 4 f. fizetnek.

Minden pénz Gálfi Lőrincz egyleti pénztárnokhoz küldendő Kolozsvárra

A szerkesztő asztaláról.

A *háborut* a mi nagyon sokat kiállott, öreg királyunk nevében izenték meg a szomszédban levő kis Szerbiának. Könnyü ezt hibául tudni föl, mert a másik moshatja kezét, mint Pilátus. De éppen itt van a bökkenő. Ez a szomszédos Pilátus már sok esztendeje gyilkoltatja közülünk és közöttünk a Békét. Hazánkban a nemzetiségek némelykor valóságos háborus hangulatban voltak és a magyar nemzetet ki akarták tessékelni saját hazájából. A magyarnak vérrel kellett hazát szerezni s ugy látszik, csak vérrel lehet megtartani. Mi tiltakozunk az ellen, hogy háborura szükség volna, de látjuk, hogy mások ettől remélnek jót, mi hát kénytelenek vagyunk háboruval állitani helyre a békét.

—

Koszorut, virágot s minden más kedves és kellemes dolgot szórnak katonáinkra a nőink országszerte. Amellett lelkes buzgalommal folyt a gyűjtés azok számára, akiktől behivták a férfiakat. Ime, a rossz nyomában sarjadzik a jó. Szeretjük, féltjük embereinket, még azt sem nézzük, hogy valaha ellenfelünk volt-e? Megkoszoruzták a németeket, meg a morvákat és cseheket. Fölébredett közöttünk az igazi emberies érzés és ez fölül is fog maradni, mert a rosszban tanuljuk megbecsülni a jót.

—

Ti gyászló nők, őszült apák, gyámatlan magzatok! Vannak már s lesznek még többen is, mert a haza becsületéért, békességéért és nyugalmáért fegyverbe szólitotta király őfelsége összes katonáit. Szörnyü emberi talál-

mány a háboru, mert nemcsak fölszabaditja, hanem föl is tüzeli az emberek ezreit, hogy egymást gyilkolják. De némelykor választani kell a becsület és a halál között. Ekkor az erkölcs oda parancsol, hogy inkább a hősies halál, mint a becstelen élet! Nem a civilizáció jelszavai ezek, hanem az őskori barbárságé. De arról nem tehetünk, ha az emberek nagy sokasága mindig csak a vadállapot sötétségében botorkál és leöli, akit szembetalál. Aki fegyvert fog, fegyver által vész el. Biz' ennek ki vannak téve a hadakozók. De a magyar nők megnyugtathatják a lelköket azzal, hogy férjeik, fiaik, apáik ezért fogtak fegyvert, mert csak fegyveres hatalommal lehet kiverni a gonoszok kezéből a bombát és a mérgező szuronyt.

—

A *háborúnak* egyik borzasztó csapása, hogy a posta-távirdai, vasuti és minden más közlekedés megakad. A levelek, újságok és más küldemények, mind halomra gyűlve hevernek. A távol lakók mit sem tudnak egymásról. Az idegenben levőket — ha ellenséges országban találta a háboru — fogolynak nyilvánitották, munkára kényszeritik, sokszor kegyetlen elbánásban részesitik. A magyarok között senkinek sem lehet panasza, mert a magyar mindig megbecsüli az idegent.

—

A szesz veri a muszkákat. A muszka katona erős pálinkát iszik, attól elveszíti a fejét, az eszét, elalszik, nem olyan kitartó. Az ellenség rácsap s mielőtt magához térne, már fut a merre tud.

—

Felfüggeszti a vallását. Egy falun történt. Ugynevezett »hivők«, vagyis egy — nálunk új vallásnak a követői — nazarénus-é vagy baptista, ők sem tudják, vásárt kötöttek egy urnővel. Régi magyar szokás szerint az urnő egy üveg borral megkínálta a feleket. Jaj, Nagysága, mi hivők vagyunk; nem ihatunk. Az urnő nem folytatta a kinálását, hiszen nagyon szép dolog, ha valaki tartózkodik az ivástól. A vásárlók kimentek a szobából s néhány perc mulva visszatér az idősebbik: —Nagysága, kérem mégis azt a bort, felfüggesztettük a vallást... Ezek a is úgy jártak a vallással, mint nem régiben az akasztást játszó gyerekek. Egyiket játékból felhúzták egy kötéllel, amiben csak annyi volt a baj, hogy a szegény gyermekből elszállott a lélek.

Sz.: 461—1914.

Püspöki körlevél.

Főtisztelendő esperes ur!

Nagyon komoly és aggodalomteljes napokat értünk s ki tudja, vajjon nem várakoznak-e még komolyabb és aggodalomteljesebb napok reánk. Soha több szükségünk a vallásos érzésre és az Istenhez való bizalomra, nem lehet, mint az ilyen válságos időkben. Alig lehet olyan család hazánkban és így egyházunkban is, amelyet a háboru fájdalmasan ne érintene s az általános mozgósitás szivén ne talált volna. S bár annál a háborunál, melyért a magyar-osztrák birodalom fegyvert fogott, igazságosabb nem volt s nem is lehet, aminek bizonyitéka az is, hogy nemzetünk fiai faj és hitkülönbség nélkül a legnagyobb lelkesedéssel vonulnak a harctérre, mi természetesebb mégis, minthogy a hátrahagyottak könyhullatásai kisérik őket. Ezeket a könnyeket felfogni s a kesergők fájdalmát vigasztaló, az Istenben való bizalmas lelkökben megerősitő szavaikkal a lehetőleg enyhiteni, szép és nemes elhivatása minden lelkésznek.

Nem kétlem, hogy lelkészeink ez elhivatásuk teljes tudatával birva, az ige hirdetés mellett a kura-pasztoralist is, amint ezt a jelen viszonyok megkivánják és parancsolják, fokozott mértékben fokják gyakorolni. Még sem mulaszthatom el a Tisztelendő esperes urat felhivni, hogy a hatósága alatti lelkészeinket erre az én nevemben is figyelmeztesse. Látogassák meg minél többször azokat a családokat, amelyek a hadba vonult családfőket, vagy gyermekeiket siratják. Legyenek segitségükre mindenben nemcsak szóval, hanem a mennyiben lehet és kell, cselekedettel is. Biztassák, bátoritsák őket, hogy ne veszitsék el Istenben való bizodalmukat. Hiszen a háboruban sem talál minden golyó s ha Isten megsegíti, hogy szeretteik épen és egészségesen térnek vissza egy győzelmes háboruból, amit reménlünk kell, mily édes lesz az ölelkezés, ha sebet kapnak, a leggondosabb ápolásban reszésülnek s amitől Isten őrizze, ha mégis szeretteik egyike vagy másika a háborunak áldozatul esnék, ami — sajnos és felette fájdalmas — de kikerülhetetlen, emelje fel lelköket az Isten akaratján való megnyugvás mellett az a gondolat is, hogy a hazáért meghalni dicső halál.

Egyben utasitsa a Tisztelendő esperes ur lelkészein-

ket arra is, hogy az istentiszteleteken minél gyakrabban imádkozzanak a háboru szerencsés kimeneteléért, Istennek segedelmét kérve ehhez.

Vajha minél hamarább hálát is adhatnánk Istennek dicső hadseregünk és szövetségeseink fegyvere által kivivott győzelemért!

Kolozsvárt, 1914 augusztus 7-én.

Atyafiságos indulattal:
Ferencz József,
unitárius püspök.

Beszéd.

A 103-ik népfölkelő gyalog dandár fölesketési ünnepén tartotta *Pálffy Ferenc* szabédi unitárius tábori lelkész, Kolozsvárt 1914 augusztus 11-én.

Magyar honvédek! Vitéz katonák!

A seregek Urának és Istenének nevében üdvözöllek titeket e kiválóan nagy és fontos pillanatban. Esküt tenni készültök s én, mint Istennek szerény szolgája, érzem ennek nagy jelentőségét s midőn először szólok hozzátok, úgy szeretném, hogy mint a szent hajdankorban, amikor a prófétának eleven szén s égi tűz illette meg ajkait, az enyémmel is az történnék, hogy annál meggyőzőbben s lélekre hatóbban szólhatnék ti hozzátok. — Mert ha van a népek és nemzetek életében történelmi pillanat, mely elhatározó és következményeiben messzi kiható: úgy a jelen idő az!

Magyar honvédek! Vitéz katonák! Ti jól tudjátok, nem kell mondanom, hogy »a mi régi ellenségünk támadt ellenünk erővel, fegyverrel és nagy hatalmassággal« s nekünk meg kell védelmeznünk édes hazánkat, dicsőségesen uralkodó királyunkat, a békességnek fejedelmét! Arcotokról látom, szemetek villogó tüze mutatja e lelkesedés és az elhatározás bátorsága hirdeti, hogy ti mindannyian készek vagytok ezért vért s életet áldozni. A hajdankorban a római édes anya, midőn fiát a harctérre küldötte, fiának kezébe egy kardot és egy pajzsot adott s lelkes örömmel így szólott hozzá: »ezzel küzdj, — vagy ezen térj haza! De dicsőséget hozz nevedre és hazádra!« Egy édes anya küld titeket is magyar honvédek a harctérre. Ez az édes anya pedig nem más, mint ez a föld, a mi édes magyar hazánk.

Ez a föld, melyet apáink vére öntözött, melynek minden röge hősi vértől itatott. Édes anyánk ez a föld küld,

melynek barázdáit eddig ti hulló verejtékkel áztattátok, hogy megteremje a mindennapi kenyeret; ez a föld, melynek minden völgye, minden bérce ezer édes emlékeivel szent nekünk! Ez a föld, melynek kies térein régi dicsőségről, honszerelemről szól a dal. Ezzel a dallal ringatja most az elhagyott hitves rengő bölcsőjében édes gyermekét, ennek érzéseivel imádkozik értetek a nő a házi tűzhely szentélyében. Mikor pedig elváltatok, vitéz katonák, a búcsúcsókban, a búcsúszóban ennek mély érzéseivel kérlek arra, hogy ezt az édes anyát, drága magyar hazánkat megvédjétek, érte önfeláldozóan harcoljatok és a dicsőség diadal babérjaival térjetek majd vissza az ölelő karok közé.

Ezért az édes magyar földért, ennek termő barázdáiért, a könnyekkel megszentelt hantokért, a szerető hitvesért, az édes gyermekért, saját magatokért és mindenért, a mi szent előtteték: az ősi dicsőségért, a magyar nép hírnevéért és becsületéért és Szent István koronájának ragyogó fényéért harcolnotok kell nektek hőroszi erővel; mert a világ e rémítően nagy és pusztító háborujában a nagy népek és nemzetek veszíthetnek sokat területben, értékben és életben, de ha minket most legyőznének, úgy tudjátok meg, mi elveszíthetjük édes hazánkat, el mindenünket s eltöröltetünk a föld színéről, el a szabad nemzetek sorából! Ah! ez még gondolatnak is borzasztó, mert ez nem lehet, ennek megtörténni nem szabad! Éppen ezért az Isten lelkétől ihletten arra kérlek, hogy a magyar vitézség titáni hősiességével, a bámulatosan tökéletesített harci eszközökkel kezetekben, ön feláldozó bátorsággal küzdjetek és harcoljatok.

Nemzetünk hősi csatában elesett halhatatlan költője azt mondotta a hazáról: Szent egyház keblem belseje, oltár a képed s te állj! s ha kell ez oltárt porba döntöm érted! Ha ezt kívánja a haza, hát döntsétek össze ti is ezt az oltárt érte s a legnagyobb vészben is az elszántság rettenthetetlen bátorságával csak a zászlóra nézzetek és csupán csak ezt az egy szót ismerjétek: Előre!

Előre! Mert a seregek Ura és Istene is azt mondja: »ne rettegjetek és ne féljetek azoktól, mert a ti Uratok és Istenetek lészen, aki előttetek megyen, ő hadakozik ti érettetek mindenektől fogva«. (V. Mózes $1_{29, 30}$.). Azért a Jézus szavaival kérlek: »legyen bizodalmatok Istenben«! Előre! a seregek Urának és Istenének áldása és segítő kegyelme kisérje a mi lobogónkat és fegyvereinket győzelemről győzelemre, dicsőségről dicsőségre: hadd éljen a király és éljen a haza! Ámen.

A NŐK VILÁGA

A feminizmusról.

Irta s az udvarhelyköri D. F. E. 1914 junius hó 11-én tartott közgyülésén felolvasta: Ürmösi Józsefné.

(Folytatás és vége.)

Sajnálom azt a nőt, ki legszebb éveit, melyek a hitvesi szeretet számára vannak teremtve, nehéz munkába kénytelenek eltölteni, de semmi sem emel fel jobban, semmi sem késztet inkább arra, hogy embertársam előtt kalapot emeljek, mintha látok fáradozni olyan nőt, ki a maga szépsége és fiatalsága révén henyélve is megélhetne, akinek talán egy mosolya is elég lenne arra, hogy megváltsa magát a munkától, de aki — dacára ennek — büszke öntudattal, a munka nemesítő hatásába vetett hittel halad az élet rögös, tövises útjain előre.«

A családban egyenlő jogaink törvényesítése jogos és méltányos azért, mert »emberi mivoltunk megköveteli, hogy emberhez illő jogaink legyenek«, »hogy egyes asszony sorsa ne függjön csupán egyesek önkényétől«. És hogy ne kelljen, nekünk nőknek, az életnek különös kegye még ahhoz is, hogy méltányos férjeket kapjunk.

Mert a nő rabszolgaságából felszabadúlt, még a kereszténység kezdetével. »De törvény, szokás, társadalom, lenyűgözte, szellemi béklyóba verte s mesterséges gyermekségben tartja, mindenféle jogaiban.«

Igaz, vagyunk olyan asszonyok, kik olyan jogokkal birunk a családban, »melyet a jogrend biztosítana számunkra, ha ilyen jog már volna«. S vannak olyanok is, kik férjeiket az úgynevezett »papueshősnek« megtéve, olyan jogokkal is rendelkeznek, amilyet a feminista asszony nem is kiván törvényesíttetni. De vannak olyanok is az »elnémítottak« közt, kiknek férjeik azt vetik szemökbe: »Megkövetelem, hogy az asszony mindig diseb-bnek érezze magát nálamnál.« Hogy miért? Azt ők maguk sem tudnák megmondani, ha csak az ököljoggal nem hozakodnának elő. De ha elgondolnák, »hogy a teremtésnek egyenrangú fele a nő a férfival és az anyasággal reá még nagyobb feladat bizatott«, nem követelnék az asszony kisebbségi érzetét. De hát ezt az ilyen női nemet lekicsinylő férjek nem szokták meggondolni. S lesz az ők feleségeikből a következő szép és csúf jellemvonások

keveréke, mint például »szófogadó, türelmes, máskor — hazug, gyáva, agyafurt, haszonleső, egy örök rejtély«, kin bizony sokszor maguk a rejtélyesség okozói sem tudnak eligazodni. És milyen előszeretettel alkalmazzák ezt a megbélyegző rejtélyességet az egész női nemre az ilyen férfiak. Nem véve észre, hogy ez csak az ők erőszakosságuknak következménye, mint külön speciálitásuk. Mint ahogy Sokrates is maga volt az oka, hogy feleségéből, az ismert nevű Xantippéből a házsártos asszonyok mintája lett.

Politikai jogra szüksége van a nőnek azért, mert »helyzetének javítására irányuló törekvéseit csak ennek segitségével valósíthatja meg. Csak ennek segitségével lehet ott, ahol sorsáról döntenek, ahol a nevelés ügyét tárgyalják, törvényeket szentesítik, a szociális és kultur munkát kiszabják, elosztják, lehetővé teszik. Mivel napnál is világosabban látjuk, hogy aki nem szavazó, annak szava nem ér, hogy aki nem szavazó, azt nem tekintik egyenértékünek a szavazóval.«

S én is egyet értek Anna Lindermann asszony, Anglia dolgozó sufragetjei egyik vezérével, mikor azt mondja: Nem a politikai szereplés az, amiért küzdünk. Nem a képviselőség kell nekünk, hanem az, hogy rámutathassunk azokra a követelésekre, amelyeket a gyermek, a nő s a család érdekében végre teljesiteni kellene. A férfiak nem törődnek ezzel. A férfinak erre nincs, nem lehet szive, nem lehet szeme. Asszony kell ide!

S hogy vannak olyanok a férfiak között is, kik a mai politikai viszonyok zürzavarossága megszünését, a nők politikai közreműködésétől remélik, mutatják a Magyarországi békemozgalom terékeny vezetőjének eme szavai: »A politika, nálunk oly szennyes hullámait, lecsendesitik és megtisztitják a nők, kik eddig szükebb körben voltak a tisztaság őrei!

És most, mikor felolvasásomat végzem, ha lenne valaki a tisztelt hallgatóság között ki még most is idegenkedne a feminizmus gondolatától, — igazán kérem, neféljen tőle, — hisz ősapáink is, csak megegyeztek asszonyaikkal. Pedig ki van mutatva, hogy az őskorban a nő helyzete egyenlő volt a férfiéval, sőt mint családanya a legfontosabb szerepet töltötte be. A huszadik századba pedig, oda jutottunk, hogy egyenjogositásunkért és mellett érvelni, bizonygatni és küzdeni kell.

Dehát már efelett ne keseregjünk most, amikor egyenjogusitásunk elérését közeledni láthatjuk. Mikor a tanitás és felvilágositás testvéri munkáját vállaló Ország-

gos polgári radikális párt a nőkre is kiterjedő egyenlő titkos választójog kivivását, első főfeladatának tüzte ki.

Tehát ne keseregjünk! Hanem ébredjünk! És ébresszünk! Mert, hogy szociális eszmékért való lelkesedésünk oly sokszor lágymelegségbe ütközik, — oka, hogy »az emberek legnagyobbrészt nem is tudják, hogy ők elnyomottak, kizsákmányoltak, szabadságuktól megfosztottak. A legtöbben természetesnek tartják hogy vannak szegények és gazdagok, a sors különös rendeltetésének azt, hogy a nő alárendeltje a férfinak és bele is nyugosznak a változhatatlanba. Fel kell rázni az embereket boldog öntudatlanságukból. Igenis, érezzék nyomorúságukat, eszméljenek sorsukra és sajogjon minden seb, melyet a társadalmi igazságtalanságok ütöttek.«

Az egyetértésről.

»Az összetartás erő, a széthúzás gyengeség.« Az erő élet, a gyengeség halál. A múlt század közéletének egyik kimagasló és jeles alakja mondotta ezeket az örökigazságu szavakat. Eszerint az erőt az összetartásban kell keresnünk. Tömörülnünk kell, hogy abban a szellemi táborban, amely a világosság, a szellemi szabadság diadaláért küzd, helyünket megállhassuk. E tömörüléshez, hogy állandó és tartós legyen, egyetértésre van szükségünk. Az egyetértés csak ugy jöhet létre, ha felül tudunk emelkedni minden kicsinyes önérdeken és személyes hiuságon s birunk annyi erkölcsi erővel, hogy alárendeljük magunkat, sőt minden egyéni vágyunkat a közjó érdekében az egyetértés eme jó szellemének. Hogy ez mennyire fontos, sőt szükséges, arról meggyőzhetett mindenkit az élet és a tapasztalat; mert ha csak egy kissé szétnézünk az életben s bármily kis mértékben figyeljük meg az emberek cselekedeteit, arra a szomoru tapasztalatra jutunk, hogy a széthúzásban, az egyenetlenségben kifogyhatatlanok, a konkolyhintés dicstelen munkájában fáradhatatlanok s félretéve a jézusi kijelentést: »*ne ítéljetek, hogy ti is ne ítéltessetek*«, ítélnek, erkölcsbiráskodnak, azok, akik méltók az ítéletre s akiknek egész életük és cselekedetük az önzés és önérdek hajhászásában áll s az önhaszonlesés folyamának árjában merül ki. S különös, de úgy van, hogy az ilyeneknek legtöbbször sikerül tervük, míg a moralis alapon álló önzetlen munkások minden küzdelme eredménytelen. Ezek az úgynevezett szájjal dol-

gozó emberek. Ezekről el lehet mondani: hogy túlságosan kell az ég és föld áldása nekik, de nem kell az ég és föld urának temploma. Ezek azon sirnak, mint hajdan Nagy Sándor, hogy miért nem övék az egész világ, de egy könnyet sem ejtenek Istenországa hanyatlásán; epesztő gonddal kaparitnak mindent magukhoz, de a menyországnak kincséből egy fillér értékü jóval sem birnak. Világnak minden kincsével szeretnék magukat gazdagitani, de erkölcsi javakban sajnálatra méltó szegények, sőt koldusok. A széthúzás és egyenetlenség barátai előtt — s pedig sokan vannak ezek — a legbecsesebb madár a ragadozó, noha a sülve repülő galambot mégis jobban szeretik, azt hive róla, hogy valamint a szentlélek galamképben szállta meg olykor-olykor az embernek fiát, úgy ez is előbb vagy utóbb egyenesen a szájukba fog berepülni. A szelet, akár honnan fú, levett kalappal fogják össze, hogy az ócska gondolatokat legyen mivel kibélleljék; a szalmatüzet pedig, mig lángol, felhevülve táncolják körül; ha elalszik, busongva elszunyadnak; a felszállt és elpattanó szappanbuborékot szárnyas angyalnak, az adott szó szentségét démonnak tartják. Legkedvesebb hangszerek a nyelv, mely ha jó erős tüdő játszik vele; nincs rágalom, pletyka, irigység — s alakos önhittségnek olyan mesterséges kompoziciója, amit minden kóta nélkül, rögtön változatos könnyüséggel el ne hangicsáljanak. Az ily emberek mindig rágalmaznak valakit, mert már beleszoktattak gonosz nyelvüket a becsület reszelésére. Olyanok ezek — mondja Diogenes, — mint az eb, megugatják, sőt megmarják az ártatlanokat is s ami több, maguknál mindig elébb valót marcangolnak, mert az ebnél a legutolsó ember is elébbvaló.

Ezeknek az embereknek kell az egyetértés hasznát, az összetartás szükséges voltát megtanítani, erre kell őket rávezetni s megmondani s megértetni velük, hogy a fej nemcsak arra való, hogy legyen mire feltegye a kalapját vagy sapkáját, hanem arra, hogy gondolkozzék józanon, helyesen; ítéljen megfontolva, beszéljen meggondolva, nehogy beteljék rajta az irások szava: »tégedet a te szád kárhoztat, nem én és a te ajkaid te ellened tanubizonyságot tesznek«.

Panaszkodunk, zugolódunk, hogy nincs összetartás, egyetértés, de ezeknek megszüntetésére egy lépést sem teszünk. A kezdet nehézségei visszariasztanak, a többség lágymelegsége közönyössé teszen, egyesek áskálódása már félre állit. Ezeken mind tul kell tegyük magunkat. Ne-

künk a célt kell szem előtt tartanunk, ha nemzeti, egyházi, társadalmi és családi életünkben harmonikus fejlődést, erkölcsi gyarapodást akarunk elérni. E célunk elérésére, Dávid Ferenc-egyletünk intenciójának megfelelően egy *egységes egyházitársadalmi életet kell teremtenünk*, amelyben fejlesztenünk kell az *egységes közszellemet*. E közszellem megteremtése csak az egyetértésen valósitható meg. *K. i.*

(Vége a jövő számban.)

A pap munkája a háboru alatt.

Egyik kitünő papunk magánlevélben mondja el:

Kedves professzor Ur!

Elhallgatott minden madár. Liget bokrai közt nincsen csattogó ének. Pacsirta nem száll fel a légbe, hogy dallal köszöntse az Istent. Fecske költözik az eresz alól. Némaság van a levegő szárnyasai között, csak az ember mond bánatos éneket, csak az ő hulló könnye beszél.

Szomorú a havas alja... vajjon lakói hová mentek... visszajönnek-e még? Elmentek aratni, pedig földjük itthon aratatlan.

Kik mentek el? Megmondja a templom üres helye, a mező aratatlan, szántatlan földje. Csak az öregek, csak a gyermekek, az anyák maradtak itthon imádkozni az elmentekért, hogy visszatérjenek.

Végtelen nehéz szerepe van a papnak. A csüggedt tanitványok előtt vannak az elnyeléssel fenyegető tengeren. Lelket verni a csüggedőkbe, a gyermekekbe, a hitvesbe, az apába, nehéz feladat. Megmagyarázni, hogy a haza elsőbb mindennél s büszkévé tenni arra, hogy elszólitott kedvese lesz a haza mentője, hogy amikor haza jön, őt veszi körül minden tisztelet, hála, köszönet. Ez a szép szerep a mi szerepünk. Ha sikerül tervünk, kevesebb hulló könnynek leszünk a tanuja, ha nem sikerül, újra kezdjük szent munkánkat, nagy munkánkat s boldogok vagyunk, ha a sebzett szivekre balzsamot adhatunk, ha megtanithatjuk bizni, hinni, remélni.

Én a kura pastoralist így gyakoroltam:

Elkisértem a hadba induló katonáinkat a vasuti állomásra. A szegényebbeket pénzzel láttam el. Az indulás előtt megittam velök a búcsúpoharat s aztán Isten áldó kegyelmébe ajánlva őket — elbocsátottam, megigérve, hogy itthon maradott családjaikat gondozom, el nem ha-

gyom. Igéretemre könnyebben mentek el. Hazaérve összeirattam az előljáróságggal a segélyre szorult családokat s hogy kongruám mindennél szentebb célra menjen, vásároltam 55 véka gabonát és kiosztottam azok között, kiktől az eltávozó férj még a reménységet is elvitte. Eddig nem vágytam vagyonra, most nagyon sajnálom, hogy nincs, hogy lelkem inditása szerint elég segitséget nyujtani nem tudok.

Rendre veszem a házakat s ha lelket önthetek abba a magát özvegynek vagy árvának képzelő szegény teremtésbe, megvigasztalódva jövök el, hogy másnap tovább folytassam ezen munkámat. Cselédemet küldöm az elhagyottabb családokhoz szántani, aratni, hátra maradott munkájukban segédkezni. Az egyiknek végrendeletét irom, a másiknak a táborba küldöm levelemet s táplálom jó reménységgel az elmentet és itthon maradottat.

Ilyen a pap munkája falun háborus időben. Tudom, hogy a kedves professzor urat érdekli a mi mostani munkálkodásunk. Azért irtam meg, csupán azért. —*k s.*

Egyházi és iskolai mozgalmak

Nem ünnepelünk! Ezelőtt egy hónappal azt hittük és azt hirdettük, hogy szép és nagy ünnepünk lesz a székelykereszturi főgymnasium megnyitása. Most azt mondjuk, hogy nem ünnepelünk, mert puskaropogás s ágyudörej tölti meg a levegőt. Nagyon komoly munka, mélyen megfontolt leszámolás ideje következett be. Senkinek sincs kedve örömünnepre gyülni, de nem is lehet, mert legjobbjaink, az ifju erők, a jövő emberei, az ifjuság szinejava s a férfiak jó felerésze fegyverben van, s vagy üldözi és veri az ellenséget, vagy védi és őrzi a haza határát és ezernyi kincsét.

Most az iskolák némán, csendesen nyilnak meg. Most örvend aki tanithat és tanulhat. A kereszturi megnyitó ünnep elmarad jobb időre, békés napokra. Mi nem igy gondoltuk, nem is igy akartuk, de nyugodt n és békés megadással fogadjuk a változtathatatlan sulyos helyzetet és hiven hirdetjük, hogy lesz még egyszer ünnep a világon s akkor az igazak diadalmaskodni fognak és a hegyek is tapsolnak örömükben

A főt. püspök úr körlevele. Fönnebb egész terjedelmében közöljük azt a szép főpásztori levelet, melyet Ferencz József püspök úr a lelkészekhez intézett.

A háboru az E. K. Tanácsban. A magyarországi unitárius egyház K. Tanácsa aug. 19-én gyülést tartott. Ferencz József püspök elnök úr első

helyen a háboruval foglalkozott. Kifejezte, mily óriási károknak és pusztulásoknak szülője egy háboru. A mostanihoz hasonlót a világtörténelem aligha ismer és ebben az a sajnos, hogy a népek békéjét állandóan veszélyeztető, királygyilkosságban gyakorlott kis nép megfékezése helyett, olyan kulturállamok, mint Franciaország és Anglia segítségére mennek s országunk és a kettős monarchia ellen hadiállapotot kezdettek. Mert, hogy a népek leigázásában járatos Oroszország fogja pártját fajrokonának, azt ezen állam veszélyes politikai magatartásából nekünk könnyü volt megérteni. Az E. K. Tanács fájdalommal iktatta jegyzőkönyvébe, hogy hazánk háborut folytat, de bízik ügyünk igazságában és a Gondviselés segítő kezében s hiszi, hogy fegyvereink diadalt fognak aratni. A kolozsvári unitárius kollegium tartalékkórházzá van átalakítva 5—600 beteg részére. A tanítás szeptember hónapban nem kezdhető meg sem a theologián, sem a gimnáziumban. Az iskola megnyitásáról külön értesítést fog kibocsátani az igazgatóság.

Új esperesek. Az egyházkörök immár megvivták alkotmányos harcaikat, megválasztották tisztviselőiket. Csak az udvarhelyi kör élére került új ember. A mindenkitől kedvelt és szeretett Kisgyörgy Sándor esperes visszavonult. A kolozsdobokai kör csak most tartott gyülést. Esperessé lett Ürmösi Károly

Esperesek: Aranyostordakörben: Lőrinczy Dénes, Küküllőkörben: Gvidó Béla, marosi körben: Fazakas Lajos, Kereszturkörben: Lőrinczi István, Udvarhelykörben: Pál Ferenc, Felsőfehérkörben: Ozsvát Gábor, Háromszékkörben: József Lajos, Dunatiszamenti körben: Józan Miklós.

Köri jegyzők, akik egyszersmind espereshelyettesek; a marosi egyházkörben: Halmágyi János, a kereszturi egyházkörben: Deák Miklós, a felsőfehéri egyházkörben: Kiss Aladár, az udvarhelyi egyházkörben: Ajtay János, a háromszéki egyházkörben: Kovács Lajos.

Közügyigazgatók: marosi egyházi körben: Nagy János, a kereszturi egyházkörben: Katona Ferenc, a felsőfehéri egyházkörben: Ütő Béla, az udvarhelyi egyházkörben: Demeter Dénes, a háromszéki egyházkörben: Gönc Mihály.

Főtanácsi képviselők: a marosi egyházkörben egyházi részéről: Pethő Kálmán lelkész és Májai Gábor énekvezér, világi részről: Nagy Jenő és Gróf Lajos; a kereszturi egyházkörben egyházi részről: Máthé Lajos, Török Ferenc és Biró Domokos, világi részről: ifj. br. Daniel Lajos, Kádár Gyula és Benke Elek; a felsőfehéri egyházkörben az egyház részéről: Árkosy Tamás és világi részről: Kiss Jenő; az udvarhelyi egyházkörben: Ürmösi József és Péter Sándor, világi részről: Sándor Mózes és dr. Jakab Zoltán; a háromszéki egyházkörben egyházi részről: Végh Benjámin és világi részről: Ütő Áron.

Új lelkész. A főt. püspök úr Lókodba kinevezte r. lelkésszé Máthé Mihály papjelöltet, aki huzamos ideig töltötte be az E. K. Tanácsban az irodatiszti állást. Irodatisztté ideiglenesen Bede János ny. szováthi áll. ig. tanítót alkalmazta az E. K. Tanács.

A kolozsvári unitárius kollegiumot is átalakították katonai kórházzá.

Egyelőre 200 betegnek fog szolgálni, de többnek is lehet csinálni helyet. Immár meg van a berendezkedés. Immár néhány katona szolgálatra ott van és várja, amit senki sem kiván, hogy hozzák a sebesülteket. Vajha ne kerülne sor rá! De ezt aligha elkerüljük, mert a déli ellenség olyan hadakozási módot követ, amely ellenkezik a mai világ kölcsönösen elfogadott szabályaival. Ő győzni nem tud, tehát gyilkol.

Új tanár. A néhai dr. Nyiredi Géza tanár helyére az E. K. Tanács rendes tanárnak id. minőségben dr. Kiss Ernő jeles ifju tanárt választotta meg. Gratulálunk.

Tanáraink a háboruban. Kolozsvárról dr. Borbély István, Pálfi Márton, Gálffy Zsigmond, dr. Kiss Ernő és Márkos Albert, Székelykeresztúrról Gálfalvi Sámuel és Péter Lajos tanárok vannak behiva katonai szolgálatra.

Uj állami tanár. A vallás és közoktatásügyi miniszter ur Vass Domokos kolozsvári polg iskolai tanárt és egyháztanácsost a kolozsvári állami polgári iskolához kinevezte rendes tanárrá Gratulálunk!

Sándor Áron lelkészünkről egyik cikkbe a mult számban az a tollhiba csuszott be, hogy meghalt. A nyugalomban élő, kedves és hivei szeretetét élvező jó lelkipásztor nem ütközött meg, amikor régi halála hirét olvasta, sőt szivesen ráállott arra a közfelfogásra, hogy akinek halálhirét költik, hosszu életü lesz. Kivánjuk, hogy Sándor Áron bátyánkon is teljesüljön.

A jó gyermek könyvének II. füzete, a II-ik elemi osztály vallás-erkölcsi tankönyve *harmadik kiadásban* most jelent meg. Ez a kiadás lényegesen javítva és módosítva van. Ára fűzve, szines borítékban 50 fillér. Unitárius iskolákban általánosan elfogadott tankönyv. Megrendelhető lapunk szerkesztőjénél. 50 s több példányt egyszerre megrendelve, bérmentve küldünk. Legcélszerübb, ha egy központi helyre több iskola részére rendelik meg. Csak is postautalványon, vagyis a pénz előzetes beküldésével, vagy utánvéttel fogadunk el megrendelést, mert igy el lehet kerülni a további kellemetlen elszámolást.

Brassai Sámuel életrajza kiegészítésére szivesen fölhasználok minden kis adatot, ha abban unitárius vonatkozás van. Nagyon kérem az Unitárius Közlöny olvasóit, sziveskedjenek a birtokukban levő leveleit, bármily rövidek, a címzett megjelölésével, vagy bármely más irását (vagy eljárását) a tulajdonos följegyzésével, rendelkezésemre bocsátani tetszés szerinti föltétellel. A nagy férfiu hosszu élete megvilágítása érdekében ne sajnáljuk a fáradságot. *B. Gy.*

Az elemi iskolákban a rendes időben meg lesz a beiratkozás. Kolozsvárt a fiuiskola a leányiskola épületében a délutáni órákban fog tartatni, délelőtt a leányiskola.

A székelykereszturi unitárius főgymnásium épülete nincsen fölvéve kórháznak. Ott a beiratás és a tanítás a rendes időben megkezdődik. A katonatanárok tárgyait a többi tanárok fogják ellátni.

500 kor. a családfő nélkül maradott szegények fölsegélésére. Ennyi összeggel járult az E. K. Tanács az országosan megindult segélyactióhoz és az összeget gr. Bethlen főispánhoz beküldötte.

A dévai Dávid Ferencz imaház aranykönyve.

Hetedik közlemény.

75. Füzesgyarmati egyházközség 350. sz. iv. 17 K. Barna Jánosné 5 K, Gidói Sándorné 2 K, ifj. Sári Józsefné 2 K, özv. Barna Sándorné szül. Vári Judith 2 K, özv. Hegedüs Jánosné 1 K, Csák János 5 K, földmivesek.

76. *Fazakas Lajos* lelkész Nyárádszereda 393. sz. iv. 32 K 78 fillér. Fazakas Lajos lelkész 2 K, dr. Péterfi Áron ügyvéd 4 K, Csanády Jánosné főtitkár 4 K, id. Nagy Mihály 1 K, Dénes András 40 f., id. Nagy József 1 K, ifj. Nagy Mihály 1 K, Fazakas Ferenc csikfalvi birtokos 1 K, Kovács Ferenc 1 K, Intze Károlyné Fazakas Vilma 30 f., Mihály Dénes gondnok, Tóth Lajos 20—20 f., Fazakas Albert 24 f., ifj. Kiss Zsigmond 1 K, Dénes István Csikfalva 20 f., idősb Mihály Imre 40 f., Mihály Mária, ifj. Both Ferenc Csikfalva 50—50 f., özv. Mihály Andrásné Csók Zsuzsánna 20 f., ifj. Nagy Ferenc 10 f., ifj. Mihály Imre 40 f., ifj. Dénes Ferenc 60 f., Deák Gábor ref. lelkész Csikfalva 1 K, Nagy István 40 f., özv. Nagy D. Jánosné Csikfalva, Szabó Imre Nyárádszentmárton, Kocsis Ferenc 10—10 f., Szabó Ferenc, Kocsis Lajos 20—20 f., Szabó József 10 f., Dénes Imre, Szilágyi Ferenc, Szabó Dénes, id. Ambrus Józsefné 20—20 f., id. Kiss Lajos, Varga Zsigmond, Kocsis József, Nagy György, Márton József, Szabó János 10—10 f., Márton Ferenc 30 f., Sütő Mihály, Nagy János 50—50 f., Ambrus József 20 f., Kocsis János 30 f., Fazakas Ferenc 24 f., Ambrus Albert 60 f., Pap Miklós 20 f., Szőcs Sándor 20 f., Kiss Sámuel 30 f., Csilosa Jánosné, Márton Andrásné, Adorján Ferenc, László Ferenc, Derzsi Sándor, Májai Sándor, Szabó Sándorné 20—20 f., Nyárádszereda, Nagy Ferenc Nyárádszereda 30 f., ifj. Kis Lajos Nyárádszereda 50 f., Szabó Sándor Nyárádszereda 10 f., Fazakas Sándor Nyárádszereda 10 f., Ambrus Ferenc Nyárádszereda 20 f., Márton András Csikfalva 1 K, Márton István Csikfalva 1 K, Ádám Mihály tanító 1 K.

77. *Pálfy Máté* Bágyon 228. sz. iven 42 K 74 fillér. Bodoczy Gábor 40 f., Balog Márton Gy. 20 f., Balog Tamás M. 40 f., Balog M. Márton 30 f., Balog Pál ifj. 1 K, Balog Pál alsó 40 f., Simonfi József 24 f., Szép Gábor 1 K, Kovács Mózes 40 f., Székely János, Székely Ferenc Samué 1—1 K, Simonffi Tamás 40 f., Németh Sándor, Németh Ferenc 1—1 K, ifj. Bodoczy Gábor 50 f., Szép

Balázs 60 f., Kiss Juliánna 70 f., Balog István 50 f., Gyöngyössy Gábor, Deák Dénes 1—1 K, Baranyai Pál 20 f., Németh György 30 f., Kis János, Balog Mihály 20—20 f., Csép Tamás 40 f., Baranyai Pál Istváné 20 f., özv. Csép Mihályné 1 K, Balog Lőrinc, Csegezi Márton K. 20—20 f., Pálfy Mihály, Csép Mózes 1—1 K, Simonfi Miklós 20 f., Blényesi Mártonné 1 K, Kovács Imre lelkész 5 K, Csép József 1 K, Bágyoni Unitárius Egyházközség 10 K, Csép Tamás idősb, Németh János Györgyé, Csép János 40—40 f., Máté Sándor 2 K, Csongvai Dénes 1 K, Józan György, Balog Samu 40—40 f., Balog Mózsa h. 30 f., Pálffy Máté 2 K, Balog Mózes H. 30 f.

78. *Balázs Mózes* és *László Sándorfól* Amerikából számozatlan iven 65 K. Balázs Mózes 3 K, Dáné József 2 K 50 f., Dáné Lajos 5 K, Kupás István 2 K 50 f. napszámosok Homoródszentpál, Béres Sándor Recsenyéd 1 K 25 f., Péter Mózes Homoródszentpál 50 f., László Sándor alsó 3 K, Demeter István és neje 2 K 50 f., Beke Mózes 1 K 25 f., Moj János 2 K 50 f., Szász Mihály 1 K 25 f., Gál Mózes alsó 1 K 25 f., Moj Mihály 2 K 50 f., Moj Rebi 2 K 50 f., Gál Péter felső 50 f., Cseke Mózes felső, Cseke János felső 1—1 K, László Mihály 3 K, Szolga József Okland 2 K 50 f., Sütő János és neje Okland 2 K 50 f., Béres Pál Recsenyéd 1 K 25 f., Bencző János Nagyalmás 2 K 50 f., Kovács József Okland 1 K 25 f., Szabó Sándor Kénos 1 K 25 f., Vas József Jánosfalva 1 K 25 f., László Bálint 1 K 50 f., Vitéz János Homoródszentmárton 1 K 25 f., Poke István Homoródszentmárton 1 K, Boros Mózes Bun 2 K 50 f., Csont József 50 f., Mihály Albert Bögöz 1 K, Nagy András Zsombor 50 f., Bálint Ferenc Telekfalva 2 K 50 f., Szél József Magyarzsákod 1 K 25 f., Aros István Muha 1 K 25 f., Székely Mózes Alsóboldogasszonyfalva 1 K 25 f., Székely György Magyarsáros 1 K, Béla Balázs Homoródszentpál 3 K, napszámosok. Összesen 68 K. Ebből levonva a postaköltség: 3 K, marad 65 K.

79. *Kisgyörgy Imre* lelkész Kissolymos 370. sz. iv. 36 K 80 f. Márton Lajos kjző, Nagy Elek ref. lelkész 50—50 f., Barabás József földmives 20 f., Nagy Gyula 30 f., Tamási József, Mátéfi Mózes Ároné, Fogarasi Mózes, Danka Pál földmivesek 20—20 f., Kisgyörgy Imre unitárius lelkész 1 K, Nagy Ödön 20 f., Veres József 10 f., Simó Károly 20 f., Nagy József 20 f., Simó István Laji 30 f., Nagy János v. 20 f., Győrfi János 10 f., Izsák Já-

nos v., Barabás Péter, Izsák Mózes 20—20 f., Kedei Dénes, Gálfi Mózes 10—10 f., Simén János 50 f., Gálfi Anna 20 f., Barabás Mózes 10 f., Szabó Sándor 20 f., Sipos Mózes 40 f., Dankuly Pál, Barabás Beniámin, Tamási János, Tamási Józsefné 20—20 f., Benkő József 10 f., Benkő György 10 f., Tamási Sándor, Tamási Pál, Simó Pál Györgyé 20—20 f., Denk Lajos 40 f., Simó István Laji 20 f., Olajos Samu, Márkos Lajos, Máté János, Birtalan Mózesné 10—10 f., Andrási Károly, Péterfi Mózes felső 20—20 f., Barabás Lajos, Borbély Sándorné, Nagy Jánosné 10—10 f., Máté Izsákné, Simó Pál dobi 20—20 f., Márkos Miklósné 10 f., Simó Mózes, Simó Mihály, Simó János l., Simó Pál l., Bartalis Mózes 20—20 f. földmivesek, id. Imre Mózes ny. fogházőr 50 f., Simó Sándor cipész 40 f., Simó András 10 f., Mátéfi Mózes, Mátéfi István 20—20 f., Egy valaki, N. N. 40 f., Szabó János 10 f., Danka János és neje Koncz Juliánna, Buzogány Lajos, Péterfi Mózes, Barabás Domokos 20—20 f., Szombatfalvi Mózes, Benkő Gergelyné, Egyedfi Gergely, Kedei Ilka, Havadi János, Palkó Juliska, Szombatfalvi Sándor, Imreh János 10—10 f., özv. Nagy Károlyné, Ütő Dénes, Benkő József, Benkő János id. 20—20 f., Simó Béni 10 f., Benei Mózes 30 f., Andrási Istvánné 20 f., Koncz Béniámin és neje 1 K, Mátéfi Áron 20 f., Buzogány Dániel 1 K, Dankuly Mózes 40 f. földmivesek, özv. Kovács Mihályné özv. lelkésznő 30 f., Kovács Mózes földmives 20 f., Derzsi Gábor énekvezér-tanító 50 f., Simó János, Demeter Sándor 20—20 f., Bágyi Mihályné, Benkő Juliánna 10—10 f., Danka Sándor 20 f., Máté János Pál, Dankuly Mózes id. 10—10 f., Bágyi Mózes 20 f., ifj. Fogarasi Mózes 10 f., földmiv., özv. Boér Lajosné özv. lelkésznő 1 K, Unitárius Egyházközség 4 K, özv. Sövér Adolfné özv. századosné 10 K, Kisgyörgy Imre ifj. 10 f.

József és neje, Katona Sándor és neje, Tódor Péter és neje 1.60—1.60 korona értékben.

Nagyszeben. Úrvacsorai kenyeret és bort három alkalomra Székely György és neje 6 korona, egy alkalomra Magyarósy Gusztávné 2 korona értékben ajándékozott. — Péterfy Domokos templom-alapra 30 koronát adott.

Fogaras. Szentpáli Gyula 5 darab énekeskönyvet és 10 koronát, Bedő Ferenc, Péterfy Lajos, Orosz Jánosné 10—10 koronát, Gyárfás Ferenczné keresztelő kannát és tányért 50 korona értékben; Roth János kályhafelállítás munkadíjában 48 koronát; Nyiredi Áron egy 100 korona értékü koronát a szószék fölé; Patakfalvy Zsigmond egy műfaragványos virágcsokrot a koronára 30 korona értékben, úrvacsora kenyeret és bort Orosz Jánosné, Molnos Lajos, Szentpáli Gyula, Vas Domokos 3—3 korona értékben.

Az egyházkörben teljesített ajándékozások összes értéke 2563 korona 83 fillér.

A jegyzőkönyvből kiadta:

Kiss Aladár

(Néptanitók Lapja 20. sz.) Figyelmeztessük a tanitót ezen hirdetésre, meg fogja köszönni.

Hazánk tanitóihoz!

A m. kir. vallás- és közokt. miniszternek 5772/1914. VI/a sz. a. kelt rendelete tárgyában:

(Uj) végbizonyitvány

Az elemi népiskola hatodik osztálya záróvizsgáján kiadandó.

Meritett papiron, a magyar cimerrel, 100 drb ..... K 4·—
Másodpéldányok (lyukasztva) 100 drb ..... K 3·—
Tömb a másodpéldányoknak való átfüzésére (1—1 tanévnek) a lepecsételésre való zsinórral és cimkével ellátva ..... K —·20
Tanügyi utmutató, irta dr. Ősz Béla és Pethes Sándor.. K 4·—
Vezérfonál a tananyagbeosztáshoz, I. II. III. IV. V—VI. oszt. és I. II. III. ismétlő. (Több állami tanitó).... K 10·—
Ezekhez ürlapok 1—1 füzet ..... K —·50
Vizsgalap, 100 drb K 1·— *Szorg. kitünt. jegy* 100 db K 10·—

Pestalozzi *Iskolai rendtartási naplók kiadóhivatala Budapest VII, Ilka-utca 26. szám*

Egyesült Könyvnyomda R.-t.

Kolozsvár, Ferencz József-út 85. sz.

Ajánlja modern ujdonságokkal, hangjegyekkel, szedőgépekkel és a technika legujabb vivmányu gyorssajtóival felszerelt müintézetét iskolák, egyházak, egyesületek, intézmények, magánosok, ipartelepek, kereskedők, gyárak, gazdaságok, pénzintézetek, stb. részére szükséges mindennemü nyomtatványoknak izléses kivitelben való gyors előállitására. Egyetlen megrendelés, legyen az a legkisebb vagy a legnagyobb, mindenkit meggyőz az árak rendkivüli olcsóságáról s a munka kifogástalanságáról. —

Ujdonságok:

A kálvinizmus lényege.

Irta: *Dr. Kuyper Ábrahám.* Forditották: *Csürös József, Czeglédi Sándor.* Bevezetéssel ellátta: *Sebestyén Jenő* theol. m.-tanár. (A Kálvin-Szövetség kiadása.) Ára ..... K 3·50

A keresztyén liturgia fejlődésének s mai reformjának rövid áttekintése. II. kötet.

Irta: *Dr. Nánássy Lajos.* Ára ..... K 1·20

Obscurus emberek levelei.

Epistolae obscurorum virorum. Ford.: *Barcza József.* Ára..... K 4·—

Kaphatók:

Kókai Lajos könyvkereskedésében

Budapest, IV, Kamermayer Károly-utca 1.

Nyomtatatta az Egyesült Könyvnyomda részvénytársaság Kolozsvárt.

XXVII. évf. Kolozsvár, 1914 október. 10. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET FÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

SZERKESZTI: Dr. BOROS GYÖRGY

FŐMUNKATÁRS: TARCSAFALVI ALBERT.

TARTALOM:

A szerkesztő asztaláról 173
A sebesült lelkész imája 174
Tele van a lelkem... Pálffy F. . 175
Világháboru. Győrffy István . . 176
Istenről való ismeretünk. Fazakas Lajos 179
A nők világa. Fanghné Gyujtó Izabella. B. Gy. 181
Orbán Balázs sirja. L. Gy. . . . 185
A külföld 185
Egyházi és iskolai mozgalmak . 187
Boriték. Nyilvános köszönet.

Mennyegzői, konfirmációi s ünnepi alkalommal igen kedves és jótékonyhatásu állandó ajándék az imakönyv., SZIVEMET HOZZÁD EMELEM, irta dr. **Boros György**, női imakönyvet a sajtó meleg szavakkal üdvözölte, a közönség valláskülönbség nélkül megkedvelte. Ára csinos vászonkötésben, arany kehely és arany cimmel 2 K 40 fill. **Öt példány egyszerre rendelve 10 K. Bőrkötés** aranyszéllel (barna, sötétkék, fekete) 6 K. **Fehér csont, selyem- és bársony kötés** többféle szinben, kiválóan jó papiron 10 K. **Bőrkötés remek kivitelben 14 kor. Megrendelhető a szerkesztőnél.**

XXVII. évf. Kolozsvár, 1914 október. 10. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA:
A DÁVID FERENCZ EGYLET

SZERKESZTI:
Dr. BOROS GYÖRGY

FŐMUNKATÁRS:
TARCSAFALVI ALBERT.

Előfizetési ára: 2 kor. 44 fillér. Egy szám ára: 24 fillér. Egyleti tagok 5 évi kötelezettséggel, egy évre 2 korona 4 f. fizetnek.

Minden pénz Gálfi Lőrincz egyleti pénztárnokhoz küldendő Kolozsvárra

A szerkesztő asztaláról.

Ebben a háborúban a vallásnak is jelentékeny szerepe van, de nem a tisztának, hanem a babonásnak. Ugyanis azt írták a lapok, hogy a háboru még a mult évben kitört volna, mert a muszka cár gondolkozott róla, de a papja, kinek rá nagy befolyása van, azt tanácsolta, hogy ne induljon háboruba, mert a 13-as év nem hoz szerencsét. Igy maradott a múlt évről a jelenre. Az ilyen babonás hiedelemnek nálunk is vannak pártfogói, de ebben legalább van jó is, mert ha a babonás háziasszony véletlenül 13 vendéget hiv, hamarosan előkerit egy rokont, aki máskülönben nem jutott volna jó vacsorához.

—

A háborúnak nemcsak csapásai, hanem jó tanulságai is vannak. Egyik minden esetre az önfegyelmezés. Minthogy senki sem tudja, mit hoz a holnapi nap, mindenki takarékosabb mint máskor. Mindenki jobban utána néz a dolgának, de máséra is gondol, mert látja, hogy csak egyesített erővel lehet célt érni és boldogulni. Talán szivesebbek is, békésebbek is az emberek, mert megtanulják a kemény példákból, hogy a gyűlölködés, az alattomos bujtogatás, a honfitársak ellen való izgatás nagyon sulyos következményekkel jár. Egy pár magyar szerb helységet ki kellett üriteni, a lakosság rossz tanácsadóit halállal kellett megfenyíteni, mert az ellenséget teritett asztallal várták és elősegítették, hogy hazánknak egy részét megszállják. Bizony az ilyen hazaárulást drágán kell megfizetni és át kell látni, hogy »a nagy világon e kivül nincsen számodra hely!«

—

Ha a bűn büntetést érdemel és kap is, akkor Oroszországnak bűnhődnie kell, mert népét megfosztva tartja a legszebb emberi jogtól: a szabadságtól. Nála az ember olcsóbb a vágóhidra szánt baromnál. Ő nem kérdezi egy-e, vagy ezer, ha Szibériába vagy az ágyú torkába kell küldeni.

—

Mi a barátság? Most talán mindenki fegyverbarátságra gondol először. Ez a barátság azt jelenti, hogy egyik a másikért halálig. Többet. Halál után is, mert ha a barát elesik, hátamra veszem s elviszem oda, ahol meggyógyíthatom vagy eltemethetem. De barátság-e az, ha én valamit várok tőle s nem kapom meg sem úgy, ahogy, sem akkor, amikor vártam és megharagszom, azt ki is mutatom, mert csak rosszra gondolok. Nem keresem föl, sőt el is kerülöm, nem kérdezem meg, nem jövök tisztába vele. Ez nem barátság, mert a barátság sem a bizalmat, sem a szeretetet, sem a védelmet nem tagadja meg. Ahhoz hiven ragaszkodik. Az igaz barátság legjobban hasonlít a hű szerelemhez.

A sebesült lelkész imája.

Egyik kolozsvári kórházban fekszik sebesülten Pálffy Ferenc tábori lelkész. Pálffy is ott volt, amikor csapataink átlépték a magyar határt és az oroszok ellen mentek. A következő megható imával figyelmeztette a katonákat arra, hogy a haza védelmében teszik kockára életüket:

A honnak határinál
Imára borulunk;
Összekulcsolt kézzel
Az Urhoz fordulunk.

Nagy Isten! Miénk e hon
Te adtad ezt nekünk,
Érte hiven harcolni
Bátor szivvel megyünk.

Drága nekünk ez a hon
És ha ez elveszne:
Mit használna bárkinek
Megmentett élete?!

Piros vérünk, — hadd folyjon
A csaták tüzében...
Csak hazánk megmaradjon
A vérkeresztségben!

Segítő kegyelmedet
Esedezve kérjük: —
Uram, légy hát mellettünk,
Míg hazánkat védjük!

Tele van a lelkem...

Tele van a lelkem vibráló örömmel
Magyar honvédeknek vitéz győzelmével.
Az ősök szelleme mind feltámadt bennök
Azért rettenetes villogó fegyverök!

Rákóczi keserve, Kossuth tüzes lelke
Vezérli őket a legvészesebb helyre...
S ha kihull kezükből halált osztó kardjuk
Csak mindig előre! — Ezt kiáltja ajkuk. —

Tele van a lelkem repeső örömmel,
Hogy a világ telve magyar dicsőséggel:
Honvédek szuronyát, — huszárok rohamát
Szárnyra veszi a hir, — mint világ csodáját!

Mikor meg-meghallom, a sebzett honvédek
Mondják, ismét — ujra, hogy ők visszatérnek:
Betelik a lelkem ujongó örömmel
Magyar honvédeknek vitéz győzelmével!

De betelik a lelkem sajgó mély keservvel
Oh mert sokan vannak, — kik még nem mentek el!
Ezer és egy módon talál okot rája,
Hogy itthon maradjon a félénk, — a gyáva!

Az ellenség pedig túl a Kárpátokon
Erőt venni készül e szép magyar honon?
Három, — négyszer annyi az ellenség száma,
Mégis itthon sétál: haszontalan gyáva!

Mikor meglátjátok: szuró tekintette!
Nézzétek le őket sujtó megvetéssel!
Mert még sokan vannak, akik nem mentek el
Betelik a lelkem sajgó mély keservvel!

Pálffy Ferenc
tábori lelkész.

Világháboru.

Győrfi István Kolozsvár.

Két hosszú hónapja immár... Jött a megdöbbentő hir: »Kitört a háború! Fegyver nyisson útat a jövő népének!« Ifjuságunk sietve bontakozott ki a szülői, a testvéri ölelő karokból, munkás családapák leteszik a béke kapáját, a szorgos kalapácsot, a hasitó ekevasat, bezárulnak a hivatali szobák ajtói: a határra mentek, védeni a hazát, mindent, mi mögöttük maradt, mi büszkesége, célja, boldogsága volt munkás életünknek.

Két hosszú hónap! A feszült várakozás, a kétségbeesett remény, a szorongó lemondás hullámzó nagy mélységü tengere! Mélységének rejtett titkai, ma is kisértenek! Most a kitörő lelkesedés zugó morajával sodor, ragad tova, megmutatva a célt, melyért nem küzdünk hiába. Majd haragos tajtékot ver bószült haragja... fekete mélységiből szeretteink néma holttestét kavarogva dobálja... Leroskadunk. Lever a kétség, a kishitüség s önkezünkkel oltjuk el bizó reményünk gyér világosságát. Szüntelenül önmagunkkal foglalkozunk, egyéni életünk jövőjének kérdése betölti valónkat s ennek eshetőségei szerint várjuk, számitgatjuk népek csatájának jó vagy bal sikerét. Ha áldoznunk kell, ha megszokott kényelmünket kell odaadnunk, ha szeretteinket kell elküldenünk: vigasztalhatatlan lelkünk szomorusága. Nem tudjuk, nem akarjuk megérteni, hogy mért szenvedjünk éppen mi s úgy érezzük, hogy csak a mi vállainkat nyomja nehéz keresztnek sulya, hogy mások keresztfáját hordozzuk kétségbeesett gyötrelemmel.

Méltatlannak vélt küzdésünk, kitörő panasz szavakban keres utat! »Mért vettétek el életem nyugalmát, mit akartok kialkudni gyermekem, férjem kiömlő piros vérén? Dicsőségre, hatalomra vágyik telhetetlen kebletek, hogy százezreket kegyetlen közönnyel halni hagytok? Hol van vallásotok: a szeretet vallása? Istenetek a bé-

kességnek fejedelme s nevében áldjátok véres harcotoknak hiu jelvényeit?! Én dolgozni akarok nem harcolni, élni, nem meghalni!«

Megértem, felfogom a néma kiáltást, mely reszketve lobog annyi kétségbeesett lelkü gyönge embernek szemében. Megértem s kitörő szenvedélyes megvetésemet visszafojtva, szánakozom a hitet vesztett lélek beteges félelmén. Meggyógyitani őket úgy sem tudnám, a félelemnek erkölcsi alapja van s az újra alapozás nagy munka volna néhány rövid pillanat szavaiba öntve. Megmutatom inkább lelkünknek nagy erejét, hitünket, mely lehetetlenségeket valósággá varázsol, reményünket, mely isteni erővel, törhetetlen akarattal biztos jövőt teremt jelenünk látszólagos bizonytalanságai között.

»Munkálkodni, élni akartok« s félitek, a harcot, a küzdés halálát?! Munka: harcoló tevékenység, két ellentétes erőnek, a valósitó akaraterőnek és a kivivott célnak egymás elleni viaskodása, nem kényelmes, gondtalan semmittevés. A munka, küzdelem az életnek jegyében, életretörés az életért! Az élet, maga a soha meg nem szünő harc, a tökéletesedés véres harcának folyamata, melyben az áldozat, a vesztés szükségképpeni velejárója a nyerésnek, a fennebb emelkedés diadalának. Minden új alakulat, minden magasabb pont ellentéte, ádáz küzdő fele a megelőzőnek, a réginek, mellyel csatázva, ha veszt is, újat teremt. Ti akartok élni, kishitü, önző gyávasággal s kivánjátok a béke tespedtségét, az élet örök ellentétét a nyugalmat: a halált!?

Lehet-é vallás, mely hitet nyujthatna hitetlenségetekben? Olvassátok szent könyvetek lapjait, harc-küzdelem minden sorban, az életnek harca, melyet maga vezet az Ur, a világnak soha nem pihenő teremtő Ereje. Nem embernek gonoszsága inditja a harcot, maga az Ur küzd ellenünk, átkarolja Jákóbot, birokra kél az ember erejével, hogy nemes küzdelmünkben megáldhasson minket. Ő az életnek, a forrongó, lüktető életnek Istene s a teremtő embernek lelkében emberiesülve lesz Istenünkké. A szeretet vallása nem a gyáva tehetetlenség, nem a tétlen elposhadás vallása! A szeretet maga küzdést jelent, örökös harcok között valósítja isteni sugalmait. Az ellentétek véres, kegyetlen mezeje, munkatere, hol ragyogó, isteni fényességével sötét gondolatokat, vad indulatot emberivé világosit. Bekötözi, gyógyitja, elaltatja a kapott sebek égető sajogását... Hol önzés, irigység, gyülölet,

többre vágyás egymásra tör, ott születik a tiszta, az önzetlen, a mindeneket befedező szeretet.

Panaszolhatunk-é a harcra, mely új élet fényének sugarát veti biztos jövőnk borujára? Lehet-é nem biznunk az életnek Urában, a Gondviselésnek Atyjában, hogy meg ne áldjon a küzdés után? Lehet-é megtagadnunk vallásunkat, mely a legboldogitóbb erkölcsi erőt, az olthatatlan szeretetet teszi urrá lényünk felett? Összeforraszt millió szivet az igazság fényes győzelmének éltető reményében.

Nem eszmélünk-é, hogy csak az igazi humánizmus, a legszélesebb önzetlenség, a megrendithetetlen erkölcsi erő szül rettenthetetlen bátorságot? Az önző, a maga vesztését félti, a céltalanul küzdő erkölcsi erő hiányában önző magával gondol s a győzelem, melyben hite sincsen, erős ellenfeléhez szegődik.

Egy ezredév háborgó viharában legszentebb erkölcsi erőnk: mérhetetlen hazaszeretetünk megtartott magyaroknak. Megtagadhatnók-é azt most, amikor életünket, becsületünket, szabadságunkat kell megvédenünk a láncos, állatias szolgaság ellen? Amikor műveltség, emberség, amikor a tisztesség fegyvereink győzelmében keres oltalmat a fékevesztett apacs-düh, a telhetetlen kalmár uzsorával szemben? Gondolhatunk-é egyéni veszteségünkre, bánthat-é, ha mindent áldoznunk kell? A hazáért, magyarok birodalmáért, annak biztos, szabad fejlődéséért teszszük. Nem nagyok, nem elnyomottak küzdenek! Küzd maga a nemzet, minden fia csatasorba állott. És mi nem sajnáljuk az áldozatot! Lehet-é oly nagy az ára győzelmünknek, mit szent lelkesedéssel oda ne adnánk? Az utolsó falat kenyér, az utolsó csepp vér mind nem drága a szabadságért, a becsületért, édes hazánkért.

Mi győzni fogunk! Szuronyaink mögött nem csupán pénz, nem aljas többre vágyás: erkölcsi erőink állanak! S ha majd eloszlik a romboló csaták emésztő füstje, ha elnémulnak a dörgő fegyverek, nyugodt lelkiismerettel, tiszta kezeket áldólag emelhetünk hozzá, a világ mindenség igaz Istenéhez, ki véres csatákban oszt életet, halálban tökéletesedést.

Istenről való ismeretünk.

Istenről minden kijelentés tökélytelen — szükségszerüen tökélytelen — és nem helyes. Az Istenről való minden meghatározás, melyre az emberek valaha vállalkoztak, hiányos, szükségszerüleg hiányos. Vizsgáld meg például Michael Angelo törekvését azokban a csodálatos festményekben a teremtésről, amelyeket ő a római sistini kápolna menyezetére helyezett.

Bámulatos művészi alkotások, de az Istent egy munkás ember képében tüntetik fel, hosszú, lecsüngő szakállal, aki saját kezével munkál, hogy a világot semmiből megteremtse, hogy állati alakokat hozzon létre a földön, hogy előhúzza Évát Ádám oldalából és így tovább. E képek megbotránkoztatnak engem a művészet nagysága mellett is. Modern szellemü művész nem fogja ezt megtenni.

Szakítsunk-e azért a vallással? Mondjuk-é, hogy az Isten semmi, mert Michael Angelonak oly gyarló fogalma volt róla? A tudomány köreben nem igy gondolkoznak. A tudomány törekvéseiről azért, mert az ezelőtt 400 évvel élt emberek keveset tudtak abból. Mi nem hallunk gunyos megjegyzéseket. Senki sem kifogásolja azt a törekvést, amely azt akarja, hogy az emberiség egyességben éljen, ámbár némelyek lázongnak bizonyos kormányformák ellen. Voltak s lehetnek kegyetlenek és igazságtalan kormányzók. Föllázadunk hibáik ellen, de nem tagadjuk meg a kormányzás jogosultságát, sőt reméljük, hogy az emberek között az igazságos kormányzás meg fog valósulni. Miért fordulnánk el tehát a vallástól azért, mert némelyek gyarló fogalmakat alkottak az Isten és ember közötti viszonyról? Bouveret festménye »a Krisztus Emmausban«, a Mester feje körüli misztikus fényével, olyan gondolatokat ébresztenek, amelyek messze elhatnak s mégis jobban kifejezik, mint Michael Angelo festményei.

Ahol világosság árad reánk egy emberi arcról, vagy emberi munkákról, vagy a napfényről, mely fényt vet az árnyékokra és álmokra, melyeket Isten jelentett ki: a művészetnek a világosság által sugallnia kell nekünk a tökéletes jelenlétét. Mi mindig kereshetjük a világosságot.

Az emberek a költészetben inkább meg tudták közelíteni az örökkévalót, mint a festészetben; de még a szavak is tökélytelenek. Bárki teszi fel magában, hogy az Istent meghatározza, megtalálja ugyan azokat a korlátokat, melyek Miltont kisértették s amelyekkel még a zsoltárok könyvében is találkozunk.

Az Istenről való művészi kifejezéseknél jobbak azok amelyek az emberi természetben vannak. Valamely nagyszerü jellemhez kell fordulnunk, milyen a Jézusé, hogy megtaláljátok benne mindent, amit ember látott, hallott, vagy megértett az Isten lényéről.

Michael Angelo a félelem Istenét állítja elő emberi alakban. A régi héberek mint ember mását mutatták be Istent. Michael Angelonak meg volt Istene az ő szivében, mikor azokat a borzalmas képeket festette; Miltonnak és a Zsoltárirónak meg volt Istenük szivükben, Jézus Krisztusnak megvolt az ő Istene szivében a valódi igazságban, amint tökéletes életét élte a földön.

Mi foglalkozunk Istennel egy folytonos és örökkévaló kijelentés segitségével, amely soha sem lehet befejezett, mert csak folyamat, mely által a végtelen lény kijelenti magát a véges elméknek. Nekünk csak saját elménk van, hogy azzal értsünk s csakis olyan szavakat használhatunk, amelyek a miénk, csak olyan dolgokat nézhetünk, melyeket eszünk fel tud fogni s csak olyan eszményeket valósíthatunk meg, amelyekben gyakoroltuk magunkat, s tudjuk méltányolni. Közülünk mindenik keresi az Istent saját módja szerint. Isten a támogatója minden emberi gondolatnak, Ő az örökös valódiság, Ő az imádás tárgya örökkön örökké. Változtatni fogjuk nézeteinket Istenről, de megtartjuk az Istent, mert az ember halhatatlan lelke nem mulaszthatja el felismerni az Örökkévaló Lelket, ki őt teremtette. Hadd ihlessenek mindnyájunkat a régi eszmék. Olvassuk azokat költői megfigyeléssel s emlékezzünk, mit jelentettek a régi idők embereinek. Ne feledjük, hogy a régiek is a maguk módja szerint Istenben biztak. De bizzatok mindnyájan leginkább saját módotok szerint az Istenben és az Istennek szivetekben levő kijelentésében.

Senki sem kényszeritheti, hogy higyjetek Istenben. A jövő egyháza kevésbé és kevésbé fog erre törekedni, hogy kényszerítse az emberek nézeteit. Nem adhatunk semmi bizonyságot az Isten valódiságáról. Bárki is csak azt mondhatja meg őszintén mi az Isten reá nézve. A meddig az én tökénytelenségeim megengedik, én a róla való kijelentést olyannak jelezhetem, hogy az az én lelkemben az a dobogás, mely ésszerüvé teszi rám nézve azt, hogy higyjek Istenben.

(Vége jövő számban.)

St. John Charles után angolból:

Fazakas Lajos.

A NŐK VILÁGA

Fanghné Gyújtó Izabella

1840—1914 szeptember 18.

A nagy időknek egyik hű tolmácsa, a haladó világnak szorgalmas munkása, Fanghné Gyujtó Izabella, meghalt. Azok közé az anyák és nők közé tartozott, akik a családi körben ugy végezték szép föladataikat, hogy a kivül állóknak mintául szolgálhattak, a társadalom nagyobb körében pedig zászlóvivők voltak.

A köznapi élet nehéz harcaiból bőven kivette részét. Már mint nyolc éves kis leány a nemzeti harc menekültjei között bujkál félve, reszketve a legrosszabbtól. Mint nő és anya az özvegység terheit veszi vállára, hogy kikerülje az élet ostromait. Négy szép gyermekkel megáldva tud időt és erőt szakitani a közügynek is.

Tollat vesz kezébe és mesél másoknak, hogy feledtesse az otthon sokféle gondját, baját. Elveszíti férjét, majd egyik okos, bájos, szép leányát, de megedződött lélekkel osztja a bölcs tanácsokat nőtársainak az ujságok lapjain. Látja, mint változik át a régi kedves és egyszerü székely-magyar családi élet idegen mázzal üres felszinüséggé, szivükhöz igyekszik férkőzni a jó székely anyáknak, hogy maradjanak a szövőszék és a fonókerék mellett.

Az ifjú Magyarország sok jeles munkása között Fanghné Gyujtó Izabella olyan helyet vivott ki magának, melyre akármely férfi is büszke lehetett volna. A hetvenes évek megélénkült munkás szelleme önti lelkébe a bátorságot, hogy tollával is kezdjen dolgozni. Rövid pár év alatt nemcsak az ő kedves Erdélyében, hanem Magyarországon is ismerni kezdik a nevét. Novellái, regényei, elbeszélései mindig tartalmaznak valamely vonzó, édes-kedves zamatot, de amellett van bennök oktató tartalom is. Még arra is

volt esete, hogy igen bátor föllépése miatt a ledér világ tagjai megostromoltak, mert igen közel járt a valóhoz.

»Legjobb otthon« c. regénye állandóan kedves olvasmánya lesz a magyar közönségnek, »Emlékeim a szabadságharcból« ott fogják tartani nevét a nagy idők dicső harcosai között. Bármily sokat irtak is a szabadságharcról, az ilyen megfigyelések és elbeszélések éppen annyira hozzá fognak tartozni a nagy történelemhez, mint a fa rügyei a lombos erdőhöz.

Minket unitáriusokat és a Dávid F. Egyletet, a családja után legközelebbről érdekelt élete és legmélyebben sujtott halála. Tiszta lélekből és mindent átérező szivből volt unitárius. Az ő egyszerüen nemes, fenkölten szelid lelke és élete éppen az volt, amivel mindig hiven lehet jellemezni az unitáriusságot. Nagynénje id. Pálffy Dénesné oldala mellett szivta magába azt a levegőt, amely a nagy asszonyokat táplálta. És ő belőle is igazi nagyasszony lett, akit szeretni tudott és tisztelni tartozott mindenki.

A Dávid Ferenc Egyletnek egyik nagy szerencséje volt, hogy őt megnyerhette a Választmányába tagnak. Minden jó tervet pártolt, minden hasznos munkából részt kért és vett. Sokszor lepett meg gyüléseinken a megjelenésével, akkor, amikor másokat a zord idő vagy elfoglaltság visszatartott. És mindig oly kedvesen tudta elmondani a maga szerény, de meggyőző véleményét.

Midőn a konfirmációi emléket készitettük unokájának megirta a vallás vigaszát és éltető erejét, amely minden gyermeknek szivéhez fog szólani.

Midőn megindítottuk a Nők Világát, szivvel, lélekkel melléje állt. Irói szép nevével díszt és tekintélyt hozott, gyorsan pergő szellemes tollával gondolatot és lelkes hangulatot teremtett.

Milyen bölcsen mondja meg, miért van szüksége a nőnek vallásos lapra, mert »a nőnek benső, szivbeli életére terjeszti ki figyelmét, magasabb, eszményibb irányba fejleszti ki tehetségét, gondolkozását.

»A vallás közös kincse a müvelt emberiségnek, de legdrágább, legbecsesebb a női léleknek, amelynek annyi fájdalom, csapás, megpróbáltatás közt, amit az élet küzdelmei reá mérnek, a vallás nyujtja a legnagyobb, olykor egyetlen vigasztalást.«

A Nők Világát erre a feladatra segítette szép és nemes lelke gazdag gondolataival, tolla erejével.

1902-ben mily okosan elmélkedik az élet céljáról, mily lelkesen buzdítja nőtársait, hogy igyekezzenek jó tulajdonságokra szert tenni. Mily őszintén buzdítja az unitárius nőket, hogy énekeljenek a templomban. Ugyanakkor lelkesíti nőinket, hogy a női kézimunka sorsjátékra készüljenek és amikor a siker megvolt, tapsol örömében, hogy nőink meghallgatták a hivó szót és 200 nyereménytárgyat adtak össze.

»Nekünk, unitárius nőknek, büszkeségtől dobogott a szivünk, látván *„a mi népünk"*-nek ezt a rendkivüli áldozatkészségét. A sorsjáték a Nők Világa alapjára volt rendezve. A következő években is folytatja a munkát: számba veszi gyermekeinket az iskolai év végén.« Harcol a népviselet mellett.

Lapjainkban megjelent cikkei állandó diszei lesznek a magyar unitárius hirlapirodalomnak. Nekünk úgy tetszik most, visszagondolva a múltra, hogy a Nők Világát nem mertük volna megindítani, ha Fanghnéra nem számithattunk volna. Ezt a lapot az alap hiánya miatt külön nem adhattuk, de hogy az Unitárius Közlönyben ez a rovat megmaradjon, azt ő akarta és munkálta is. Vajha az ő fenkölt nemes lelke megszállaná unitárius nőinket, arra buzdítván, hogy lépjenek helyébe és folytassák az ő félbeszakadt szép munkáját, hozzá méltó társa: Perczelné Kozma Flóra oldala mellett.

—

Temetése szeptember 17-én délután fél 4 órakor volt a kolozsvári köztemető halottas kápolnájából. Családján kivül a rokonok, barátok és tisztelői női és férfi sokasága fogta körül koporsóját. Előkelő, komoly, szép és nyugodt volt a temetés, méltó hozzá. A kápolnában Csifó Salamon teol. dékán mondott szép és megható búcsúztató imát. A sirnál Dózsa Endre az Erdélyi Irodalmi Társaság elnöke méltatta, mint egyik legrégibb tagját.

A meglepően találó jellem- és korrajz méltó volt a szónokhoz és a gyászolt nagyasszonyhoz.

A beszédből átvesszük e részletet:

Amint családod a föld mélyéből évszázadokon át bányászta a kincseket, úgy te is Istentől adott lánglelkeddel örökbecsü irásaidban felkutattad az ősi kuriákat, a magyar, a székely és a román nép házait, kunyhóit és e szegény nemzet maradandó gazdagságául egyike voltál azoknak, akik megismertettek önmagunkkal. A nemzet lángoló, verőfényes tavaszán edződött meg gyermeklelked, hogy egyik vigasztalója légy a magyarságnak az elnyo-

matás éveiben, egyik vezetője a termelő gondolatoknak a fellendülés korszakában és egyik kitartó munkása a nemzet hétköznapjainak. Most, mikor a gyümölcsérlelő ősz elérkezett, mikor számon kéri a népek sorsát intéző gondviselés a magyar nemzettől is a szabadságharc verőfényes tavaszával, a nemzeti fellendülés korszakával és a hétköznapok verejtékes munkájával érlelt eredményeket, amikor a költő szerint »háboru van most a nagy világban, Isten trónja reszket a szent honban«, amikor szebb az életnél a dicsőséges halál, akkor kellett a te szelid galamblelkednek elköltözni.

El kellett költöznöd, hogy mesélő ajkaddal elmondhasd odafent, hogy miként ürülnek ki kastélyok, kuriák, városi polgárság házai, a népnek, az istenadta népnek hajlékai, kunyhói, miként özönlenek zászlók alá a 48-as hősök még hősebb unokái, miként ragyog fel vérbeborult alkonyok után itt is, ott is a magyar nemzeti dicsőség napsugara, miként lettünk a vészben és viharban a vas és a vér összeolvasztó tüzétől, testvéri szeretetben egyek mindannyian. Ezer éves multunk minden dicsőségére, mint a felszentelt templom tornyára miként emeljük reá vérben, fáradságban, mégis az ünnepnapok megilletődöttségével a másik ezred dicsőségére is utat törő fénylő csillagot.

El kell mondanod, miként emelkedik, miként harsog egyre jobban, egyre félelmesebben ki a világháboru zajából a magyarok huj! huj! és »előre!« jelszava.

Van mit mesélned. Az a sok epos, amit minden egyes hősünk végig csinált, ezer váltakozó szine a nemzet életerejébe vetett bizodalomnak és örökbecsü záloga a jobb jövőbe vetett hitnek. Ez a világháború pedig ez a gyümölcsérlelő ősze, a nemzetek életerejének meg kell, hogy teremtse és meg fogja teremteni újabb ezer évre a magyar nemzet világtörténelmi hivatásának elismerését.

Téged, nagyasszonyunk, műveidben, gyermekeidben, unokáidban és mindazokban, kiket szerettél és akik szerettek, haló poraidban is el fog érni a nemzet kivivott dicsősége, mert a nagy időknek részese és a még nagyobb időknek hűséges munkása voltál.«

Fogadd tőlünk is búcsúnkat és nagyrabecsülésünk fájó sóhaját. Köszönjük, hogy mienk voltál és minden jóban segítettél, köszönjük azokat a feledhetetlen órákat, amelyek alatt nagy lelkedből táplált beszédes ajakad.

Pihenj szép életed gyönyörü babérkoszorui alatt békén, csöndesen!

B. Gy.

Orbán Balázs sirja.

Miután módomban volt, elhatároztam, hogy felkeresem Orbán Balázs Szejke-fürdőn levő sirját. Augusztus 21-én nagybátyámmal Udvarhelyre mentünk s ebéd után kisétáltunk Szejke-fürdőre. Bizony magamtól nem ismertem volna a nagy ember kriptájára. Nem úgy néz ki! Az országutról a járó-kelő pincének gondolja. A kripta már rossz állapotban van. Az oldala meg van hasadva, a hegy meg omladozik, mindinkább ránehezedik. A kripta belsejébe két kis nyiláson lehet benézni. Szomorú látvány tárult elémbe. A szobában a lehető legnagyobb rendetlenség van. Koszoruk foszlányai elszórva, egy rossz papirdoboz a földön. Három koporsó látható. Egy a földön fekszik, kettő pedig két rossz fakecskén (amint otthon mondják). A külsőn elmosódott betükkel olvasható Orbán Balázs neve. A másik kettőn irást nem láttam s így nem is tudom, kik porladoznak bennök. Igen rosszúl esett ezt látnom. Mindjárt elhatároztam, hogy Főjegyző urnak megírom, ki bizonyára nem tudja, hogy mennyire nem gondozza Orbán Balázs sírját rokonai.

Azt hiszem többet is érdemelne... Ezeket akartam kedves szerkesztő urnak irni. *L. Gy.*

Egy ifjú ember levele ébresztgeti a fönnebbiekben a kegyeletet. Reméljük, eljut az illetékes kezekbe s onnan megkapjuk a megnyugtató választ. *Szerk.*

A külföld.

Háború van a nagy világon. Ez a legborzasztóbban pusztító emberi találmány dühöng és osztogat halált. Azt mondják, hogy az oroszok nagy birodalmát csak úgy lehet féken tartani, ha népe millióit idegenek ellen háboruba küldik. Régen a keresztes hadjáratot azért indították volt, hogy megszabadítsák Európa országait a népsöpredék millióitól. Talán az oroszok is ezt akarják. — Annyi bizonyos, hogy Magyarországnak nincsen föláldozni való embere csak egy is, de most mégis minden anya s minden apa szivesen ereszti csatába fiait, mert a haza élete és becsülete azt kivánja.

A nagy háború miatt elszakadtunk a külföldi országoktól. Leveleinket nem viszik, nem hozzák, lapjaikat

nem küldik. Csak elvétve hallunk valamit külföldi barátainkról és mieinkről.

Amerikából is két hónap alatt csak egy lapot kaptunk a „Christian Register“ egyetlen számát. Ez is a háborúval foglalkozik s azt hiszi, hogy a szláv és germán fajok harca folyt, mert Ferencz József császár és király hadat izent Szerbiának, egyik szláv nép országának. Oly messzi távolból nem lehet megbirálni az egyes tetteket s nem lehet megérteni azt a feneketlen türelmet, amelyet Magyarország tanusított a szüntelenül élete ellen áskálódó nemzetiségekkel szemben, melyek között elöljárnak a szerbek. Óvék e háború bűne, mert nem tudták, vagy nem akarták biztosítani az öreg királyt arról, hogy békés szomszédok lesznek s a mi szerbjeink nyugalmát nem fogják zavarni. Téved abban is, hogy Németország vitte volna bele Ausztriát s tehát Magyarországot is, hogy Szerbiának hadat izenjen, azért, hogy ő majd az Atlanti oceánon való terjeszkedésre alkalmat nyerjen. Nanem abban igaza van, hogy Franciaország nem mondott le a boszúról Németországgal szemben. Hogy Franciaországnak vagy az oroszoknak volt-e nagyobb része a kis Szerbia izgatásában és ellenünk gyülöletre ingerlésében, azt a jövő histórikusa fogja kideriteni.

Az Egyesült Államok elnöke a nyugalmat és hidegvérü türelmet ajánlja. A mi kedves lapunk irója óva inti az ámerikai nemzetiségek nagy tömegeit, hogy óvakodjanak a békétlenkedéstől és az ellentétek ébresztgetésétől és fölhivja, hogy a nemzeti kormányt támogassák, a köztársaság eszméjét ápolják.

—

Amerikából, vagyis az angol Canadából, a mi kedves Wellerné asszonyunk augusztus 30-ról levél érkezett. Mélyen sajnálja, hogy most már nem küldheti el a dévai templomra minden évben küldött adományát, minthogy úgyszólva az egész világ háboruban van. Európába pénzt küldeni nem lehet, sőt aggódik, vajjon a levele is megérkezik-e?

A főt. püspök ur megküldötte volt az arcképét — a miről olvasóinkat értesítettük — s Wellerné most köszönetét izeni. A kis leányok nagyon méltányolták. A képet keretbe tették s most a templom gyüléstermében van.

»A mi szivünk nagyon fáj önök miatt ebben a rettenetes időben. Csak azt reméljük, hogy talán rövid lesz a háboru és hogy a borzalmai és szenvedései minden em-

ber szivét határozottan arra fogja indítani, hogy a világbékéjeért és a nemzetek megbonthatatlan és tartós szövetségéért mindent el fognak követni. Mennyire nem is álmodtuk ezt tavaly, amikor Párisban a gyűléseket tartottuk.

Visszamondom az ön kívánságát, hogy bárcsak ismét találkozhatnánk a kedves Kolozsvárban és élvezhetnők a béke és a testvériség ünnepét.

Szivből imádkozom összes magyar barátaink biztonságáért. Hive: *Weller Katalin.*«

—

Bulgáriából Toplycky lelkész azt írja, hogy az unitáriusok háza már készen van s várja Dr. Wendtét a fölszentelésre.

—

A Nők Szövetsége tagjai figyelmébe ajánljuk, hogy az angol, hollandi, svéci és dán nők szövetsége tagjai, akik most már egy közös szövetséget alkotnak a mienkkel, szerkesztőnknek Londonban rekedt leánya ügyét a legelőzékenyebben magukévá tették. A szülők az ők közbelépésével tudtak levelet küldeni, minthogy egyenesen innen nem lehetett. A főtitkár Miss Herford B. H. figyelmeztette őket s ezek fölajánlották szives szolgálataikat.

Ugyanezt tapasztaljuk az amerikai nők szövetségénél is, de az itthon levők kell, hogy megírják, ki hol lakik és milyen segitségre van szüksége.

Azért hát kedves magyar unitárius nők, ápoljuk a nők szövetségét és legyünk összetartók, mert lám, amikor nem is várjuk, akkor látjuk előnyeit.

Egyházi és iskolai mozgalmak

A főtanács ülését bizonytalan időre elhalasztotta az E. K. Tanács. Bizonyos, hogy most, amíg a háboru sorsa el nem döl, huzamos ideig együtt ülni és tanácskozni bajos. Hiányzik az a hangulat, amely szükséges, de hiányoznak a tanácsosok is, hiszen nagyon sok a harctéren vagy más hasonló nemü szolgálatban van. De hiányzik a hely is, mert a tanácstermünk környéke el van torlaszolva a tantermekből kikerült padokkal. Tantermeink kórházakká alakultak. A Képviselő Tanács majd akkor hivja össze a nagygyűlést, amikor ilyen akadályokkal nem kell küzdeni. Mennyire várjuk ezt az időt!

Az unitárius kollégium egész épülete katonai kórház. Katonaőrök

fogadják a belépni szándékozót s csak igazolás után bocsátják be azt, akinek az épületben hivatalos dolga van. Ott működik rendes helyén az egyházi iroda, a pénztár, az igazgató és a dékán. A szolgáink mind a harctéren vannak. Csak egy, a kapus, Szatmári János maradott itthon, mert ő mint szakaszvezető itt nyert alkalmazást, s már is előlépett őrmesternek. A szolgák családjai az épületben laknak s végzik az uruk munkáját. A csöndes egyhanguságot élénkitik városunk előkelő női, akik ápolói tisztet végeznek az Árkosy Lajosné urnő vezetése alatt.

A tanítás megkezdődik október elején. Az E. K. Tanács úgy intézkedett, hogy a régi kollégium helyiségeinek egy része rendeztessék be tanteremnek s lakásra és élelmezésre a városi vigadó helyiségeit fogja felhasználni, melyeket bérbe vesz. A távollevő tanárokat helyettesiteni fogják az itthon maradottak. Bizony ez nagyon sulyos helyzet, de a hazáért most mindenkinek áldoznia kell.

Tánáraink, kik nem mentek hadi szolgálatba, ki veszik részüket a segítő munkából. Fizetésüknek egy százalékát ajánlották föl. Nejeik és leányaik a betegek segélyezésében s a katonáknak melegítő ruha készítésében nagy szorgalommal és kész áldozással dolgoznak.

Osztálytársak találkozója. Az 1874-ben érettségizett és ehez az osztályhoz tartozó barátainkat kérjük, jöjjenek el találkozóra az Egyházi Főtanács alkalmával. A Főtanács gyűlése idejéről értesülni fogtok. Kérünk készüljetek és jöjjetek el mindannyian. A találkozó napjáról levélben fogunk értesíteni. Baráti szeretettel: *Boros* Gyögy Kolozsvár, *Daniel* Lajos Vargyas, *Faluvégi* Áron Budapest.

Marosi Gergely és Sándor János arcképe a kereszturi főgimnázium új épületét fogja díszíteni. A megnyitó ünnepélyre készültek, hogy emlékeztessenek arra a nagy és lelkes munkára, melyet e két derék igazgató az intézet érdekében kifejtett. Marosi építette a régi épület fele részét. Az összes székely községeket bejárta és lángoló hévvel szónokolt, lelkesitett adakozásra, míg együtt volt az anyag, a pénz, a munkaerő. A székelység szépen kitett magáért s Marosi boldog volt, hogy szegénységünket gazdagságra változtathatta. Sándor János az öt osztályú gimnáziumnak főgimnáziummá emelését tűzte feladatává. A VI-ikat megérte, de az iskola szerelme idő előtt megemésztette őt is, mint elődjét. Nem gyönyörködhetnek az új nagy sikerben, de illő, hogy legalább képben ott legyenek a székely közmivelődés új, szép csarnokában. Értesülésünk szerint hű élettársaiknak, kedves özvegyeiknek köszönjük a művészi kivitelű arcképeket, kik így kívánták leróni az iskola és férjeik iránt hálás kegyeletüket. Áldja meg őket az Isten. A Sándor János képét Ürmösi Sándor székely festőművész, a Marosiét Merész (Müller) Gyula festőművész, kedves hitrokonok festették. Majd az iskola megnyitó ünnepélyén fogjuk méltatni mind a műveket, mind a művészeket.

Folytatása a boriték 3-ik oldalán.

Kinevezések. A főt. püspök úr kinevezte Barabás Vilmos áll. tanítót Székelyderzsben kántornak, Pap Zsigmondné Szabó Anna tanítónőt Oklándra tanítónak, Végh Erzsébet okl. tanítónőt a kolozsvári leányiskolához tanítónak, Kincses László homoródjánosfalvi lelkészt Füzesgyarmat és Dévaványa egyházközségekbe lelkésznek.

Karácsonfalván aug. 23-án alakult meg a háborúba vonult katonák családait segítő bizottság Demeter Dénes lelkész elnöklete alatt, a biz. jegyzőjének választatott Benczédi Mózes énekvezér-tanító, pénztárnokának Kelemen Lajos ig. tanító. Tagjai: Barabás Dénes egyh. tanácsos, Balogh János, Barabás Ferenc, Béla G. József, Szentpáli Sándor, Szentpáli Zsigmond, Ráduly Sándor és Ürmösi Sándor festőművész. A bizottság 30-án megkezdette működését, a község 155 lakosánál gyüjtött 40·20 kor. pénzt. A nők gyüjtöttek 40 párnát, 48 párnahuzatot, 52 lepedőt, 100 törülközőt. Elismerésre és köszönésre méltó.

Amerikából is csak két hónap multával kaptuk meg rendes lapunk első számát. Angliából semmit sem hoz ide a posta, mert harcban vagyunk az angolokkal. Ez csak azt jelenti, hogy az angol politikusok — szégyen-e vagy dicsőség — belekeveredtek a szerb, orosz, belga és francia nemzeteknek Németország, Ausztria és Magyarország ellen inditott háborujába. A mi angol barátaink háboru-ellenesek. Ők a népjogok védelmében előljárnak, de a fegyver ellen tiltakoznak. Ők éppen annyira megbotránykoztak a trónörökös meggyilkolásán, mint mi s annyira elitélik az orosz politikát, mint bármely mivelt és erkölcsös ember.

A Dávid Ferencz Egylet összes fiók-egyleteit kérjük küldjék be évi jelentéseiket, számadásaikat és a *fiók-egylet választmánya és tagjai névsorát*, hogy addig is, míg az elnöki meghivót kiküldhetnők, előkészülhessünk a közgyűlésre.

A pénztárnok nagyon kéri a f. e. pénztárnokokat és a *tagokat* számoljanak el és küldjék be az összes tagdijakat mert rengeteg sok a hátralék.

A jó gyermek könyve a második osztály számára megjelent és kapható szerkesztőségünknél. Ára 50 fillér.

Szerkesztői üzeneteket, nyugtázásokat és a többi cikket a jövő számban közlünk.

Nyilvános köszönet.

Ütő András úr, bőrkereskedő és neje Gyárfás Amália úrnő, a sepsiszentgyörgyi unitárius egyházközségnek egy krém színű, nehéz, brocat selyem urasztali takarót ajándékoztak. Négy sarka sárga selyem búzakalásszal himezve, körül arany rojttal. Értéke 300 korona.

Az érték bizonyitja a teritő szépségét és viszont s a kettő együtt tanuskodik az ajándékozóknak nemes lelkéről. A nemes lelkek a késő utódoknak is aranynál maradandóbb emléket állitottak maguknak. Az emlék kitörülhetetlen betükkel van beirva arany könyvünkbe. Hálás köszönet érette

Sepsiszentgyörgy, 1914 szeptember 17.

József Lajos,
unit. lelkész, esperes.

Egyesült Könyvnyomda R.-t.

Kolozsvár, Ferencz József-út 85. sz.

Ajánlja modern ujdonságokkal, hangjegyekkel, szedőgépekkel és a technika legujabb vivmányu gyorssajtóival felszerelt müintézetét iskolák, egyházak, egyesületek, intézmények, magánosok, ipartelepek, kereskedők, gyárak, gazdaságok, pénzintézetek, stb. részére szükséges mindennemü nyomtatványoknak izléses kivitelben való gyors előállitására. Egyetlen megrendelés, legyen az a legkisebb vagy a legnagyobb, mindenkit meggyőz az árak rendkivüli olcsóságáról s a munka kifogástalanságáról. —

Ujdonságok:

A kálvinizmus lényege.

Irta: *Dr. Kuyper Ábrahám.* Forditották: *Csürös József, Czeglédi Sándor.* Bevezetéssel ellátta: *Sebestyén Jenő* theol. m.-tanár. (A Kálvin-Szövetség kiadása.) Ára ..... K 3·50

A keresztyén liturgia fejlődésének s mai reformjának rövid áttekintése. II. kötet.

Irta: *Dr. Nánássy Lajos.* Ára ..... K 1·20

Obscurus emberek levelei.

Epistolae obscurorum virorum. Ford.: *Barcza József.* Ára..... K 4·—

Kaphatók:

Kókai Lajos könyvkereskedésében

Budapest, IV, Kamermayer Károly-utca 1.

Nyomtatatta az Egyesült Könyvnyomda részvénytársaság Kolozsvárt.

XXVII. évf. Kolozsvár, 1914 november. 11. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

SZERKESZTI: Dr. BOROS GYÖRGY

FŐMUNKATÁRS: TARCSAFALVI ALBERT.

TARTALOM:

Meghivás 189
A béke érdekében 190
Nagy időkben. Tarcsafalvi Albert 191
Az egyetértésről 192
Pataky László, Szentiványi Miklós 195
Istenről való ismeretünk. Fazakas Lajos 197
A külföld 199
Egyházi és iskolai mozgalmak . 200
A dévai Dávid Ferenc imaház aranykönyve 203
Boriték. Nyilvános köszönet.

Mennyegzői, konfirmációi s ünnepi alkalommal igen kedves és jótékonyhatásu állandó ajándék az imakönyv., SZIVEMET HOZZÁD EMELEM, irta dr. **Boros György,** női imakönyvet a sajtó meleg szavakkal üdvözölte, a közönség valláskülönbség nélkül megkedvelte. Ára csinos vászonkötésben, arany kehely és arany cimmel 2 K 40 fill. **Öt példány egyszerre rendelve 10 K. Bőrkötés** aranyszéllel (barna, sötétkék, fekete) 6 K. **Fehér csont, selyem-** és **bársony kötés** többféle szinben, kiválóan jó papiron 10 K. **Bőrkötés remek kivitelben 14 kor. Megrendelhető a szerkesztőnél.**

XXVII. évf. Kolozsvár, 1914 november. 11. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA: A DÁVID FERENCZ EGYLET

SZERKESZTI: Dr. BOROS GYÖRGY

FŐMUNKATÁRS: TARCSAFALVI ALBERT.

Előfizetési ára: 2 kor. 44 fillér. Egy szám ára: 24 fillér. Egyleti tagok 5 évi kötelezettséggel, egy évre 2 korona 4 f. fizetnek.

Minden pénz Gálfi Lőrincz egyleti pénztárnok hoz küldendő Kolozsvárra

Meghivás

a Dávid Ferencz-Egylet közgyűlésére november 28-ra.

Kedves tagtársaim! Megnehezült az idők járása fejünk felett, gond s aggódás szivünkben elterjedett. Veszélyben a haza, védelmére siet mindenki. A magyar vitézség nagy próbára van téve. Fiaink csodás dolgokat mivéltek ott, ahol életet követelnek életért. Nekem ugy tetszik, hogy mi magunk is csak sejtettük, de nem tudtuk, milyen nagy erő s mekkora bátorság rejlik fiaink karjaiban és szivében.

Nem tudjuk megmondani, mit rejteget a jövő számunkra, de azt érezzük, hogy ügyünk az igazság ügye, már pedig az a biró, ki a felhők felett van, nem hagyja elveszni az igazságot.

De kedves tagtársaim, a mi jövőnk sorsát nemcsak azok döntik el, akik kardot tartanak kezükben, hanem mi együttvéve és összesen, ha abban a szent munkában, a mely ránk bizatott, hiven kitartó munkások vagyunk szünetlenül.

Közeleg a leszámolás ideje, ezuttal november 28-ik napja. Ekkor tartjuk meg közgyülésünket. Szeretettel és bizalommal hivom meg tagtársaimat erre a nevezetes közgyűlésre, amely Isten jóvoltából a 30-ik közgyülésünk lesz. Ha önök mindnyájan szivükön hordozzák Egyletünk érdekeit, akkor még a mai nehéz körülmények között is sikeres gyülést fogunk tartani.

Nagyon kérem t. elnöktársaimat, a fiókegyletek elnökeit és tisztviselőit, *küldjék be évi jelentéseiket* minél

hamarább. Kérem kivétel nélkül mindeniket *számoljanak el a tagsági díjakról,* nehogy akadályba ütközzék munkásságunk.

Adja Isten, hogy a nehéz napok elmuljanak s mi jó kedvvel tarthassuk meg közgyülésünket.

Kolozsvár, 1914 október 21.

Báró Petrichevich-Horváth Kálmán,
elnök.

A béke érdekében.

Az upsalai érsek levele püspökünkhöz.

Az upsalai érsek az alábbi levelet küldötte francia nyelven püspökünkhöz, amelyet érdekesnek tartunk leközölni.

Upsala, 1914 szeptember 24.

Igen tisztelt Uram és kedves testvérem!

Meg vagyok győződve, hogy Ön osztja azokat az érzelmeket és óhajtásokat, amelyek a mellékelt felhivásban ki vannak fejezve és hogy Ön éppen úgy, mint én, szorgos szükségét látja egy nyilatkozatnak a keresztény egységről ebben a kegyetlen időben. Kell, hogy a világ lássa, hogy a Krisztus él, dacára az ágyuknak. Arra kérem tehát, hogy ezt az iratot a mellékelt lajstromon megnevezett különböző evangeliumi egyházak képviselőivel legyen szives aláirni. Kérem legyen szives választ adni minden esetre október 5-ike előtt. Elég lesz erre nézve az upsalai érseknek cimzett táviratban.

Amikor a válaszokat mind megkapom, felhivásunkat azonnal közölni fogom a különböző országokban. Igen fontos, hogy a sajtóban ezt ne előzze meg semmi.

Egyháza iránt a legőszintébb tisztelettel vagyok, kedves testvérem, az Urban lekötelezettje.

Jöderblom Nathan,
upsalai érsek, Svédország.

A levélhez csatolt német nyelven irt felhivás ez:

A világháború kimondhatatlan fájdalommal tölti el keblünket. Az egyház a Krisztus teste, ezer sebtől vérzik. Az emberek jajonganak nyomorukban: »Meddig, Uram, oh meddig.«

A történelem majd egykor világosságot fog deriteni arra, hogy mik voltak a végső, igaz okai a háborúnak,

amelyek az idők folytán felhalmozódtak és mi adta az utolsó lökést a béke megszegéséhez. Egyedül Isten ismeri és irányítja a szivek titkos számításait és gondolatait.

Mi a Krisztus szolgái azzal a nyomatékos intelemmel fordulunk mindenkihez, akinek ebben az ügyben hatalma és befolyása van, vegyék komolyan figyelmökbe a béke gondolatát, hogy a vérontás mielőbb véget érjen.

Különösen keresztény társainkat a különböző népek között arra akarjuk emlékeztetni, hogy a háború azt a köteléket, amellyel Krisztus minket egymáshoz fűzött, nem szakithatja el. Bizonyos az, hogy minden népnek és országnak meg van a maga különös elhivatása az isteni világtervben. Bármily nagyok is az áldozatok, amelyek egy néptől és országtól megkivántatnak, kötelességét teljesítenie kell, amint ezt neki a történelem kimutatja és amennyire azt gyönge emberi szemmel megismerheti. De amint szemeinkkel nem látunk mindig tisztán, azt megmutatja nekünk hitünk, hogy a népek világháborúja végre is Isten országlásának kell, hogy szolgáljon és hogy a Krisztushivők mindnyájan egyek. Kérjük azért az Urat, hogy gyűlölséget és ellenségeskedést irtson ki és nekünk kegyelméből békét szerezzen.

Az Ő akarata legyen meg!

Tekintettel e felhivásnak tisztán vallási tartalmára és irányzatára, a főt. püspök ur táviratban értesitette az upsolai érseket, hogy azt a magáévá teszi.

Nagy időkben.

Valami nagy átok szakadt a világra,
Künt is, bent is ágyúdörej, harci lárma.
Galambszárnyon messzi szállott el a béke,
Durva vadság a fészkét is összetépte...
Orosz zsarnok s orgyilkosok légiója
— Mintha égben bűntető kéz nem is volna —
Ránkcsapott, hogy eltemessen piszkos árral...
Templom is kell, zsoltár is kell,
Hanem, népem, most ez egyszer
Nem érted be *imádsággal.*

Fegyvert fogtál. Karod erős, harcra termett,
S kivívtad már eddig is az első helyet.
Galicia s Kárpát bérce felzavarva,
Dűlt a muszka, mint a kéve a viharba;

S arról zörög Szerbiának minden bokra:
Visszafordult a gyilok a gyilkosokra...
Híre-neve, dicsősége a magyarnak
Száll idegen tájak felé
S a megértő szivek elé
Hull, mint üde esti harmat.

Büszke e nép hazájára, háztüzére,
Nem szomjazik más vizére, piros vérre,
De ha reá gyilkot rántnak, bombát dobnak,
Szent haragja nem kegyelmez a gazoknak.
Odujába veri a vér-ivó vadat,
De jótettre a legkészebb,
Nem bántna egy fecskefészket,
Gilit, pintyőkemadarat.

Ellenségink *temetésre* készülődtek,
Ám ehelyett kivívjuk a jobb időket
S habár piros magyar vérnek drága árán,
De legalább nem veszünk el lomhán, gyáván...
Előre hát! Diadalról diadalra,
Mig az ellen összetörve...
S győzvén a nagy, sulyos pörbe,
Minden magyar — *hálladalra!*

Tarcsafalvi Albert.

Az egyetértésről.

A valláserkölcsi életnek ez a melegágya. Innen származik és árad szét minden szép, jó és nemes eszme, mely az összetartozandóság gondolatát elviszi a palotákba és kunyhókba, amelynek lakói egymás nélkül meg nem élhetnek, elviszi a szántóvető mezejébe és az iparos műhelyébe, akik egymásra vannak utalva. Ez a közszellem összehozza a gazdagot és szegényt; a tudóst és tudatlant s megtanitja egyiket úgy, mint a másikat kötelességére. Ez a közszellem tettekre hevit, a cselekvés terére állit, ösztönöz az elmulasztottak kipótlására. Feltöri a közönyösség jegét, fölállítja az igazság határait, elnémitja a rágalom nyelvét, megerősíti az örök igazban és szépben való hitünket, megtöri a gőgöt, szárnyát szegi a hir-, dicsőségvágynak s megakadályozza az álnokság bomlasztó munkáját!

Ezen közszellem ápolására szervezzük minden egyházközségünkben Dávid Ferenc olvasó-köröket, ahol a hazafias érzés ápolása mellett a vallásos és erkölcsös élet ébrentartására fordítsunk főgondot. Ennek keretében hetenként — értve az őszi és téli évszakot — tartsunk vallásos estélyeket ének, ima, bibliai magyarázat, szavalat, felolvasó műsorokkal. Mindmegannyi kínálkozó alkalom az egyetértés szellemének megvalósítására. Itt az intelligens elemnek kell ésszel, kézzel és szivvel, örömmel és egész buzgósággal közremunkálkodnia. Ennek kell egyetértéssel, fáradságot nem ismerve, minden kicsinyességet félretéve, az erkölcsi nevelés terhes, de gyönyörűséges, s haladásában és következményeiben nagyon szép hivatását teljesitenie. Az megtörténik, hogy egy-két év munkája nem hozza meg a sikert, de évtizedek fáradalma dús aratást fog adni. Az is megtörténhetik, hogy egyesek gyáva féltékenysége, vagy durva irigysége vermet ás az ily egyesületek alá. Ez ne rettentsen vissza a nemes munkától, sőt annál nagyobb elhatározással és akaraterővel haladjunk a megkezdett úton, mert a példabeszéd igy valósul meg: »aki másnak vermet ás, maga esik bele«.

A néplélekne finomodnia kell, hogy a kor intő szavát megértse. E finomságot tőlünk kell elsajátitsa. Mihelyt a durvaság burkából kibontakozik, mindjárt akar és tud is hevülni az eszmények iránt. Az az igaz ember, aki ezt a cél érdekében fel tudja használni. Itt van alkalom az áldozatkészség erényének — amely, ne titkoljuk, csökkenőben — orvoslására, hogy meggyógyuljon halálos betegségéből s életképességét tettekkel bizonyitsa be.

Itt van alkalom a vallásos buzgóság elaludt tüzét újra meggyújtani, hogy ne sirjanak tovább a Sionnak utai. Itt van alkalom a felebaráti szeretet és testvéries jóindulat érzéseinek az ápolására, a humánizmus nagyszerű gondolatának megtestesitésére.

Templomainkban a szónoklat mellett, amellyel hatni lehet és kell a lélekre, egyik művészi elem a dal, a zene. De valljuk meg egész őszinteséggel, a mostani éneklést mindennek lehet nevezni, csak éppen művészetnek nem. Ugy látszik, énekvezéreink a pusztán templomi énekvezérséggel — nagy tisztelet és elismerés adassék a kevés kivételnek — minden énekvezérségi kötelességet betöltve látnak. Ezen a bajon radikális gyógymóddal lehet és kell segiteni, mert másként veszit a templom az ő vonzó erejéből. A D. F. körökben dalköröket kell szervezni, ahol

elhanyagolt, elavult, ósdi énekügyünket fel kell lendíteni, újjá kell teremteni. E téren a további halogatás csak kárt, romlást hoz. Az nem lehet mentség, hogy kevés a fizetés. Ha valaki vállalkozik valami hivatalra, végezze el kötelességét a kevésért is, ha nem, álljon félre. De itt nem is szabad az anyagi dolgot előtérbe állítani. Itt egy gondolat, egy eszme kell, hogy előtte lebegjen s ez a nép művelése. De mindezeket mind meg lehet valósítani, ha van akarat, van egyetértés s ha van hozzá tehetség és ambició.

Szociális téren is óriási a teendő. Népünk gazdasági elmaradottsága, a régi gazdasági rendszernek új irányba terelése, mind-mind elsőrangu fontosságu problemák, melyek gyors megoldásra várnak. Itt is nagy hivatás vár reánk. A vezető és irányító szerep a miénk. Itt tudással, tanáccsal, példaadással kell előljárnunk. Az ügyet előmozdító eszmét örömmel kell fogadnunk, bárkitől és bárhonnan származzék is az. Igy szolgálatot teszünk Istennek, kinek céljai megvalósításában munkatársai leszünk, szolgálatot teszünk az embernek, akit elősegiteni, vezetni, oktatni, nevelni és nemesíteni hitvallásunkká választottuk.

Mindezek, ismételten hangsulyozom, nagy és terhes munkák, de gyönyörüségesek. Csak legyen köztünk egyetértés. Igy tiszteletben tartjuk a mások véleményét, mások meg a mienket. Igy összetesszük erőnket s haladásunk biztos. Egy akarattal munkáljuk egymás jóllétét és boldogulhatását. Ne tegyük rövid életünket még küzdelmesebbé a civódás, az egyenetlenkedés, a harag és boszúállás által, hanem gondoljunk mindig arra, hogy emberek vagyunk, Isten képét hordozzuk magunkban, hitvallásunk az, hogy egymást megértsük, jó és helyes irányba vezessük!

Hadd jöjjön el közinkbe az egyetértés lelke, hogy tanítson nemes munkásságra, önzetlen fáradozásra, buzgó és állhatatos kitartásra, hogy ne csak magunkért, hanem másokért is, különösképpen pedig az oly közintézményekért is dolgozzunk, amelyek Istennek és embernek egyaránt kedvesek. Igy építjük az egyházat, amelyből szellemi világosság sugárzik ránk, meleg szeretet árad szét, igazságérzet fakad és szabadság támad.

Igy a békesség földjét szántjuk s az egyetértés gyümölcsét aratjuk. *K. I.*

Pataky László, Szentiványi Miklós.

Gyászba borult az unitáriusoknak két egyházköre. Két oszlopos férfi, két vezéremberünk gyors egymásutánban elhunyt. Két erős tag elhunyta még ott is hézagot hagy, ahol sokan vannak. Nálunk unitáriusoknál, ahol minden embernek több helyet kell betölteni, egy ember elhunyta is érzékeny veszteség.

Őszintén sajnáljuk a Pataky és Szentiványi családokat, mert váratlanul lepte meg őket az erőben és egészségben levő, nem is olyan idős családfők elhunyta. Mély részvétünk enyhítse sajgó sebeiket.

Az elhunyt két férfi csupa tűz, csupa hév és nemes föllángolás volt minden közügyben. Pataky a megelőző, Szentiványi a jelen országgyűlési ciklusban viselt képviselőséget, annak jeléül, hogy ők országos dolgok intézésére is alkalmasok voltak.

Pataky László közhivatalt nem viselt. Tehetségét a gazdaságban érvényesítette mint minta-gazda és mint a megyei közigazgatás tagja. Szimpatikus, kedves egyéniségével köztiszteletet vívott ki magának mindenhol. De leginkább érezi elvesztését a küküllői unitárius egyházkör, mert szívvel, lélekkel is tűzzel vett részt az egyházi közügyekben. Egyházköre emlék-alapot gyűjt nevére. Ezzel akarja leróni tartozását szolgálataiért.

Szentiványi Miklós a nagy kiterjedésű Szentiványi-család legidősebb tagja volt. Sok ideig állott Háromszékmegye élén, mint alispán. Kitűnő tisztviselő és lelkes szónok volt. Érdemeit a legfelsőbb helyen is méltányolták, királyi tanácsossággal tüntették ki.

Nemcsak a két egyházi kör, hanem a magyar unitárius egyház is sokáig fogja érezni e két jeles tagja elhunytát.

*

Szentiványi gondnokról meleg hangu megemlékezést kaptunk, melyből közöljük:

Akkor született, amikor a magyar szabadság és függetlenség nagy eszméje már érlelte a nemzet vezetőit nagy tettekre. Akkor végezte be munkás életét, mikor a nemzetnek a monarchia másik részével és diecső német szövetségesével ujból fegyvert kellett fogni nemzeti létének és tekintélyének megóvására. Oh talán az is siettette nem várt távozását, hogy egyetlen fiaörökse, a nagyreményü

Gábor, a »vörös ördögök«-nek nevezett hős honvéd huszárok egyike, több sebbel tért vissza a dicső harcokból az apai házba! Ma már tudjuk, hogy a sebek komoly veszélyt nem jelentettek, de az édes apának hazafias, szelid, szeretettel aggódó lelke tán igen megrendült a harcképtelenné lett hős huszár láttára.

Az ősi névnek és címernek méltó viselője volt szentiváni Szentiványi Miklós. Mint azok a régi birtokos családok, mint régi székely birtokos családnak sarja, a megye kormányzásában töltötte élete javakorát. Haladása igazolta, hogy a tradició mellett tudása és hivatalszeretete is természetszerüleg vezette e pályára. Humanus eljárása, nemes magatartása és kiváló szónoki képessége nagy mértékben hozzájárultak ahhoz, hogy a megye első tisztviselői székét, a tekintélyes alispáni hivatalt méltóképpen töltötte be.

Midőn ezelőtt hat évvel nyugdijba ment, érdemei elismeréséül királyi tanácsos lett.

A megyei politikai életnek nyugdijba vonulása után is vezére maradt. Amellett jó gazda módjára kezelte birtokát.

Közkedveltségét és tekintélyét beszédesen hirdeti az a körülmény, hogy ezelőtt két évvel időközi választáson az ilyefalvi kerület — ugyszólva akarata ellenére — egyhangulag képviselővé választotta.

Közéleti munkássága mellett azonban mindig jutott ideje egyházáért is tenni és dolgozni.

Szentiványi Miklósban szerencsésen egyesült a megyei, politikai és egyházi vezér. Nemcsak az egyházkörnek volt érdemes felügyelő gondnoka, hanem a köri Dávid Ferenc Egyletnek is igazán buzgó elnöke. Egyházi tevékenységén és buzgóságán más irányu elfoglaltságának a nyoma sohasem látszott meg. A gyüléseken ott volt mindenütt. Talpraesett elnöki megnyitó és bezáró beszédei felhangoltak a közönséget és kellemes benyomást hagytak hátra.

A Szentiványiak egyházunk történetében is ősi idő óta az elsők között foglalnak helyet. Ha elődeitől egyéb jó tulajdonságot nem örökölt volna is Szentiványi Miklós, mint az egyházi ügyek iránt való fokozottabb érdeklődést, a buzgó egyházias sá got, ugy is megérdemelné, hogy e helyen is lerójjuk tiszteletünk és hálánk adóját emlékére iránt.

Mi ugy láttuk, ugy ismertük, hogy Szentiványi Miklós

mindig hiv volt a reá bizottakban, aki örömmel tett jót embertársaival. Kedves modorával és nemes lelkületével észrevétlenül érdemelte ki sokak szeretetét és becsülését.

Példás családi életével boldog fészket teremtett övéinek. Hitbuzgóságával és egyházszeretetével példát mutatott hitsorsosainak. Ezért osztozik az egyházkörnek minden tagja s azon kívül is számosan a bánatos család fájdalmában. Ezért örökítjük meg nevét e lapokon is.

Áldott legyen emléke!

Kovács Lajos.

Istenről való ismeretünk.

(Folytatás és vége.)

Az Isten, szerintem, az egyedüli végetlen erő. Nincs erő, mely ne Tőle származott volna. Ő egy végtelen erő, mely itt van ma közöttünk, a mi szivünkben, amely fenntartja a falakat körülöttünk. Ő nem valamely távollevő lény, aki megteremtette a világot s aztán elhagyta azt s akit kérni lehet, hogy lépjen közbe s változtassa meg. Nem az, hanem olyan Isten, ki jelen van minden dologban, minden időben, teljesen jelen van oly módon, melyet mi meg nem érthetünk. Senki ki nem fejezheti azt, de mi jelképezhetjük talán az által, ha testünkben levő saját lelkünk jelenlétéhez hasonlítjuk. Senki sem értheti meg azt, de én meg vagyok győződve, hogy az én testem nem az én egész lényem.

Hogy éppen az én lelkem, magam, hogy odatartozik az én fizikai alakomhoz, a szervi rendszeremhez s agyvelő alkotmányomhoz, én nem tudom, de biztos vagyok abban, hogy itt vagyok s használom a testemet függetlenül képességeitől és korlátozottságától. Amint én magam használom és egy ideig benne élek: úgy bizonyos alakban az Örökkévaló Isten is lakik mindenben, minden anyagi és minden szellemi dologban, minden ember lelkében, minden ember testében, minden emberi dologban a fizikai világ minden atomában.

Ennek az én Istenemnek van személyisége. Szivem egész erejével lázadok fel azon modern irány ellen, amely azt mondja, hogy az Isten nem személy. Ő személy épp úgy, mint lelkem, amelyhez én viszonyitottam, személy, mely arra van rendelve, hogy testemen kivül éljen. Ugy van, Isten személy, akinek nincs alakja, kit nem lehet

meghatárolni, vagy korlátozni és a ki nem halhat meg Milyen a személyiség? Hát: erkölcsiség, tisztelet, igazságosság, bizalom, türelem, szeretet. Forduljatok ahhoz az emberhez, akit legjobban ismertek e földön, akiben legnagyobb bizalmatok van s megtaláljátok benne a finom tulajdonságok bizonyos összetételét. Ezek az ő személyisége és az a személyiség valódi, legyen bár annak teste körülte vagy ne. Az Isten azon nemü személyiségének van jelleme, ereje, szeretete, értelme, amely teljesen független bármely formától. Bármint gondolkozunk, lehetetlen, hogy felfogjunk egy formát Istenről, de a személyiség meg van. Minden, amely lényegileg arra való, hogy itt személylyé tegyük, független minden formától.

Tanulmányozzátok újra Jézust, ha akartok tanulni valamit Isten személyiségéről. Jézus emberi lény volt. Ő nem volt Isten. De az Isten személyisége benne volt nagyszerü egységben és teljességben. Ő emberi tökéletesség volt annyira, amennyire mi el tudjuk képzelni. A följegyzések nem mondják ezt. Mi egyszerüen szeretjük hinni, hogy ő emberi tökéletesség volt, hogy az ő hűsége teljes volt, hogy az ő magát feláldozó akarata tökéletes volt, hogy tökéletes erkölcsi jelleme minden elhatározásnak elrendezése végre dicsőséges volt. Csak tanulmányozzátok ezeket a dolgokat abban a tökéletes emberben s meglátjátok, milyen az Isten jelleme. Mindennek, ami tökéletesen jó az emberben, az Isten természete egy részének kell lennie.

Mi az emberi természetről való tanulmányt azon érzésben végezzük el, hogy nekünk el kell sajátítanunk az Istentől az igazságot. Ő teljesen igazság és minden igazság benne foglaltatik az ő tökéletes lényegében. Ha valaki valóban megérti az Istent, igazságra vezettetik ő is mely igazság fennmarad mindörökre.

Istennek igazságosság van az Ő természetében. Nincs kisérletezés az erkölcsiséggel a tökéletes Istenben. Az Isten mindent igazságosan tesz kezdettől fogva. Minden Ő műve, bármiféle természetű az, a lehető legjobb munka. Minden az ő gondolata (mert nekünk a személyiségről, mint gondolkozóról kell beszélnünk) igaz, tökéletes és végső.

Ez a személy, az örökkévaló szellem, a mi Atyánk, a mi Istenünk (minden szó nem megfelelő) igazságos, teljes és tökéletes. Nagyon nehéz dolog az emberekre nézve, hogy megpróbálják meghatározni az Isten igaz-

ságát. Az emberek közül némelyeknek legfőbb hibái a multban onnan származtak, hogy az igazságról való szegény fogalmaikat neki tulajdonitották. Nekünk nem kell ezt tennünk, mert mi mondhatjuk, hogy az Isten igazságos, bár milyennek látszassék Ő. Mi azért vagyunk, hogy próbáljuk megérteni Istent és igy amennyire tehetjük, kitalálhatjuk micsoda az igazság.

St. John Charles után angolból:

Fazakas Lajos.

A külföld.

Ez a levél Rigó Mihály magyar hitrokontól amerikai *Monacaból* jött. Az Unitárius Közlöny dolgában ir. Ugy látszik, nehezen tudunk mi összeköttetést tartani fenn a kivándorolt atyafiakkal, mert a beküldött cimek nagyon bizonytalanul és hiányosan vannak irva. Egy másik nagy baj, hogy ők sokat vándorolnak ott is. Azt irja: Sikerült levélileg kitudnom, hogy a közlönyt Ajtai János h.-almási tisztelendő ur rendelte meg a cimemre.« »Ha itt Amerikában volna olyasmi folyóirat, nagyon pártolnám, de sajnos, itt az unitárius vallást a magyarok nem ismerik. Mert a mig vannak itt sok száz r. kath., ev. ref. és más magyar egyházak, addig itt Amerikában még egy vándor unitárius papnak sem lehet hirét hallani. No, de úgy is van dolguk itt a más felekezetü papoknak. Igen tövises az utjok itten, mert mondhatni emberfeletti munkát kell hogy végezzenek és talán az riasztja vissza a magyar unitárius papokat attól, hogy még meg sem kisérti egy sem, hogy átjöjjön szerencsét próbálni.«

»Csodálom, hogy a letünt századokkal a dicső Dávid Ferenc buzgó követői ennyire megváltoztak. Mint fent is irtam, más felekezetü papok bármennyit is küzdjenek, de mégis sok akad közülök, aki vállalkozik egy-egy magyar kolónia szervezésére és ha fáradságoknak más gyümölcse nincs is (ami gyakori), de megvan a dicsőség, hogy a magyarokat, nem csak a saját felekezetüeket, hanem a rokonokat is össze tudták füzni s egy táborba tudták tömöriteni.

Hanem itt igaz, hogy ugy van, amint Magyarországon mondják: szegény az ekklézsia és a pap harangoz, még talán olyan is akad, aki ezt megteszi. De én már láttam református templomokban, hogy a pap éneket diktál, ve-

zérel, orgonál és prédikál. Más szóval két ember egy személyben. A magyar munkásnép igen nehezen tanul angolul, ennélfogva sokszor rá van utalva olyan ember tanácsaira, aki az amerikai törvényeket és viszonyokat ismeri és tolmácsolja.

...Azoknak, akiknek anyagi helyzetei gyengék, díjmentesen adnak tanácsot és segitséget és főképp ezáltal nyerik meg a népszerüséget... Én csak az itteni tapasztalataimat irtam s amit irtam, az igaz is... Igazán sajnálatra méltó, hogy itt a szabad Amerikában, ahol teljes vallásszabadság és szabadság van, a magyar unitáriusoknak nincs csak egy vezérük is.

Rigó Mihály.

A mi hű és körültekintő hivünk leveléből ennyit az érdekeltek figyelmébe ajánlani, jónak láttuk. Hátha valamelyik ifjú lelkészben vagy növendékben fölébred a buzgóság és vállalkozik az első magyar-amerikai unitárius lelkész büszke cimet megszerezni.

Egyházi és iskolai mozgalmak

Lesz főtanácsi ülés. Az E. K. Tanács az E. Főtanácsot november 29-re összehivta Kolozsvárra.

Főiskolánk épülete a beteg katonák kórháza lett. Sokan nyertek benne gyógyulást, de még mindig nagy szükség van rá. A betegek száma mindig felül van négyszázon. Tanulóink közül csak a teologusok laknak benn, s a tanítás a tanári, dékáni és olvasó szobákban foly nagy nehézségek között. A gymnasiumi tanulók tantermeit a régi iskola nehány szobájából állitották elé. A hajdani levéltár sötét szobácskája a tanári szoba, s a régi fizikai szertár az igazgatói iroda. A tanulók lakást a vén redutban kaptak. Ez azért nevezetes, mert a 48—49-iki nemzeti harc ideje alatt is ott laktak volt az ittmaradott tanulók.

Házasság. Utólagosan értesültünk, de örömmel jegyezzük föl, hogy Benke Elek székelykereszturi adótárnok afia a nyáron házassági frigyre lépett Benczédy Erzsébet siménfalvi áll. tanitónővel. Kivánunk nekik állandó boldogságot.

Teologus ifjaink a tanév elején jelentkeztek katonai szolgálatra, de egyelőre a mentő munkánál vették igénybe, most a kórházi segédkezésről foly a tárgyalás. Ezek a lelkes székely ifjak szeretnének nagyobb áldozatot hozni a hazáért, s ugy látszik, hogy az erősebb szervezetüeket csak az nyugtatná meg, ha mint önkén-

tesek beléphetnének a katonai sorba.

Gondnok választás. Az E. K. Tanács fölhivta a küküllői és háromszéki köröket, hogy a megüresedett gondnoki állásokat választás utján töltsék be.

Az új nyugdijtörvény, mely a fő- és középiskolai tanárokra vonatkozik, f. évi szeptember 1-én életbelépett. Nagyfontossága abban rejlik, hogy a középiskolai tanárok szolgálati idejét 35 évre terjeszti ki és a teologiai tanárokat is fölveszi az intézetbe. A tanulók után az eddigi 6 korona helyett 12 kor. évi járulék fizetendő. A 25—30 év közötti gymn. tanároknak és a teologiának egy év alatt nyilatkozni kell, hogy az új törvény szerínti nyugdijintézetbe szándékoznak-e belépni.

Az ünnepharmadnapja az erdélyi részekben jövőre is ünnepnek fog maradni, mert az egyházkörök többsége ragaszkodik hozzá, de az kivánatos, hogy a harmadik napi ünneplés új tartalmat kapjon s a mai kor szellemének megfelelőbb legyen.

A Dávid Ferencz dévai emlékimaházra Amerikában St. John, Gannett és Wendte barátaink gyüjtést kezdettek. Szeptember 17-ről nyugtázzák az eddigi eredményt, összesen 834 dollár összegben, ami 4000 koronánál többet jelent. A pénzt kamatozásra elhelyezték, mert azt hiszik, hogy a tervüket a háboru hosszu időre megakasztja. Idővel ujból fölveszik az ügyet, de az adományokat továbbra is elfogadják.

A jó gyermek könyve a 2-ik elemi osztály számára csinos kiállitásban, képekkel diszitve megjelent és kapható lapunk szerkesztőjénél 50 fillérért. Postán küldve 58 fillér. Nemcsak iskolai, hanem házi használatra is célszerü.

A Kolozsi Unitárius Egyházközségben az 1913. évben a következő kegyes adományok tétettek: Özv. Kun Ádámné a templomi szószék körül egy diszes draperiát készíttetett 80 korona értékben. Kiss Sándorné Papp Erzsébet egy keresztelő kannát adományozott 20 korona értékben. Ifj Kozma Pál több izben az egyházi telkekre porondot adományozott 10 kor. ért. Templomperselyben D. F. életrajzára összegyült 12 korona. Kolozsi Hitelszövetkezet templomjavításra adott 100 kor. Urvacsorai kenyeret és bort adományoztak: Székely László, ifj. Kozma Pál, Kiss Sándor, Pál Mihály, Székely Mihályné.

Ez adományokért ez uton is hálás köszönetünket nyilvánítjuk.

Kolozs, 1914.

Kiss Sándor, *Székely Mihály,*
lelkész. *gondnok.*

Uj pap. A főtiszt. püspök ur Komjátszegre (Tordaaranyos m.) rendes lelkésznek kinevezte Bálint Albert lelkészjelöltet, szép reményeket füzünk pályájához.

Sharpe Emily az a jóságos nő, aki a Channing Housot alapitotta első helyen unitárius papok leányai és magyar leányok számára. Ritka szép és hosszu életét csöndesen bevégezte, örökre elszenderült. Sok magyar nő áldja em-

lékét. Arcképe az elnöki szobát disziti.

Levél a harctérről. 1914. okt. 13. Édes jó Szülőim! Párolgó thea mellett egy barátságos lengyel birtokos vendégszeretetét élvezve irom e sorokat, értesitve, hogy 3 napos, folytonos esőben, végtelen sárban, naponként reggeltől estig tartó menetelés után, a legjobb egészségben és ruganyosságban vagyok. Hálát adok az Istennek, hogy ily szivós ellenállást adott. Kedélyünk kitünő, ma zongora mellett még nótáztunk is. Az oroszokat nyomjuk, nemsokára ki lesz takaritva Galicia. Ma este 5000 foglyot hoztak, részleteket én is láttam. A vidéken igen sok kárt okoztak az oroszok, minden városban lehet látni leégetett házakat és kastélyokat. Az ezred orvosfőnöki teendőit átadták nekem, miután tegnap a törzsorvos megbetegedett. Tegnap Rzezsof városban voltunk és délután a piacon levő templomban vecsernyét hallgattam. *Elemér.*

Köszönet. Ifj. Darkó György és neje Incze Anna nagyajtai lakósok egyházközségünk javára 500 kor. alapitványt tettek. Miután Isten gyermekekkel nem áldotta meg házaséletüket, ily módon kivánták egyfelől nevöket megörökíteni az egyházközség történetében, másfelől pedig belső emberek részére biztositani azt az összeget, melyet életükben kepe cimen fizetnek, sőt annál többet. Ez az alapitvány nemcsak az egyházhoz való ragaszkodásnak és a jövőre irányuló előrelátó gondoskodásnak, hanem a belső emberek iránt való szeretetnek és tiszteletnek is szép bizonysága. Az is marad örökké. Hirdetni fogja, hogy akik életükben minden alkalmat felhasználtak arra, hogy hitbuzgóságukat tettekben mutassák meg, halálukban is méltók az emlékezetre. Isten tartsa meg példás életüket még sokáig minden nemes ügy javára. Fogadják az egyházközség hálás köszönetét ez uton is.

Nagyajta, 1914. október hó.

Kovács Lajos,
lelkész.

Háborus időkre! Kis imakönyv harctéren lévő katonáknak. Irta Uray Sándor református lelkész. Ára 20 fillér. — Imádkozzunk szeretteinkért! Imák háborús időkben otthonmaradottak számára. Irta Lengyel Gyula református lelkész. Ara 20 fillér. — Isten keze a világháboruban. Egyházi beszéd. Irta Prőhle Károly evangélikus lelkész. Ára 20 fillér. — Haza védelme. Ének, imádság prédikáció. Irta Kirner A. Bertalan. Ára 40 fillér. — Haypál Benő: Egyházi beszéd. (Jövedelem a hadsegélyző hivatal magasztos céljaira.) 30 fillér. Kaphatók Kókai Lajosnál Budapesten, IV., Kammermayer Károly-utca 3. sz. alatt. Célszerü levélhez mellékelt bélyegekben beküldeni a kivánt könyv árát. Portóra 20 fillért kérek.

A dévai Dávid Ferencz imaház aranykönyve.

Nyolczadik közlemény.

80. Székely Mózes Déva 476. sz. iven 145 K. Zsakó Gyula joggyakornok, Kolozsvár 10 K, Dietz Miklós főmérnök Déva 10 K, dr. Vernes István kir. ügyész Brassó 20 K. Dévai főreáliskola önképzőköre II. rész 20 K, dr. Zsakó István kórházi főorvos Dicsőszentmárton 10 K, Dévai Iparbank Részvénytársaság 30 K, Dévai Takarékpénztár Déva 40 K, Borostyán Béláné 5 K.

81. Albert Dénes magánzó Kolozsvárt, Postakert-utca 116. sz. iv. 100 K.

82. Győrfi István ig. tanító Homoródszentmárton, 38. sz. iv. 9 K. Győrfi István ig.-tanító Homoródszentmárton 4 K, Sándor Kálmánné Abásfalva, ref. 4 K, Győrfiné Homoródszentmárton 1 K.

83. Péter Lajos unitárius gimn. tanár Székelykeresztur, 105. sz. iv, 12 K 04 f. Péter Lajos gimn. tanár Székelykeresztur 5 K 04 fillér, Péter Lajosné tanárné 5 K, Péter János áll. tanító 2 K.

84. Nagy Lajos tornatanár Székelykeresztur 100. sz. iv 2 K.

85. Özv. Sikó Elekné Homoródujfalu 5 K.

86. Schulek Géza ügyvéd Budapest, Trombitás-utca 21. sz. 15 K.

87. Székely László ny. unitárius lelkész Tordán 64. sz. iven 79 K. Székely László lelkész 50 K, Albertffy Jenő irattárnok 10 K, Jakab Elek iktató 2 K, Balla József róm. kath. várm. irodatiszt 2 K, ifj. Zalányi Samuné szül. Gönczi Ilona kereskedő 1 K, Gönczi Miklós szijgyártó 1 K, Horváthy Józsefné kereskedő 2 K, Gönczi Testvérek 1 K, Miklós Ferencné birtokos 2 K, Sipos Gábor 2 K, Dénes Sándorné Nagy Teréz 1 K, Borbély N. Miklós birtokos 1 K, Albertffy Ibolyka róm. kath. tanuló 1 K, Albertffy Piroska róm. kath. tanuló 1 K, Székely Testvérek 1 K.

88. Nagy Jenő körjegyző Jobbágyfalva 296. sz. iv 6 K 50 f. Nagy Jenő körjegyző 2 K, id. Nagy Lajos 20 f., id. Balog György 10 f., Balog János, id. Balog József, ifj. Balog György, Fazakas M. József 20—20 f., Szabó János 30 f., Nagy Sándor 16 f., László Ferenc, Kiss Albert, Szász Lajos, id. Fazakas György, Kocsis Sándor, Incze M. József, Balázs György, Kocsis József 20—20 f., Szálteleki János 34 f., földészek, Timár Jenő segédjegyző 1 K, Dénes Sándor 1 K.

89. Egyed Ferenc ny. pap Székelyudvarhely 33. sz. iven 50 K. Egyed Ferenc ny. pap 20 K, Egyed Balázs dr. kórházi orvos 30 K.

90. Csifó Salamon tanár Kolozsvár, 6. sz. iv 77 K. Csifó Salamon tanár 20 K, Első magyar ált. biztositó 30 K, Finta József 2 K, Lendvay Emil 10 K, Kolozsvári Kereskedelmi bank Részvénytársaság Kolozsvár 10 K, Népbank Részvénytársaság Kolozsvár 5 K.

91. Dr. Ferencz Józseftől adomány 100 K.

92. Vaska Bélától Kőkös 67. és 375. sz. iv 48 K 60 f. Unitárius Egyházközség 20 K, Vaska Béla lelkész 2 K, Nagy József gondnok 1 K 50 f., Nagy Bálintné 50 f., Sigmond Sándor 20 f., Dénes Albert 50 f., Sigmond Balázs 10 f., Toók Domokos, Sigmond Márton, id. Nagy Ferenc, Szakács András, Jósa Károlyné, Nagy József Á. 20—20 f., Füzi Sándor, Tóth Lőrinc, Vas István 10—10 f., Kilyéni András, Kilyéni Mózes 20—20 f., Sigmond Béla 50 f., Toók Ferenc 20 f., Reznek Istvánné 10 f., Toók József 20 f., Serester Ignác 1 K, Toók Mózes, Sigmond Sándor 60—60 f., id. Kőkösi József, Bartha Károly, Füzi Mihály, Kőkösi Mózes, ifj. Kökösi József, Nagy Mózes 20—20 f., Nagy Barabásné 80 f., Nagy József 1 K, Plugar Györgyné 50 f., Kökösi Károly 40 f., Orbók Ferenc 1 K, Orbók Lajos 40 f., özv. Kiss Mózesné 1 K, Sigmond Ferenc 40 f., id. Sigmond András 10 f., Kilyéni József 1 K, Molnár Lajosné 20 f., Sigmond Lajos 1 K, Sigmond György 60 f., Reznek Károlyné 20 f., Orbók József 40 f., Győrbiró Dániel, Füzi János 20—20 f., Kovács János 40 f. földmivesek, Telman Imre kimérő 1 K, Zsigmond Dániel 1 K, Sigmond Gábor, Nagy Zoltán 20—20 f., Petrovitz Pál 1 K, Nagy Dániel, Nagy Tamás, ifj. Virág János, Földes Jánosné 20—20 f., Toók Márton 40 f. földmivesek, Bedő Imre tanitó 1 K 50 f., Nagy Lajos 1 K, Bencze István 40 f., id. Nagy András 20 f., földmivesek.

93. Bölöni Vilmos unitárius lelkész Székelyudvarhely, 29. sz. iv, 20 K. Bölöni Vilmos unitárius lelkész 10 K, Unitárius Egyházközség 10 K.

94. Iszlai Gábor uradalmi intéző Arad, 35. sz. iven 10 K. Iszlai Gábor uradalmi intéző 5 K, Iszlai Kálmán tanuló 1 K, Iszlai Dezső tanuló 1 K, Román Jóska gimn. tanuló 1 K, dr. Albisi Ákos 2 K.

95. Árkosi Béla kir. bányatanácsos Selmecbánya, 119. sz. iven adomány 10 K.

Az egylet pénztárába a folyó év junius 20-tól október 21-ig rendes tagsági dijat fizettek: Lengyel Ferenc Piski, Darkó Sándorné Torda, Fazakas Péter, dr. Benedek Miklósné Kolozsvár, Pap Pál Kobátfalva 1914-re, László Dániel Abásfalva 1914—1915-re, Kisgyörgy Imre és Berei Mózes Kissolymos 1914-re.

Előfizetői dijat fizettek: Marosi József Fadd, Jakab János Szászndas, Dimény Zsigmond Vecsés, Fazakas Ferenc Kolozsvár 1914-re.

Alapitói dijban fizetett Weress Sándor Kolozsvár 100 korona.

A fogarasi fióklegylet pénztárába fizettek: Orbók Jánosné, Patakfalvi Zsigmond, Dénes János, Antal Lőrinc, Vass Domokos, Tövisi Lőrinc, Fekete József, Mérész Józsefné, Orosz Jánosné, Kiss János, Kiss István, dr. Kiss Jenő, Jancsó Margit, Szentpáli Gyula, Gergely Áron, Árkosi Tamás, Molnos Lajos, Kálmán Dénes, Kész Józsefné és Markovics Jánosné.

Az U. K. céljaira ajándékozott Gál József Recsenyéd 1 K 40 f.-t. Fogadja az egylet köszönetét.

Kolozsvár, 1914. évi október hó 21-én.

Gálfi Lőrinc, pénztárnok.

Egyházi, iskolai és mindennemü nyomtatványokat azonnal készit az

Egyesült Könyvnyomda R.-T.

Kolozsvár, Ferenc József-ut 85. Telefon 856.

Egyesült Könyvnyomda R.-t.

Kolozsvár, Ferencz József-út 85. sz.

Ajánlja modern ujdonságokkal, hangjegyekkel, szedőgépekkel és a technika legujabb vivmányu gyorssajtóival felszerelt müintézetét iskolák, egyházak, egyesületek, intézmények, magánosok, ipartelepek, kereskedők, gyárak, gazdaságok, pénzintézetek, stb. részére szükséges mindennemü nyomtatványoknak izléses kivitelben való gyors előállitására. Egyetlen megrendelés, legyen az a legkisebb vagy a legnagyobb, mindenkit meggyőz az árak rendkivüli olcsóságáról s a munka kifogástalanságáról. —

Ujdonságok:

A kálvinizmus lényege.

Irta: *Dr. Kuyper Ábrahám.* Forditották: *Csürös József, Czeglédi Sándor.* Bevezetéssel ellátta: *Sebestyén Jenő* theol. m.-tanár. (A Kálvin-Szövetség kiadása.) Ára ..... K 3·50

A keresztyén liturgia fejlődésének s mai reformjának rövid áttekintése. II. kötet.

Irta: *Dr. Nánássy Lajos.* Ára ..... K 1·20

Obscurus emberek levelei.

Epistolae obscurorum virorum. Ford.: *Barcza József.* Ára ..... K 4·—

Kaphatók:

Kókai Lajos könyvkereskedésében

Budapest, IV, Kamermayer Károly-utca 1.

Nyomtatatta az Egyesült Könyvnyomda részvénytársaság Kolozsvárt.

XXVII. évf. Kolozsvár, 1914 december. 12. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

SZERKESZTI: Dr. BOROS GYÖRGY

FŐMUNKATÁRS: TARCSAFALVI ALBERT.

TARTALOM:

Elnöki megnyitó. Br. P. Horváth Kálmán 205
Sharpe Emilia. Korchmárosné Buzogány Mária 207
A Dávid Ferenc Egylet XXX. közgyűlése 211
A székelykeresztúri új főgimnázium megnyitása 1914. november 2-án 219
Egyházi és iskolai mozgalmak . 221
Boriték. Nyugtázás. Hirdetés.

Mennyegzői, konfirmációi s ünnepi alkalommal igen kedves és jótékonyhatásu állandó ajándék az imakönyv., SZIVEMET HOZZÁD EMELEM, irta dr. **Boros György,** női imakönyvet a sajtó meleg szavakkal üdvözölte, a közönség valláskülönbség nélkül megkedvelte. Ára csinos vászonkötésben, arany kehely és arany cimmel 2 K 40 fill. **Öt példány egyszerre rendelve 10 K. Bőrkötés** aranyszéllel (barna, sötétkék, fekete) 6 K. **Fehér csont, selyem- és bársony kötés** többféle szinben, kiválóan jó papiron 10 K. **Bőrkötés remek kivitelben 14 kor. Megrendelhető a szerkesztőnél.**

XXVII. évf. Kolozsvár, 1914 december. 12. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA: A DÁVID FERENCZ EGYLET

SZERKESZTI: Dr. BOROS GYÖRGY

FŐMUNKATÁRS: TARCSAFALVI ALBERT.

Előfizetési ára: 2 kor. 44 fillér. Egy szám ára: 24 fillér. Egyleti tagok 5 évi kötelezettséggel, egy évre 2 korona 4 f. fizetnek.

Minden pénz Gálfi Lőrincz egyleti pénztárnok hoz küldendő Kolozsvárra

Elnöki megnyitó.

Tisztelt Közgyűlés!

Egy év elmúlt. Ujra összejöttünk, de összejövetelünk nem az öröm ünnepe, mint máskor. Nehéz, komoly napok súlyával terhelten tarthatjuk csak meg mai közgyűlésünket. Az ellenség határainkon, bátor hadseregünk nyomában, kitartással, halált megvető merészséggel űzi ki a szent helyről, melyet az isteni gondviselés mi nekünk juttatott és melynek megvédését mi reánk bizta.

És mi ezen megbizatásnak eleget is kivánunk és tudunk tenni. Nem akarom kutatni az okokat, melyek minket belevittek ezen iszonyu háborúba, melyben szinte egész Európa résztvesz. Azt mindnyájan ugy is tudjuk. Azt tudjuk és érezzük egyszersmind azt is, hogy mi azt nem kerestük, csak a végszükség, életbevágó érdekeink — hazánk lángoló szeretete — hazánk határainak megvédése és szeretett öreg királyunk harci felhivása inditott arra, hogy fegyvert fogjunk, mert meg akarjuk menteni honfiui becsületünket és le akarjuk rakni — a késő unokák számára — egy jobb jövő biztos alapját.

Azon biztos tudatban, meggyőződésben fogtunk fegyvert, hogy azt meg is tehetjük. A jövő a jó Isten kezében van, de bárhogy végződjék ezen háboru — akár győzünk, akár leveretünk ezen küzdelemben — ámbár én meg vagyok győződve, hogy nyerni fogunk, — abban lelkünk minden esetben vigasztalást találhat, hogy azon felemelő, csüggedést nem ismerő érzés foghatja el

keblünket, melyet az erkölcsös cselekedet nyújt és hogy az igazság, mely minden nemesen érző szivet dobbanásba hoz, mellettünk van.

Midőn a lapokat olvasom, látva azon fényes haditetteket, melyeket a magyar katona véghez visz, másfelől, midőn ugyanottan előttem felvonulnak azon hősöknek nevei, kik mi érettünk ott a harctéren dicső halált szenvedtek, némelykor csak azon veszem észre magam, hogy könnyek peregnek le arcomon. Ezek az öröm, a lelkesültség, a szomorúság és meghatottság könnyei. Nem szégyenlem ezen könnyeket, mert azok hazám iránt érzett szeretetemből fakadnak.

Öreg, Isten kegyelméből, nemsokára 74 éves, törődött ősz ember vagyok, én már nem vagyok a háborúba való, de ha élne a szegény fiam, ott szeretném látni a harcban az első sorokban, habár aggodalommal tekintenék utána.

Igaz magyar ifjuság és mindazon ép, erős férfiak, kiket körülményeik és hivatásuk nem köt le a család és haza szolgálatában, kik mások által pótolhatók vagytok, kik birjátok a megpróbáltatásokat és sanyarúságokat, melyek a háborúval járnak, a ti helyetek ott a harctéren. Ott a hazát kell megmenteni. Ha az elveszett, úgy is minden elveszett.

Bár a titkár úr egyletünk belső életéről be fog számolni, mégis kötelességemnek tartom megemlékezni azon nagy veszteségről, mely egyletünket: dr. Nyiredi Géza, ifj. Pataky László, Szentiványi Miklós és Fanghné-Gyujtó Izabella, dr. Engel Gáborné tagtársaink halálával érte, kik egész életükben, minden alkalommal buzgó, eredményes munkásságot fejtettek ki egyletünk érdekében.

Indítványozom, örökitsük meg érdemeiket jegyzőkönyvünkben.

Végre forduljunk imáinkban bizalommal a jónak örök forrásához, a nagy Istenhez, hozzá, ki mindeneket tud és lát, kérve őt, hogy vigye győzelemre igaz ügyet védő seregeinket. Azon reménységben, hogy buzgó kérésünk meghallgatásra talál, megnyitom a gyűlést.

Kérem a főtitkár és pénztárnok urakat, olvassák fel jelentéseiket.

SHARPE EMILIA.

1822—1914.

Mély megilletődéssel és őszinte sajnálattal olvastam az U. Közlöny novemberi számában, hogy londoni öreg barátnőnk és nagylelkü pártfogónk, Sharpe Emilia k. a. elhunyt.

Midőn az elhunytról Közlönyünk hasábjain néhány sorban megemlékezni óhajtok, teszem azt azon jogon, hogy első voltam azon magyar leányok sorában, kik a Sharpe k. a. jóvoltából a londoni Channing House iskolában egy felejthetetlenül tanulságos és — részemről mondhatom — kellemes évet tölthettünk.

A Sharpe kisasszonyok édes atyja, a néhai Sharpe Sámuel, hires tudós volt, különösen mint jeles egyptologus tette nevét ismertté hazájában.

Azon a dicsőségen kivül, hogy atyjuk nevét a British Museum falán emléktáblán megörökítve láthatták, jelentékeny vagyont is hagyott az öreg tudós családjának.

Midőn — ezelőtt éppen 22 évvel — Highbury-téri tágas családi házukban sokszor megfordultam, a régebben népes családból csak két nővér volt életben, a 60 éven felül járó két öreg kisasszony, Miss Emily és Miss Mathilda Sharpe. Munkásabb, önzetlenebbül eltöltött életet képzelni sem tudok, mint a két igénytelen megjelenésü öreg nénikéé, kik egymást megható szeretettel ápolták, óvták hüléstől vagy egyéb bajtól, de saját részére egyik sem igényelt annyi fényüzést sem, hogy a vendégek számára készletben tartott finomabb teasüteményből fogyasztottak volna délutáni teájukhoz. Minden garas, minden penny arra kellett, hogy nagyszámu pártfogoltjaik testi és lelki szüségleteire fordíthassák. Ilyen pártfogolt volt mindenkor a Channing-House-beli magyar hitrokon is, kinek kedvéért finom pástétom is került az egyébként olyan egyszerü asztalra s kinek utiköltségét is mindig diszkréten megtérítette ugyanaz a Miss Sharpe, aki öreg lábaival maga inkább gyalog tette meg a Highgate-dombra vezető meredek utat, hogysem a villamosra egy pennyt költsön a saját kényelméért. Hányszor láttam, amint apró betüs könyvek olvasásában elfáradt gyenge szemeivel este későn fekete selyem és bársony darabokból kezdetleges főkötőszerü kalapot állított össze magának, vagy Matilda

nővérének Miss Emily, hogy ilyen hiábavaló hiuságért ne kelljen pénzt kiadnunk. Reggel azonban, mikor fején a primitiv főkötővel, karján az elmaradhatatlan nagy táskával, eső vagy hó ellen nagy esernyővel felszerelve elindult a szokott útjára, akkor nem hiányzott a táskából sem a réz penny, sem a nagyobb pénzt tartalmazó kis tárca és sokszor voltam tanuja — mikor megengedte, hogy útjában kisérhessem —, hogy nem egy pennytől, shillingtől, sőt sovereigntől vált meg könnyű szivvel, a következő célokra: Egyik üzletben apró sütemények kel tömte meg táskáját, miket aztán a szegényes külvárosi iskola éhes gyermekei között osztogatott ki, ha figyelmesek és jók voltak azon vallás- és erkölcstani órán, amelyet velük tartott, bibliát olvasva és főleg arra tanítgatva őket, hogy szeressék Istent és embertársaikat. Innen egy másik szegényes iskolájába mentünk a népes munkásnegyednek, hol Miss Sharpe afelől tudakozódott, jól viseli-e magát a szegény árvagyerek, kit ő adott be oda, nincs-e szüksége könyv- vagy taneszközre? S miután az esedékes újabb tandíjat lefizette és a megdicsért gyermek kezébe jóságos mosollyal csúsztatott valamit, a köszönést meg nem várva, tovább siettünk. Még egy bénalábú betegnek vittünk olvasmányt és egy csomag teát és csak délfelé kerültünk haza laposra ürült táskával, könnyü szivvel és fáradt lábakkal. Legalább is öreg társnőm lábai azok lehettek a jelentékeny utaktól, melyeket csak itt-ott rövidített meg omnibusz, vagy a földalatti vasút — alighanem az én kedvemért, kinek valahol egy pohár tejet is el kellett fogyasztanom, hogy erőt gyűjtsek a továbbmenésre, mint öreg barátnőm magát kifejezte, míg ő az erőt meleg felebaráti szeretetéből meritette. Otthon még Miss Matilda előtt sem beszéltünk róla, hogy hol jártunk, hogy mennyi jót tett egy reggelen Miss Emily, ki igazán úgy gyakorolta jócselekedeteit, hogy ne tudjon róla a bal kéz, mit ad a jobb. Amellett időt talált a fáradhatatlan jó nénike arra is, hogy fiatal magyar pártfogoltját elvezetgesse a Museumba, Nemzeti Képtárba, a Tower ócska tornyába, a Westminster Apátság emlékei közé, vagy a hires Bank of England termeibe, hol már nem is számolják az aranyakat, hanem sulyuk szerint lapátolják kisebb-nagyobb zacskókba.

Hogy mennyire igyekezett minden köszönetet elhárítani tömérdek jótetteiért, arra nézve jellemző az is, a mint velem, velünk szemben viselkedett. Sokat beszéltünk

a kandalló mellett a magyarországi hitrokonokról, arról a kívánságáról, hogy azok az angol unitáriusokkal testvéri viszonyban, folytonos érintkezésben legyenek, de emellett *egyről* nem volt szó: egész évben abban a hitben voltam, hogy én ott a Chaming House vendége vagyok, annak valamelyik alapjának terhére részesülök teljes ellátásban, vehetek részt mindazon előadásokon, külön tanfolyamokon stb., miben az intézet összes növendékei részesültek. Csak utólag, mikor már eljöttem, tudtam meg, hogy Sharpe Emilia volt az, ki értem az intézet pénztárába lefizette azon, még az angol viszonyok szerint sem jelentéktelen összeget, mit egy teljes fizető növendékért fizettek a tanulás- és teljes ellátásért. Aprólékos, valódi anyai gondossággal megtoldotta azon kisebb-nagyobb »külön díjakkal« is, melyeket — magánintézetek szokása szerint — tehetősebb szülők fizettek azért, hogy gyermekük a reggeli tea vagy kávéhoz vajaskenyeren kívül egy tojást, vagy sonkaszeletet is kapjanak, 10 óraira egy pohár tejet finom biscuittel stb. És mindezt a jóságos gondoskodást egy idegen, akkor még nem is ismert fiatal leányért, csak azért, hogy az jól érezze magát az angol hitrokonok iskolájában s majdan ő is egy összekötő kapocs legyen a távol keleten élő hitrokonok és az angol unitárius testvérek között.

Utánam évek hosszu során nem volt üres a magyar szobácska. Egy-két magyar utódom még csak vendég volt, úgy mint magam, Miss Emily vendége a Ch. Houseban, később rendes alapítványt tett azon célból, hogy az alapítványi tőke kamataiból mindenkor teljes ellátásban részesüljön a magyar unitárius püspöktől javaslatba hozott és az alapítványt kezelő bizottságtól elfogadott magyar tanuló. Ha életében fejeztem volna ki így nyilvánosan a mély hálát, melyre ezen nagylelkűségével mindnyájunkat kötelezett, talán nem lett volna izlésére szerény, a hála elől mindig kitérő lényének, — de emlékét nem bánthatja meg, ha soraimat azzal fejezem be, hogy:

Kicsiny, szerény megjelenésed dacára is *nagy volt*ál, dicső elhunyt, szép, nemes életet éltél és messze, most néped iránt ellenségesen érző országban is sokan vannak, kik mély tisztelettel, őszinte bánattal adóznak nemes, önzetlen lényednek, mellyel olyan igaz követője voltál egy hosszú életen keresztül Annak, kinek tanításait nemcsak hiven olvasgattad kopott, sokat forgatott Bibliádban, ha-

nem követted is mindenkor legmélyebb, legnemesebb értelmükben!

Budapesten, 1914 nov. 12-én.

Korchmárosné Buzogány Mária.

—

Ezt a meleg és megható jellemrajzot kiegészítjük a megboldogult urnő levelével, melyet lapunk szerkesztőjéhez írt, midőn kis leányát az ő intézetében hagyta.

Highbury Place, London, Sept. 1907.

Kedves uram! Kedves kötelességemnek tartom értesíteni, hogy én az ön kedves és kellemes leányát, Irént, fölvittem Channing Houseba és gondjára biztam Miss Talbotnak és Miss Hawkinsnek, ahol azt hiszem nagyon boldog fog lenni. Minthogy már is megismertettem egy iskolatársával, egy komoly és derült kedélyü papleánnyal, nyugodtan ott hagyhattam, érezvén, hogy máris van legalább egy pár barátja az iskolában, mert a két vezető tanítónőt máris egészen megszerette.

Ebből megítélheti kedves uram, hogy az ön leányának a boldogsága meglehetősen biztosítva van s én és a nővérem minden héten meglátogatjuk, hogy meggyőződjünk, hogy minden dolga rendben van.

Élveztük az ő rövid négy napos nálunk időzését s én nagyon hálás vagyok, hogy ön annyira begyakorolta az angol nyelvbe, hogy elég jól megért mindent és jól is tud haladni.

Nagyon sajnálom, kedves uram, hogy távollétem miatt nem lehetett szerencsém és örömem önt látni. Olyan sokat szerettem volna megkérdezni az iskolájuk és teológiájuk felől. Erről eszembe jut, hogy kérjem, küldene olykor-olykor értesítést a Christian Lifeba. Talán az új év megnyitása arra jó alkalom lenne. Mindnyájan örömmel fogjuk olvasni, de főleg az ön tisztelője:

Sharpe Emília.

A Dávid Ferenc Egylet XXX. közgyűlése.

Tartatott Kolozsvárt, 1914. évi november 28. napján.

Elnökök: Báró Petrichevich Horváth Kálmán, Ferencz Józsefné.

Előadó: dr. Boros György főtitkár.

Jelen vannak: Boros Györgyné, Ürmösi Jenőné, Kiss Sándorné, Ürmösi Károlyné, Vári Albertné, Zöniczi Dénesné, Kádár Berta, Kováts Elekné, Hadházi Józsefné, Györfi Istvánné, dr. Hintz Györgyné, Boros Irén, Boros Rózsika, dr. Barabás Ábel, Kovács Kálmán, Ürmössy Jenő, Györfi Istvánné, Kovács Elekné, Gálfi Lőrinc, Györfi István, Kisgyörgy Sándor, dr. Gál Kelemen, Nagy Gyula, Józan Miklós, Osváth Gábor, Pál Ferenc, Kozma Ferenc, dr. Váradi Aurél, Vass Domokos, Vári Albert, Papp Mózes, Pál Ferenc, Désfalvi Sándor Gergely, Árkossy Lajos, Péter Sándor, Szász András, Ajtai János, Fazakas Lajos, Barabás István, Kriza Sándor, Gál Jenő, Lőrinczi Dénes stb.

1. Lőrinczi István esperes-lelkész buzgó fohászban kéri a gyűlés tanácskozásaira Isten áldását.

2. Báró Petrichevich Horváth Kálmán elnök a tőle megszokott tartalmas beszéddel nyitotta meg a közgyűlést. (Lásd elől.)

Lőrinczi Dénes f. e. alelnök indítványozza, hogy a szép elnöki megnyitó beszéd jegyzőkönyvre vétessék és elnök urnak köszönetet mondjon a közgyűlés.

— A közgyűlés az elnök ur szép és megható megnyitó beszédéért meleg köszönetét nyilvánítja és elnök urat élteti.

3. Főtitkár előterjeszti a választmány évi jelentését:

A választmány évi jelentése.

A folyó évben harminc éve mult, hogy kitüztük a Dávid Ferenc lobogóját az akkor még magyar-utcai, most már »régi« kollégium homlokára. Kimondottuk, hogy a Dávid Ferenc neve alatt valláserkölcsi irányu egyesületet szervezünk és abba belevonjuk az országból mindazokat, akik a hitet élőbbé, az erkölcsöt cselekvőbbé akarják tenni. Most harmincadikszor gyültünk össze, de soha sem ilyen sulyos körülmények között. Alig találunk olyan helyiséget, ahol egy pár órát együtt lehessünk és tanácskozhassunk. Szép uj kollegiumunkban sok száz beteg katona várja a gyógyulást, de a helyük soha sem lesz üres, mert ha

egyik lábra áll, a másik helyébe jő. Nyugtalanság, reménybe fojtott várakozás uralkodik a lelkeken. Mindent más szinben látunk, mint eleddig s a jövőtől mást várunk, mint valaha. A háboru szenvedései és áldozatai, a hazánkat északról és délről fenyegető veszedelem szelidebbekké, megfontoltabbakká, türelmesebbekké s talán kitartóbbakká is tett. Ha így van s így leszen, akkor a háborúnak erkölcsi hasznát fogjuk látni. Vallási is lesz, mert az emberek istenfélőbbek és buzgóbbak e harminc év alatt soha sem voltak.

A Dávid Ferenc Egylet választmánya a 30-ik évfordulót nem így óhajtotta megérni és megünnepelni, de most az ünneplésre nem alkalmas az idő. Szoritkozunk hosszura nyúlt múlt évünk munkásságának ismertetésére.

A múlt egyleti év eseményei között legföltünőbb s egyben legsikeresebb munkája volt választmányunknak Kolozsvárt a *vasárnap délutánok* rendezése. November, december, január és február hónapokban rendeztük. Vasárnapi vallásos hangulat ébresztése, tudományos tájékozás és kellemes szórakoztatás volt a célunk. Tevékeny és lelkes rendező bizottságunk leleményesen, igaz, hogy nagy fáradsággal is, olyan műsort állított össze, amelynek vonzó hatása elől nem lehetett kitérni.

Négy felolvasásunk volt. Mindenik vetitett képekkel világitva. Dr. Boros György az ó-szövetség nagy eseményeit, Győrfi István a Jézus életét, dr. Cholnoky Jenő egyet. tanár ur a szent földet, Pákey Lajos főmérnök a keresztény templomokat ismertette. A képek előkészitésében és vetitésében dr. Hintz Györgyné fáradhatlan buzgósága igen nagy előnyére volt vállalatunknak, dr. Éjszaki Ödön és Hidegh Mihály urak a segédkezésért meleg köszönetünket nagy mértékben kiérdemelték. Mindenik előadás után rövid koncertet rendeztünk. Társadalmunk jelesei nagy előzékenységgel és szives készséggel jöttek segitségünkre.

Az elsőn Retezár Katica kisasszony éneke, Sipos Irén zongorakiséretével, Köblös Ferenc hegedűje Höncz Arisztid zongorakiséretével, Szász Edith k. a. zongorajátéka. A másodikon Sándor János zenenégyese (ifj. Hadházi Sándor, Holló Lajos, László Vilmos), Melitskó Sárika zongorajátéka, Sigmond Ferenc tanár éneke Boros Irén zongorakiséretével.

A harmadikon: Holló Endre, Adler Ernő és Schwartz Erzsi triója, Makray Domokosné urnő éneke László Gyu-

láné zongorakiséretével s a trio-társaság ifj. Hadházi Sándorral quartetté alakulva zongora-négyest játszott. A negyediken: a Sándor János quartettje, Zolnai Klára zongorája és Boros Irén éneke tetőzték be a folyton fokozódó sikereket.

Vasárnap délutánjainkat általános elismerés, osztatlan siker koronázta. A közönség mindig föltünő nagy számmal látogatta. A nagyon mérsékelt belépő dijakból ötszázkét korona bevételünk volt.

A rendes munkakörön kivül eső foglalkozásunk a *Nők Szövetségében* arra irányult, hogy külföldre s különösen Északamerikába kivándorolt unitárius hiveinkkel összeköttetést keressünk és találjunk. Lelkészeink szives készséggel irták össze, amennyire módjukban állott, a kivándoroltak nevét és lakását. Négyszáznál jóval többen vannak túl az Oceánon. Legnagyobb adót pedig Derzs és Magyarsáros fizettek. Abból száznál többen, ebből hatvanan hagyták ott az édes otthont a bizonytalan és zord idegenért. Levelet irtunk a kijelölteknek olyan helyre, ahol többen voltak. Csak egy választ kaptunk, amely némileg megnyugtatott. Megemlékeztek néhányan a dévai Dávid Ferenc imaházról. Szép összeg adományt küldöttek. Newyork városban egyik ottani lelkészünkre biztuk munka nélkül levő pár hivünket, a newyorki unitárius Nők szövetsége volt elnöke közbejöttével. Irtunk más lelkésznek is, de mindenütt az a nagy akadály mutatkozik, hogy a kivándorolt munkások nem tudnak angolul s e miatt velök az érintkezés fölötte nehéz. Egyik hivünknek kérésére küldjük az Unitárius Közlönyt, de a másik azt irja, ne küldjük, mert ő csak egy pár hónapig van egy helyen s a lapot hiányosan kapja. Kifejezték azt az óhajtást is, hogy magyar unitárius pap kellene oda.

Választmányunk azt hiszi, hogy az összeköttetést lelkészeink tarthatnák fönn hiveikkel s kijelentjük, hogy Választmányunk készséggel megy támogatásukra minden lehető módon.

Bemutatjuk a bostoni unitárius és más liberális keresztény nők szövetségének üdvözletét:

Boston, 1914 október 23.

Kedves Ferenczné Asszony!

Szövetségünk intéző bizottsága legutóbbi gyűlésén meghatározta, hogy magyarországi nővéreinknek küldjünk a jelen alkalomból üdvözletet és fejezzük ki rokon-

szenvünket most, midőn az önök szivét tépi, gyötri a gond és aggodalom.

Azt kérdezzük, hogy vajjon ez lesz-e a művelt világ utolsó háborúja? És vajjon mikor lesz már vége? Még azon is aggódunk, ha vajjon ez a levél el fog-e jutni önökhez. Ha odaér, fogadják ámerikai hitrokon nővéreik szerető jó kivánatait.

Szivélyes üdvözlettel:

Athertonné,

A Nők szövetsége összeköttetéseinek kitünő hasznát vette, véletlenül éppen egyletünk főtitkára, mert a háboru miatt Londonban rekedt leányával a Nők szövetsége londoni titkára, Miss Brooke Herford utján Svájcban, Hollandiában és Dániában is jelentkeztek tagtársak, akik leveleinket továbbitották. A Nők szövetsége juniusi gyülésére Londonban képviselőnkül fölkértük Lewisné asszonyt, Boros Rózsika és Tompa Márta kisasszonyokat, akik kérésünknek szivesek voltak eleget tenni.

A Nők szövetsége számadását pénztárnoka: Gyöngyössi Ibolyka k. a. lapunkban közreadta. E helyen köszönettel emlékezünk meg a *bágyoni Nők szövetségéről*, amely évi munkásságáról élénk jelentést küldött.

Ebben az egyleti évben tevékenységünk egy része a dévai Dávid Ferenc-imaház gyűjtésére irányult. Lapunkban a nyugtázást állandóan közöljük, mert kötelességünknek ismerjük, hogy a nagy név dicsőségét minden uton növeljük. A gyüjtést az E. K. Tanács vette kezébe s máris igen szép sikert ért el.

Örökös alapítóink száma a jelen egyleti évben is szaporodott, immár 61-en fizették meg a 100 koronát, vagy tettek igéretet. Fogadják választmányunk meleg köszönetét. A kegyetlen háboru más irányba terelte a figyelmet, de reméljük ismét visszatér az adakozó jókedv.

A halál nagy aratást vitt végbe sorainkban az elmult évben. Sajgó fájdalommal emlékezünk meg választmányunk két kitünő tagjáról: Fanghné Gyujtó Izabelláról és dr. Engel Gábornéról. Számos esetben és sok irányban nagy szolgálatokat tettek.

Kegyeletünk koszorúját tesszük emlékükre.

Csegezi Gábor Bágyonban, Pap Mózes ny. tanár Tordán, Székely Miklós örökös alapító Tordán, Miklós György Székelyszentmihályon, Iszlai Márton Kolozsvárt, dr. Nyiredi Géza Kolozsvárt, ifj. Deák Mózes tanító, mindenik

és még többen is, hasznos és jótékonyan működő tagtársak voltak. Fájlaljuk elvesztüket s várjuk az új jeleseket helyükre.

Kiadványaink a jelen évben is forgalomban voltak. A konfirmációi emlékből 332 darabot, a Dávid Ferenc életrajzból 104 pld. adtunk el.

Kiss Sándor, a kolozsi fiókegylet titkára méltányló szavakban emlékezik meg a D. F. E. választmánya sikeres harminc évi munkálkodásáról s azért a választmánynak és a főtitkárnak elismerés nyilvánitását inditványozza.

— A közgyűlés a jelentést tudomásul veszi, a választmánynak és a főtitkárnak elismerő köszönetet mond. Egyben felhivja a fiók-egyleteket, hogy évi jelentéseiket pontosan küldjék be s a melyek még a múlt évről nem tettek jelentést, sürgősen pótolják.

4. Pénztárnok Gálfi Lőrinc bemutatja az évi

pénztárnoki jelentést:

Tisztelt Közgyűlés!

Pénztárnoki jelentésemet a következőkben teszem meg: Egyleti évünk 13 hónapra terjedt. Ezekből a nagyobb rész még a háború kitörése előtt telt el s igy folyó évi számadásunkban nagyobb különbséget nem okozott. Összes bevételünk volt 22.532 K 18 fillér, amelyből 16.962 K 57 fillér a megelőző évről hozatott át és 1000 K csak könyvelési tétel. Igy tényleges *bevételünk 4569 K 61 f.* Ez 451 K 21 fillérrel több a múlt évi bevételnél. Kiadásaink összege 3717 K 51 fillér, amelyben azonban 1126 K 80 fillér könyvelési tétel szintén szerepel s igy a valódi *kiadás 2590 K 71 f.* Ez 1889 K 46 fillérrel kevesebb a megelőző évi kiadásnál.

Az egylet pénztári könyvén levő vagyona 18814 K 67 fillér, amelyben 7000 korona névértékü értékpapiros is benne van. Ebből tökésitett alap a múlt évi közgyűlés határozata szerint 14570 K. Választmányunk ajánlja, hogy alapszabályaink rendelkezéseinek megfelelően a jelen közgyűlés határozatából tőkésittessék még 1040 K befizetett alapitói díj és az ezen kivül befolyt évi jövedelem öt százaléka gyanánt 176 K, összesen tehát 1216 K. Ez ajánlat elfogadása után tőkésített alapjaink a következők lesznek:

1. Brassai-alap	400 K
2. Hajós János-alap	200 K

3. Persely-alap	2100 K
4. Nők Világa-alap	2200 K
5. Pek Emil Ágost-alap	100 K
6. Házi-alap	10786 K
Összesen:	15786 K

Bevételünk részletei a következők voltak:

Rendes tagok dijai	527·20	K; a megelőző évben volt				500·00	K
Előfizetők dijai	265·96	„	„	„	„	276·80	„
Fiókegyletek dijai	380·40	„	„	„	„	410·80	„
Nyomtatványokból	143·58	„	„	„	„	631·04	„
Kamatokból	395·32	„	„	„	„	477·93	„
Ajándékokból	402·20	„	„	„	„	184·80	„
Segélyekből	712·95	„	„	„	„	217·03	„
Délutánokjövedelmeiből	502·00	„	„	„	„	—	„
Alapítói dijakból	1040·00	„	„	„	„	1220·00	„
A budapesti D. F. E. dijai	200·00	„	„	„	„	200·00	„
Összesen	4569·61	K; a megelőző évben volt				4118·40	K

Segélyek címén azon 500 K szerepel, amelyet az egyház juttatott egyletünknek és azon 212 K 95 fillér, amelyet a helybeli gyermeknapot rendező bizottságtól kaptunk.

Kiadásunk részletei a következők voltak:

Az U. K. költségei	2207.62	K; a megelőző évben volt				3829·85	K
Ügykezelés	32·09	„	„	„	„	72·32	„
Misszió	71·00	„	„	„	„	178·00	„
Tiszteletdijak	280·00	„	„	„	„	400·00	„
Összesen	2590·71	K; a megelőző évben volt				4480·17	K

A fiókegyletek járulékai bevételünkhöz a következők voltak:

1. Aranyostordaköri	f. e.	60·00	K; a megelőző évben			—	K
2. Felsőfehérköri	„ „	4·80	„	„	„	48·00	„
3. Fogarasi	„ „	32·80	„	„	„	—	„
4. Háromszékköri	„ „	67·20	„	„	„	78.00	„
5. Kereszturköri	„ „	27·60	„	„	„	87·60	„
6. Kolozsi	„ „	32·60	„	„	„	—	„
7. Küküllőköri	„ „	—	„	„	„	24·00	„
8. Marosköri	„ „	25.20	„	„	„	-	„
9. Segesvári	„ „	—	„	„	„	40 00	„
10. Udvarhelyköri	„ „	130·80	„	„	„	133·20	„
Összesen		380·40	K; a megelőző évben			400·80	K

Tisztelettel kérem, hogy jelentésem tudomásul vétele után engem a lefolyt év számadásának terhe alól felmenteni szíveskedjenek.

Kolozsvár 1914. november hó 18-án.

Gálfi Lőrinc
pénztárnok.

A választmány jelenti, hogy a számadást és a pénztárt megvizsgáltatta és beterjeszti a vizsgálók jelentését:

Tekintetes Választmány!

Nagytiszteletü dr. Boros György főjegyző, D. F. Egylet főtitkára megbizásából alulirottak megvizsgáltuk az egylet pénztárát és számadásait s annak eredményét a következőkben jelentjük be:

1. A bevételi napló 1—197. sz. alatt 1913 október 18-tól 1914 nov. 17-ig befolyt összesen 22532 korona 18 fillér, kiadás 1—45 sz. a. összesen 3717 korona 51 fillér, maradvány 18814 korona 67 fillér. A folyó évi összes bevételből . . . . . 22532 K 18 fill
levonva a mult évi maradványt . . . . . 16962 „ 57 „

Folyó évi bevétel . . . . . 5569 K 61 fill
Ebből levonva az alapítói díjakra befolyt . . . 1040 „ — „
és a kötvényvásárlás cimen befolyt . . . . . 1000 „ — „

Tiszta jövedelem 3529 K 61 fill.

2. A folyó évi összes maradvány 18814 korona 67 fillér a következőképpen van elhelyezve:

a) Dr. Brassai Sámuel-alap 1180. számú betéti könyvben a Kvármegyei tkp.-ban . . . . 400 K — fill.
b) Hajós János alap Kvármegyei tkptár 1879. számú könyvén . . . . . 200 „ — „
c) A Nők Világa-alap Kvármegyei tkptár 853 számú könyvén . . . . . 2500 „ — „
d) Magy. kor. jár. kötvény 4%-os . . . . . 7000 „ — „
e) Erzsébet hidrészjegy 5 drb. à 20 K . . . . 100 „ — „
f) Közjegyzői okirat szerint 606—1913 sz. Gálfi Lőrinc pénztárnoknál . . . . . 8425 „ 33 „
g) Készpénzben . . . . . 189 „ 34 „

Összesen 18814 K 67 fill.

3. Tőkésítésre ajánljuk az alapító-díjakban befolyt 1040 koronát és az ezen kivüli jövedelem 5%-a gyanánt 176 koronát.

4. A titkárt és pénztárnokot tiszteletdíj címen a tiszta jövedelem 5%-a illetvén meg, ajánljuk, hogy 176—176 korona utalványoztassék részükre.

5. Hadikölcsönre ajánljuk a két alapítványt s a Nők Világából 2000 koronát, összesen 2600 korona.

5. Végül jelentjük, hogy a Korona járadék kötvényeket, az Erzsébet-híd részjegyeket és a közjegyzői okiratot Hadházy Sándor egyh. pénztárnoknál, a készpénzt s a betéti könyveket pedig Gálfi Lőrinc pénztárnoknál megtaláltuk.

7. Ezek alapján ajánljuk, hogy a felmentés a szokott fentartással pénztárnoknak adassék meg.

Kolozsvár, 1914 november hó 22.

Hadházy Sándor,

Vári Albert, *Kovács Kálmán,*

vizsg. biz. tagok.

— A közgyűlés a pénztári évi jelentést tudomásul veszi, Gálfi Lőrinc pénztárnokot a szabályszerű föntartás mellett fölmenti, elismerő köszönetét nyilvánítja s a javaslatokat határozattá emeli. Egyben fölhivni határozza a fiókegyleteket, hogy a tagdíjak beszedésére és beküldésére legyen gondjuk.

5. A választmány jelenti, hogy a választmányból ezuttal kilépik a harmadik csoport s megteszi javaslatát a megüresedő helyek betöltésére.

— A közgyűlés a választmányba tagoknak megválasztja: Benkő Mihályné, Gálfi Lőrincné, dr. Hintz Györgyné, Nagy Gyuláné, Sinczk Julia, Ürmösi Jenőné, Csifó Salamon, Gyöngyössy Béla, Hadházi Sándor, dr. Lukácsi József, dr. Mikó Imre, Ürmösi Kálmán tagtársakat. A második csoportba 1915—16 évekre megválasztja Simák Lajosné tagtársat.

—

Jelenti főtitkár, hogy dr. Hintz Györgyné az örökös alapítók közé a 62-ik helyre belépett. Józan Miklós a budapesti Dávid Ferenc Egylet főtitkára jelentkezik a 72-ik helyre. A közgyűlés éljenzéssel fogadja az új örökös alapítókat s kifejezi reményét, hogy a 62—72 számok közötti üres helyeket tagtársaink rövid idő alatt el fogják foglalni.

*

A főt. püspök úr nagy örömének ad kifejezést a D. F. E. 30 éves sikeres és áldásos működése felett, mely-

ben nagy része dr. Boros György főtitkárnak volt. Óhajtaná, hogy az egylet alkalmilag ingyen látná el a közönséget kisebb vallásos röpiratokkal.

Ezután báró Petrichevich Horváth Kálmán elnök a következő szavakkal zárta be a gyűlést:

Azon kívánságommal, hogy szerencsésebb körülmények között találkozhassunk a jövő évben, mai 30-ik közgyűlésünket bezárom.

A székelykeresztúri új főgimnázium megnyitása 1914. november 2-ikán.

Egyszerű kis összejövetel keretében nyitotta meg a keresztúri unit. főgimnázium igazgatósága a készen levő új épületet s adta át tanítás céljaira november 2-ikán: *Pap* Mózes igazgató lelkes beszéd kíséretében vázolta a megvalósulás nehézségeit és hálás köszönetet mondott mindazoknak a tényezőknek, amelyeknek részük volt e munkában: a Képviselő Tanácsnak, Kuncz kormánykép-viselőnek, Gotthárd miniszteri tanácsosnak, a tervező mérnöknek, az iskolagondnokoknak és különösen báró Dániel Lajos főgondnokunknak, aki mindig, aggódó szeretettel munkált nagy terve megvalósításán: új épületet adni az ódon, elavult régi gimnázium helyett. Mi tisztelettel bepótoljuk ide Pap Mózes nevét, aki éjt és napot összetéve lankadatlan, csüggedést nem ismerő munkával dolgozott e terven: életképessé tenni az iskolát. Báró *Dániel* Lajos főgondnok a régi gimnáziumra való visszaemlékezésre szentelte szavait. Meleg szeretettel, szemében könnyel csüng annak kedves emlékein s csak azt kívánja, hogy az új gimnázium annyi becsületes, kötelességtudó és teljesítő derék embert neveljen, mint a régi. Még egy ének: Te benned bíztunk eleitől fogva — és az új intézetünk eddig hallgatag falai közt megcsendül az ifjui hang s katedrájáról új keretek közt folytatódik a munka.

A székelykeresztúri unitárius gimnázium 120 esztendős történetében talán egy nap sem volt oly nevezetes, mint az 1914. év november 2-ika. Ujjá született az iskola, új életet kezd, midőn északon és nyugaton megmérhetetlen küzdelmek világrendítő tüzében nemzetek pusztúlnak és talán nemzetek kelnek újabb, hatalmasabb életre. A sorsnak milyen véletlen visszatérése: az iskola alapí-

tási évében hasonlóan nagy harcok dúlnak Európaszerte. A francia szabadságmozgalmak igyekeznek átformálni öreg földrészünk vánnyadt képét. Az elfáradt szem bámulva és csillogó fénye kapva tekintett a kis francia nép gigászi erőfeszítésére, most reánk tapad az egész világ szeme, ott siklik végig és áll meg a véres harcmezőkön, ahol olyan nagyszerű áldozatot hozunk hazánkért, szabadságunkért és hitünkért. Milyen bizalommal kell eltöltenie lelkünket, mennyivel biztosabban igérhetünk magunknak egy újabb tüneményes századot, mint reméltünk 1794-ben és mennyire büszkévé tesz, hogy az átalakulás, újjáteremtés munkájában fokozott mértékben kivehetjük a részünket.

Akik a székelykereszturi új főgimnáziumot tervezték, építették és mindig szerető gonddal csüngtek rajta, szép ünnepséget terveztek a megnyitásra, hogy mindnyájan észrevegyük, egyházunk kulturális haladásában micsoda fontos dátumhoz jutottunk. Erről teljesen le kellett mondani. Ma nem érünk rá ünneplő ruhát ölteni. Azonban bármily egyszerű és fény nélküli volt ez a megnyitás, nem volt ünnep a világon, melynek szebb, hatalmasabb zenéje és világítóbb, tüzesebb fénye lett volna, mint a miénknek.

Jó lesz, ha ezt szerényen beírjuk a székelykeresztúri unitárius *főgimnázium* történetébe. Hátha egyszer világítni, tündökölni kezdenek ezek az egyszerű sorok és fényénél sok olyan dolgot fogunk látni, ami most homályba burkolózik.

A mi jelszavunk is a *viribus unitis*. A reánk bízott hatalommal nem visszaélni, hanem élni akarunk: hazánk, nemzetünk, egyházunk javára. Egy szívvel, egymást támogatva sokra vihetjük, naggyá nőhetünk. Ha a föld minden porszemében nem volna meg az összetartozás lehetősége, a világ régen szétesett volna alkotórészeire; bár az ember igen sokszor hajlandó a széthúzásra, nekünk is a természet törvényeit kell követnünk: tartsunk össze, mintha egy test, egy lélek volnánk. Ki tudja, milyen idők következnek kis egyházunkra! Egyesült erővel többszörös akadályt könnyen lebírunk, megoszolva kicsinyben is megbotlunk.

Mens sana in corpore sano. Az uj főgimnázium az új test, mi az új lélek. Az egészségesebb testben pedig egészségesebb a lélek. Bc.

Egyházi és iskolai mozgalmak

Hódolat a királynak. A magyarországi unitárius egyház főtanácsa nov. 29-én tartott gyűlésében legelső kötelességének ismerte királyunk ő felségét a sulyos körülmények között biztositani alattvalói hűségéről. Ennek a következő táviratban adott kifejezést:

Ő cs. és kir. Kabinet irodája
Wien.

A Magyarországi Unitárius Egyháznak Kolozsvárt ülésező Főtanácsa törhetlen hűsége biztositásával hódolatteljes lelkesedéssel üdvözli Felséges Urát és Királyát e nagy és nehéz napokban, imádkozva Istenhez Ő felsége életéért s igazságos ügyünkben fegyvereink győzelméért.

Ferencz József
unitárius püspök.
Br. P. Horváth Kálmán,
Fekete Gábor
főgondnokok.

Az üdvözletre a következő felségválasz érkezett:

Ő császári és apostoli Királyi Felsége az unitárius egyház főtanácsának Méltóságod által előterjesztett hódolatát legkegyelmesebben tudomásul venni és az alattvalói hűség ezen megnyilatkozásáért köszönetét nyilvánitani méltóztatott.

Daruváry.

Választások eredménye az unitárius egyházi főtanács ülésein 1914 nov. 29 és 30-ik napjain:

1. *Egyháztanácsosok* lettek; Ütő Béla, Győrffi István, Péter Sándor, Egyed Balázs dr., Faluvégi Áron, Vernes István dr., Szentannai Sámuel, Iszlay Dezső.

2. *Az egyházi képviselő tanács új tagjai:* Csifó Salamon, Várady Aurél dr.

3. Közügyigazgató: Józan Miklós, jogtanácsos: dr. Ferencz József, dékán: Gálfi Lőrinc. Ellenőr: Sárdi Lőrinc.

4. *Jogügyi bizottság:* Elnök: Gál Jenő, tagok: Benkő Mihály, Költő Gábor dr., Tóth György dr., Várady Aurél dr., Lukácsy József dr., Csongvay Géza dr., Ürmössy Kálmán táblabiró, Ádám Dénes.

5. *Pénzügyi bizottság:* Elnök: Kozma Ferenc, alelnök: Gyöngyössy Béla, tagok: Csifó Salamon, Keresztély Lajos, László Domokos, Gál Zsigmond dr., Orbók Ferenc.

6. *Nevelésügyi bizottság:* Elnök: Gál Jenő, tagok: Boros György dr., Csifó Salamon, Gál Kelemen dr., Pálfi Márton, Vári Albert, Lőrinczi Dezső, Tarcsafalvi Albert.

7. *Nyugdijbizottság:* Elnök: Gyöngyössy Béla, tagok: Boros György dr., Csifó Salamon, Ürmösi Kálmán ny. esperes.

8. *Esperesek:* Ürmösi Károly Kolozsvár, Lőrinczi Dénes Torda, Fazakas Lajos Nyárádszereda, Gvidó Béla Dicsőszentmárton, Lőrinczi István Székelykeresztur, Páll

Ferenc Okland, Osváth Gábor Ürmös, József Lajos Sepsiszentgyörgy, Józan Miklós Budapest, tiszt. esperes Kisgyörgy Sándor.

9. *Egyházköri gondnokok:* Br. Petrichevich Horváth Artur, Barabás András, Czakó László, dr. Ferenczi Géza, Pataki Sándor, tiszt. gondnokok: dr. Árkossy Gyula közjegyző és Sándor Mózes ny. tanfelügyelő.

10. *Köri jegyzők:* Antonya Mihály, Ádámossy Gábor, Nagy Béla, Halmágyi János, Deák Miklós, Ajtay János, Kiss Aladár, Kovács Lajos, Barabás István.

11. *1915. évi főtanácsi bizottság*: Dr. Ferenczi Géza, Kozma Ferenc, dr. Árkossy Gyula, Bedő Ferenc, Fazakas Lajos, Ürmösi Kálmán, dr. Váradi Aurél.

Az Unitárius Egyházi Főtanács nov. 29—30. napján élénk részvét között folyt, pedig éreztük a hadbavonultak hiányát.

A Berde-ebéd 600 koronáját a Vöröskereszt-egyletnek ajánlotta fel az egyházi főtanács. Az indítványt Lőrinczi Dénes tordai esperes tette.

Végh Mihály titkár betegsége miatt nem lehetett jelen a Főtanácson. Örömmel értesülünk, hogy a balatonfüredi kura igen jó hatást tesz s bizonnyal teljes egészségben fog visszatérni nemsokára.

A püspök izenete Tordáról egy nő hivének névtelenül írt levelére. Hogy levele nem volt terhére, sőt örvendett abban megnyilatkozott hitbuzgóságának és vallásosságának, arról már is meggyőződhetett, mert izenetének meglett az eredménye. A püspök úr mindig szivesen veszi, ha hivei részt vesznek a hitbuzgóság épitő munkájában.

Uj örökös alapitók. A Dávid Ferencz egylet közgyülése két uj örökös alapitóval növelte a sorozatot: dr. Hintz Györgyné lett a 62-ik, Józan Miklós budapesti esperes-lelkész a 72-ik. A 80-ik dr. Várady Aurél lenne, ha a hézagokat kitöltenék a hivatalosok és az igérettevők.

Kovács Lajos nagyajtai lelkész ismét elnyerte a dr. Bedő Albert 100 k. pályadíját. Ezuttal versenytárs nélkül pályázott s talán annál inkább megérdemelte a díjat.

Dr. Bedő Albert újból száz koronát tűzött ki egyházi beszédre. Alapige: János XVI. 23. Bizony, bizony mondom nektek, bármit kérendetek az Atyától az én nevemben, megadja nektek.

Az amérikaiak rokonszenve a magyarországi unitáriusok és Magyarország iránt szépen nyilatkozott meg a háboru alkalmából. Az Am. Unitárius Társulat és az „Amérikai Keresztény szövetkezet" közgyűlése egyhangú és lelkes határozattal mondotta ki: „minthogy a magyarországi keresztény testvérek saját hibájukon kivül egy rettenetes és pusztító háború dühöngésétől szenvednek, az A K. Szövetkezet legmelegebb rokonszenvét fejezi ki velük szemben és biztosítja, hogy e csapások idején hő imájokat emelik Istenhez, hogy végtelen kegyelméből adjon nekiek és a háboruban levő nemzeteknek tisztességes békét és egyetértést." Az üdvözletet dr.

Wendte útján elküldötte dr. Summerbell.

Mátyás János székelymuzsnai unitárius lelkész elhunyt nov. 3-án hosszas szenvedés után élete 60 ik évében. Csöndes munkás, kevés igényü ember volt, de a rábizottakban hűséges, kitartó, szorgalmas. Egyházközsége alatta felvirágzott. Életének egyik főtörekvése volt a Demeter János alapitó emlékének megteremtése, ami neki szépen sikerült. A jó pásztor nyugalmával és megelégedésével pihent örök nyugalomra. Emléke áldott.

Dr. Vass Pál, dr. Létai Balázs. Gyászkeretbe foglaljuk, pedig babérkoszoru illette volna meg fiatal homlokukat. Szép és nagy jövő állott előttük, Vassnak az igazságügy terén, Létainak a tudomány világában. A haza szólitotta őket és Létait már az első hetekben megölte az ellenség fegyvere. Hónapokig reménykedtünk, hogy talán mégis él valahol. A hivatalos kimutatásban is a vitézül elhaltak között van. Szeretnők visszahivni, mert olyan szép, nagy pálya nyilt előtte. A keleti tudományokat, elmult idők kincseit buvárolta Londonban, s csak pár nappal a záróóra előtt hazajött, csatába ment, ahelyett, hogy kelet kincsei fölfedezésére indult volna, ahová tanárai és a magyar kormány kiszemelte volt. Dr. Posta Béla egyet. tanár nevelte s fájlalja a kedves Létai elhunytát, szülői büszkeségét. — Vass Pál hadnagyot a golyó nem fogta a csatatéren, de utólérte az alattomosan leselkedő ellenség fegyvere. Pár napi szenvedéssel kimult, pedig katonái életökkel váltották volna meg. Édes apja az egyetlen fiu elhunytát hirül adta a jó ismerősöknek, hogy vele együtt könnyezzék meg a derék férfit, kitől a magyar igazságszolgáltatás sokat várhatott és kaphatott volna. Mi is letesszük ismeretlen sirjokra az emlékezés koszoruját. Dec. 6 án Győrfi István a kolozsvári templomban szépen méltatta a hősöket.

Szentpáli Gyula, egyh. tanácsos afiát sulyos csapás érte. Testvéröccse, *Szentpáli* Béla, posta-távirda tiszt, tart. hadnagy — hősi harcok után — a galiciai táborban szerzett betegségben Budapesten elhunyt. Temetése nov. 10-én volt Nagytétényben, apósa házánál. A szertartást *Józan* Miklós esperes végezte. Az ifju hőst meleg részvétünk kiséri sirjába.

Házasság. Nagyszebenben özv. Toth Károlynénak, az ottani D. F. Fiókegylet elnöknőjének kedves leányát, Margitot oltárhoz vezette győrszigethi Némay Antal huszárfőhadnagy. Kivánjuk, hogy az Isten sokáig éltesse zavartalan boldogságban az ifju házaspárt.

Osztálytalálkozó. Az 1874-ben végzett osztálytalálkozót tervezett a f. évi zsinatra, majd az októberi főtanácsra s végül november 28-ra. A háboru mindenikbe beleszólott. A 17 osztálytársból csak négy jöhetett el: dr. Boros György, dr. Mátyás Mihály nagyenyedi járásorvos, Göncz Károly székelyszentmiklósi és Nagy János marosszentlászlói lelkészek. A többi szép és

kedves levélben tudatta hogylétét, családi viszonyait: dr. Barabás Ábel főreálisk. tanár, br. Daniel Lajos orsz. képviselő, Faluvégi Áron min. számtanácsos, Gál Kálmán áll. főgimn. tanár, Gál Miklós lelkész, dr. Kőváry Sándor főreálisk. tanár, Komjátszegi Pál birtokos, Magyary Mihály szerkesztő Az együtt töltött szép évek emléke füszerezte a találkozást. Elhatározták, hogy öt év mulva ujból összegyülnek. Számbavették az unitárius főgimnáziumnál levő konviktusi alapítványokat, amely 1300 kor. s a további gyarapításra fölhivják egymást.

Kinevezések. A főt. püspök ur Sigmond József lelkészjelöltet kinevezte Homorodjánosfalvára rendes lelkésznek, Kádár Balázs tanitót Székelyszentmihályra kántortanitónak. Báró Józsefet Muzsnába s. lelkésznek. Üdvözöljük uj állásukban.

A titkár kéri a fiókegyletek titkárait, akik nem küldöttek évi jelentést, küldjék be dec. 20-ig, hogy együtt adhassa ki.

A könnyelmü és erkölcstelen élet sok áldozatot kiván, nagy pusztulást hagy maga után. A brassói egyházközség lelkészét, Weress Györgyöt az egyházi Főtanács unitárius palást viselésére alkalmatlannak nyilvánította. Dicséret és elismerés Vernes István gondnoknak, dr. Ferenczi Géza ügyésznek és a brassói egyház több más tagjának, akik igyekeztek megmenteni, amit a romok között találtak.

Homoródszentpál székely község szép tanújelét adta áldozatkészségéneh. Fáradtságot nem ismerő kedves nők vezetése mellett készültek derék katonáink számára hósapkák, érmelegítők s midőn a hadiköicsön jegyzésére hivó szózat végig hullámzott az országon: csakhamar 20.000 korona gyűlt össze a szent cél érdekében! Vajha mindenki megértené e szózatot s filléreit a haza oltárára áldozná, hogy igy könnyítsen azoknak szenvezésein, akik érettünk küzdenek messze idegenben.

6800-nál több magyar tanító van a harctéren, vagy hasonló hadiszolgálatban.

Szám 661—1914.

Pályázat kántortanitói állásra.

A küküllői egyházkörben haranglábi egyházközségünkben az ürességbe jött kántortanitói állásra pályázatot hirdetek.

Javadalma: I. Földjövedelme: 1. 12 katasztrális földnek haszonbére 160 K., 2. 200 □öl szőlőhely jövedelme 10 K., 3. 200 □öl kaszáló évi jövedelme 4 K. II. Gabonából fizetés: 1 egy kalangya buza 4 K., 20 véka szemes törökbuza 20 K., 3. 40 véka csős törökbuza (à 40 f.) 16 K. III. 9 szekér fa (à 2 K.) 18 K. IV. Temetési szolgálatért 5 veder bor 10 K. V. Tisztán tanításért való fizetés 40 K. Fizetés kiegészités az államtól 718 K., összes fizetése 1000 K.

Kellőleg felszerelt pályázati kérvények 1914 december 20-ig Gvidó Béla espereshez küldendők Dicsőszentmártonba.

Kolozsvár, 1914 november hó 24.

Ferencz József
unitárius püspök.

Az egylet pénztárába a folyó évi október 22-től december 4-ig rendes tagsági díjat fizettek: dr. Sárdi Elemér Tövis 1910—14-re, dr. Kozma Jenő Marosvásárhely 1913-ra, Ágh Ferenc Kolozsvár 1913—914-re, Albert Lőrinc Bölön 1913-ra, Botár János Torockó 1913—914-re.

Alapítói díjban fizettek: Józan Miklós Budapest 100 koronát, dr. Boros György Kolozsvár 20 koronát.

A kereszturköri fiókegylet pénztárába fizettek: Katona Ferenc, Katona Ferencné Firtosmartonos 1912— tona Ferenc, Katona Ferencné Firtosmartonos 1912— 1913-ra, Bakó Lázárné Ujszékely 911—914-re, Lőrinczi Domokos Csekefalva, Kálmán Mózes Fiátfalva 1914-re.

A kolozsvári fiókegylet pénztárába fizettek: Kissné Papp Erzsébet, Székely Mihály, Kun Ádám, Kun Sándor, Csete Imréné, Pálné Kovács Berta, Csete Pálné, ifj. Dózsa Istvánné, Kun Sándor Józsefé, Bányánné Szentes Anna, Kozma Pálné, özv. Kun Ádámné, Kun János Mártoné, Pilbák Györgyné, id. Pilbák István és Unitárius Egyházközség Kolozs 1913-ra.

Az aranyostordaköri fiókegylet pénztárába fizettek: Bardócz László Torda 1911—912-re, Derzsi Domokos 1909 —1912-re, Fodor Domokos 911-re, Fekete Ferenc 1911 —913-ra, Gál Pál, Gál Pálné, Horváthy Józsefné 1911— 1913-ra, Nagy Balázs 1911-re, özv. Solymosi Miklósné 1911—1912-re, Székely Dénes 1911-re, Székely János 1911—913-ra, Tóth Olivérné, Varga Dénesné 1911— 1913-ra, Major Sándor 1911—913-ra, Pap Mózes 1911-re, Lőrinczy Dénes 1911—913-ra, Ádámosy Gábor Kövend 1911-re, Tanka Béla 1911-re, Nagy Dénes Alsójára 1911 —913-ra, dr. Pázsint Mihály Alsószentmihály 1908—911-re, Unitárius Egyházközségek: Alsójára, Aranyosrákos 1911— 1913-ra, Alsószentmihály 1912—913-ra, Bágyon 1911— 913-ra, Csegez, Kövend, Mészkő, Komjátszeg, Sinfalva, Szind, Torda, Tordatúr, Várfalva 1911—913-ra, Keméndi Zsigmond Torda 1912-re, dr. Balogh György 1911-re, dr. Dézsi Ferenc 1905—1912-re, Albertfi Jenő, Almásy Iván 1912—1913-ra, Borbély Máténé 1911—913-ra, ifj. Bardócz Ferenc 1912—913-ra, Fogarasi Gézáné 1913-ra, Gegesi Samuné 1913-ra, Pap Domokos 1913-ra, Sőfalvi Sándor 1912—913-ra, dr. Pál Gáborné 1913-ra.

Kolozsvár, 1914 december hó 4-én.

Gálfi Lőrinc, pénztárnok.

Egyesült Könyvnyomda R.-t.

Kolozsvár, Ferencz József-út 85. sz.

Ajánlja modern ujdonságokkal, hangjegyekkel, szedőgépekkel és a technika legujabb vivmányu gyorssajtóival felszerelt müintézetét iskolák, egyházak, egyesületek, intézmények, magánosok, ipartelepek, kereskedők, gyárak, gazdaságok, pénzintézetek, stb. részére szükséges mindennemü nyomtatványoknak izléses kivitelben való gyors előállitására. Egyetlen megrendelés, legyen az a legkisebb vagy a legnagyobb, mindenkit meggyőz az árak rendkivüli olcsóságáról s a munka kifogástalanságáról. —

Ujdonságok:

A kálvinizmus lényege.

Irta: *Dr. Kuyper Ábrahám.* Forditották: *Csürös József, Czeglédi Sándor.* Bevezetéssel ellátta: *Sebestyén Jenő* theol. m.-tanár. (A Kálvin-Szövetség kiadása.) Ára ..... K 3·50

A keresztyén liturgia fejlődésének s mai reformjának rövid áttekintése. II. kötet.

Irta: *Dr. Nánássy Lajos.* Ára ..... K 1·20

Obscurus emberek levelei.

Epistolae obscurorum virorum. Ford.: *Barcza József.* Ára..... K 4·—

Kaphatók:

Kókai Lajos könyvkereskedésében

Budapest, IV, Kamermayer Károly-utca 1.

Nyomtatatta az Egyesült Könyvnyomda részvénytársaság Kolozsvárt.

7061

TARTALOM:

I. Költemények.

A „kapták“ vagy Kincses Péter házassága (József János) 13, 38
Tudós dal (Jékey Aladár) 27
Az én téli mulatságom (Jékey Aladár) 28
Szép a virág (Jékey Aladár) 87
Gyönyörü tavasznak álmodozó napján (Vári D.) 91
Az Isten (Nagy Albert) 103
Dal a magyar dalos szóról (Jékey Aladár) 117
Géza bácsi virágai (S. Nagy László) 142
A sebesült lelkész imája (Pálfi Fer.) 174
Tele van a lelkem (Pálfi Ferenc) 175
Nagy időkben (Tarcsafalvi Albert) 191

II. Vallásos és erkölcsös tárgyu közlemények.

1. Szerkesztő asztaláról 1, 25, 49, 65, 85, 101, 118, 137, 157, 173
2. 1914. (Petrichevich Horváth Kálmán) 3
3. Elnöki megnyitó beszéd (Ürmösy Miklós) 4
4. Lelki pásztori (bs) 28
5. Az unitárius vallás 29, 52, 89
6. Menjünk-e Amerikába (Borbély György) 36
7. A Dávid Ferencz Egylet köréből (—is) Vadadban (int) 17, 43
8. Dávid Ferencz emlékima-ház 50, 123
9. A harangozó (Kozma Miklós) 54
10. Megpróbáltatás (Gyallay Domokos) 56
11. A Dávid Ferencz Egylet köréből (Molnár Emil) 61
12. Imádság 66
13. Pap Mózes igazg.-tanár és egyh. főjegyző koporsója mellett (Dr. Boross György) 67
14. Az unitáriusok és adventisták (Dr. Boross) 68
15. Hit és tudás 74
16. A kis dévai templom 76
17. A Dávid Ferencz Egylet köréből 76, 125
18. Magyar unitáriusok Amerikában 78

19. Merengés (Székely Jenő) 87
20. Könyörgés (Zs. F.) 91
21. Unitárius élet Budapesten 92
22. A hallgatók szava a prédikátorhoz 103
23. Hol van a gyermekem? 104
24. Rossz lelkiismeret 119
25. Temetési szokás falun (Patakfalvi Zsigmond) 131
26. A trónörökös halála 138
27. Második unitárius főgimn. 139
28. Visszaemlékezés a szentgericei unitárius zsinatra (Pungur Béla) 143
29. Lelkészköri gyülés Segesváron 148
30. A budapesti Dávid Ferencz Egylet (Ujvári László) . . 150
31. Püspöki körlevél (Ferencz József) 159
32. Beszéd (Pálfi Ferencz) 160
33. A sebesült lelkész imája 174
34. Világháboru (Györfi István) 176
35. Istenről való ismeretünk 179, 197
36. A külföld 185, 199
37. Az egyetértésről (K. J.) 192
38. Elnöki megnyitó 205
39. A Dávid Ferenc Egylet XXX. közgyűlése 211
40. A szekelykeresztúri új főgimnázium megnyitása 1914. november 2-ikán 219

III. Életrajzok, levelek.

1. Kádár Lázár (Deák Miklós) arcképpel 5
2. Perczel Ferenc (Arcképpel) 31
3. Iszlai Márton 1851—1914 (B. P.) 108
4. Ifj. Deák Mózes 1879—1914 (B. P.) 109
5. Dr. Nyiredi Géza 1861—1914 121
6. Fanghné Gyujtó Izabella 1840—1914 (B. Gy.) arcképpel 181
7. Pataky László, Szentiványi Miklós (Kovács Gy.) 195
8. A pap munkája a háború alatt (K.—s.) 167
9. Orbán Balázs sirja (L. Gy.) 185
10. A dévai Dávid Ferenc-templom (Székely Mózes) . . . 44
11. Pap Mózes ny. tanár koporsója mellett (Dr. Boros Gy.) . 67
12. Sharpe Emilia. (Korchmárosné Buzogány Mária) . . . 207

IV. Nők világa.

1. Levél Londonból (Boros Rózsika) 10
2. Levél a Channing Houseból (Boros Rózsika) 70

3. Levél Channing Houseból (Tompa Márton) 106
4. A feminizmusról (Ürmösi Józsefné) 145, 162
5. Nők szövetsége 147
6. Az egyetértésről 164

V. Tüzhely mellett.

1. A „kapták“ vagy Kincses Péter házassága (József F.) . 13, 78
2. Megpróbáltatás (Gyallay Domokos) 56

VI. Fiatalság barátja.

1. Hit és tudás 74
2. Gyönyörű tavasznak államhozó napján (Vári D.) . . . 91

VII. Különféle közlemények.

1. Irodalom:

Egy év a szószéken (Zs.) 18
A Keresztény Magvető. „Székelyország“. Jegyzőkönyv . 46
Guzsajosban 94

2. Egyházi és iskolai mozgalmak 19. 46, 63, 80, 95, 111, 132, 152, 167, 187, 200, 221
3. Régi dolgok 41
4. Az E. K. tanácsból 42, 60, 79, 92, 110
5. Aranykönyv 97
6. A dévai Dávid F. imaház aranykönyve 99, 115, 135, 155, 170, 203

7. Boriték:

Dávid Ferenc Egyh. örökös alapitói . . . . . 1. szám
Szerkesztői üzenetek. Aranykönyv . . . . . 2. „
Szerkesztői üzenetek. Aranykönyv . . . . . 3. „
Aranykönyv . . . . . 4. „
Alapitó-tagok . . . . . 5. „
Irodalom . . . . . 6. „
Aranykönyv . . . . . 7. „
Pályázati hirdetés tanitónői állásra. Hirdetések . . 8. „
Ajándékozások Felsőfehérkörben. Hirdetések . . . 9. „
Nyilvános köszönet . . . . . 10. „
Nyilvános köszönet . . . . . 11. „
Nyugtázás. Hirdetések . . . . . 12. „